

Poročilo o finančni stabilnosti

Podatki do decembra 2024

April 2025

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

Naslov: Poročilo o finančni stabilnosti

Številka: april 2025

Izdajatelj:
Banka Slovenije
Slovenska 35, 1505 Ljubljana, Slovenija
www.bsi.si

Uporaba in objava podatkov ter delov besedila
sta dovoljeni le z navedbo vira.

Upoštevani so podatki, dostopni do 31. decembra 2024, če ni
drugače navedeno.

Gradivo je bilo obravnavano na seji Sveta Banke Slovenije
15. aprila 2025.

© Banka Slovenije

ISSN 1581-9760

This publication is also available in English.

Nagovor namestnika guvernerja

Druga polovica preteklega leta je bila zaznamovana z naraščajočimi geopolitičnimi napetostmi, ki se nadaljujejo tudi v letošnjem letu. Gospodarske in carinske politike Združenih držav Amerike so dodatno okrepile dalj časa prisotno negotovost v globalnem makroekonomskem okolju, kjer geopolitična rivalstva že spodbujajo protekcionizem in ovirajo globalne dobavne verige. Dodatno plast kompleksnosti predstavlja tudi nov načrt Evropske komisije o prihodnosti obrambe v Evropski uniji s prioriteto povečanja obrambnih izdatkov.

Po oceni indeksa, ki ga na podlagi novic izračunava Evropska centralna banka, je negotovost gospodarske politike v območju evra trenutno več kot trikrat večja od zgodovinskega povprečja. Evrsko območje se še naprej sooča s skromno gospodarsko rastjo, ki bi predstavljala izziv tudi brez nadaljnjih šokov. Konec leta so jo poganjala predvsem ugodna gibanja v storitvenem sektorju, predelovalna industrija pa je ostala šibka in kar nekaj evrskih držav je leto zaključilo v recesiji. Po zadnjih, marčevskih napovedih Evropske centralne banke so se že prej skromni obeti za gospodarsko rast v prihodnjih letih dodatno zmanjšali, saj velika negotovost tako doma kot v tujini zavira naložbe, izzivi konkurenčnosti pa bremenijo izvoz.

Dihotomija gospodarskih gibanj je bila kljub določenemu izboljšanju v predelovalnih dejavnostih prisotna tudi v slovenskem gospodarstvu, v splošnem pa so bile domače gospodarske razmere v zadnjem četrtletju lanskega leta in na začetku letošnjega razmeroma ugodne. Tekoča gospodarska rast se je nekoliko okrepila in je znova presejala rast evrskega gospodarstva.

Ob povečanih tveganjih, povezanih predvsem s carinsko politiko ZDA, je nadaljevanje leta precej bolj negotovo. Kljub razmeroma majhni neposredni trgovinski izpostavljenosti do ameriškega gospodarstva bi uvedeni protekcionistični ukrepi po pričakovanjih lahko negativno vplivali na domačo gospodarsko aktivnost v prihodnosti. Učinki bodo izvirali zlasti iz posredne izpostavljenosti prek naših glavnih trgovinskih partneric znotraj EU in večje negotovosti v svetovnem gospodarskem okolju. Povišanje vladnih obrambnih izdatkov pa bi lahko pomenilo pozitivno fiskalno spodbudo, ki bi povišala gospodarsko rast in s tem tudi blažila negativne posledice učinkov protekcionističnih ukrepov in trgovinske negotovosti. Glede na naš primarni cilj, tj. stabilnost cen, se bomo v naših analizah osredotočili na učinek gibanja cen.

Inflacija, ki je v Sloveniji in evrskem območju od leta 2022 bistveno upadla, naj bi se po prehodnem jesenskem in zimskem zvišanju v nadaljevanju leta še nekoliko znižala in se nato ustalila pri okoli ciljnih 2 %. Ugodni inflacijski trendi so omogočili začetek zniževanja ključnih obrestnih mer naše skupne denarne politike junija lani in njegovo nadaljevanje v začetku letošnjega leta. Svet ECB je aprila letos še sedmič v trenutnem ciklu znižal obrestno mero za odprto ponudbo mejnega depozita, in sicer za 0,25 odstotne točke, na 2,25 %.

Negotovost glede inflacijskih obetov ostaja velika, saj bi lahko stopnjevanje trgovinskih napetosti povzročilo depreciacijo evra in povečanje stroškov uvoza, medtem ko bi lahko večja poraba za obrambo in infrastrukturo prek skupnega povpraševanja zvišala inflacijo. O ustrezni naravnosti denarne politike bo Svet ECB še naprej presojal sproti, na vsaki seji posebej, z upoštevanjem novih ekonomskih in finančnih podatkov, dinamike osnovne inflacije, inflacijskih obetov in intenzivnosti transmisije denarne politike.

Več kot petnajst let po veliki finančni krizi imajo banke v evrskem območju in v Sloveniji trdne kapitalske in likvidnostne položaje, tudi po zaslugi celovitega svežnja reform

bančnega sektorja. Uspešno so prebrodile serijo nedavnih šokov in izzivov, zagotovitev finančne in operativne odpornosti tudi v prihodnje pa bo od bančnega sektorja zahtevala nadaljnja prizadevanja.

V tokratnem Poročilu o finančni stabilnosti v Sloveniji ocenjujemo, da se je ob povečani negotovosti po zadnjih nekaj stabilnih četrletjih splošna raven tveganj za finančno stabilnost v prvem četrletju 2025 nekoliko zvišala, medtem ko odpornost bank na sistemska tveganja ostaja visoka.

Povečana negotovost v makroekonomskem okolju se odraža zlasti v kreditnem tveganju, zato smo za prvo četrletje 2025 raven ocene zvišali na zmerno s stabilnimi obeti. Nestabilnost v mednarodnem okolju se je po letu 2022 odrazila predvsem v poslabšanju poslovanja predelovalnih dejavnosti. V njihovem portfelju se je upočasnitev v zadnjem obdobju bolj kot v deležu nedonosnih terjatev odsevala v prerazvrščanju v skupino s povečanim kreditnim tveganjem. Delež nedonosnih izpostavljenosti celotnega kreditnega portfelja bank se za zdaj ohranja na zgodovinsko nizkih ravneh, banke pa v letih 2025 in 2026 pričakujejo nekolikšno povečanje njihovega obsega.

Kljub makroekonomski negotovosti in izzivom v nekaterih dejavnostih je bila uspešnost poslovanja bank dobra. Slovenske banke so lani ob velikem ustvarjenem dohodku, zlasti velikih neto obrestnih in neto neobrestnih prihodkih ter nizkih neto oslabitvah in rezervacijah, znova ustvarile rekordne dobičke. Še vedno relativno visoka raven obrestnih mer je lani pozitivno vplivala na neto obrestne prihodke bank, z zniževanjem obrestnih mer pa ta učinek postopoma pojenja.

Dohodkovno tveganje tako še naprej ocenjujemo kot nizko, a pričakujemo, da se bo čez leto zvišalo. Pričakujemo, da bo dohodek bank letos zaradi nižjih obrestnih mer precej manjši od visokih vrednosti v preteklih dveh letih, a nad ravnmi doseženimi v času nizkih obrestnih mer.

Še naprej ocenjujemo, da bi se lahko v prihodnje povečalo tudi trenutno zmerno tveganje za finančno stabilnost, ki izhaja iz nepremičninskega trga. Ponudba stanovanjskih nepremičnin že dalj časa zaostaja za povpraševanjem, kar ob nižanju obrestnih mer za stanovanjska posojila prispeva k nadaljnji rasti cen stanovanjskih nepremičnin ob hkratnem upadu števila prodaj, v zadnjem obdobju pa so se ponovno močno zvišale cene poslovnih nepremičnin. V publikacijo smo vključili tematski okvir z analizo tveganj za finančno stabilnost, ki izvirajo s trga poslovnih nepremičnin. Pri tem ocenjujemo, da morebitne izgube pri posojilih, zavarovanih s poslovnimi nepremičninami, ne bi bistveno ogrozile solventnosti bank.

V drugi polovici leta 2024 smo ocenili, da bi se lahko v prihodnje povečalo tudi tveganje, ki izhaja iz lizinskih družb. Ocena tveganja sicer v prvem četrletju leta ostaja nizka, ob poslabšanih pričakovanjih pa se je tendenca spremembe v prejšnjem četrletju poslabšala. V primerjavi z jesenskim Poročilom o finančni stabilnosti ostajajo preostale ocene glede tveganj in odpornosti nespremenjene, pričakovanja pa stabilna.

Kot skrbnik finančne stabilnosti se na opisana tveganja in dileme odzivamo z makrobonitetno politiko, z ukrepi katere krepimo odpornost finančnega sistema in gospodarstva na zunanje in domače finančne šoke. V luči razmer smo lani ohranili preventivno naravnost makrobonitetne politike, v okviru katere za slovenski bančni sistem veljajo štirje makrobonitetni instrumenti. Ob upoštevanju ocen sistemskih tveganj in odpornosti finančnega sistema smo lani prilagodili zahteve glede višine blažilnika za druge sistemsko pomembne banke, kar je vsakoletna praksa. Drugih instrumentov nismo dodatno prilagajali.

Sektorska blažilnika sistemskih tveganj smo ohranili na znižani ravni v višini 0,5 % izpostavljenosti tveganjem, kar lahko banke skladno z našim sklepom iz novembra 2023 upoštevajo od 1. januarja 2025. Nespremenjena je ostala tudi naša zahteva glede stopnje proticikličnega kapitalskega blažilnika, ki se ohranja v višini 1 %, kar je glede na ocenjeno nevtralno okolje finančnih tveganj označeno kot pozitivna nevtralna stopnja. Koncept smo uvedli leta 2023 z začetkom veljavnosti 1. januarja 2025, in sicer z namenom, da ima bančni sistem na voljo zadosten kapital, ki se lahko sprosti, če pride do nepredvidljivih šokov, ki niso nujno povezani s prekomerno kreditno rastjo in akumulacijo domačih neravnovesij.

Zadnje prilagoditve makrobonitetnega instrumenta, vezanega na omejitve kreditiranja potrošnikov, smo izvedli ob polletju 2023, v preteklem letu smo namreč ocenili, da dodatne prilagoditve makrobonitetnih omejitev kreditiranja potrošnikov niso bile potrebne.

Prilagajanje makrobonitetne politike je seveda kontinuiran proces. Če ocenimo, da je raven sistemskih tveganj povišana oziroma odpornosti finančnega sistema znižana ali da obstaja tveganje, da vmesni cilji makrobonitetne politike ne bodo doseženi, se lahko odločimo za uvedbo ali spremembo makrobonitetnih instrumentov in tako bomo tudi v prihodnje naš makrobonitetni okvir ažurno in ustrezno prilagajali aktualnim razmeram.

dr. Primož Dolenc,
namestnik guvernerja

Kazalo

Povzetek	8
1 Makroekonomsko okolje	12
Svetovno gospodarstvo	12
Evrsko območje	13
Slovenija	14
Bančni sektor	15
Okvir 1: Sistem zgodnjega opozarjanja za banke	16
2 Ključna tveganja za finančno stabilnost	19
2.1 Tveganje, ki izhaja iz nepremičninskega trga	19
Trg stanovanjskih nepremičnin	19
Trg poslovnih nepremičnin	23
Okvir 2: Odpornost bank na tveganja na trgu poslovnih nepremičnin v Sloveniji	24
2.2 Tveganja financiranja	27
Viri financiranja	27
Ročnost vlog ter vrzel v ročnosti med naložbami in obveznostmi	30
2.3 Obrestno tveganje	32
Obrestna občutljivost	32
Obrestne mere	34
2.4 Kreditno tveganje	35
NPE in skupine kreditnega tveganja	36
Kreditni standardi bank in obrestne mere	39
Pokritost z oslabitvami in rezervacijami	41
2.5 Dohodkovno tveganje	42
Bruto in neto dohodek bank	42
Neto obrestni in neobrestni prihodki	42
Primerjava vrednosti neto obrestne marže z državami evrskega območja in EU	44
Operativni stroški	45
Pričakovanja glede ustvarjenega dohodka v letu 2025	46
3 Ostala tveganja	48
3.1 Kibernetско tveganje	48
Okvir 3: Priložnosti in tveganja, ki jih prinaša umetna inteligenca za bančni sektor	50
3.2 Podnebna tveganja	52
4 Odpornost bančnega sistema	56
4.1 Solventnost in dobičkonosnost	56
Solventnost	56
Dobičkonosnost	60
Okvir 4: Dejavniki porasta davka od dobička v letu 2024	62
4.2 Likvidnost	64
5 Gospodinjstva in podjetja	68
5.1 Gospodinjstva	68

	Razpoloženje potrošnikov ter finančno in nefinančno premoženje gospodinjstev	68
	Zadolženost in obremenjenost gospodinjstev s stanovanjskimi stroški	69
5.2	Nefinančne družbe	71
	Financiranje in zadolženost NFD	71
	Finančna sredstva NFD	75
	Stečaji in blokade računov NFD	75
	Okvir 5: Tveganja v luči ohlajanja nemške avtomobilske industrije	76

6	Nebančne finančne institucije	80
6.1	Lizinske družbe	80
6.2	Zavarovalnice	81
6.3	Vzajemni skladi	84

7	Makrobonitetna politika za bančni sistem in lizinske družbe	88
	Namen makrobonitetne politike	88
	Pregled makrobonitetnih politik v Evropi	88
	Makrobonitetna politika Banke Slovenije	90
	Proticiklični kapitalski blažilnik	91
	Makrobonitetne omejitve kreditiranja potrošnikov	91
	Blažilnik sistemskih tveganj	95
	Druge sistemsko pomembne banke	96
	Opustitev izvajanja diskrecije iz člena 124 CRR	96
	Okvir 6: Ocena naravnosti makrobonitetne politike	98

8	Priloga	101
8.1	Opis kratic	120

Povzetek

Naraščanje negotovosti v mednarodnem gospodarskem okolju se postopoma odraža v krepitvi sistemskih tveganj za finančno stabilnost v Sloveniji, medtem ko odpornost bank na sistemska tveganja ostaja visoka (Tabela 1.1). Zadnje poteze nove administracije ZDA na področju carin dodatno povečujejo negotovost, saj bi lahko privedle do spirale ukrepov in protiukrepov, kar bi lahko sprožilo tudi globalno recesijo. Mednarodne in domače gospodarske razmere tako ostajajo negotove, kar se že odraža zlasti v kreditnem tveganju, kjer smo raven ocene tveganja za prvo četrtletje leta 2025 dvignili na zmerno. Večje kreditno tveganje v bankah se trenutno odraža v povečanih deležih skupine 2 v številnih segmentih portfelja, medtem ko se je delež NPE za zdaj ohranil na ugodni ravni. V primerjavi z jesenskim Poročilom o finančni stabilnosti ostajajo ostale ocene tako tveganj kot odpornosti nespremenjene. Poslabšala pa so se pričakovanja pri dohodkovnem tveganju in tveganju, ki izhaja iz poslovanja liziških družb. Pričakujemo, da bo dohodek bank letos zaradi nižjih obrestnih mer precej manjši od visokih vrednosti, doseženih v preteklih dveh letih, a nad ravnmi, doseženimi v času nizkih obrestnih mer. Pri liziških družbah pričakujemo dodatne izzive zaradi velikega deleža, ki ga imajo v poslovanju liziških družb vozila.

Tabela 1.1: Prikaz tveganj in odpornosti Banke Slovenije za slovenski finančni sistem

Prikaz tveganj in odpornosti												Tendencaspremembe na lestvici
2021	2022	2023				2024				2025		
Q4	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1		
Sistemska tveganje												
Tveganje, ki izhaja iz nepremičninskega trga											↑	
Tveganje financiranja v bančnem sistemu											→	
Obrestno tveganje v bančnem sistemu											→	
Kreditno tveganje v bančnem sistemu											→	
Dohodkovno tveganje v bančnem sistemu											↑	
Tveganje, ki izhaja iz poslovanja liziških družb											↑	
Odpornost na sistemska tveganja												
Solventnost in dobičkonosnost bančnega sistema											→	
Likvidnost bančnega sistema											→	
Ostala tveganja												
Kibernetsko tveganje											→	
Podnebna tveganja											→	
Barvna lestvica:												
Tveganje	nizko	zmerno	povišano									
Odpornost	visoka	srednja	nizka	zelo nizka								

Barvna lestvica:

Tveganje	nizko	zmerno	povišano	visoko
Odpornost	visoka	srednja	nizka	zelo nizka

Opomba: Pri prikazu tveganj in odpornosti se ocena na barvni lestvici nanaša na oceno do enega četrtletja vnaprej. Puščica predstavlja pričakovano spremembo tveganja oziroma odpornosti na lestvici (navzgor ali navzdol) v nekoliko daljšem obdobju, okrog enega leta. Pri tveganjih usmeritev puščice navzgor (navzdol) pomeni povečanje (zmanjšanje) tveganja, pri odpornosti pa njeno krepitev (slabitev). Prikaz tveganj in odpornosti v bančnem sektorju temelji na analizi ključnih tveganj in odpornosti za slovenski bančni sistem ter je opredeljen kot sklop kvantitativnih in kvalitativnih kazalnikov za opredelitev in merjenje sistema tveganja in odpornosti.

Vir: Banka Slovenije.

Geopolitične napetosti so se v drugi polovici preteklega leta okrepile, k dodatnemu povečanju negotovosti v makroekonomskem okolju pa so prispevale gospodarske in carinske politike nove administracije ZDA. Pričakuje se, da bodo negativni učinki negotovosti glede potencialnih nadaljnjih sprememb v svetovnih trgo-

vinskih politikah vplivali na izvoz in naložbe v evrskem območju, kar bo skupaj s konkurenčnimi izzivi povzročilo nadaljnje zmanjšanje izvoznega tržnega deleža evrskega območja. Domače gospodarske razmere ostajajo negotove zaradi zunanjih dejavnikov, vendar so stabilnejše kot pred enim letom in boljše kot v povprečju evrskega območja.

Tveganje, ki izhaja iz nepremičninskega trga, ostaja ocenjeno kot zmerno, z možnostjo, da se v prihodnje poveča. Rast cen stanovanjskih nepremičnin se je ob postopni krepitvi povpraševanja po stanovanjskih posojilih, povezani z nižanjem posojilnih obrestnih mer, nadaljevala tudi v drugi polovici leta. To je potrdilo začetek novega nepremičninskega cika, zaradi česar smo že v prvi polovici preteklega leta prilagodili pričakovanja glede krepitve tveganj. V drugi polovici leta so se močno zvišale tudi cene poslovnih nepremičnin.

Vloge nebančnega sektorja ostajajo najpomembnejši in stabilen vir financiranja slovenskih bank, posledično tudi tveganje financiranja ostaja ocenjeno kot zmerno in stabilno. Odvisnost bank od drugih virov ostaja majhna. Ob hkratnem povečanju dolgoročnih naložb in ohranjanju velikega obsega vlog na vpogled se povečuje vrzel med ročnostjo naložb in obveznosti ter posledično izpostavljenost bank tveganju nestabilnosti financiranja. To bi se lahko uresničilo ob nenadnem obsežnem premiku vlog med bankami ali iz bančnega sistema, zato je pravočasno prilagajanje konkurenčnim razmeram ključno za stabilno poslovanje. Banke morajo biti pozorne tudi na alternativne naložbene oblike in depozitne ponudbe tujih bank, ki postajajo vse bolj privlačne tudi za slovenske deponente.

Obrestno tveganje ostaja zmerno in stabilno. Spremembe pri posojilih in vlogah so le v manjši meri vplivale na obrestno občutljivost bank. Večji je bil vpliv povečanja naložb v vrednostne papirje in hkratnega zmanjšanja likvidnih sredstev ter vpliv povečanja obsega izdanih vrednostnih papirjev. Spremembe so tako pri naložbah kot pri virih prispevale k podaljšanju povprečnega obdobja ponovne določitve obrestnih mer. Vrzel med obema obdobjema je tako ostala podobna kot ob koncu leta 2023. Trend zniževanja obrestnih mer v bančnem sistemu je bil v letu 2024 široko osnovan. Zniževale so se tako obrestne mere za posojila kot za vloge nebančnega sektorja.

Oceno kreditnega tveganja smo po decembrskem poslabšanju izglede zdaj zvišali na zmerno s stabilnimi obeti. V naslednjih četrletjih namreč ne pričakujemo nadaljnega porasta kreditnega tveganja. Raven nedonosnih izpostavljenosti sicer ostaja na nizki ravni. Opazno pa je poslabšanje poslovanja NFD predvsem v predelovalnih dejavnostih in povečanje deležev skupine 2 v številnih segmentih bančnega portfelja. V predelovalnih dejavnostih se je delež skupine 2 v zadnjih mesecih leta 2024 skoraj podvojil, z največjimi obsegi prerazvrščanja v skupino 2 v proizvodnji jekla, opreme za motorna vozila in industriji plastike. Z naraščanjem števila stečajev, tako v celotnem sektorju NFD kot zlasti v predelovalnih dejavnostih, se povečuje tudi izpostavljenost bank do teh podjetij, čeprav ostaja na nizkih ravneh. Povečuje se tudi obseg nedonosnih potrošniških posojil, vendar pa ob visoki kreditni aktivnosti v tem segmentu njihov delež ostaja stabilen.

Dohodkovno tveganje za zdaj ostaja ocenjeno kot nizko, a se bo čez leto krepilo, saj se z zniževanjem obrestnih mer v letih 2024 in 2025 zaključuje obdobje izrazito visokih prihodkov bank. Ustvarjanje dohodka bank kljub postopnemu nižanju neto obrestnih prihodkov ostaja stabilno tudi v začetku letošnjega leta, prav tako nad dolgoročnim povprečjem ostaja neto obrestna marža. Neobrestni prihodki, zlasti njihov opravninski del, ostajajo razmeroma stabilni, medtem ko so se v preteklem letu operativni stroški povečali predvsem zaradi uvedbe davka na bilančno vsoto.

Oceno kibernetskega tveganja ohranjamo na povišani ravni s stabilno tendenco, medtem ko ocena podnebnih tveganj ostaja stabilna na zmerni ravni. Kibernetško tveganja ohranjamo na povišani ravni zaradi morebitnih kibernetskih groženj, ki bi lahko izvirale iz geopolitičnih negotovosti. Slovenski bančni sektor tudi v drugi polovici leta 2024, drugače kot je bilo to zaznati v zadnjih letih na ravni EU, ni bil tarča večjih kibernetskih napadov. Število kritičnih kibernetskih incidentov se je tudi v zadnjem četrtletju leta 2024 medletno zmanjšalo, podoben trend pričakujemo tudi v prvi polovici leta 2025. Pri podnebnih tveganjih ohranjamo nespremenjeno oceno zaradi relativne stabilnosti indikatorjev tranzicijskih tveganj, medtem ko fizična tveganja, ki smo jih vključili v redno spremljavo v letu 2024, izkazujejo nizko tveganje.

Ocena odpornosti bančnega sistema z vidika solventnosti in dobičkonosnosti ostaja visoka. Pričakujemo, da bodo banke del dobičkov iz leta 2024 zadržale oziroma razporedile med rezerve, kar bi se lahko leta 2025 odrazilo tudi v količniku skupne kapitalske ustreznosti. Ob zaključku izredno ugodnega obdobja za ustvarjanje visokih dobičkov bank pričakujemo, da bodo k postopnemu manjšanju dobička poleg nižjih obrestnih mer prispevali tudi povečani operativni stroški in dodatne oslabitve.

Ocena odpornosti ostaja visoka in stabilna tudi v segmentu likvidnosti. Vrednosti nekaterih indikatorjev likvidnosti so se nekoliko poslabšale, vendar likvidnostni položaj bančnega sistema ostaja dober. Ob usmerjanju dela likvidnih sredstev v dolžniške vrednostne papirje je obseg likvidnosti ostal velik, spremenila pa se je njena struktura. Večina bank je ob tem ohranila visoko sposobnost pokrivanja neto likvidnostnih odlivov v enomesečnem stresnem obdobju in financiranja obveznosti v daljšem, enoletnem obdobju.

Finančni položaj gospodinjstev in podjetij ostaja ugoden. Kreditiranje gospodinjstev, zlasti s potrošniškimi posojili, se je ob rasti plač in nizki zadolženosti dodatno okrepilo. V zadnjih dveh letih so povečala tudi naložbe v vrednostne papirje in naložbe v vzajemne sklade. Nizka zadolženost in zmanjšano breme financiranja ob padajočih obrestnih merah ugodno vplivata tudi na finančni položaj NFD, ki ga krepí nadaljnje naraščanje lastnih sredstev. Proti koncu leta je prišlo do povečanja števila začetih stečajnih postopkov NFD in števila družb z blokiranimi transakcijskimi računi, kar nakazuje na povečane izzive pri NFD, posebej v izvoznem delu sektorja.

Tudi razmere v nebančnem delu finančnega sektorja ostajajo razmeroma ugodne. Lizinške družbe opažajo upad novih poslov, medtem ko k manjšanju dobička prispevajo tudi večji stroški financiranja. Posledično smo že v drugi polovici leta 2024 poslabšali pričakovanja, medtem ko tveganje ostaja ocenjeno kot nizko, saj je delež zamud nad 90 dni nizek in omejen, stanje poslov pa se je še dodatno okrepilo. Zavarovalniški sektor je kljub ukinitvi dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja posloval z velikimi dobički, lani namreč ni bilo večjih škodnih dogodkov. Pozitivna rast na borzah in iskanje višjih donosov sta se odrazila tudi v rekordnih neto vplačilih v vzajemne sklade.

Makrobonitetna politika ostaja naravnana k ohranjanju odpornosti bančnega sistema, ki se še vedno sooča z makroekonomskimi in geopolitičnimi negotovostmi. Trenutno za slovenski bančni sistem veljajo štirje makrobonitetni instrumenti. Blažilnik za druge sistemsko pomembne banke, proticiklični kapitalski blažilnik in sektorska blažilnika sistemskih tveganj zahtevajo višjo raven kapitala v bankah ter s tem krepijo (kapitalsko) odpornost bančnega sistema. Makrobonitetne omejitve kreditiranja

potrošnikov pa vzpostavljajo minimalne kreditne standarde, hkrati so usmerjene v blažitev in preprečitev čezmerne rasti kreditiranja in čezmernega finančnega vzvoda ter tako zmanjšujejo kreditno tveganje.

V tokratni publikaciji izpostavljamo šest tematskih okvirjev. V prvem predstavljamo sistem zgodnjega opozarjanja, ki omogoča oceno o kopičenju novih tveganj v bančnem sistemu. V drugem okviru analiziramo tveganja za finančno stabilnost, ki izvirajo s trga poslovnih nepremičnin, in odpornost bank na izpostavljenost do omenjenega trga. V tretjem okviru izpostavljamo priložnosti in tveganja, ki jih v bančni sektor prinaša umetna inteligenca. V četrtem okviru izpostavljamo dejavnike porasta davka od dobička, ki se je pri bankah v letu 2024 več kot potrojil. Sledi analiza izpostavljenosti slovenskih podjetij do nemške industrije in tveganja, ki iz tega izvirajo za slovenski bančni sistem. Sklop tematskih okvirjev zaključujemo s pomenom analiziranja naravnosti makrobonitetne politike in prikazom možnega pristopa k oceni naravnosti makrobonitetne politike.

1 Makroekonomsko okolje

Rast svetovnega gospodarstva naj bi ob negotovih kratkoročnih obetih in povečevanju srednjeročnih tveganj ostala pod dolgoletnim povprečjem, domače gospodarske razmere pa so boljše kot v povprečju evrskega območja, vendar negotove, z razlikami med posameznimi sektorji in dejavnostmi. V primerjavi s koncem lanskega leta domače storitve in trgovina beležijo manj ugodna gibanja, medtem ko se industrija sooča z umiranjem proizvodnje in s povečano negotovostjo v mednarodnem okolju. Ta je predvsem posledica geopolitičnih in trgovinskih tveganj z vse večjo fragmentacijo trgov ob rastočih trgovinskih ovirah in se lahko v prihodnje realizira v šibkejši gospodarski rasti in neugodnih finančnih tokovih. Trg dela ostaja tesen kljub znakom umirjanja. Enoletni presežek na tekočem računu je zaradi velikega presežka storitvene menjave blizu najvišje ravni v zadnjih letih. Skupna in osnovna inflacija sta se približali cilju denarne politike, v bližini katerega naj bi se gibal tudi v prihodnje. Bančni sektor še naprej posluje v ugodnih razmerah s solidnimi gibanji poslovanja.

Svetovno gospodarstvo

Svetovna gospodarska rast (brez evrskega območja) naj bi letos ostala zmerna in tudi v prihodnjih letih pod dolgoletnim povprečjem. Za leto 2025 se pričakuje rast v višini 3,4 %, za leti 2026 in 2027 pa upočasnitev na 3,2 %.¹ Rahla upočasnitev odraža pričakovano šibkejšo rast gospodarske aktivnosti na Kitajskem zaradi neugodnih demografskih razmer in počasnejšo rast v ZDA zaradi vpliva sprememb različnih politik. Vrednosti kazalnikov PMI za svetovno gospodarstvo na začetku leta 2025 nakazujejo stagnacijo v predelovalnih dejavnostih, v storitvah pa zmerno rast (slika 1.1, levo). Svetovna inflacija (brez evrskega območja) naj bi se letos zmanjšala na 3,3 %, v letih 2026 in 2027 pa dodatno upadla na 2,7 % in 2,5 %. Pri tem naj bi se v razvitih gospodarstvih hitreje približala ciljnim vrednostim denarnih politik kot v gospodarstvih v razvoju. Srednjeročna tveganja za svetovno gospodarstvo se povečujejo, medtem ko kratkoročni obeti ostajajo negotovi in po posameznih državah različni. Splošna omilitve regulacije v ZDA bi lahko z večjimi naložbami spodbudila kratkoročno rast, vendar lahko čezmerne omilitve predpisov, ki so namenjeni omejevanju prevzemanja prekomernih tveganj in kopičenju dolga, dolgoročno povzročijo večjo volatilnost tako finančnega kot gospodarskega cikla, z negativnimi posledicami za preostali svet.

Povečana negotovost v mednarodnem okolju, ki je predvsem posledica geopolitičnih in trgovinskih tveganj z vse večjo fragmentacijo trgov ob rastočih trgovinskih ovirah, se lahko v prihodnje realizira v hitrejših spremembah mednarodnih finančnih tokov, šibkejši svetovni gospodarski rasti in višji inflaciji. Motnje v procesu dezinflacije lahko upočasni nadaljnje sproščanje denarnih politik, kar bi lahko oslabilo fiskalno vzdržnost in ogrozilo finančno stabilnost. Po drugi strani so se pričakovanja tržnih udeležencev glede gibanja ključnih obrestnih mer ECB in Fed nekoliko okrepila v smeri hitrejšega in večjega zniževanja. K temu so prispevala povečana tveganja, da bo imela trgovinska politika ZDA trajnejše posledice za ameriško in evrsko gospodarstvo. Za obvladovanje teh tveganj bo pomembna usklajenost ekonomskih politik, ki bo zagotavljala ravnotežje med inflacijo in gospodarsko aktivnostjo. Pomembni

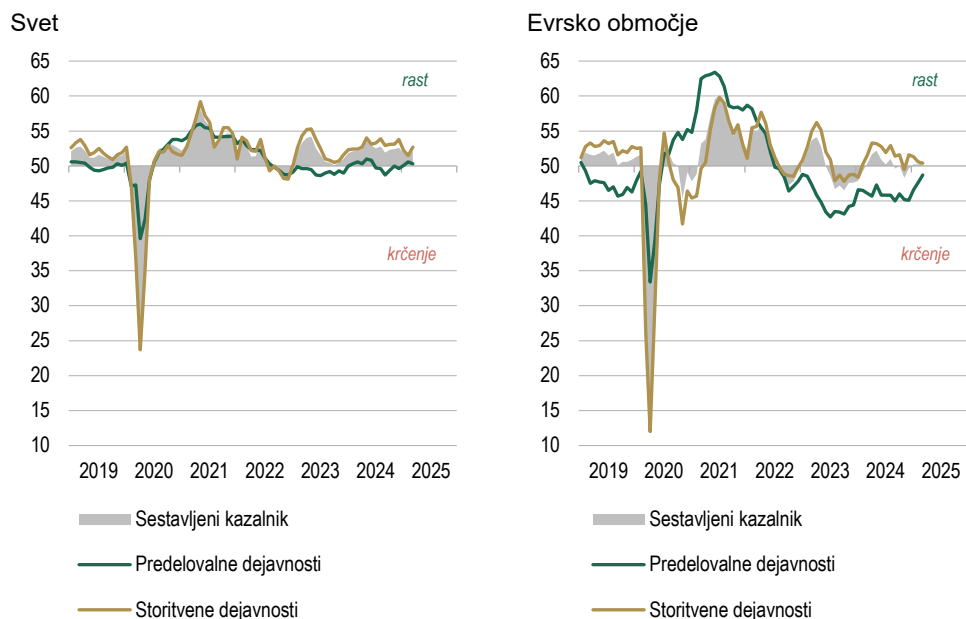
¹ ECB, marec 2025.

bodo zlasti ponovna vzpostavitev fiskalnih rezerv, izboljšanje srednjeročnih gospodarskih obetov s pomočjo okrepljenih strukturnih reform ter krepitev multilateralnih pravil in sodelovanja (npr. novi trgovinski dogovori).

Evrsko območje

Gospodarstvo evrskega območja naj bi po skromni rasti v lanskem zadnjem četrtletju letos in v prihodnjih letih ob vztrajanju (geo)političnih in trgovinskih negotovosti postopoma okrevalo. V letu 2024 se je z 0,9 % nadaljevala zmerna rast, vendar kazalniki PMI (slika 1.1, desno) in kazalniki zaupanja (slika 8.1 v prilogi, levo) kratkoročno nakazujejo šibko rast ob majhnem zaupanju potrošnikov in večji nagnjenosti gospodinjstev k varčevanju. Napovedana krepitev izdatkov za obrambo in s tem povečane potrebe po zadolževanju vse bolj v ospredje postavljajo tveganje vzdržnosti državnega dolga. Ob odpravi nemške omejitve glede maksimalne višine državnega dolga so se zahtevane donosnosti na državne obveznice evrskih držav vidneje povečale (slika 8.4 v prilogi, levo). Pri zunanjetrgovinski menjavi se pričakuje, da bodo negativni učinki negotovosti glede potencialnih nadaljnjih sprememb v svetovnih trgovinskih politikah vplivali na izvoz in naložbe, kar bo skupaj s konkurenčnimi izzivi povzročilo nadaljnje zmanjšanje izvoznega tržnega deleža evrskega območja.

Slika 1.1: **Kazalnik nabavnih menedžerjev (PMI)**

Opomba: Vrednost kazalnika PMI nad 50 predstavlja rast gospodarske aktivnosti glede na prejšnji mesec, medtem ko vrednost kazalnika pod 50 predstavlja krčenje.
Vir: Bloomberg.

Hkrati se evrsko območje sooča z nizko rastjo produktivnosti, ki ostaja eno od pomembnejših področij prihodnjih ukrepov v EU. Prva pomembnejša pobuda nove sestave Evropske komisije na tem področju je Kompas za konkurenčnost, ki naj bi prispeval k zmanjšanju birokracije in poenostavitvi poslovnega okolja. K izgradnji odpornejše družbe prek krepitev zmogljivosti za prilagajanje in preobrazbo ter usmeritve v paradigmo bolj trajnostne rasti in družbenega razvoja pa naj bi prispevala pobuda Odpornost. Glede na zadnje napovedi ECB² naj bi gospodarska rast evrskega območja letos dosegla 0,9 %, v letu 2026 pa 1,2 %, kar je v obeh letih glede na decembrske

² ECB, marec 2025.

napovedi za 0,2 o. t. manj. Evrska inflacija (HICP) se še naprej umirja. Marca se je znižala na 2,2 %, potem ko je bila februarja 2,3-odstotna. To je predvsem posledica gibanja cen storitev in energentov, medtem ko se je prispevek hrane nekoliko okrepil (slika 1.2, desno). V nadaljevanju leta naj bi se inflacija postopoma zniževala, zatem pa gibala okoli ciljnih 2 %. Tudi osnovna inflacija naj bi se ob izzvenevanju preteklih energetske cenovnih šokov, zmanjšanju pritiskov na stroške dela in zapoznelih učinkih preteklega zaostrovanja denarne politike v prihodnje zniževala. Marca je znašala 2,4 %, do leta 2027 pa naj bi se znižala na 1,9 %.

Slovenija

Domače gospodarske razmere so v zadnjem četrtletju lanskega leta in na začetku letošnjega ostale negotove, vendar boljše kot v povprečju evrskega območja.

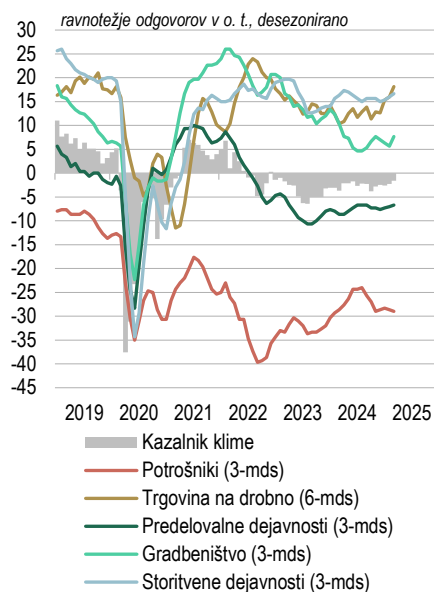
Med posameznimi sektorji so bila gibanja v lanskem zadnjem četrtletju raznolika – solidna in podprta z močnim domačim trošenjem v storitvah in trgovini, medtem ko se je industrija kljub relativno ugodnim razmeram soočala s povečano negotovostjo v mednarodnem okolju. V izdatkovni strukturi so k rasti pomembno prispevali potrošnja države, zasebna potrošnja in neto izvoz, medtem ko je močan obrat investicijskega cikla navzdol prek zmanjšanja bruto investicij v osnovna sredstva rast zaviral (slika 8.2 v prilogi, levo). Po prvih ocenah SURS se je BDP lani povečal za 1,6 %, naša zadnja napoved za letos pa predvideva 2,2-odstotno rast, pospešek rasti v letu 2026 na 2,8 % in zatem umiritev na 2,4 % v letu 2027.³ Razpoloženje v gospodarstvu se je v prvem četrtletju v primerjavi z zadnjim četrtletjem lani nekoliko izboljšalo, pri čemer se je opazneje izboljšalo v trgovini na drobno, ob veliki negotovosti gospodarskih razmer ostalo nizko v predelovalnih dejavnostih, poslabšalo pa pri potrošnikih (slika 1.2, levo). Realni kazalniki domačega trošenja v prvem četrtletju nakazujejo umirjanje potrošnje, medtem ko se proizvodnja umirja. Četrtna rast⁴ je bila v lanskem zadnjem četrtletju z 0,6 % najvišja v letu, naši kratkoročni napovedni modeli pa ob trenutno razpoložljivem naboru kazalnikov in velikem razponu ocen tudi za prvo četrtletje letos nakazujejo ugodno rast. Trg dela ostaja tesen kljub znakom umirjanja, ki se kažejo predvsem v zasebnem sektorju (slika 8.3 v prilogi, levo). Enoletni presežek na tekočem računu je blizu najvišje ravni v zadnjih letih, predvsem zaradi velikega presežka storitvene menjave (slika 8.3 v prilogi, desno). Skupna inflacija (HICP) se je konec lanskega leta zaradi višjih prispevkov cen energentov in hrane okrepila na 2,0 %, marca letos pa znašala 2,2 % (slika 1.2, desno). Osnovna inflacija se od decembra lani znova giblje razmeroma skladno s skupno. Marca je bila 2,5-odstotna (slika 8.2 v prilogi, desno).

³ Pregled makroekonomskih gibanj z napovedmi, december 2024.

⁴ Prilagojena učinkom sezone in koledarja.

Slika 1.2: **Gospodarska klima in inflacija**

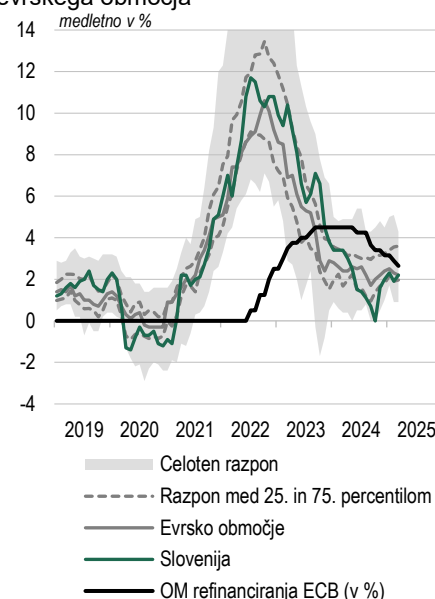
Kazalniki zaupanja in gospodarska klima

Opomba: Na levi sliki so podatki kazalnikov zaupanja predstavljeni kot 3-mesečne oziroma 6-mesečne drseče sredine (razen kazalnika gospodarske klime). Kazalniki so izraženi v obliki povprečja ravnotežij. Ravnotežje je razlika med deležem pozitivnih in deležem negativnih odgovorov.

Viri: leva slika SURS in preračuni Banke Slovenije, desna slika Eurostat.

Inflacija (HICP) in primerjava z državami evrskega območja

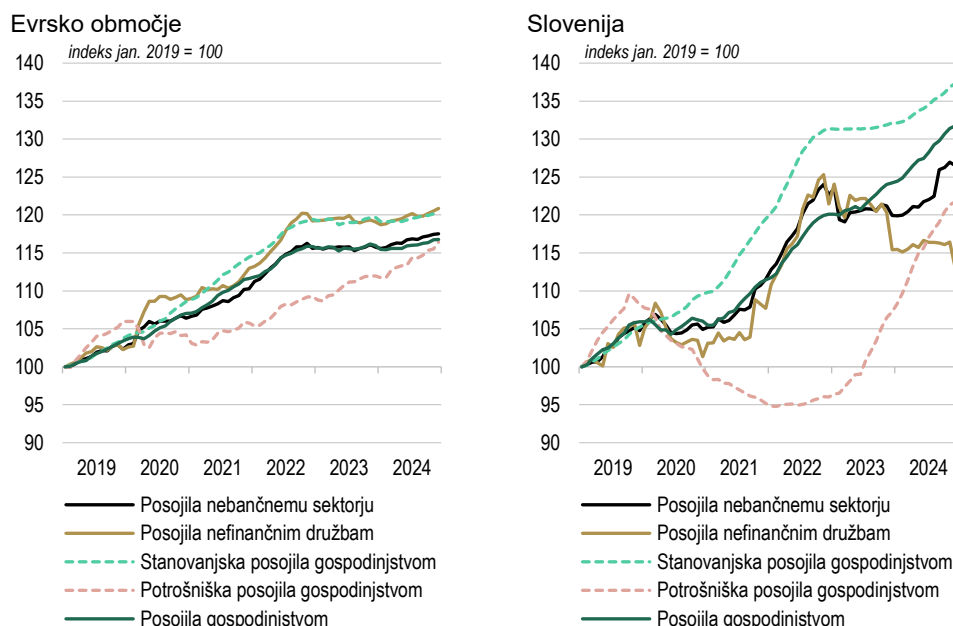

Bančni sektor

Razmere, v katerih poslujejo banke evrskega območja, so relativno neugodne, medtem ko je uspešnost poslovanja bank še vedno dobra. Relativno visoka raven obrestnih mer je lani pozitivno vplivala na neto obrestne prihodke bank, vendar ob obratu v zniževanje obrestnih mer ta učinek postopoma pojenja. Posojilna aktivnost bank evrskega območja je lani še naprej zmerno okrevala, vendar ostala nominalno šibka (slika 1.3, levo), h krepitvi pa so prispevali vse manjši stroški financiranja. Neto povpraševanje podjetij po posojilih se je glede na anketne podatke v lanskem zadnjem četrtletju nadalje povečevalo, vendar ostalo šibko,⁵ povezano pa je bilo predvsem z nadaljnjim upadanjem obrestnih mer. Umirjeno povpraševanje odraža šibke gospodarske razmere, zlasti v nekaterih naložbeno intenzivnih sektorjih gospodarstva, zaviralni dejavnik pa so predstavljale tudi gospodarske in (geo)politične negotovosti. Medtem se je neto povpraševanje po stanovanjskih posojilih še naprej močno povečevalo, po potrošniških pa se je povečalo le rahlo. Pri prvih je bilo gibanje povpraševanja predvsem posledica nižanja obrestnih mer in v manjši meri izboljšanja obetov na stanovanjskem trgu. Povpraševanje po potrošniških posojilih je bilo podprto z nižanjem obrestnih mer, medtem ko so zaupanje potrošnikov, poraba za trajne dobrine in uporaba alternativnega financiranja pri drugih bankah in nebančnih institucijah vplivali na zmanjšanje povpraševanja.

⁵ Bank Lending Survey (BLS), januar 2025.

Slika 1.3: Kreditna aktivnost

Viri: leva slika ECB Data Portal in preračuni Banke Slovenije, desna slika Banka Slovenije.

Tudi pri nas se banke soočajo z večinoma ugodnimi gibanji poslovanja in glede na predhodna leta z nadpovprečnimi neto obrestnimi prihodki. Posojilna aktivnost se je lani vidneje okrepila, vendar bila po skupinah komitentov raznolika (slika 1.3, desno).⁶ Zelo šibko je bilo kreditiranje NFD, obseg posojil v stanjih pa je bil decembra za 2,1 % manjši kot v predhodnem letu. To so odražali tudi anketni podatki BLS,⁷ ki so v prvih treh četrtletjih leta nakazovali neto zmanjševanje povpraševanja. V zadnjem četrtletju je bilo povpraševanje nespremenjeno, z vidnejšim pozitivnim učinkom zalog in obratnega kapitala.⁸ Medtem se je kreditiranje gospodinjstev lani krepilo, posebej s potrošniškimi posojili, katerih medletna rast se je ob visoki osnovi predhodnega leta v drugi polovici leta umirjala. Povpraševanje po stanovanjskih posojilih je v zadnjem četrtletju lani ostalo nespremenjeno, so pa banke zaznale povečanje povpraševanja po potrošniških posojilih. Najpomembnejši dejavnik večjega povpraševanja je predstavljala nižja splošna raven obrestnih mer.⁹

Okvir 1: Sistem zgodnjega opozarjanja za banke

V okvirju je predstavljen sistem zgodnjega opozarjanja (v nadaljevanju EWS – early warning system) za banke, ki omogoča oceno o kopičenju novih tveganj v bančnem sistemu in po posameznih bankah. Makroekonomski dejavniki namreč pomembno vplivajo na stabilnost bančnega sistema, kar zahteva pravočasno prepoznavanje tveganj za učinkovito prilagoditev makrobonitetnih politik in preprečitev finančnih kriz. EWS za banke omogoča dekompozicijo verjetnosti bančne krize oziroma stiske (v nadaljevanju) v dejavnike na ravni posameznih bank in bančnega sistema ter makrofinančne dejavnike. Dekompozicija lahko prispeva k identifikaciji glavnih dejavnikov ranljivosti bank oziroma bančnega sistema in nudi podporo odločitvam makrobonitetne politike. Namen EWS je določiti prihodnja razdobja, v katerih se krepijo finančna neravnovesja in povečujejo tveganja za razvoj bančne krize. Pomembno je poudariti,

⁶ Medletne spremembe stanja posojil decembra 2024: nebančni sektor 5,5 %, NFD -2,1 %, gospodinjstva 6,0 %, stanovanjska posojila 3,9 %, potrošniška posojila 13,5 %.

⁷ Bank Lending Survey, januar 2025.

⁸ Več v poglavju o nefinančnih družbah.

⁹ Več v poglavju o gospodinjstvih.

da cilj EWS ni izgraditev modela, ki bo natančno napovedoval pojav prihodnje bančne krize.

Pri vzpostavitvi EWS se najprej sprejme nekaj pomembnih odločitev. Ker so modeli zgodnjega opozarjanja v splošnem namenjeni napovedovanju prihodnosti, je cilj optimizirati uspešnost modela na prihodnjih podatkih (zunaj vzorca). EWS za banke je zato zgrajen na način, da optimizira kakovost napovedi na podatkih zunaj vzorca. Ob tem je pomembno izbrati tudi kategorije, ki so sestavni deli vsakega modela zgodnjega opozarjanja. Prva od ključnih odločitev pri vzpostavitvi EWS je izbira dogodka, ki ga opredelimo kot bančna kriza, oziroma dogodka, ki potencialno pomeni njen začetek. Tak dogodek bo v nadaljevanju opredeljen kot stiska¹⁰. Stiska je definirana na ravni banke. S tem se poveča število stisk, kar omogoča boljše identifikacijo primernih indikatorjev za napovedovanje tovrstnih dogodkov, hkrati pa omogoča še napovedovanje stisk za posamezno banko. Nadalje lahko verjetnosti stisk posameznih bank agregiramo za celotni bančni sistem ali skupine bank. Druga od ključnih odločitev pri vzpostavitvi EWS je izbira ustreznega horizonta za ocenjevanje oziroma ovrednotenje nastopa stiske. Napovedana naj bi bila za določen časovni horizont vnaprej, preden se dejansko zgodi. Najboljši pristop za izbor primernega časovnega horizonta pred nastopom dogodka – stiske ne obstaja. Izbor je odvisen od namena uporabe EWS ter od tega, kako daleč vnaprej naj sistem signalizira dogodek, da bi imel nadzornik dovolj časa za sprejetje ustreznih ukrepov. Sledeč tuji literaturi in ob upoštevanju uporabe za različne potrebe EWS uporablja štiri časovne horizonte: (i) od 1 do 8 kvartalov pred stisko; (ii) od 5 do 12 kvartalov pred stisko; (iii) od 9 do 16 kvartalov pred stisko; (iv) od 13 do 20 kvartalov pred stisko. Za potrebe finančne stabilnosti je zaradi možnosti pravočasnega ukrepanja, tj. sprejetja makrobonitetnih ukrepov, najbolj ključen časovni horizont od 5 do 12 kvartalov pred stisko. Ta časovni okvir je dovolj dolg, da omogoča analizo trendov in signalov, ki nakazujejo na potencialne težave, hkrati pa dovolj kratek, da so ukrepi še vedno učinkoviti in relevantni. Makrobonitetni ukrepi, kot so omejevanje kreditne rasti, povečanje kapitalskih zahtev ali omejevanje tveganih naložb, zahtevajo določen čas za implementacijo in vpliv na finančni sistem. Če se ukrepi sprejmejo prepozno, lahko kriza že eskalira, kar oteži stabilizacijo sistema, če pa se ukrepi sprejmejo prezgodaj, lahko povzročijo nepotrebne motnje v gospodarstvu.

Zadnja od ključnih odločitev pri vzpostavitvi EWS je izbira ustreznega merila za ocenjevanje oziroma ovrednotenje nastopa stiske. Modeli binarne klasifikacije, ki so uporabljeni za EWS, so v svoji osnovi lahko podvrženi napakam I. vrste (zgrešena kriza) ali napakam II. vrste (napačen alarm). Obe vrsti napak sta za nosilce odločitev relativno dragi in med njima je treba vzpostaviti kompromis. H kompromisu med obema vrstama napak pridemo z uravnavanjem praga ali mejne vrednosti, ki določa, kdaj EWS izda opozorilo. Če je prag nastavljen nizko, bo sistem sprožil veliko opozoril, kar pomeni večjo previdnost, vendar tveganje, da ukrepi obremenijo sistem po nepotrebnem. Po drugi strani, če je prag visok, bo opozorilo izdano le ob najmočnejših signalih, kar sicer zmanjša število napačnih alarmov, a poveča možnost, da spregledamo resnično krizo. Kompromis je najti takšno ravnovesje, ki optimizira učinek opozoril in koristi ukrepov glede na stroške obeh vrst napak. S tem se zagotovi, da nosilci odločitev dobijo zanesljive informacije, ki omogočajo pravočasne, a ne prehitre reakcije.

V EWS modelih smo pojasnjevalne spremenljivke ločili v tri kategorije: (i) spremenljivke na ravni posameznih bank – kapitalska ustreznost (kazalnik kapitalske ustreznosti, vzvod ...); kakovost sredstev (delež NPL, delež slabitev ...); kakovost upravljanja

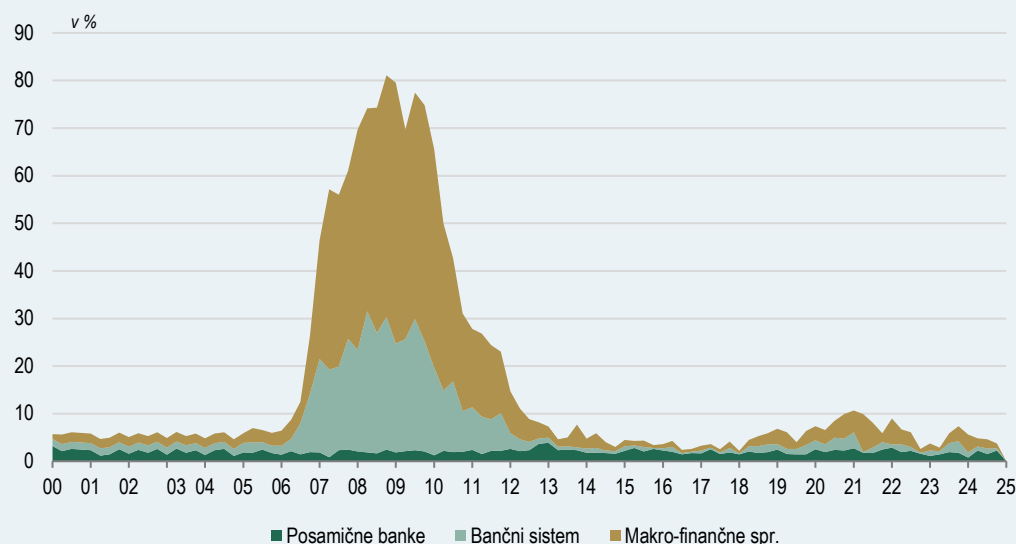
¹⁰ Angleško. distress.

(kazalnik cost-to-income); dohodki (ROE, ROA, NIM); likvidnost (delež obrestnih odhodkov v skupnih obveznostih ...); (ii) spremenljivke na ravni bančnega sistema, ki so v literaturi pogosto omenjene kot indikatorji zgodnjega opozarjanja bančnih kriz – rast kreditov; razmerje med krediti in BDP; razmerje med posojili in depoziti; vzvod in kapitalna ustreznost bančnega sistema; (iii) makrofinančne spremenljivke, ki opisujejo razvoj finančnega sistema oziroma narodnega gospodarstva – rast BDP; cene nepremičnin (rast, vrzel); donos 10-letnih obveznic; višina obrestnih mer (EURIBOR).

Izbor pojasnjevalnih spremenljivk v modelih poteka na dva načina. Izbor izvedemo bodisi z ekspertnimi modeli (na podlagi univariatne signalizacije in na osnovi teorije oziroma strokovne literature) ali pa avtomatizirano z metodo LASSO¹¹, kjer so iz celotne množice spremenljivk avtomatsko izbrane spremenljivke z največjo napovedno močjo.

EWS za banke torej kaže oceno kopičenja novih tveganj v bančnem sistemu in po posameznih bankah. Namen EWS je določiti tista prihodnja razdobja, v katerih se krepijo finančna neravnovesja in se s tem povečuje tveganje prihodnje bančne krize. Kot je bilo omenjeno, je zaradi možnosti pravočasnega ukrepanja najpomembnejši časovni okvir za sprejetje makrobonitetnih ukrepov med 5 in 12 kvartali pred stisko. Na sliki 1.4 je predstavljen časovni razvoj verjetnosti bančne stiske od 5 do 12 kvartalov vnaprej, izračunane na podlagi specifičnega modela EWS na podatkih do vključno četrtega četrtletja 2024. Višina krivulje predstavlja velikost verjetnosti sistemske bančne stiske/krize. Verjetnosti so po barvah razdeljene na prispevke posameznih tipov spremenljivk. S slike je razvidno, da so makrofinančne spremenljivke prispevale velik delež k verjetnosti sistemske bančne stiske v letih zadnje finančne krize. S slike je še razvidno, da so vse verjetnosti sistemske bančne stiske v zadnjih nekaj četrtletjih nizke in ne kažejo sistemskega kopičenja tveganj.

Slika 1.4: Verjetnost bančne stiske po posameznih tipih spremenljivk od 5 do 12 kvartalov vnaprej

Vir: Banka Slovenije.

¹¹ LASSO = Least Absolute Shrinkage and Selection Operator

2 Ključna tveganja za finančno stabilnost

2.1 Tveganje, ki izhaja iz nepremičninskega trga

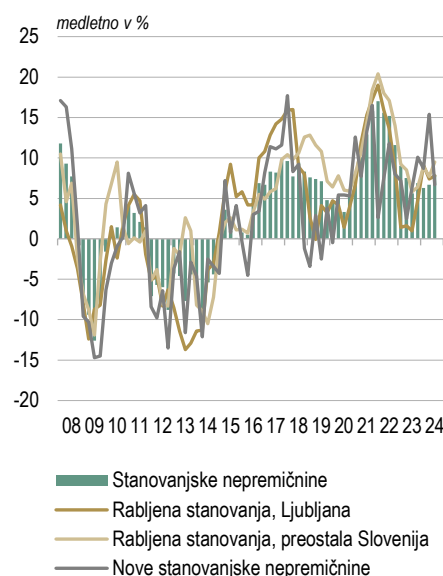
Ocenjujemo, da je tveganje za finančno stabilnost, ki izhaja iz nepremičninskega trga, zmerno, vendar bi se v prihodnje lahko povečalo. Cene stanovanjskih nepremičnin so se ob upadanju števila prodaj spet zvišale. Ponudba stanovanjskih nepremičnin zaostaja za povpraševanjem, kar prispeva k nadaljnji rasti cen stanovanjskih nepremičnin. Povpraševanje sicer spodbujajo zniževanje obrestnih mer, nizka brezposelnost in majhna zadolženost gospodinjstev. Povpraševanje po posojilih se je z zniževanjem obrestnih mer okrepilo. To je potrdilo začetek novega nepremičninskega cikla, zaradi česar smo že v prvi polovici preteklega leta prilagodili pričakovanja glede krepitve tveganj. Cene poslovnih nepremičnin so se spet močno zvišale.

Trg stanovanjskih nepremičnin

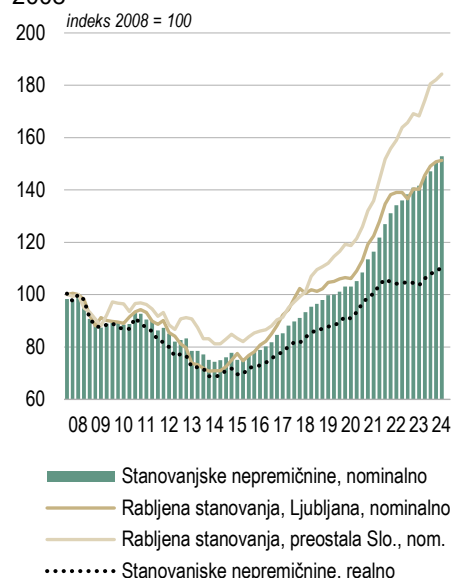
Cene stanovanjskih nepremičnin so se v letu 2024 ponovno zvišale in bile nominalno za več kot polovico višje kot leta 2008. Medletna rast nominalnih cen stanovanjskih nepremičnin je v letu 2024 znašala v povprečju 7,4 % (7,2 % v letu 2023 in 14,8 % v letu 2022). V letu 2024 so se cene rabljenih stanovanj v Ljubljani po razmeroma nizki rasti v letu 2023 ponovno občutneje zvišale, medletno za 7,3 %. V preostali Sloveniji je bila rast 8,6-odstotna. Rast cen novih stanovanjskih nepremičnin je bila z 10,0 % visoka, cene rabljenih hiš pa so se zvišale za 6,2 % (slika 2.1, levo). V zadnjem četrtletju leta 2024 so bile cene stanovanjskih nepremičnin v primerjavi z letom 2008 nominalno višje za več kot polovico, realne cene pa so bile višje za 13,7 % (slika 2.1, desno). Rast cen najemnin se je (po podatkih za izračun indeksa cen življenjskih potrebščin) umirila, njihova medletna rast je bila leta 2024 v povprečju 6,4-odstotna (12,4-odstotna v letu 2023 in 18,9-odstotna v letu 2022).

Slika 2.1: Rast cen stanovanjskih nepremičnin

Rast cen stanovanjskih nepremičnin

Cene stanovanjskih nepremičnin glede na leto 2008

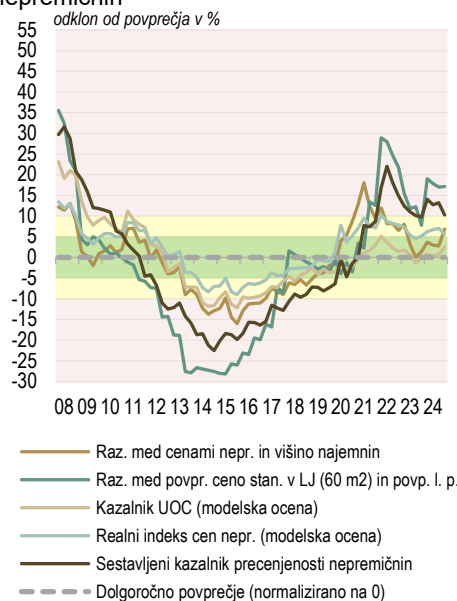
Vir: SURS.

Stanovanjske nepremičnine so v letu 2024 ostale precenjene, vendar precej manj kot leta 2008, ko je bila precenjenost največja. V zadnjem četrtletju 2024 je najvišjo precenjenost, 17,1-odstotno, nakazoval kazalnik razmerje med povprečno ceno stanovanja v Ljubljani in povprečno letno plačo, medtem ko je najnižjo, 2,5-odstotno precenjenost, nakazoval kazalnik modelske ocene (slika 2.2, levo). Z namenom izboljšanja dostopnosti stanovanj za ranljive skupine se bo s predvidenim novim zakonom o gostinstvu omejilo kratkotrajno oddajanje nepremičnin. V pripravi je tudi predlog obdavčitve stanovanjskih nepremičnin, kar bi morda lahko, če bo ustrezno oblikovan, povečalo ponudbo rabljenih stanovanj za oddajo in prodajo.

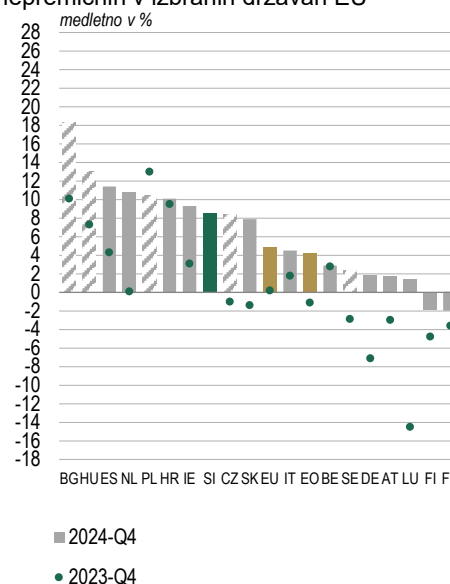
Cene stanovanjskih nepremičnin so se v letu 2024 zvišale v večini držav EU, rast cen v Sloveniji pa je bila višja kot v povprečju EU ali povprečju evrskega območja. V zadnjem četrtletju 2024 so se cene v EU medletno zvišale za 4,9 %, medtem ko so v letu 2023 beležile rahel upad (-0,3 %) (slika 2.3, desno). Rast cen je bila najvišja v državah zunaj evrskega območja (Bolgarija in Madžarska), medtem ko so v nekaterih državah cene še vedno upadale (npr. Francija in Finska). V zadnjem četrtletju leta 2024 so se cene stanovanjskih nepremičnin v evrskem območju zvišale za 4,2 %.

Slika 2.2: **Kazalniki precenjenosti stanovanjskih nepremičnin**

Kazalniki precenjenosti cen stanovanjskih nepremičnin

Rast nominalnih cen stanovanjskih nepremičnin v izbranih državah EU

Opomba: Na sliki levo so kazalniki ravnotežnosti cen stanovanjskih nepremičnin normalizirani okrog lastnega dolgoročnega povprečja, ki je postavljeno na vrednost 0. Odklon kazalnikov od dolgoročnega povprečja prikazuje precenjenost oziroma podcenjenost cen stanovanjskih nepremičnin. Kazalniki so prikazani do zadnjega četrtletja 2024. Na sliki desno so države, ki niso del evrskega območja, obarvane črtkano. Viri: SURS, GURS, Slonep, Eurostat.

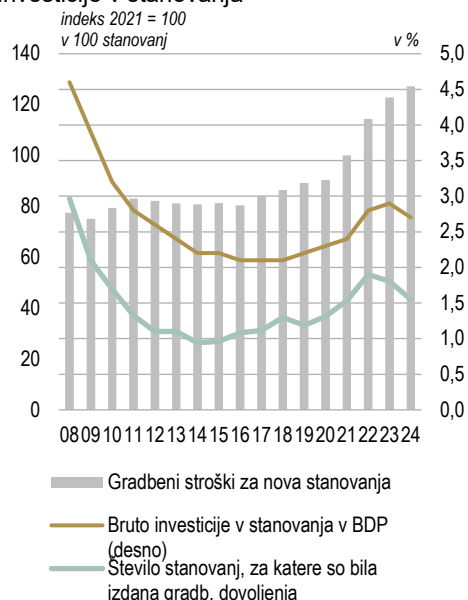
Ponudba stanovanjskih nepremičnin že dalj časa zaostaja za povpraševanjem, kar prispeva k rasti cen stanovanjskih nepremičnin. Gradnjo novih stanovanjskih stavb otežujejo visoki stroški materiala in dela ter pomanjkanje delavcev. Gradbeni stroški za nova stanovanja so bili v zadnjem četrtletju leta 2024 za kar 31,3 % višji kot v povprečju leta 2021, ko so gradbeni stroški začeli hitreje naraščati.¹² Ob tem se je delež bruto investicij v stanovanja v BDP do zadnjega četrtletja 2024 zmanjšal na 2,6 %, kar je precej manj od povprečja evrskega območja (5,6 %). V zadnjih dveh letih je upadlo tudi število stanovanjskih stavb, za katere so bila izdana gradbena dovoljenja,

¹² Harmoniziran indeks cen življenjskih potrebščin (HICŽP) je v zadnjem četrtletju 2024 glede na povprečje leta 2021 znašal 120,3 %.

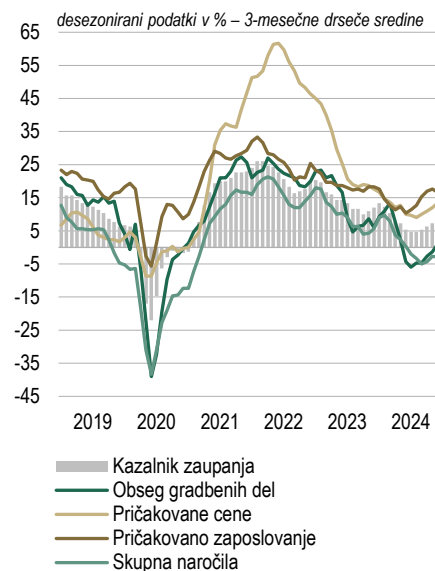
leta 2024 se je medletno znižalo za 14,1 %, na 4,339 (slika 2.3, levo). Zaupanje v gradbeništvo je v drugi polovici leta 2024 ostalo na nizki ravni. Upadanje obsega gradbenih del in skupnih naročil se je umirilo, pričakovanja glede zviševanja cen pri poslih v gradbeništvu pa so se spet povečala (slika 2.3, desno).

Slika 2.3: **Gradbeni stroški, dovoljenja in investicije v stanovanja ter poslovne tendence v gradbeništvu**

Gradbeni stroški, gradbena dovoljenja in investicije v stanovanja

Poslovne tendence v gradbeništvu

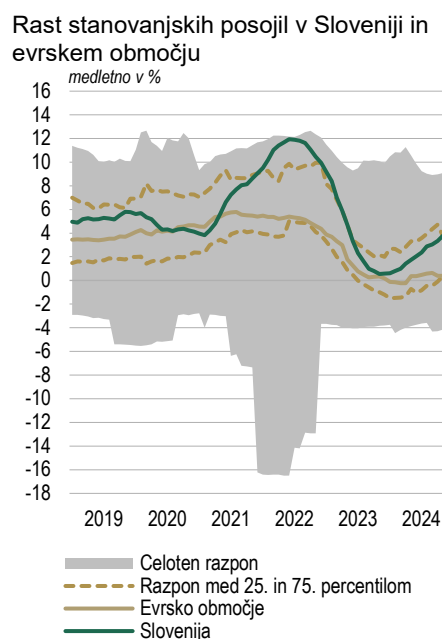
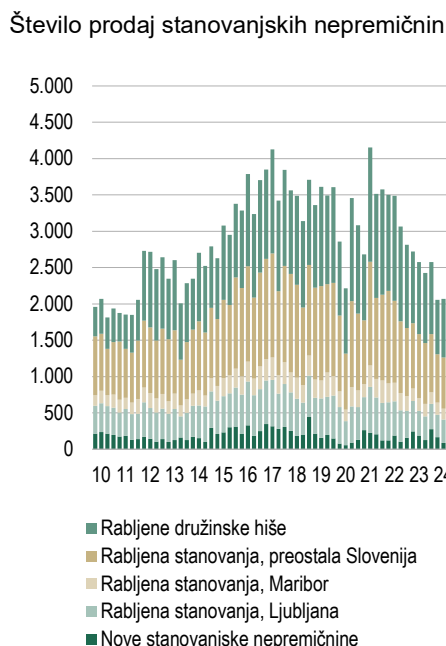

Vira: SURS, Eurostat.

Število prodaj stanovanjskih nepremičnin še naprej upada. Leta 2024 je bilo prodanih 8.124 stanovanjskih nepremičnin, kar je 21,1 % manj kot v predhodnem letu in najmanj v zadnjih štirinajstih letih. Pri tem je bilo prodanih za polovico manj novih stanovanjskih nepremičnin, za 11,7 % oziroma 22,5 % manj rabljenih stanovanj v Ljubljani in preostali Sloveniji ter za 18,4 % manj rabljenih družinskih hiš (slika 2.4, levo). Povpraševanje sicer spodbujajo zniževanje obrestnih mer, nizka brezposelnost in majhna zadolženost gospodinjstev.¹³

¹³ Glej tudi poglavje o gospodinjstvih.

Slika 2.4: Število prodaj stanovanjskih nepremičnin in rast stanovanjskih posojil v Sloveniji in evrskem območju

Vira: ECB Data Portal, Banka Slovenije.

Ob zmanjševanju števila prodaj stanovanjskih nepremičnin se zmanjšuje tudi število prodaj zemljišč za gradnjo stavb. Po podatkih GURS-a se je v letu 2024 število prodaj zazidljivih zemljišč v primerjavi z letom 2023 zmanjšalo za 20 %, v primerjavi z letom 2021,¹⁴ ko je bilo po pandemiji največje, pa za več kot 45 %. Vrednost prodaj zemljišč za gradnjo stavb je v letu 2024 znašala 281 mio EUR oziroma okoli 12 % vseh prodaj nepremičnin (slika 2.6, desno). Pri tem so med zemljišča za gradnjo stavb vključena zazidljiva zemljišča za gradnjo stanovanjskih hiš, večstanovanjskih stavb, poslovnih in industrijskih stavb.

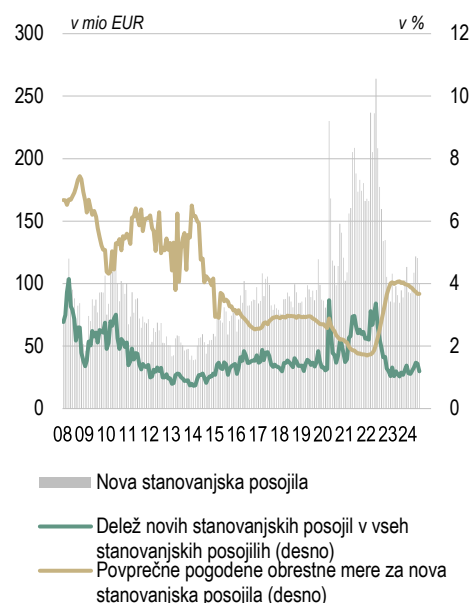
Stroški financiranja nakupov nepremičnin so se z zniževanjem obrestnih mer za nova stanovanjska posojila znižali. Ob tem se je medletna rast stanovanjskih posojil do decembra 2024 okrepila na 3,9 %. Stanje stanovanjskih posojil, ki je leta 2023 vztrajalo pri okoli 8,2 mrd EUR, se je do konca leta 2024 povečalo na EUR 8,6 mrd. S tem je rast stanovanjskih posojil v Sloveniji presegla rast v evrskem območju, kjer je znašala 0,6 % (slika 2.4, desno). V Sloveniji ostaja delež stanovanjskih posojil v BDP z okoli 13 % precej manjši od povprečja evrskega območja, kjer znaša okoli 35 %. Nova stanovanjska posojila so se spet začela povečevati, v drugi polovici leta 2024 jih je bilo za četrtno več kot v enakem obdobju predhodnega leta (slika 2.5, levo).

Banke so po zadnjih razpoložljivih podatkih iz ankete BLS pričakovale, da se bo v prvem četrtletju leta 2025 povpraševanje po stanovanjskih posojilih nekoliko povečalo. V zadnjem četrtletju leta 2024 je po mnenju bank povpraševanje po stanovanjskih posojilih sicer ostalo enako kot prej. Banke so ocenile, da se tudi zaupanje potrošnikov in obeti za nepremičninski trg niso spremenili, medtem ko je bil vpliv zniževanja splošne ravni obrestnih mer spet rahlo pozitiven (slika 2.5, desno). Kreditni standardi za nova stanovanjska posojila so se v Sloveniji v zadnjem četrtletju leta 2024 nekoliko zaostri, medtem ko so v evrskem območju ostali skoraj enaki kot v predhodnem obdobju.

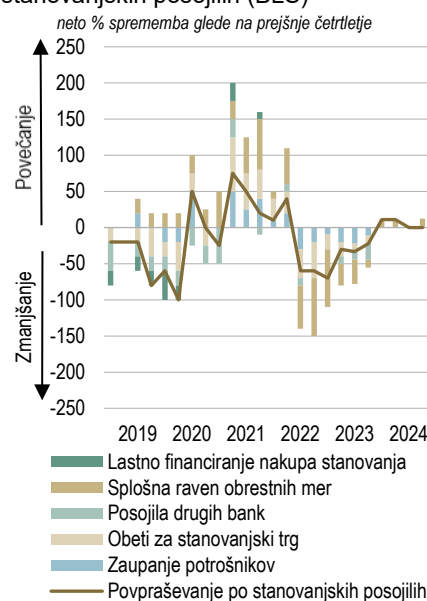
¹⁴ Število prodaj zemljišč za gradnjo stavb je bilo leta 2021 največje po krizi leta 2008. Trend rasti prodaj zemljišč za gradnjo stavb je bil prisoten od leta 2015, ko je bil delež prodaj zemljišč za gradnjo stavb v vseh prodajah nepremičnin le okoli 8 %.

Slika 2.5: **Nova stanovanjska posojila ter povpraševanje po stanovanjskih posojilih**

Nova stanovanjska posojila

Povpraševanje in dejavniki povpraševanja po stanovanjskih posojilih (BLS)

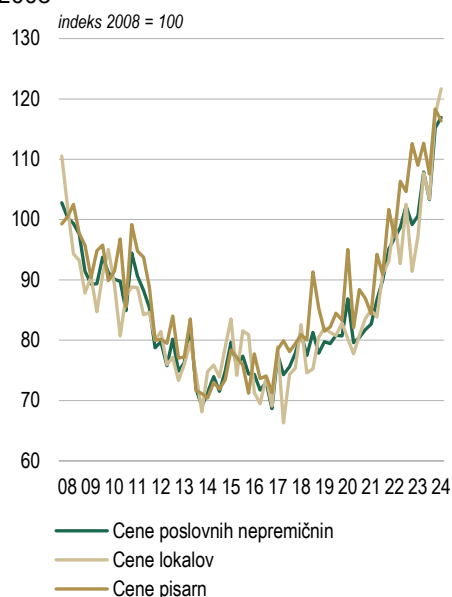
Opomba: Na sliki levo je prikazan delež novih stanovanjskih posojil v vseh stanovanjskih posojilih, ki je bil v letu 2020 velik zaradi nadpovprečnega obsega refinanciranja zaradi odlogov.
Vira: ECB Data Portal, Banka Slovenije.

Trg poslovnih nepremičnin

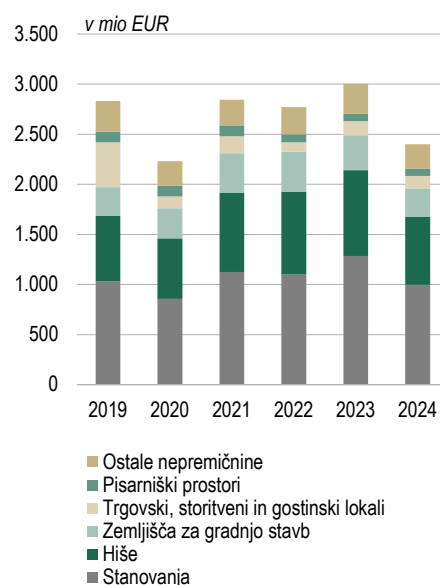
Rast cen poslovnih nepremičnin se je v letu 2024 spet močno zvišala in bila 14,8-odstotna (4,8-odstotna v letu 2023 in 15,3-odstotna v letu 2022). Pri tem se je medletna rast cen pisarn zvišala na 17,8 %, rast cen lokalov pa na 12,6 % (3,1 % oziroma 7,9 % v letu 2023) (slika 2.5, levo). Nihanja v številu transakcij in cenah so med letom običajna, saj je slovenski trg poslovnih nepremičnin majhen. Vrednost prodaj poslovnih nepremičnin je v letu 2024 predstavljal le 10,5 % vrednosti prodaj vseh nepremičnin (slika 2.5, desno). V zadnjem četrtnetu 2024 so bile cene poslovnih nepremičnin glede na leto 2008 nominalno višje za 20,3 %, realno pa nižje za 13,8 %. Število prodaj poslovnih nepremičnin še naprej upada, v letu 2024 je bilo prodanih 551 poslovnih prostorov, kar je okoli 30 % manj kot leto pred tem in najmanj po letu 2012. V evrskem območju cene poslovnih nepremičnin medletno upadajo že od zadnjega četrtneta 2022, v tretjem četrtnetu 2024 pa so upadle za 7,9 %. Glede na leto 2008 so bile v tretjem četrtnetu 2024 prvič po letu 2016 nižje, za 1,3 %, medtem ko so bile v drugem četrtnetu 2022 višje za največ, 19,0 %.

Slika 2.6: Cene poslovnih nepremičnin in vrednost prodaj nepremičnin

Rast cen poslovnih nepremičnin glede na leto 2008

Vrednost prodaj nepremičnin

Vira: SURS, GURS.

Okvir 2: Odpornost bank na tveganja na trgu poslovnih nepremičnin v Sloveniji¹⁵

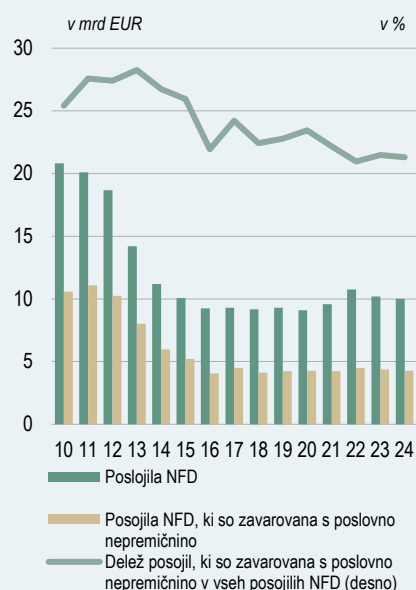
V okvirju analiziramo tveganja za finančno stabilnost, ki izvirajo iz trga poslovnih nepremičnin, in odpornost bank na ta tveganja. Bančna posojila NFD so se od leta 2010 do leta 2024 zmanjšala za polovico; z okoli 20 mrđ EUR na okoli 10 mrđ EUR (slika 2.7, levo). Pri tem je bilo ob koncu leta 2024 več kot 40 % vseh posojil NFD zavarovanih s poslovno nepremičnino.¹⁶ To je manj kot v letih 2010–2015, ko je bil delež več kot 50-odstoten (slika 2.7, desno). Le tretjina posojil, zavarovanih s poslovnimi nepremičninami, je bila odobrena NFD iz dejavnosti gradbeništva in poslovanja z nepremičninami, kar dve tretjini teh posojil pa NFD iz predelovalnih dejavnosti, trgovine in gostinstva ter drugih dejavnosti. To kaže, da lahko večja nihanja cen poslovnih nepremičnin vplivajo ne le na poslovanje NFD iz gradbeništva in poslovanja z nepremičninami, temveč tudi na poslovanje NFD iz drugih dejavnosti.

¹⁵ V okvirju predstavljamo prve rezultate analize, končni rezultati bodo objavljeni v članku *The Resilience of Banks' Exposure to the Commercial Real Estate Market in Slovenia*.

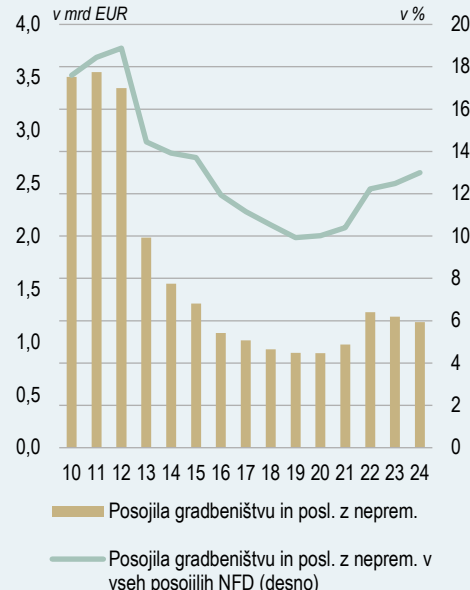
¹⁶ Nepremičnine, s katerimi so posojila zavarovana, so opredeljene kot poslovne nepremičnine, pisarne in poslovni objekti ter stanovanjske nepremičnine.

Slika 2.7: Posojila bank NFD, povezana s poslovnimi nepremičninami

Posojila NFD, zavarovana s poslovno nepremičnino

Posojila gradbeništvu in poslovanju z nepremičninami

Vira: Banka Slovenije, AJ PES.

Delež posojil gradbeništvu in poslovanju z nepremičninami v vseh posojilih NFD je ob koncu leta 2024 znašal okoli 13 %. Po finančni krizi v letih 2008–2009, ko je ta delež znašal okoli 18 %, ¹⁷ je veliko gradbenih NFD končalo v stečaju, gradbeni projekti so zastali, zadolženost NFD pa je bila daleč največja v gradbeništvu in dejavnosti poslovanja z nepremičninami. Od takrat se je zadolženost NFD, tudi v teh dveh dejavnostih, bistveno zmanjšala. Bančna posojila tema dejavnostma so v tem obdobju upadla s 3,5 mrd EUR na okoli 1,3 mrd EUR. V zadnjih letih se gradbena dejavnost sooča z visokimi stroški gradnje in pomanjkanjem delovne sile, kar je prispevalo k naraščanju cen poslovnih nepremičnin.

Bančna posojila NFD, zavarovana s poslovnimi nepremičninami, so bila sklenjena za različne namene. Po podatkih za konec leta 2024 so bila ta posojila sklenjena za namen gradnje (27 %) ter nakupa in prenove poslovnih nepremičnin (19 %), financiranja dolga (12 %), obratnega kapitala (18 %) in druge namene ¹⁸. Pri tem so bila posojila za nakup in obnovo poslovnih nepremičnin sklenjena za opravljanje lastne dejavnosti (49 %), za oddajanje v najem (50 %), za prodajo pa je bil namenjen le 1 % posojil (slika 2.8, levo). Od leta 2019 do leta 2024 se je pri novih posojilih NFD delež posojil z razmerjem med vrednostjo posojila in vrednostjo poslovne nepremičnine, dane v zavarovanje (LTV, angl. Loan-to-Value) do 60 %, nekoliko povečal. Pri tem je imelo okoli 20 % posojil zelo visoko vrednost LTV, nad 120 % (slika 2.8, desno) ¹⁹.

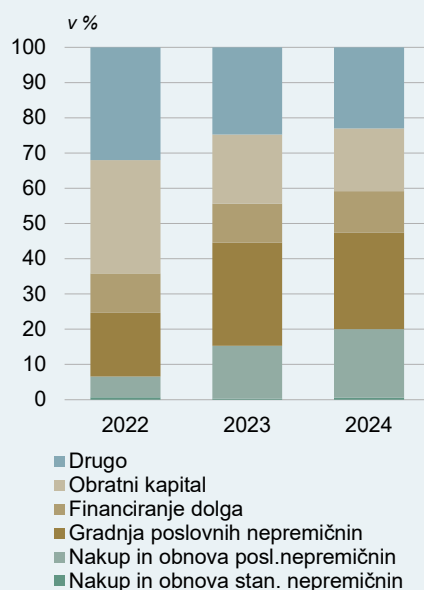
¹⁷ Posojil gradbeništvu in poslovanju z nepremičninami je bilo v letih 2008–2009 več tudi zato, ker so bila ta posojila namenjena za izvedbo prevzemov.

¹⁸ Med »drugo« vključujemo kreditiranje za povečevanje trgovalnega portfelja, uvoz, izvoz ter druge namene, vključno z okvirnimi krediti na transakcijskih računih.

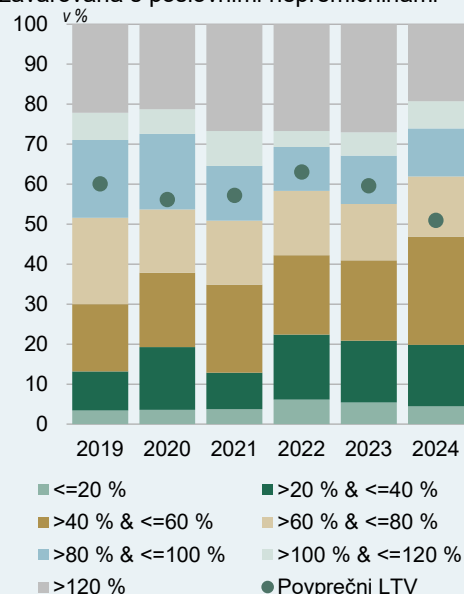
¹⁹ Banke uporabljajo kot zavarovanje tudi druge oblike zavarovanj, kar pomeni, da je lahko razmerje med vrednostjo posojila in vrednostjo vseh zavarovanj, danih v zavarovanje, nižje od razmerja med vrednostjo posojila in vrednostjo poslovne nepremičnine, dane v zavarovanje.

Slika 2.8: Posojila NFD, ki so zavarovana s poslovnimi nepremičninami

Namen posojil, zavarovanih s poslovnimi nepremičninami

Vrednost posojila glede na vrednost zavarovanja (LTV) za nova posojila, zavarovana s poslovnimi nepremičninami

Vir: Banka Slovenije.

Po naših ocenah morebitne izgube pri posojilih, zavarovanih s poslovnimi nepremičninami, ne bi bistveno ogrozile solventnosti bank. Pri tem predpostavljamo, da bi v primeru močnega padca cen poslovnih nepremičnin postala nedonosna tista posojila, katerih vrednost kazalnika DSCR (angl. Debt service coverage ratio)²⁰ je bila v zadnjem kvartilu distribucije kazalnika, hkrati pa je vrednost kazalnika LTV v stanju posojil presegla 100 %.²¹ Ta posojila bi za banke predstavljala dodatne nedonosne izpostavljenosti poleg že obstoječih. Pri tem predpostavimo, da banka za ta posojila še ni oblikovala oslabitev ter da bi lahko s prodajo nepremičnin, s katerimi so bila posojila zavarovana, pridobila 70 % vrednosti nepremičnine. Nato za vsako banko predvideno izgubo odštejemo od njenega regulatornega kapitala, izračunamo simulirano kapitalsko ustreznost²² in jo primerjamo z dejansko vrednostjo. Ugotovljamo, da bi se ob teh predpostavkah kapitalna ustreznost bank ob koncu leta 2023, v primeru povečanja nedonosnih izpostavljenosti zaradi izgub pri posojilih, ki so zavarovana s poslovnimi nepremičninami, lahko zmanjšala za okoli 1,3 o. t., kar ne bi bistveno ogrozilo solventnosti bank.

²⁰ Merjeno kot razmerje med celotnim dolgom NFD in plačanimi obrestmi glede na EBITDA.

²¹ Gre za najbolj tvegana posojila z vidika zmožnosti odplačevanja posojil. Podobno kot v članku Jiang, E. X., Matvos, G., Piskorski, T. and Seru, A. (2023): *Monetary Tightening, Commercial Real Estate Distress, and US Bank Fragility*. NBER Working Paper 31970.

²² Merjeno kot razmerje med regulatornim kapitalom in tveganju izpostavljeno aktivno.

2.2 Tveganja financiranja

Tveganje financiranja ostaja zmerno z nespremenjeno tendenco. Vloge nebančnega sektorja so ostale najpomembnejši in stabilen vir financiranja slovenskih bank, medtem ko je odvisnost od drugih virov ostala majhna. Z znižanjem depozitnih obrestnih mer so varčevalci vezali le manjši del svojih prihrankov, s čimer se je ohranil velik obseg vlog na vpogled. Ob hkratnem povečanju dolgoročnih naložb se je zato vrzel med ročnostjo naložb in obveznosti povečala, s tem pa tudi izpostavljenost bank tveganju nestabilnosti financiranja. To bi se lahko uresničilo ob nenadnem obsežnem premiku vlog med bankami ali iz bančnega sistema. Pravočasno prilagajanje poslovanja konkurenčnim razmeram ostaja zato v prihodnje pomembno za ohranjanje stabilnosti poslovanja, tudi zaradi vse večjega pomena novih digitalnih ponudnikov bančnih storitev (neobanke).

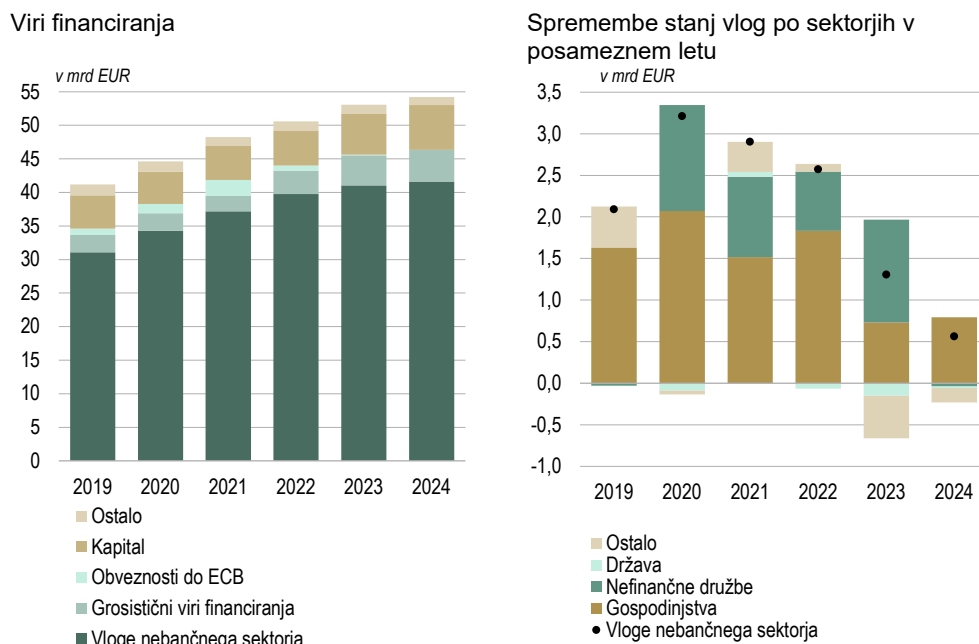
Viri financiranja

Vloge nebančnega sektorja so ostale ključen in stabilen vir financiranja slovenskih bank, čeprav je bil njihov prirast leta 2024 najmanjši v zadnjih šestih letih. Njihov obseg se je povečal za 1,4 % oziroma 563 mio EUR, na 41,6 mrd EUR, s čimer so vloge ohranile prevladujoč delež med viri financiranja slovenskega bančnega sistema (slika 2.9, levo). K povečanju vlog nebančnega sektorja so prispevale izključno višje vloge gospodinjstev, saj so se vloge vseh drugih sektorjev zmanjšale (slika 2.9, desno). Ker je prirast vlog nebančnega sektorja zaostajal za prirastom posojil nebančnemu sektorju, se je rahlo izboljšalo razmerje med posojili in vlogami nebančnega sektorja (LTD), ki je konec leta 2024 znašalo 68,2 %. S tem se je nekoliko zmanjšal sicer velik zaostanek za povprečjem evrskega območja, kjer se je LTD v zadnjem enoletnem obdobju zmanjšal na 88,2 %. Glavna razloga nizke vrednosti LTD slovenskega bančnega sistema ostajata šibko kreditiranje nebančnega sektorja, zlasti nefinančnih družb, in majhna odvisnost od grosističnih virov financiranja.²³ Hkrati pa nizka vrednost LTD kaže, da so slovenske banke manj izpostavljene morebitnim negativnim vplivom s tujih finančnih trgov kot tiste evropske banke, pri katerih je financiranje z grosističnimi viri večje.

Banke ob velikem obsegu vlog nebančnega sektorja in likvidnih sredstev nimajo potreb po dodatnih virih, zato ostaja odvisnost od drugih virov financiranja majhna. Posamezne banke so sicer podobno kot v preteklih letih izdajale dolžniške vrednostne papirje zaradi izpolnitve minimalnih zahtev glede kapitala in kvalificiranih obveznosti (MREL). To bo verjetno tudi v prihodnje razlog rasti tega vira financiranja, ki se je lani povečal za 341 mio EUR in znašal 6,5 % bilančne vsote. Nekaj bank je zmanjšalo obveznosti do tujih bank, ki so leta 2024 znašale le še 2,2 % bilančne vsote oziroma bistveno manj kot leta 2008, ko je bil ta vir med najpomembnejšimi z več kot tretjino bilančne vsote.

²³ Grosistični viri financiranja vključujejo obveznosti do tujih bank in izdane dolžniške vrednostne papirje.

Slika 2.9: Viri financiranja in spremembe vlog po sektorjih

Opomba: Na sliki desno je zmanjšanje drugih virov financiranja leta 2023 posledica preknjižbe dela vlog drugih finančnih organizacij med vloge nefinančnih družb zaradi spremembe statusa enega podjetja.
Vir: Banka Slovenije.

Rast vlog gospodinjstev je bila zmerna in primerljiva s predhodnim letom. Njihov obseg se je lani povečal za 3,0 % oziroma za 795 mio EUR (slika 2.9, desno), na 27,3 mrd EUR. S tem so vloge gospodinjstev ohranile 50-odstotni delež v bilančni vsoti in ostale najpomembnejši vir financiranja slovenskih bank. Mesečne spremembe vlog so bile med letom razmeroma skromne z nekaj izjemami. Po februarjem večjem odlivu ob izdaji slovenskih državnih obveznic²⁴ so sledili sezonsko izrazitejši prilivi v spomladanskih mesecih ob izplačilu regresov za letni dopust in decembra ob izplačilu božičnic. Medletna rast vlog gospodinjstev je od junija zaostajala za evrskim povprečjem, ki se je do konca leta zvišalo na 3,6 % (slika 2.10, desno). Vseeno pa rast ostaja opazno višja ob upoštevanju daljšega, 6-letnega obdobja (slika 2.10, levo), v katerem so se vloge gospodinjstev okrepile za 44 %, v povprečju evrskega območja pa za 29 %.

Pričakujemo, da se bo zmerna rast vlog gospodinjstev nadaljevala tudi v prihodnje, vseeno pa ostaja spremljanje varčevalnih navad komitentov pomembno. Država je marca 2025 ponovno izdala državne obveznice za državljane, in sicer po ugodnejši depozitni obrestni meri, kot jih za vezavo prihrankov ponujajo slovenske banke. Poleg tega v finančni sistem vstopajo novi ponudniki bančnih storitev, kot so digitalne banke oziroma t. i. neobanke.²⁵ Te lahko s svojimi ugodnejšimi obrestnimi merami, manjšimi stroški, sodobnejšo in preprostejšo uporabniško izkušnjo v prihodnje povzročijo postopni delni odliv vlog iz bank. Čeprav se slovenski varčevalci obnašajo konzerватivno in niso naklonjeni prevzemanju večjih tveganj, pa lahko mlajše generacije, ki so tesno povezane z digitalno tehnologijo, ta trend postopoma spremenijo.²⁶ Sprememba je bila lani že opazna pri povečanju varčevanju slovenskih gospodinjstev pri bankah v tujini (slika 2.11, levo), zlasti v Nemčiji in Avstriji, kjer ostajajo depozitne obrestne mere kljub zmanjšanju še vedno ugodnejše kot v Sloveniji. Obseg vlog pri bankah v državah evrskega območja se je do septembra povečal za več kot četrtno, vendar njihov delež v vseh vlogah gospodinjstev ostaja majhen (3,6 %). Tudi delež vlog

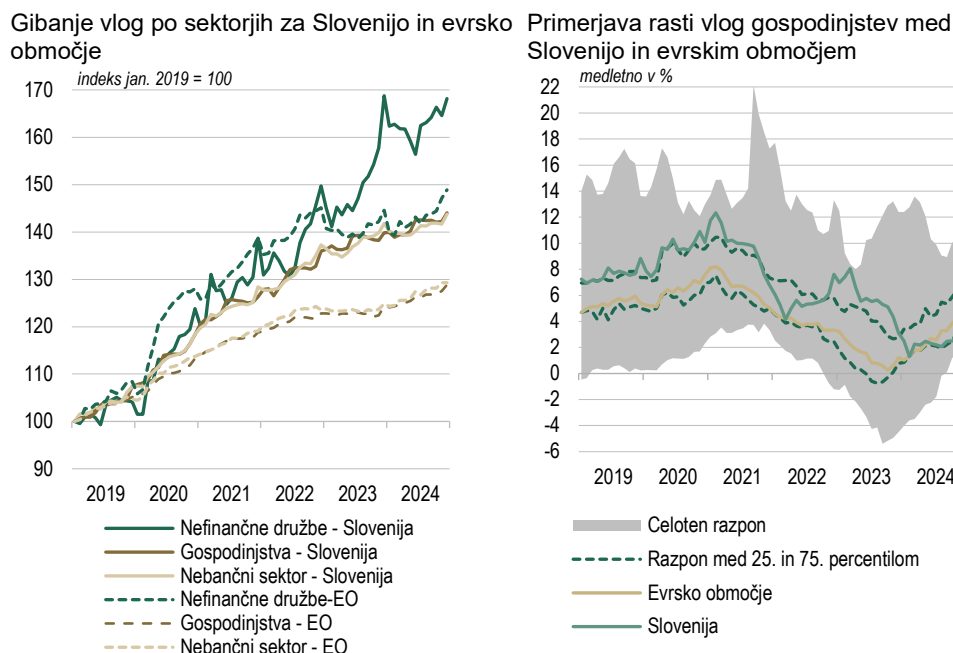
²⁴ Odliv vlog je znašal manj kot odstotek vseh vlog gospodinjstev.

²⁵ Neobanka je vrsta digitalne banke, ki posluje brez fizičnih poslovalnic ter nudi finančne storitve prek aplikacij in spletnih platform.

²⁶ Več o spremembah v strukturi finančnega premoženja gospodinjstev je v poglavju Gospodinjstva.

fizičnih oseb pri neobankah v tujini je bil konec leta 2023 ocenjen na skromnih 0,6 % vseh vlog gospodinjstev,²⁷ pričakujemo pa, da se bo tovrstno varčevanje v prihodnje povečalo. Poleg omenjenega so gospodinjstva lani povečala tudi naložbe v vzajemne sklade, kar je podrobneje predstavljeno v poglavju Vzajemni skladi.

Slika 2.10: Viri financiranja in spremembe vlog po sektorjih

Vira: Banka Slovenije, ECB Data Portal.

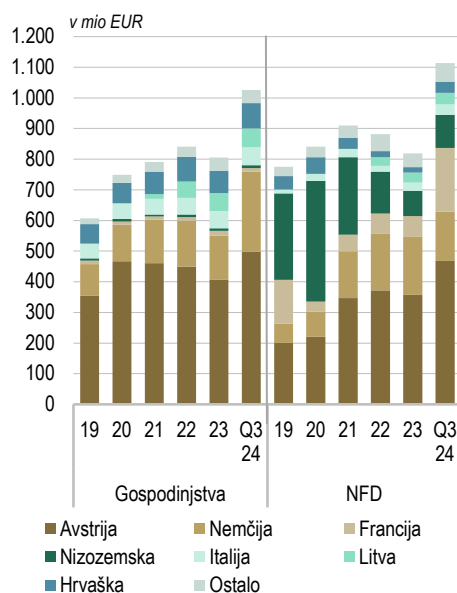
Vloge NFD so se prvič po letu 2019 rahlo zmanjšale, vendar ostale pomemben vir financiranja slovenskih bank. Obseg vlog NFD se je v enoletnem obdobju zmanjšal za 37 mio EUR (slika 2.9, desno) oziroma 0,3 %, na 10,9 mrd EUR, kar je petina bilančne vsote. Čeprav se je medletna rast vlog NFD zelo upočasnila in ob koncu leta zaostala za evrskim povprečjem (3,0 %), pa je ob upoštevanju daljšega obdobja to povprečje močno preseгла (slika 2.10, levo). Lansko zmanjšanje prihrankov NFD v bankah je lahko povezano s previdnostjo podjetij pri najemanju novih posojil za investicije, ki so jih NFD z večjimi prihranki verjetno raje financirale z notranjimi viri. Poleg tega se je, po nekajletnem zmanjševanju, lani do septembra²⁸ za več kot tretjino oziroma 295 mio EUR povečalo varčevanje NFD pri bankah v tujini, kar bi lahko bil dodaten razlog za nižjo rast vlog v slovenskih bankah (slika 2.11, levo). Z zmanjšanjem vlog NFD se je rahlo zmanjšala tudi koncentracija prvih 30 največjih deponentov. Ti deponenti, ki niso fizične osebe ali banke, so imeli na ravni bančnega sistema 32,0 % vseh vlog teh deponentov, kar je 9,2 % bilančne vsote (slika 2.11, desno).

²⁷ Ocena je z lastnimi izračuni narejena na podlagi podatkov FURS. Novejši podatki v času pisanja tega poročila niso na voljo.

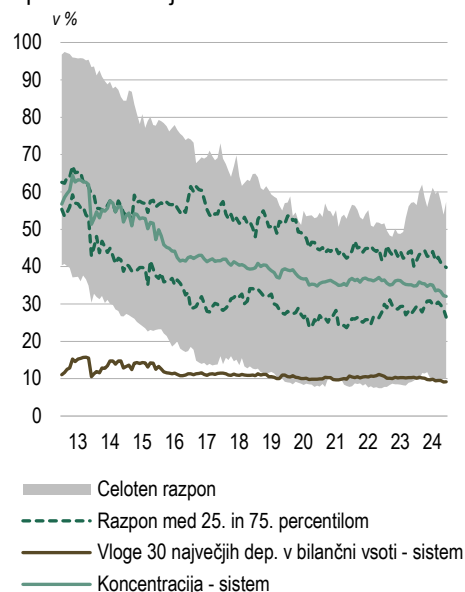
²⁸ Podatki za konec leta 2024 v času pisanja tega poročila še niso na voljo.

Slika 2.11: **Vloge v tujini in koncentracija 30 največjih deponentov**

Stanje vlog gospodinjstev in NFD v tujini

Distribucija koncentracije vlog 30 največjih deponentov in njihov delež v bilančni vsoti

Opomba: Na sliki desno je koncentracija izračunana kot delež vlog 30 največjih deponentov, ki niso banke ali fizične osebe, v vseh vlogah teh deponentov.

Vira: Banka Slovenije, ECB Data Portal.

Ročnost vlog ter vrzel v ročnosti med naložbami in obveznostmi

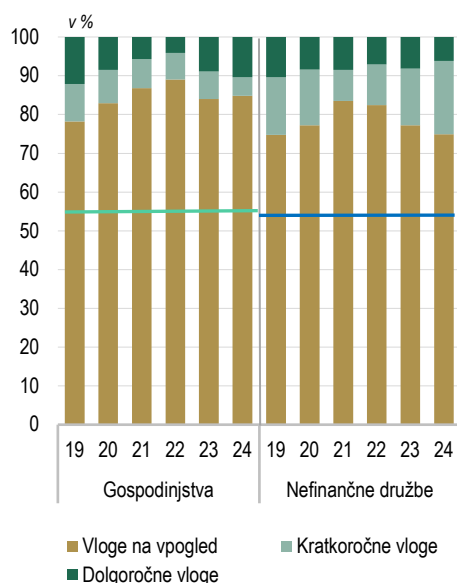
Ob zmanjšanju depozitnih obrestnih mer²⁹ so bili varčevalci zlasti v drugi polovici lanskega leta manj motivirani za vezavo prihrankov. Prirast dolgoročnih vezanih vlog gospodinjstev je bil leta 2024 opazno manjši kot v predhodnem letu (slika 2.12, desno). V podobnem obsegu kot leto prej bi se povečale kratkoročne vezane vloge, če ne bi prišlo do preknjižbe dela kratkoročnih vlog med vloge na vpogled pri eni od bank, kar je opazno zmanjšalo stanje kratkoročnih vlog gospodinjstev. Zaradi omenjene preknjižbe se je delež vlog na vpogled, ki se je zmanjševal od septembra 2022, avgusta povečal na 85 % vseh vlog gospodinjstev in ostal nespremenjen do konca leta, a hkrati visoko nad dolgoletnim povprečjem (slika 2.11, levo). Podobno kot pri gospodinjstvih so vloge na vpogled s 75 % ohranile glavino vseh vlog tudi pri NFD. Z znižanjem kratkoročnih in dolgoročnih obrestnih mer ter ob minimalni razliki med njima so se podjetja še naprej odločala predvsem za kratkoročno vezavo prihrankov (slika 2.12, desno).

Čeprav so se depozitne obrestne mere podobno kot v Sloveniji zmanjšale tudi v drugih državah evrskega območja, se je zmanjševanje deleža vlog na vpogled pri njih nadaljevalo. Delež vlog na vpogled v vseh vlogah gospodinjstev in NFD se je tako zmanjšal v skoraj vseh državah evrskega območja. Slovenija se mednje ne uvršča (slika 2.12, levo), delež vlog na vpogled pa ostaja med največjimi v evrskem območju. Hkrati Slovenija še naprej izstopa z največjim deležem vlog gospodinjstev in NFD v bilančni vsoti, zato ostajajo slovenske banke bolj izpostavljene tveganju financiranja ob morebitnem umiku vlog iz bančnega sistema kot tiste države, kjer je ta vir financiranja manj pomemben.

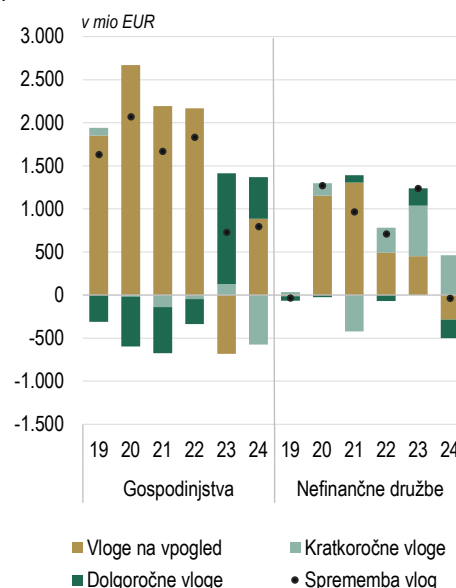
²⁹ Več o gibanju depozitnih obrestnih mer v poglavju Obrestno tveganje.

Slika 2.12: **Struktura in spremembe vlog po ročnosti**

Struktura ročnosti vlog gospodinjstev in NFD

Sprememba stanja vlog v posameznem letu po ročnosti

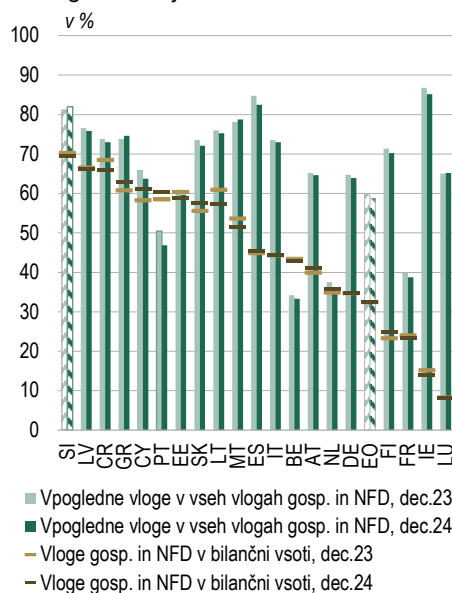

Opomba: Na sliki levo vodoravna črta označuje povprečni delež vlog na vpogled v obdobju od 2000 do 2024, ki je znašal 53,6 % vseh vlog gospodinjstev in 54,9 % vseh vlog NFD. Na sliki desno bi se kratkoročne vezane vloge gospodinjstev leta 2024 povečale v podobnem obsegu kot leto prej, če ne bi prišlo do preknjižbe dela kratkoročnih vlog med vloge na vpogled pri eni od bank. Vir: Banka Slovenije.

Vrzel med ročnostjo naložb in obveznosti se je leta 2024 povečala, s tem pa tudi tveganje nestabilnosti financiranja, ki izhaja iz te vrzeli. Z usmerjanjem vpoglednih likvidnih sredstev v nakup dolgoročnih dolžniških vrednostnih papirjev se je povečalo tehtano povprečje ročnosti naložb. Ob hkratnem ohranjanju velikega obsega vlog na vpogled in s tem skoraj nespremenjenem tehtanem povprečju ročnosti obveznosti se je vrzel med ročnostjo naložb in obveznosti povečala za skoraj pet mesecev, na 4,9 leta. S tem se je zelo približala njeni najvišji vrednosti iz leta 2018, ko je znašala pet let in hkrati ostala precej nad vrzeljo iz leta 2013 (slika 2.12, desno), torej pred začetkom rasti vlog na vpogled. Vloge na vpogled še naprej pomembno prispevajo k neusklajeni ročnosti naložb in obveznosti, iz katere izhaja tveganje nestabilnosti financiranja. To bi se lahko uresničilo ob nenadnem obsežnem premiku vlog med bankami ali iz bančnega sistema. Vseeno ugotavljamo, da so slovenski varčevalci, kljub nepredvidljivim dogodkom v preteklih letih, ohranili zaupanje v poslovanje bančnega sistema, vloge pa so ostale stabilen vir financiranja. Ob tem poudarjamo, da ostaja tudi zaradi prihoda novih digitalnih ponudnikov bančnih storitev, razvoja mobilnega bančništva in večje uporabe alternativnih naložbenih možnosti pozorno spremljanje konkurenčnih razmer in pravočasno prilagajanje poslovanja pomembno za ohranjanje stabilnega financiranja bank tudi v prihodnje.

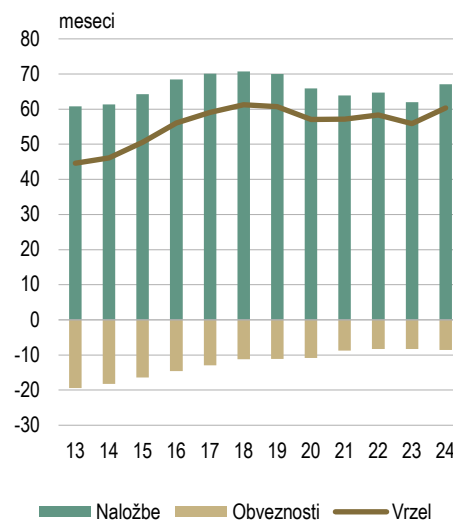
Slika 2.13: **Vloge po državah evrskega območja in vrzel v ročnosti**

Vloge gospodinjstev in NFD po državah evrskega območja

Viri: Banka Slovenije, ECB Data Portal, lastni izračuni.

Tehtano povprečje ročnosti naložb in obveznosti ter vrzel v ročnosti

2.3 Obrestno tveganje

Obrestno tveganje v bančnem sistemu ostaja zmerno s stabilno tendenco v prihodnje. S krepitvijo rasti posojil gospodinjstvom, predvsem potrošniških, in stagnacijo kreditiranja NFD se je lani pomembno spreminjala struktura kreditnega portfelja bank. Trend zmerne povečevanja deleža posojil s fiksno obrestno mero se je nadaljeval, ob vse večjem deležu potrošniških posojil pa se je povprečna preostala zapadlost posojil krajšala. Ob zniževanju obrestnih mer na vloge se je delež vlog na vpogled znova povečeval. K povečanju obrestne občutljivosti bank je prispevalo predvsem povečanje naložb v vrednostne papirje in zmanjšanje likvidnih sredstev, k zmanjšanju pa predvsem povečanje obsega izdanih vrednostnih papirjev. Pri naložbah so spremembe prispevale k podaljšanju povprečnega obdobja ponovne določitve aktivnih obrestnih mer, medtem ko so pri virih prispevale k podaljšanju ponovne določitve pasivnih. Vrzel med obema obdobjema je ostala podobna kot ob koncu prejšnjega leta.

Obrestna občutljivost

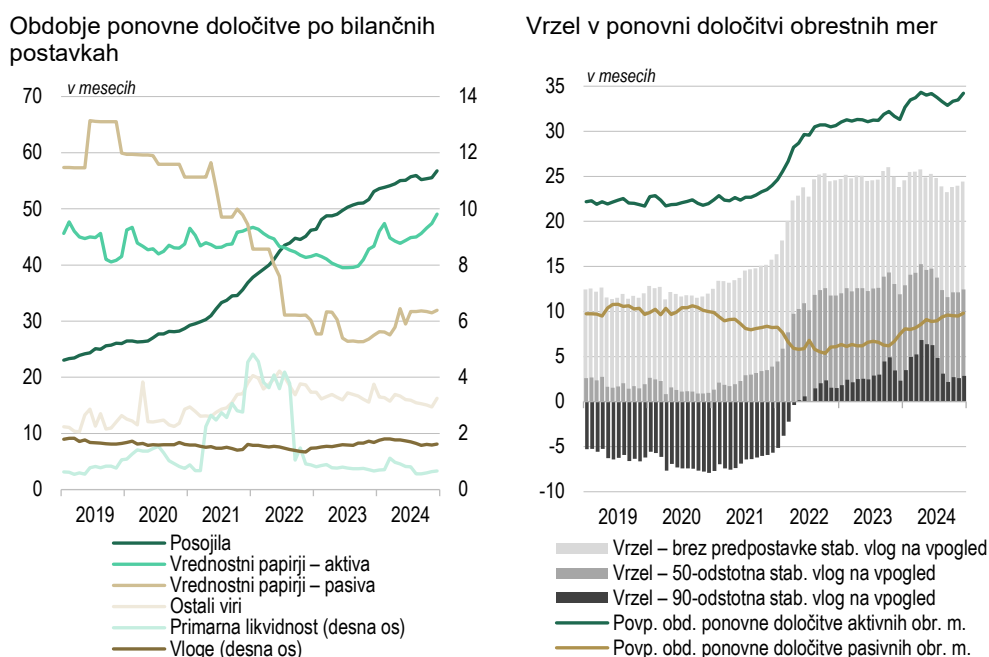
Obrestno tveganje je v prvem četrtletju letos ostalo zmerno, tendenca te ravni pa je v daljšem časovnem horizontu še naprej stabilna. Posojila nebančnemu sektorju so se v letu 2024 povečala za 5,5 %, trend zmerne povečevanja deleža posojil nebančnemu sektorju, obrestovanih s fiksno obrestno mero, pa se je v stanju nadaljeval. Še naprej je bil povezan s povečevanjem deleža pri gospodinjstvih (slika 8.5 v prilogi, levo), saj je bila lani večina novoodobrenih potrošniških (99 %) in stanovanjskih (97 %) posojil sklenjena s fiksno obrestno mero. Medtem je ostal pri NFD delež posojil, obrestovanih s fiksno obrestno mero, v stanju relativno stabilen (slika 8.5 v prilogi, desno). Vse večji delež potrošniških posojil v kreditnem portfelju bank se odraža v krajšanju povprečne preostale zapadlosti vseh posojil nebančnemu sektorju, kar je izničevalo učinek povečevanja deleža fiksno obrestovanih posojil na podaljševanje obdobja ponovne določitve obrestnih mer vseh posojil. To obdobje se je v letu 2024 podaljšalo manj kot v predhodnih letih. Lani so na povečanje obrestne občutljivosti bank pomembno vplivale predvsem spremembe pri naložbah v vrednostne papirje in likvidna sredstva. Prvi so se povečali za tretjino (slika 8.6 v prilogi, levo), hkrati pa sta se opazno

podaljšala njihova preostala zapadlost (slika 8.6 v prilogi, desno) in obdobje ponovne določitve obrestnih mer (slika 2.14, levo). Po drugi strani so se močno zmanjšala najbolj likvidna sredstva³⁰ (slika 8.6 v prilogi, levo), katerih preostala zapadlost in obdobje ponovne določitve obrestnih mer sta zelo kratka. Skupno so te spremembe pomembno vplivale na podaljšanje obdobja ponovne določitve obrestnih mer vseh naložb (slika 2.14, desno).

Spremembe pri virih financiranja so vplivale na postopno zmanjševanje obrestne občutljivosti bank, vendar se lahko ta trend v prihodnje upočasni oziroma obrne.

Med viri so se v letu 2024 poleg kapitala absolutno najbolj povečale vloge nebančnega sektorja, predvsem v drugi polovici leta (slika 8.6 v prilogi, levo). Zmanjševanje deleža vlog na vpogled med vsemi vlogami nebančnega sektorja se je lani aprila, ko je bil delež s 76,9 % najmanjši, ustavilo, do konca leta pa se je delež povečal na 79,4 % (slika 8.7 v prilogi, desno). Od vezanih vlog so 11,7 % predstavljale dolgoročne in 8,9 % kratkoročne vloge. S tem se je obdobje ponovne določitve obrestnih mer vlog rahlo skrajšalo (slika 2.14, levo). Podobno kot pri naložbah so bile tudi pri virih z vidika obrestne občutljivosti pomembne spremembe pri vrednostnih papirjih. Obseg izdanih dolžniških vrednostnih papirjev se je povečal za desetino (slika 8.6 v prilogi, levo), pri čemer se je podaljšala njihova povprečna preostala zapadlost, decembra na 3,2 leta (slika 8.6 v prilogi, desno), prav tako pa se je podaljšalo njihovo obdobje ponovne določitve obrestnih mer (slika 2.14, levo). Skupno so spremembe pri virih pomenile nadaljevanje trenda zmerne podaljševanja povprečnega obdobja ponovne določitve pasivnih obrestnih mer (slika 2.14, desno), vendar se lahko ob zniževanju obrestnih mer za vezane vloge in ponovnem povečevanju deleža in obsega vlog na vpogled ta trend v prihodnje upočasni oziroma obrne.

Slika 2.14: Vloge po državah evrskega območja in vrzel v ročnosti

Opomba: Na sliki levo med viri ni vključen kapital. Na sliki desno je pri vrzeli v ponovni določitvi obrestnih mer upoštevana stabilnost vlog na vpogled z različnimi predpostavkami stabilnosti in z razpršitvijo temeljnega dela vlog na vpogled po časovnih intervalih.

Viri: Banka Slovenije, ECB Data Portal, lastni izračuni.

Vrzel v ponovni določitvi obrestnih mer (ob upoštevanju stabilnosti vlog na vpogled) se je decembra ohranila blizu najmanjših ravni leta 2024. Tudi brez upoštevanja predpostavke stabilnosti vlog na vpogled je bila manjša kot v povprečju zadnjih dveh let (slika 2.14, desno). Lani se je rahlo zmanjšala predvsem zaradi podaljševanja

³⁰ Denar v blagajni, stanje na računih pri centralni banki in vpogledne vloge pri bankah.

obdobja ponovne določitve obrestnih mer virov, večje zmanjšanje pa je preprečilo povečanje naložb v vrednostne papirje, zaradi katerih se je podaljšalo obdobje ponovne določitve obrestnih mer vseh naložb. S tem je bila obrestna občutljivost bank podobna kot ob koncu leta 2023, z zmerno ravno obrestnega tveganja in s stabilno tendenco v daljšem časovnem horizontu.

Obrestne mere

Obrestne mere za posojila nebančnemu sektorju so se v stanjih pri nas v letu 2024 zniževale hitreje kot v evrskem območju. Trend zniževanja obrestnih mer za novoodobrena posojila je bil široko osnovan. Vidno so se znižale za posojila obeh največjih sektorjev, tako gospodinjstev kot NFD. Fiksne obrestne mere za novoodobrena posojila gospodinjstvom, ki v primerjavi s spremenljivimi obrestnimi merami močno prevladujejo, so se znižale tako za stanovanjska kot potrošniška posojila. Pri stanovanjskih posojilih so se gibale podobno kot v evrskem območju in ob koncu leta niso bistveno odstopale od njegovega povprečja, medtem ko so pri potrošniških posojilih ohranile razliko in ostale nižje. Tudi spremenljive obrestne mere so se za obe vrsti posojil zniževale.³¹ Spremenljive obrestne mere za novoodobrena posojila NFD, ki v primerjavi s fiksnimi prevladujejo, so se zniževale hitreje kot v evrskem območju in bile decembra enake njegovemu povprečju. Medtem so bile fiksne obrestne mere še naprej močno volatilne, vendar so v povprečju sledile trendu zniževanja spremenljivih.³² Zniževanje obrestnih mer za posojila gospodinjstvom in NFD v stanjih se je po začetku v prvem četrtletju lani do konca leta krepilo, ob počasnejšem zniževanju obrestnih mer v evrskem območju pa se je pospešeno manjšala tudi razlika do povprečne ravni obrestnih mer v evrskem območju (slika 8.8 v prilogi, levo).

Obrestne mere na vloge nebančnega sektorja so se v stanjih pri nas zniževale počasneje kot v evrskem območju. Na nove dolgoročne³³ vloge gospodinjstev so se začele zmerno zniževati že na začetku lanskega leta, na kratkoročne pa šele v zadnjem četrtletju. Medtem so se obrestne mere na dolgoročne in kratkoročne vloge NFD začele vidneje zniževati v drugi polovici leta.³⁴ Obrestne mere na vloge na vpogled, katerih delež med vlogami nebančnega sektorja se je v drugi polovici leta znova povečeval in bil decembra z 79 % podoben kot pred enim letom (slika 8.7 v prilogi, desno), so stagnirale rahlo nad 0,1 % za gospodinjstva in rahlo nad 0,0 % za NFD. V stanjih so se obrestne mere na vloge gospodinjstev in NFD lani začele zelo postopoma zniževati, ob hitrejšem zniževanju v evrskem območju pa se je postopoma zmanjševala tudi razlika do njegovega povprečja (slika 8.8 v prilogi, desno).

Obrestni razmik³⁵ se je v Sloveniji postopoma zmanjševal, medtem ko je v evrskem območju stagniral. Z dosegom najvišje ravni ključnih obrestnih mer³⁶ se je tako

³¹ Pri stanovanjskih posojilih so fiksne obrestne mere za novoodobrena posojila decembra 2023 v povprečju znašale 3,9 %, pri potrošniških 6,8 %. Do decembra 2024 so se oboje znižale, prve na 3,1 % in druge na 6,4 %. Pri stanovanjskih posojilih so spremenljive obrestne mere decembra 2023 v povprečju znašale 5,8 %, pri potrošniških 6,7 %, decembra 2024 pa prve 5,0 % in druge 5,4 %. Skoraj vsa novoodobrena stanovanjska in potrošniška posojila v letu 2024 so bila obrestovana s fiksno obrestno mero.

³² Pri posojilih NFD so spremenljive obrestne mere za novoodobrena posojila decembra 2023 v povprečju znašale 5,5 %, do decembra 2024 pa so se znižale na 4,3 %. Fiksne obrestne mere so ob veliki volatilnosti v prvi polovici leta 2024 v povprečju znašale 5,1 %, v drugi polovici leta pa 4,3 %. Posojila s fiksno obrestno mero so v letu 2024 predstavljala približno četrtino vseh novoodobrenih posojil.

³³ Dolgoročne vloge predstavljajo vloge z vezavo nad enim letom, kratkoročne vloge pa vloge z vezavo do enega leta.

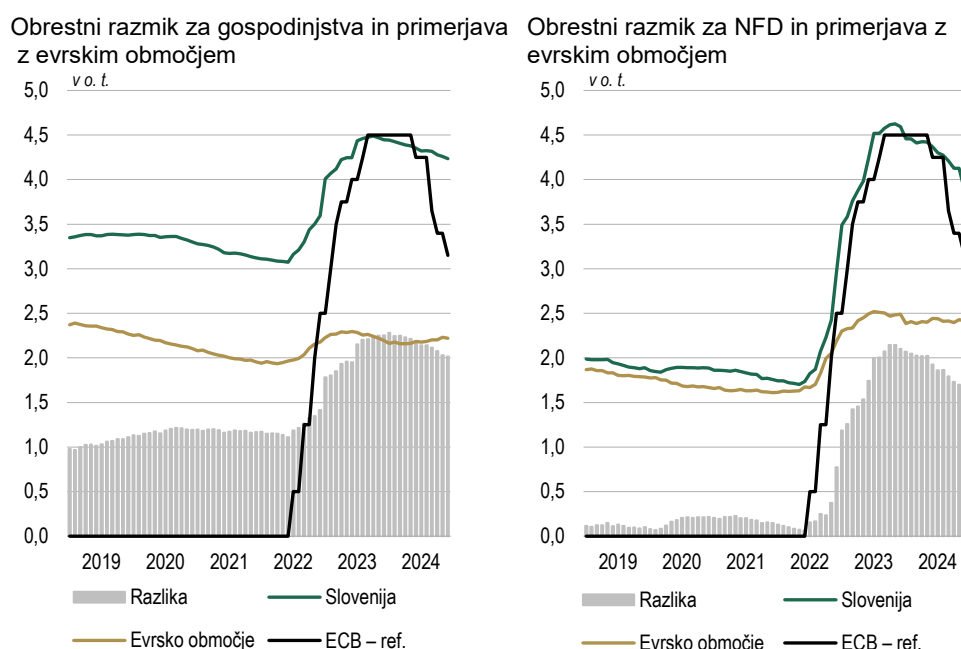
³⁴ Obrestne mere za nove dolgoročne vloge gospodinjstev so decembra 2023 znašale 2,5 %, do decembra 2024 pa so se znižale na 2,1 %. Obrestne mere za nove kratkoročne vloge gospodinjstev so decembra 2023 znašale 1,3 %, vrh dosegle septembra pri 1,6 %, zatem pa se do decembra 2024 znižale na 1,4 %. Obrestne mere za nove dolgoročne vloge NFD so decembra 2023 znašale 2,4 %, do decembra 2024 pa se znižale na 2,2 %. Obrestne mere za nove kratkoročne vloge NFD so decembra 2023 znašale 2,1 %, vrh dosegle maja pri 2,8 %, zatem pa se do decembra 2024 znižale na 2,1 %.

³⁵ Obrestni razmik je definiran kot razlika med povprečnimi obrestnimi merami za posojila v stanjih in povprečnimi obrestnimi merami na vloge v stanjih.

³⁶ Te so najvišjo raven dosegle septembra 2023.

pri gospodinjstvih (slika 2.15, levo) kot tudi pri NFD (slika 2.15, desno) začel postopoma zmanjševati. Podobno kot pri zviševanju obrestnih mer je tudi pri njihovem zniževanju k hitrejšim spremembam razmika v primerjavi z evrskim območjem prispevala hitrejša in intenzivnejša prilagoditev obrestnih mer za posojila. Hkrati so se obrestne mere na vloge na zniževanje ključnih obrestnih mer pri nas odzvale počasneje. Decembra lani je bil razmik pri nas še vedno precej nad ravno pred začetkom zviševanja ključnih obrestnih mer. Zlasti pri gospodinjstvih je bil večji od evrskega povprečja že zaradi strukture vlog s prevladujočim deležem vlog na vpogled (slika 8.7 v prilogi, desno). Intenzivneje se je zmanjšal pri NFD, predvsem v drugi polovici leta, ko so se obrestne mere za posojila NFD opazneje znižale. S stagnacijo razmika v evrskem območju pri obeh sektorjih se je lani zmanjšala tudi razlika do evrskega območja, a ostala precejšnja. S tem banke pri nas v primerjavi z evrskim območjem še naprej ostajajo v boljšem položaju za solidno rast neto obrestnih prihodkov in nadaljevanje ugodnih dohodkovnih gibanj.³⁷

Slika 2.15: Vloge po državah evrskega območja in vrzel v ročnosti

Opomba: ECB – ref. predstavlja obrestno mero refinanciranja ECB.
 Viri: ECB SDW, preračuni Banke Slovenije.

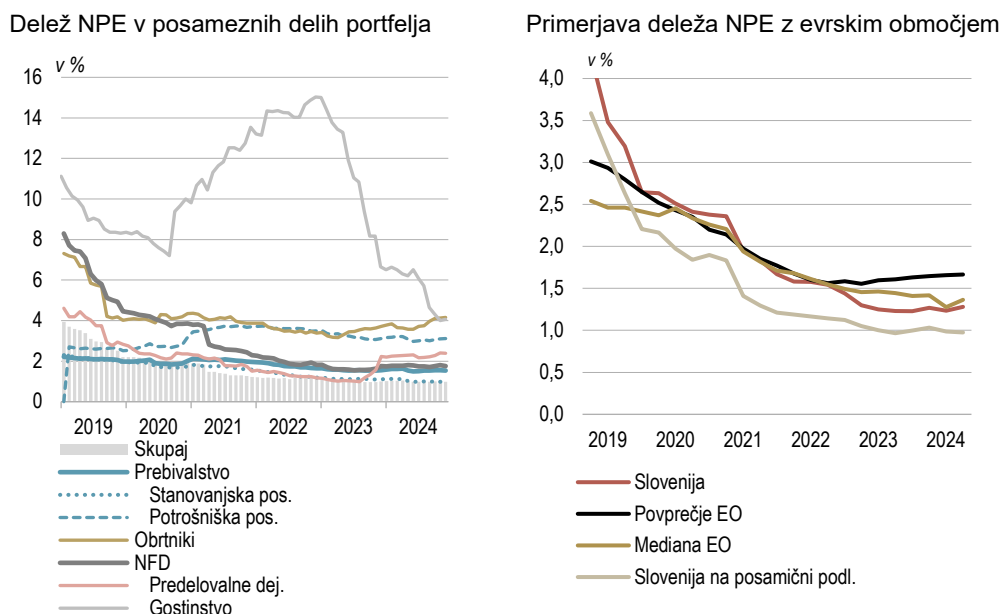
2.4 Kreditno tveganje

V prvem četrtletju smo zvišali oceno kreditnega tveganja na zmerno. Negotovosti v mednarodnem okolju že vplivajo na poslabšanje poslovanja predvsem predelovalnih dejavnosti. Na drugi strani pa ugoden finančni položaj prebivalstva in upadanje stroškov financiranja povečujeta nagnjenost gospodinjstev k porabi, ki se v bankah kaže z močno rastjo potrošniških, v zadnjem času pa tudi stanovanjskih posojil. Večje kreditno tveganje v bankah se zaenkrat kaže v povečanih deležih skupine 2 v številnih segmentih portfelja. Z naraščanjem števila stečajev se je začela povečevati tudi izpostavljenost bank do teh podjetij, čeprav ostaja na nizkih ravneh. Banke v anketi napovedujejo porast NPE v tem in naslednjem letu, po daljšem obdobju pa so ponovno zaostrole kreditne standarde pri vseh vrstah posojil.

³⁷ Več v poglavju o dohodkovnem tveganju.

Kakovost bančnih naložb, merjena z deležem NPE, se je v letu 2024 ohranila na ugodni ravni. Delež NPE je ostal nespremenjen od aprila 2023 in znaša 1,0 %. Obseg NPE se je v tem času sicer povečal za 9 mio EUR (za 1,5 %), na 594 mio EUR, ob rasti celotne izpostavljenosti bank za 5,0 mrd EUR (za 8,9 %), na 60,7 mrd EUR. Od leta 2021, ko je delež NPE padel pod povprečje evrskega območja, se je razlika do povprečja le povečevala in leta 2024 dosegla 0,4 odstotne točke (slika 2.16, desno).³⁸ Tudi v portfelju NFD je delež NPE, ob manjših nihajih med letom, z 1,8 % ostal na ravni iz decembra 2023. Delež je ostal nespremenjen tudi pri potrošniških posojilih s 3,1 %, pri čemer se je obseg NPE povečal za 12,8 mio EUR oziroma 14,3 %. Ta priliv je, skupaj s prilivom iz leta 2020, največji od leta 2017, ko so na voljo podatki o nedonosnih potrošniških posojilih. Pri stanovanjskih posojilih se je delež nekoliko zmanjšal, na 1,0 %. Večje poslabšanje kakovosti portfelja po tem kazalniku je izkazal sektor obrtnikov, s povečanjem deleža NPE za 0,5 odstotne točke, na 4,2 % (slika 2.16, levo).

Slika 2.16: **Delež NPE v posameznih delih portfelja in v primerjavi z evrskim območjem**

Opomba: Podatki na desni sliki zajemajo le dolžniške instrumente (posojila in dolžniške vrednostne papirje) na konsolidirani podlagi, medtem ko na levi sliki (tako kot sicer v vseh podatkih za slovenski bančni sistem v tem poglavju) zajemajo celotno izpostavljenost bank na posamični podlagi.

Vira: leva slika Banka Slovenije, desna slika ECB Data Portal.

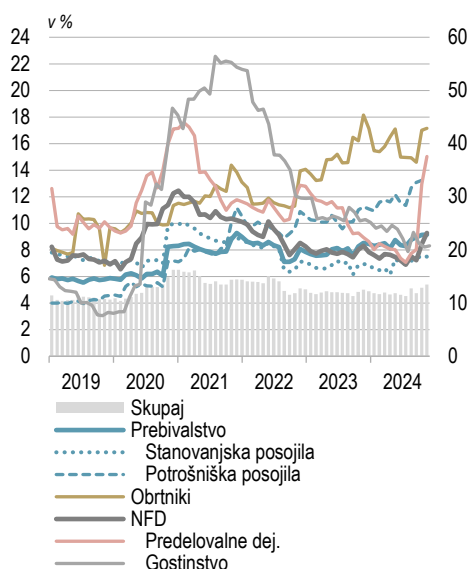
Ugodne gospodarske razmere za poslovanje v storitvenih dejavnostih in bolj zahtevne v proizvodnih dejavnostih so se različno odrazile tudi v gibanju deležev NPE. Delež NPE v gostinstvu se je po zmanjšanju za 8,4 odstotne točke v letu 2023 v naslednjem letu zmanjšal še za 2,6 odstotne točke in dosegel najnižjo raven doslej, 4,0 %. V predelovalnih dejavnostih pa je močnemu porastu v zadnjem četrtletju leta 2023 za 0,9 odstotne točke sledil še en manjši porast v zadnjih mesecih leta 2024 za 0,2 odstotne točke, do ravni 2,4 %. Spremembe obsegov NPE so bile v teh dveh dejavnostih podobne, padec za 11 mio EUR v gostinstvu in porast za 12 mio EUR v predelovalnih dejavnostih. V drugih dejavnostih so bile letne spremembe deležev in hkrati obsegov NPE manjše.

³⁸ Zadnji podatek za evrsko območje je na voljo za Q3 2024.

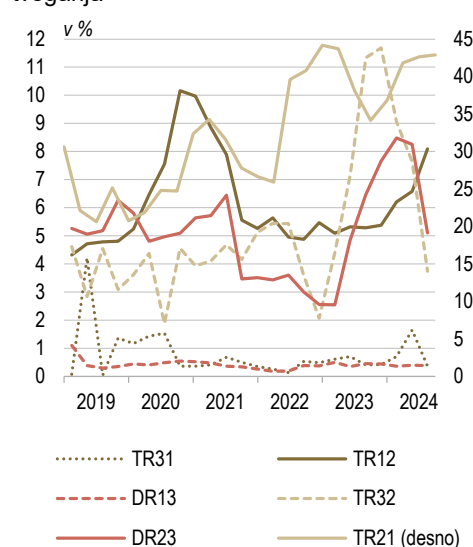
Bolj kot v deležu NPE se je poslabšanje pogojev poslovanja v predelovalnih dejavnostih odrazilo v prerazvrščanju izpostavljenosti v skupino s povečanim kreditnim tveganjem. V zadnjih dveh mesecih leta 2024 se je delež skupine 2 v predelovalnih dejavnostih skoraj podvojil, z 8 % na 15 % (slika 2.17, levo). Povečano kreditno tveganje so banke zaznale v večjem številu panog predelovalne industrije, največji obsegi prerazvrščanja v skupino 2 pa so bili v proizvodnji jekla, opreme za motorna vozila in industriji plastike. Posledično se je delež skupine 2 povečal v celotnem sektorju nefinančnih družb, s 7,2 % na 9,3 % ter na ravni portfelja s 4,7 % na 5,4 % in pri obeh kazalnikih presegel ravni s konca leta 2023. Prehodi med skupinami kreditnega tveganja (slika 2.17, desno) potrjujejo močan porast prehodov iz skupine 1 v skupino 2 in bolj stabilno prehajanje v nasprotno smer. Tudi prehodi med skupinama 2 in 3 so se v obe smeri močno povečali že v letu 2023 in začeli umirjati v drugi polovici leta 2024, kar kaže na povečano aktivnost bank pri upravljanju kreditnega tveganja v zadnjem obdobju.

Slika 2.17: **Deleži S2 in prehodi med skupinami komitentov**

Delež S2 po skupinah komitentov

Stopnje prehodov med skupinami kreditnega tveganja

Opomba: Na sliki desno oznake TR v legendi označujejo stopnje prehoda (angl. Transition Rate) med skupinami kreditnega tveganja 1 in 2 v skladu z MSRP 9 oziroma v ti dve skupini iz skupine 3, DR pa pri prehodu v skupino 3. Pri izračunu stopenj prehodov izpostavljenosti je enota opazovanja poslovna banka-pogodba-datum. Vključene so vse izpostavljenosti, merjene po odplačni vrednosti, ki so obstajale na začetku opazovanega obdobja in so zanje poročane skupine kreditnega tveganja. Upoštevan je zadnji razpoložljiv podatek za to pogodbo znotraj leta. V prilogi so objavljene tudi stopnje prehodov med bonitetnimi razredi (prehodne matrike).

Vir: SURS.

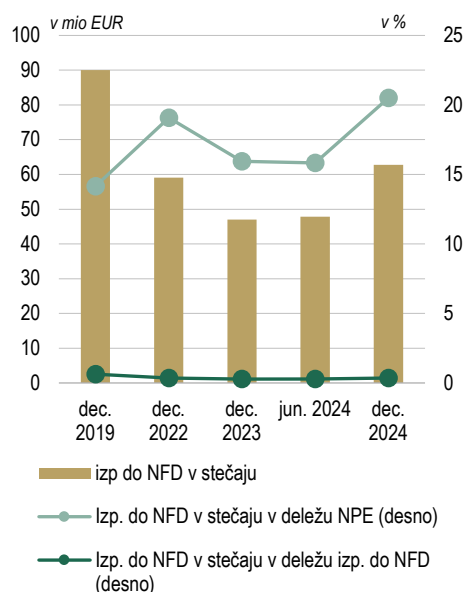
V portfelju prebivalstva so deleži NPE ostali stabilni, prerazvrščanja v skupino 2 ob povečanem obsegu kreditiranja pa kažejo na zaznan porast kreditnega tveganja. Pri potrošniških posojilih se je ob medletni rasti celotne izpostavljenosti za 14,8 % izpostavljenost v skupini 2 povečala za 33,3 % (na obseg 428 mio EUR), delež te skupine pa z 11,2 % na doslej najvišjih 13,0 % (slika 2.17, levo). Stanovanjska posojila so ob opaznem padanju obrestnih mer dosegla porast izpostavljenosti za 4,0 %, hkrati pa se je delež skupine 2 povečal s 6,9 % na 7,5 %.

Z naraščanjem števila začelih stečajnih postopkov se je povečala tudi izpostavljenost bank do teh družb. Število stečajnih postopkov se po petih letih upadanja že celo leto 2024 povečuje, decembra je medletni porast dosegel 11,4 %. Izpostavljenost bank družbam v stečaju je začela naraščati nekoliko pozneje, v drugi polovici leta, in je

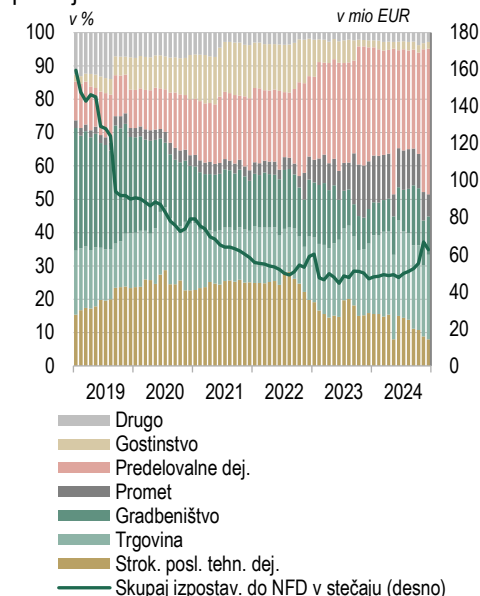
do konca leta dosegla 63 mio EUR, tretjino več kot pred enim letom. Kljub porastu ostaja izpostavljenost družbam v stečaju v razmerju do celotne izpostavljenosti NFD z 0,4 % majhna (slika 2.18, levo). V strukturi izpostavljenosti družbam v stečajnih postopkih se je v zadnjih mesecih leta močno povečal delež predelovalnih dejavnosti, na 44 % (slika 2.18, desno). Dodatno se je povečal delež družb iz trgovine, na 25 %, in nekoliko manj tudi iz gradbeništva, na 12 %. Nadaljevalo pa se je upadanje izpostavljenosti do družb v stečaju iz strokovnih, poslovnih in tehničnih storitev, tako v obsegu kot v strukturi izpostavljenosti, še zlasti glede na obdobje med pandemijo. Ohranja se tudi majhna izpostavljenost gostinskim družbam v stečaju, ki so prav tako izstopale v obdobju pandemije.

Slika 2.18: Izpostavljenost NFD v stečaju

Izpostavljenost bank NFD v stečaju

Struktura izpostavljenosti bank NFD v stečaju po dejavnostih

Vira: Banka Slovenije, Vrhovno sodišče.

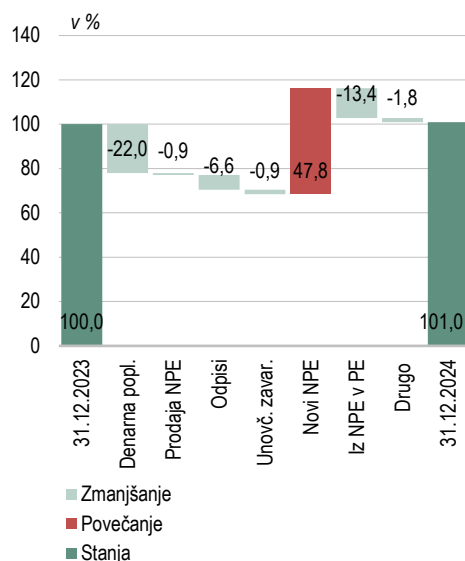
Po anketi bank sta k zmanjšanju obsega NPE v letu 2024 največ prispevala njihovo poplačilo in ponovni prehod med donosne izpostavljenosti. V strukturi zmanjšanja NPE sta ta dva načina prispevala skupaj tri četrtine celotnega zmanjšanja, prevladovala sta tudi v dveh letih pred tem (slika 2.19, levo). Poplačila NPE so v portfelju NFD prispevala slabo polovico njihovega celotnega zmanjšanja, v portfelju prebivalstva pa 40 % (sliki 8.11 in 8.12 v prilogi, desno). Večja razlika je pri prehodih iz nedonosnih v donosne izpostavljenosti, ki pri NFD predstavljajo 14 % zmanjšanja NPE, pri prebivalstvu pa kar 45 % (slika 2.19, desno). Za portfelj prebivalstva je v letu 2024 značilen povečan obseg novih NPE in hkrati večji obseg njihovega zmanjšanja, kar kaže na bolj konservativen pristop bank pri oceni kreditnega tveganja v tem delu portfelja. Zmanjšanje NPE z njihovim poplačevanjem in ponovnim prerazvrščanjem med donosne izpostavljenosti kaže tudi na sposobnost prebivalstva, da poplača zamude pri servisiranju dolgov pri bankah. Pri zmanjševanju NPE imajo še vedno pomembno vlogo odpisi in odpusti, ki so v strukturi zmanjševanja NPE v letu 2024 pri NFD dosegli 19 %, pri prebivalstvu pa 13 %.

Banke pričakujejo nekoliko večji obseg NPE v letih 2025 in 2026. Po podatkih ankete naj bi se obseg NPE v teh dveh letih povečal za 13,5 % in 7,0 %. V letnih anketah

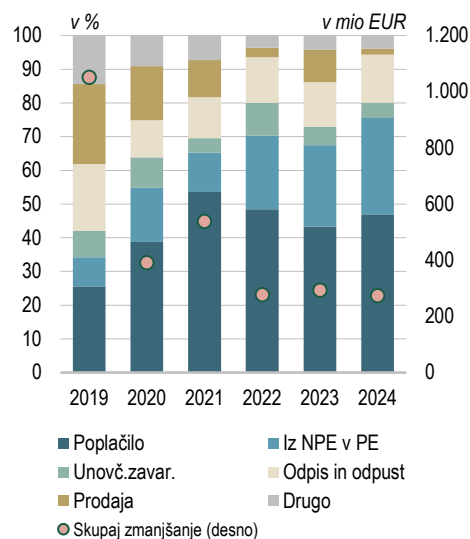
banke sicer praviloma napovedujejo porast obsega NPE tako v portfelju NFD kot portfelju prebivalstva, vendar je letošnja napoved nekoliko višja od preteklih. Glede na ugodno kapitalsko ustreznost in še vedno veliko dobičkonosnost bank morebitni porast NPE v ocenjenem obsegu ne bi pomenil bistvene obremenitve za banke. Obseg regulatornega kapitala v bankah namreč za desetkrat presega trenutni obseg NPE, neoslabljen del pa za kar 26-krat (slika 8.10 v prilogi, desno). Prav tako je ugodno razmerje med zadnjim letnim dobičkom bank in neoslabljenimi NPE (petkratno presega-nje), kar kaže, da bi tudi nekoliko manjši dobički bank zadostovali za kritje dodatnih oslabitev dodatnih prirastov NPE.

Slika 2.19: Zniževanje NPE po anketi bank

Načini zniževanja in spremembe NPE v letu 2024

Struktura zniževanja NPE

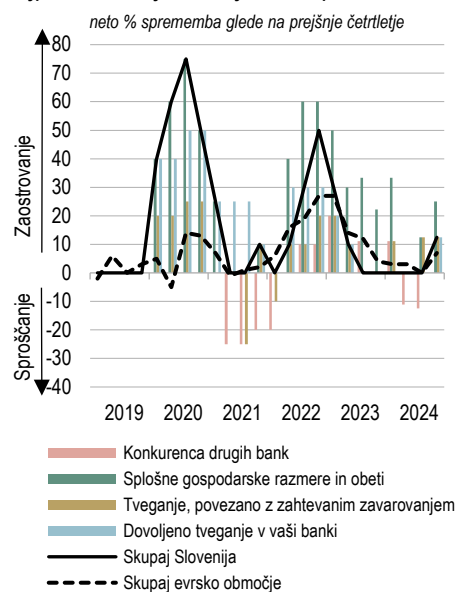
Opomba: Na sliki desno so prikazani načini zniževanja NPE brez upoštevanja porasta NPE v posameznem letu (rdeč stolpec na sliki levo).
Vir: Banka Slovenije.

Kreditni standardi bank in obrestne mere

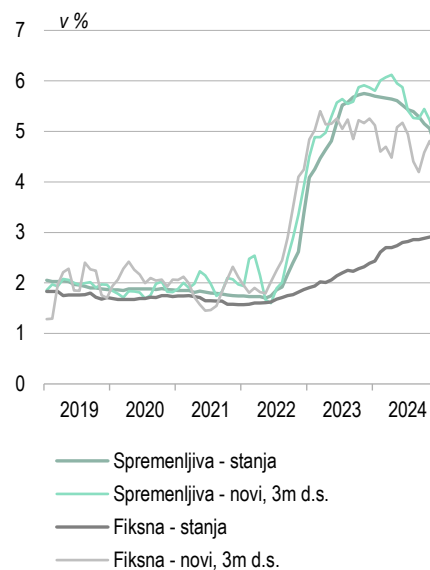
Po anketi BLS so banke, po daljšem obdobju brez sprememb, v zadnjem četrtletju leta 2024 nekoliko zaostrile kreditne standarde. Pri posojilih podjetjem so k zaostritvi kreditnih standardov prispevale predvsem gospodarske razmere in obeti, tako za gospodarstvo na splošno kot po posameznih panogah, k njihovem sproščanju pa je v letu 2024 prispevala konkurenca drugih bank (slika 2.20, levo). O zaostritvi kreditnih standardov ob koncu leta poročajo banke tudi pri stanovanjskih posojilih, vendar pri posojilih prebivalstvu ne glede na namen ne navajajo negativnega vpliva gospodarskih razmer na standarde. Pri potrošniških posojilih pa banke ob nevtralnem vplivu drugih dejavnikov še naprej poročajo o negativnem vplivu kreditne sposobnosti potrošnikov na višino standardov.

Slika 2.20: **Kreditni standardi in obrestne mere**

Kreditni standardi za posojila podjetjem z najpomembnejšimi dejavniki vpliva

Obrestne mere za nove posle in stanje posojil NFD

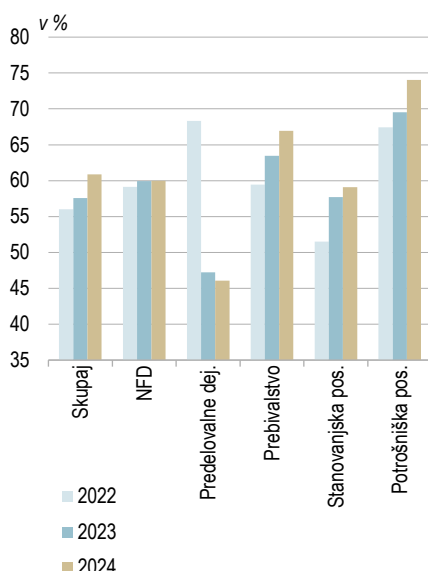
Opomba: Na sliki desno so pri novih poslih zajeta le dolgoročna posojila, ki v stanjih predstavljajo 88 %. Kratkoročna posojila so banke v povprečju odobravalе z nekoliko nižjo obrestno mero.
Vira: Banka Slovenije, ECB Data portal.

Padajoče obrestne mere ugodno vplivajo na breme dolga pri bankah, vendar različno glede na vrsto obrestovanja. Pri novih poslih so se obrestne mere zmanjšale tako na posojila s fiksnimi kot z variabilnimi obrestnimi merami, medtem ko obrestne mere na preostali dolg kažejo nasprotna trenda (slika 2.20, desno). Obrestne mere na preostali dolg, sklenjen z variabilno obrestno mero, so se v letu 2024 zmanjšale pri vseh pomembnejših skupinah dolžnikov: najbolj pri posojilih NFD, in sicer za 1 odstotno točko, pri posojilih prebivalstvu pa nekoliko manj: za 0,8 odstotne točke pri potrošniških in 0,7 odstotne točke pri stanovanjskih posojilih. Pri dolgu, sklenjenem s fiksno obrestno mero, pa so se povprečne obrestne mere na preostali dolg povečale zaradi zapadanja tistega dela dolga, ki je bil v preteklosti sklenjen po bistveno nižjih obrestnih merah. Ta vpliv je večji od vpliva novega zadolževanja, ki se je v letu 2024 sklepalo po nižjih obrestnih merah. Kljub temu pa je bila obrestna mera na preostali fiksno obrestovani dolg decembra še vedno ugodnejša kot na dolg z variabilno obrestno mero.³⁹ Zaradi strukture zadolževanja se ugoden učinek padanja obrestnih mer najbolj odraža prav v sektorju NFD, kjer je delež variabilnega obrestovanja največji, 78 %.

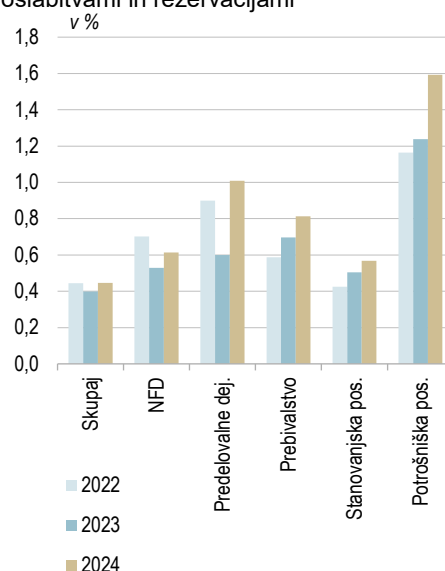
³⁹ Več v poglavju o obrestnem tveganju.

Slika 2.21: **Pokritost NPE in PE z oslabitvami in rezervacijami**

Pokritost NPE z oslabitvami in rezervacijami

Pokritost donosnih izpostavljenosti z oslabitvami in rezervacijami

Opomba: Na sliki levo so se v Q4 2023 zelo povečali NPE pri predelovalnih dejavnostih, oslabitve pa sorazmerno manj, zato se je pokritost v tem letu močno zmanjšala.
Vir: Banka Slovenije.

Pokritost z oslabitvami in rezervacijami

Pokritost NPE z oslabitvami in rezervacijami se je tudi v letu 2024 povečevala, ob koncu leta se je močnejše dvignila tudi pokritost donosnega dela portfelja. Pokritost NPE z oslabitvami je julija dosegla svoj vrh pri 61,0 % in se okrog te ravni gibala vse do konca leta. Od pokritosti ob koncu leta 2023 je bila višja za 3,3 odstotne točke, k porastu pa je prispevalo predvsem povečanje oslabitev in rezervacij v sektorju prebivalstva, pri stanovanjskih posojilih za 1,4 odstotne točke, pri potrošniških pa za 4,5 odstotne točke (slika 2.21, levo). Potrošniška posojila izstopajo po porastu in po stopnji pokritosti tudi na donosnem delu portfelja: pokritost z oslabitvami je ob koncu leta dosegla 1,6 % v primerjavi z 0,6 % pri stanovanjskih posojilih, ob letnih prirastih za 0,4 oziroma 0,1 odstotne točke (slika 2.21, desno). Celotna pokritost donosnih izpostavljenosti z oslabitvami je bila kljub temu, zaradi padajočega trenda pri NFD, med letom dokaj stabilna, do obrata pa je prišlo decembra, ko se je opazno povečala na 0,45 %, za 0,05 odstotne točke več kot pred enim letom. Poglavitni razlog povečanja je porast oslabitev v predelovalnih dejavnostih zaradi večjega prerazvrščanja v skupino 2 kreditnega tveganja ob koncu leta. Od skupnega porasta oslabitev v sektorju NFD v višini 26 mio EUR je bilo 21 mio EUR v predelovalnih dejavnostih, posledično se je močno povečala pokritost z oslabitvami te dejavnosti z 0,58 % na 1,01 %. Tudi pokritost v celotnem sektorju NFD se je povečala za 0,15 o. t., na 0,61 %.

Povečano oblikovanje oslabitev v sektorjih prebivalstva in NFD spodbujajo različni dejavniki. Pri prebivalstvu je to ob sicer ugodnih kazalnikih zadolženosti predvsem visoka rast izpostavljenosti potrošniškim posojilom, ki se ji je v zadnjih mesecih pridružilo tudi naraščajoče stanovanjsko kreditiranje. Pri predelovalnih dejavnostih pa prevladujejo dejavniki iz mednarodnega okolja, ki z naraščanjem geopolitičnih negotovosti še pridobivajo na pomenu. Premiki v skupino s povečanim kreditnim tveganjem so prisotni predvsem v jeklarski industriji ter v panogah, povezanih z avtomobilsko industrijo. Te industrije se soočajo z zmanjšanim povpraševanjem ob konkurenčni po-

nudbi iz Kitajske, napovedanimi in že uresničenimi trgovinskimi omejitvami ZDA, bremenijo jih tudi povečani stroški energentov, ki skupaj z novim sistemom omrežnin prispevajo k dodatnemu porastu stroškov poslovanja.

2.5 Dohodkovno tveganje

Dohodkovno tveganje v slovenskem bančnem sistemu že poldrugo leto ocenjujemo kot nizko, pri čemer že od prejšnje ocene zaradi zmanjševanja neto obresti pričakujemo porast tega tveganja. Med obdobjem zviševanja obrestnih mer so banke v Sloveniji močno izboljšale svoj dohodkovni položaj, saj so izkoristile v primerjavi z drugimi državami večje razlike med obrestnimi merami na naložbeni strani in tistimi na strani virov. Kljub postopnemu zniževanju obrestnih mer in pričakovanemu zmanjšanju neto obresti oziroma dohodka bank v primerjavi s preteklimi vrednostmi ostaja ustvarjanje dohodka razmeroma stabilno tudi v začetku letošnjega leta. Neto obrestna marža pa še vedno presega dolgoročno povprečje. Neobrestni prihodki ostajajo razmeroma stabilni, operativni stroški pa so se lani povečali predvsem zaradi uvedbe davka na bilančno vsoto.

Bruto in neto dohodek bank

Rast dohodka v slovenskem bančnem sistemu se je v letu 2024 zniževala. Bruto dohodek bank je znašal 2.286 mio EUR in je presegel predlanskega iz istega obdobja za 15,6 %, neto dohodek pa je bil s 1.270 mio EUR medletno višji za 10,7 %. Rast neto obrestnih prihodkov, ki so dosegli visokih 1,6 mrd EUR, se je do decembra medletno znižala pod devet odstotkov. To je pomembno prispevalo k znižanju rasti dohodka. Neto dohodek je zniževala tudi rast operativnih stroškov zaradi uvedbe davka na bilančno vsoto bank, ki so ga banke že med letom vključile med stroške. Ob neupoštevanju teh stroškov bi bil neto dohodek⁴⁰ medletno za dvajset odstotkov višji. Kljub znižanju rasti, ki je v letošnjem letu prešla v upad, se razmeroma ugodne razmere za ustvarjanje dohodka bank nadaljujejo.

Neto obrestni in neobrestni prihodki

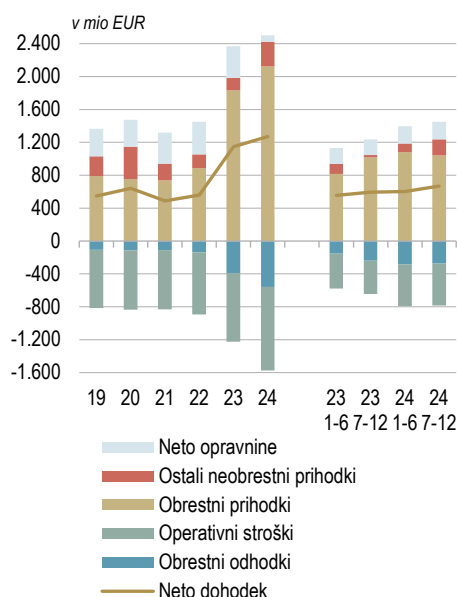
Neto obrestni prihodki v letu 2024 so znašali visokih 1.566 mio EUR, a se je njihova rast skozi lansko leto postopoma zniževala in decembra znašala 8,6 %. Ravni obrestnih mer so se v letu 2024 začele zniževati in v drugi polovici leta 2024 postopoma zaostajati za vrednostmi, doseženimi v letu 2023. Posledično se je rast neto obresti zniževala, v zadnjem četrtnem letu pa so neto obrestni prihodki medletno že zaostajali. Obrestni prihodki iz posojil so bili še razmeroma stabilni, saj se tudi spremenljive obrestne mere spremembam obrestnih mer na finančnih trgih prilagajajo z zamikom. Izraziteje pa so se zmanjšali obrestni prihodki iz najbolj likvidnih sredstev (terjatev do centralne banke), medtem ko so se povečali obrestni prihodki iz naslova vrednostnih papirjev, tako zaradi prestrukturiranja dela obrestovane aktive pri bankah (zmanjšanje terjatev do centralne banke in nakupi vrednostnih papirjev) kot zaradi višjih obrestnih mer pri vrednostnih papirjih v primerjavi s tistimi, ki so bili izdani pred nekaj leti, ko so bile obrestne mer zelo nizke. Obrestni odhodki slovenskega bančnega sistema, ki so se zaradi prevladujoče vpogledne strukture in počasnega prilagajanja obrestnih mer pri bankah v primerjavi z obrestnimi prihodki v preteklih letih razmeroma

⁴⁰ Glej poglavje o dobičkonosnosti in solventnosti, kjer so prikazane razlike v obsegu dobička pred obdavčitvijo, ki pojasnjujejo spremembe iz dohodkovno-stroškovnega dela (neto dohodka) ter iz neto oslabitev in rezervacij.

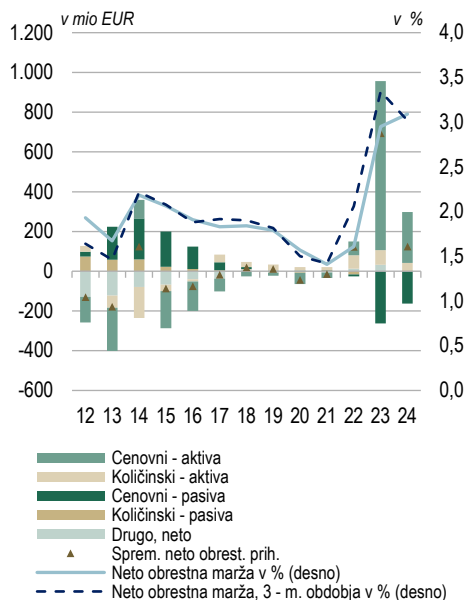
malo povečali, so vrh dosegli v drugem četrtletju leta 2024, do zadnjega četrtletja pa so se znižali za okoli desetino.

Slika 2.22: **Komponente neto dohodka in prispevki k povečanju neto obrestnih prihodkov**

Neto dohodek in njegove komponente

Prispevek količinskih in cenovnih dejavnikov k spremembi neto obrestnih prihodkov in neto obrestna marža

Opomba: Na slikah zgoraj je neto obrestna marža izračunana za vsakokratno enoletno obdobje. Na levi sliki predstavljajo vrednosti 1–6 in 7–12 obravnavana obdobja po polletnih obdobjih. Vir: Banka Slovenije.

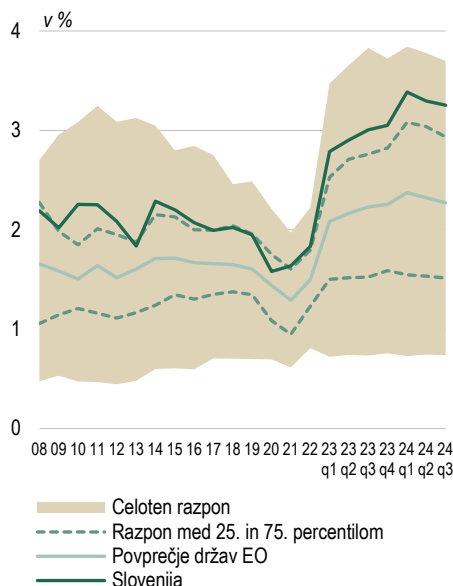
Neto obrestna marža je lani znašala dobre tri odstotke in nekoliko presejala predlansko. Decembra je izračunana za zadnje enoletno obdobje znašala 3,09 % in bila še za desetinko višja kot predhodno leto (2,95 %). Četrtletne vrednosti, preračunane na letno raven, pa kažejo zniževanje marže skozi vse leto; skupaj za tri desetinke odstotne točke, na 3,02 % konec leta 2024.

K povečevanju neto obrestnih prihodkov so ponovno največ prispevali cenovni učinki naložbene strani bančnih bilanc. Pozitivni cenovni učinki na aktivni – naložbeni strani so prevladovali nad negativnimi učinki na strani bančnih obveznosti, vendar precej manj kakor v predhodnem letu. Pozitivni cenovni učinki so tudi lani izvirali iz vseh obrestonosnih delov aktive (slika 2.22, desno), negativni pa iz vseh oblik obrestno-plačljive pasive, saj so ravni obrestnih mer v povprečju leta presegle ravni v predhodnem letu. Cenovni učinki so se okrepili zlasti pri naložbah v vrednostne papirje, predstavljali so polovico učinkov pri posojilih. Podobno so nekoliko izstopali pozitivni količinski učinki iz naslova vrednostnih papirjev, saj so banke ob zniževanju obrestnih mer ECB za mejni depozit zmanjševale njegovo stanje in povečevale naložbe v vrednostne papirje. Na pasivni strani so se v primerjavi z letom 2023 okrepili negativni cenovni učinki pri vlogah, vendar je bil njihov učinek kljub prevladujočemu obsegu v virih majhen.

Slovenski bančni sistem se med evropskimi državami uvršča med države z višjo neto obrestno maržo. Ta je v drugem polletju lani sicer začela postopoma upadati tako v Sloveniji kot v evrskem območju (slika 2.23, levo). Vrednosti neto obrestne marže⁴¹ slovenskega bančnega sistema so že od prvega četrtertletja 2023 naprej nad 75. percentilom razporeditve držav evrskega območja, v prvih treh četrtertletjih lani pa je neto obrestna marža slovenskih bank še dodatno izstopala navzgor. Slovenske banke imajo sicer glede na preostale države evrskega območja podpovprečen delež obrestnih prihodkov v bilančni vsoti, saj imajo še vedno obsežen del svoje aktive v nizko obrestovani in likvidni obliki. Hkrati imajo tudi najmanjši delež obrestnih odhodkov glede na bilančno vsoto med vsemi državami evrskega območja, medtem ko je bil med državami EU ta delež manjši le v eni državi.

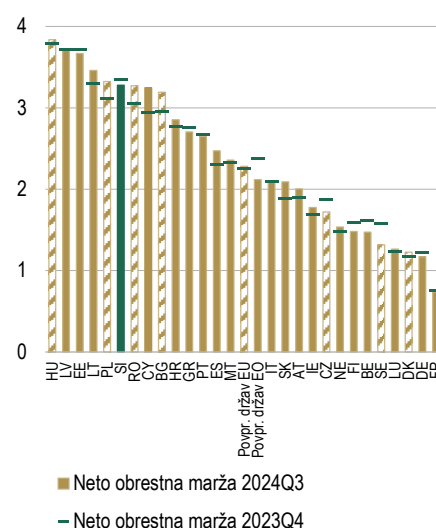
Slika 2.23: **Neto obrestna marža v evrskem območju in državah EU**

Gibanje neto obrestne marže v državah evrskega območja in Sloveniji v odstotkih

Vir: Banka Slovenije.

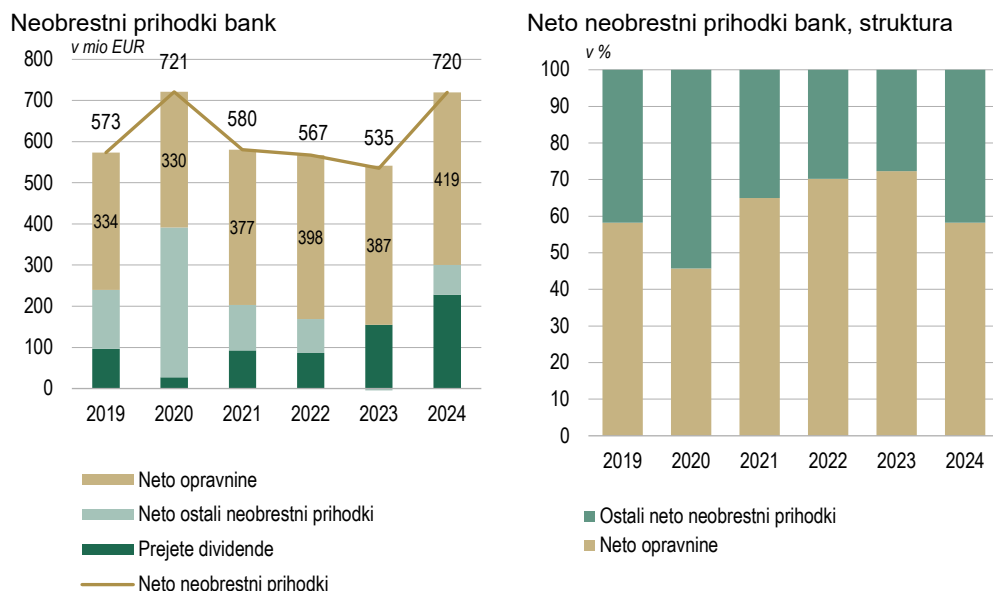
Neto obrestna marža v državah EU in evrskega območja v letu 2023 in tretjem četrtertletju 2024 v odstotkih

Neto neobrestni prihodki so se povečali za tretjino, zlasti zaradi prihodkov iz dividend. Njihova rast bi tudi ob izločitvi prihodkov iz dividend presegla 10 %. Enkratni dogodki, kot so bile julijske dividende, imajo lahko razmeroma velik vpliv na obseg neto neobrestnih prihodkov v bančnem sistemu. Posledično je medletna rast neto obrestnih prihodkov konec leta znašala 34,3 %. Tudi rast neto opravnin, ki predstavljajo večino neobrestnih prihodkov, je lani z 8,3 % ostala ugodna in prehitela rast bilančne vsote, kar se je odrazilo v povečanju vrednosti neto opravninske marže, ki je konec leta 2024 dosegla vrednost 0,79 % (decembra 2023 0,75 %). Podatki za prve mesece leta 2025 kažejo na solidno rast skupnih neobrestnih prihodkov in neto opravnin.

⁴¹ Primerjane vrednosti se nanašajo na leto 2024 (ECB, Data Portal), do konca tretjega četrtertletja. Za preostale primerjave nekaterih kazalnikov glej tudi prilogo z naslovom *Primerjava izbranih kazalnikov slovenskega bančnega sistema z bančnimi sistemi v EU v letu 2023* v Poročilu o finančni stabilnosti, oktober 2024.

Slika 2.24: **Neobrestni prihodki bank in struktura neobrestnih prihodkov**

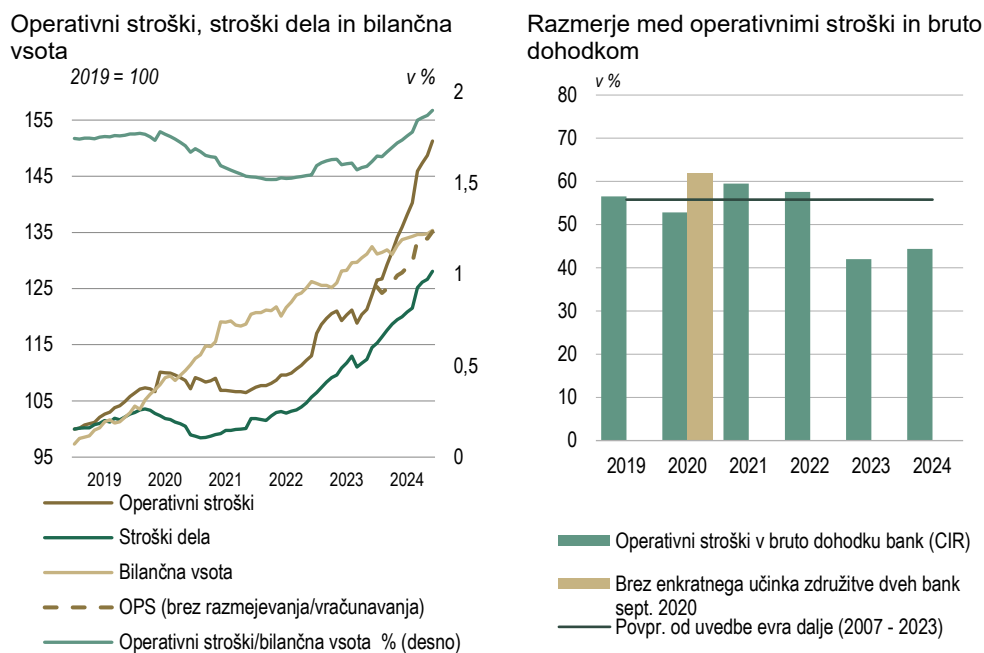
Vir: Banka Slovenije.

Operativni stroški

Rast operativnih stroškov je bila z 22,1 % visoka, pri čemer je več kot polovico tega povečanja prispevalo vračunavanje plačila davka na bilančno vsoto bank. Brez tega bi rast znašala 9,1 %. Rast stroškov dela, ki predstavljajo približno polovico vseh operativnih stroškov, je lani znašala 11,8 %. Delež operativnih stroškov v bruto dohodku (CIR, Cost-to-Income ratio) je zaradi velikega dohodka bank lani ostal majhen, znašal je 44,4 %, vendar nekoliko nad predlanskim (42,0 %) in tako drugo leto zapored izrazito pod dolgoročnim povprečjem.⁴² V začetku letošnjega leta se je rast operativnih stroškov močno znižala, saj ni več baznih učinkov iz naslova razmejevanja oziroma vračunavanja davka na bilančno vsoto bank.

⁴² V zadnjih letih sta na povečanje stroškov pomembno vplivala dva metodološka dejavnika; vključitev vplačil bank v jamstveno shemo in sklad za reševanje (od sredine leta 2020 dalje) ter začetek razmejevanja stroškov iz naslova uvedbe davka na bilančno vsoto (od leta 2024 dalje). Kljub temu se je delež stroškov v dohodku bank zaradi zelo ugodnih razmer v zadnjih dveh letih zmanjšal. Stroški vplačil so lani predstavljali 4,0 % vseh operativnih stroškov, stroški razmejevanja davka na bilančno vsoto pa 10,7 %,

Slika 2.25: **Operativni stroški in razmerje med operativnimi stroški in bruto dohodkom**

Vir: Banka Slovenije.

Pričakovanja glede ustvarjenega dohodka v letu 2025

V letu 2025 pričakujemo, da se bo dohodek bank zmanjšal zlasti zaradi nižjih neto obrestnih prihodkov, predvsem zaradi nižjih obrestnih mer, lahko pa, ob povečani negotovosti, tudi zaradi manjšega povpraševanja po posojilih. Ob nižjih ravneh obrestnih mer⁴³ v primerjavi z letom 2024 ter morebitnim dodatnim znižanjem obrestnih mer ECB in na finančnih trgih se bodo manjšali tudi (neto) obrestni prihodki bank in neto obrestna marža, ki pa bo še vedno nad dolgoročnim povprečjem.⁴⁴ Podatki za zadnje trimesečje (do vključno januarja) kažejo, da bi neto obrestni prihodki na letni ravni lahko še vedno presegali tiste v letu 2023, ko je bila neto obrestna marža nekoliko pod tremi odstotki, podobno je z bruto dohodkom bank. Banke predvsem zaradi ugodne strukture financiranja in posledično velike razlike med aktivnimi in pasivnimi obrestnimi merami še naprej ustvarjajo razmeroma stabilen obseg (neto) obrestnih prihodkov, pri čemer imajo pomembno vlogo skoraj neobrestovane vpogledne vloge in nizko obrestovane vloge daljših ročnosti pri bankah. Oboje predstavljajo veliko večino obrestnoplajljivih obveznosti bank. Na aktivni strani se zniževanje obrestnih mer pri posojilih postopoma prenaša v manjše obrestne prihodke (le pri obstoječih posojilih s spremenljivo obrestno mero in novih s fiksno). Obenem banke razmeroma aktivno prehajajo iz najbolj likvidnih naložb (terjatev do ECB) v višje obrestovane vrednostne papirje. Banke že nekaj časa znižujejo obrestne mere za vloge nebančnega sektorja, z zniževanjem obrestnih mer na finančnih trgih pa se postopoma ceni tudi del ostalih (grosističnih) virov. Kljub zmanjševanju neto obresti, kar bo zmanjšalo tudi dohodek in dobičke bank,

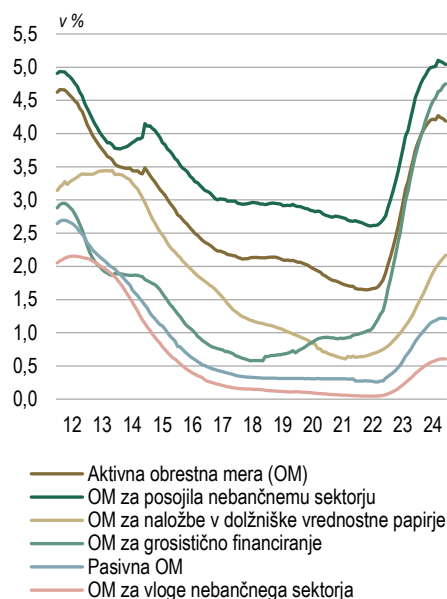
⁴³ Ravni obrestnih mer so bile v letu 2024 (celoletni podatek) še bistveno nad predlanskimi (celoletni obrestni razmik se je zvišal za 0,5 o. t., na 4,2 o. t.) Januarski podatki pa kažejo na precejšnje medletno zmanjšanje, vendar še vedno velik razmik; aktivna efektivna OM je januarja 2025 znašala 3,9 % (lani januarja 4,5 %), pasivna pa 1,0 % (lani januarja 1,2 %), od tega za vloge 0,6 % (lani januarja 0,2 %). Celotni obrestni razmik je znašal 2,8 o. t. (lani januarja 3,3 o. t.), tisti iz posojilno depozitnega dela pa 4,2 o. t. (lani januarja 4,7 o. t.). Znižanje je večinoma posledica znižanja obrestnih mer ECB in na finančnih trgih; obrestna mera za mejni depozit je lani v prvem četrtletju znašala 4 %, 3-m euribor pa je presegal 3,9 %. V začetku marca 2025 so se obrestne mere ECB po več zaporednih znižanjih ponovno znižale; obrestna mera za mejni depozit (velja od 12. 3.) za nadaljnje 0,25 o. t., na 2,50 %, 3-m euribor pa je že februarja v povprečju dosegal le 2,53 %.

⁴⁴ Trenutne vrednosti neto obrestne marže, ki v zadnjem letu do januarja znaša 3,05 % za trimesečna obdobja, preračunana na letno raven pa 2,97 %, so še izrazito nad dolgoletnim povprečjem; povprečna vrednost neto obrestne marže v slovenskem bančnem sistemu v obdobju od vstopa Slovenije v EU (2004) do konca leta 2023 je znašala 2,07 %, vrednost od vstopa Slovenije v evrsko območje v letu 2007 pa 1,97 %. Ob koncu obdobja okolja nizkih obrestnih mer je najnižjo vrednost za enoletno obdobje dosegla na začetku drugega četrtletja 2022 (1,39 %).

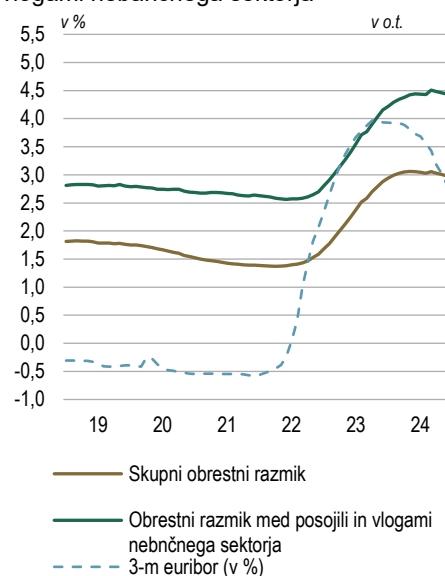
bi obsežnejši pritisk na zmanjšanje neto obresti nastal le v primeru izrazitejšega znižanja ključnih obrestnih mer ECB, kar pa se trenutno ne pričakuje več, saj ocene razmer v gospodarstvu in na finančnih trgih vse bolj kažejo na to, da se bo zniževanje obrestnih mer letos postopoma ustavilo.⁴⁵ Neobrestni prihodki v slovenskem bančnem sistemu izkazujejo razmeroma stabilne vrednosti, le občasno pa lahko zaradi enkratnih dogodkov prihaja do nihanj. Kategorija, ki bo še naprej oziroma nekaj let prispevala k manjšemu neto dohodku, bodo nekoliko povečani operativni stroški iz naslova davka na bilančno vsoto.

Slika 2.26: Obrestne mere za glavne vrste naložb ter obveznosti in razmiki med obrestnimi merami

Gibanje (efektivnih) obrestnih mer po glavnih instrumentih obrestonosne aktive in obrestno-plačilne pasive

Obrestni razmik med skupnimi naložbami in obveznostmi, obrestni razmik med obrestno mero za posojila nebančnemu sektorju in vlogami nebančnega sektorja

Opomba: Vrednosti efektivnih obrestnih mer na desni sliki so vsakokrat izračunane za zadnje 12-mesečno obdobje. Vrednosti so izračunane iz obresti iz kazala uspeha in stanj naložb oziroma obveznosti.
Vir: Banka Slovenije.

⁴⁵Več o tem v *No longer convenient? Safe asset abundance and r^** (Isabel Schnabel, 25. februar 2025) in Brand, C., Lissack, N. and Mazelis, F. (2025), *Natural rate estimates for the euro area: insights, uncertainties and shortcomings*, Economic Bulletin, Issue 1, ECB.

3 Ostala tveganja

3.1 Kibernetsko tveganje

Kibernetsko tveganje v bančnem sistemu ohranjamo na povišani ravni s stabilno tendenco. Poročanje slovenskih bank o kibernetskih incidentih kaže, da se je število kritičnih incidentov v zadnjem četrtletju leta 2024 glede na leto 2023 zmanjšalo. Slovenske banke v zadnjem četrtletju leta 2024 niso poročale o kibernetskem incidentu, ki bi povzročil finančno škodo in vplival na poslovanje s komitenti. Kibernetske grožnje pa zaradi povečanega geopolitičnega tveganja ostajajo na povišani ravni.

Na podlagi poročanja slovenskih bank o kibernetskih incidentih ocenjujemo, da se je število kritičnih kibernetskih incidentov v bančništvu zmanjšalo. Slovenski bančni sektor tudi v drugi polovici leta 2024, drugače kot je bilo to zaznati v zadnjih letih na ravni EU, ni bil tarča večjih kibernetskih napadov. Število kritičnih kibernetskih incidentov se v bančnem sektorju zaradi geopolitičnih groženj (vojne v Ukrajini, konflikti na Bližnjem vzhodu) ni povečalo. Najpogostejša tipa napadov na banke in njihove komitente ostajata spletno ribarjenje (phishing)⁴⁶ in spletne goljufije.

V Banki Slovenije za spremljanje in identificiranje kibernetskega tveganja na ravni bančnega sistema uporabljamo orodje za kibernetsko kartiranje. Z njim si pomagamo tudi pri napovedovanju ocene za naslednje četrtletje. Rezultati orodja kažejo, da se na ravni bančnega sistema kibernetsko tveganje zmanjšuje, saj se je število kibernetskih incidentov v zadnjem letu zmanjšalo na rekordno nizko raven. Z orodjem tudi nismo zaznali, da bi se lahko zaradi kibernetskih incidentov pojavila operativna in finančna okužba tako med bankami kot tudi okužba s strani tretjih ponudnikov IKT-storitev. Tudi napovedi kibernetskega tveganja za prvo polovico leta 2025 imajo podoben trend v letu 2024. Ker pa kibernetske grožnje zaradi povišanega geopolitičnega tveganja ostajajo, kibernetsko tveganje še naprej ohranjamo na povišani ravni s stabilno tendenco.

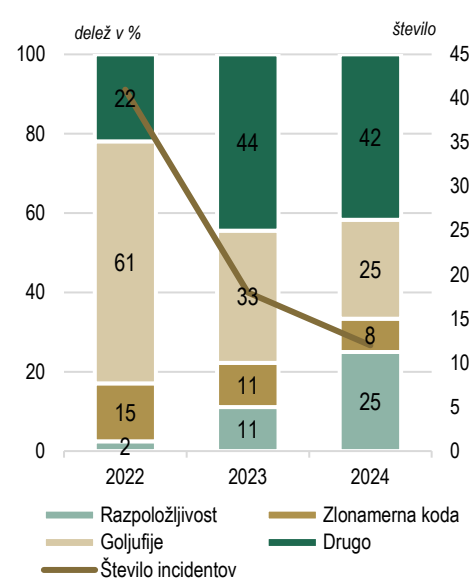
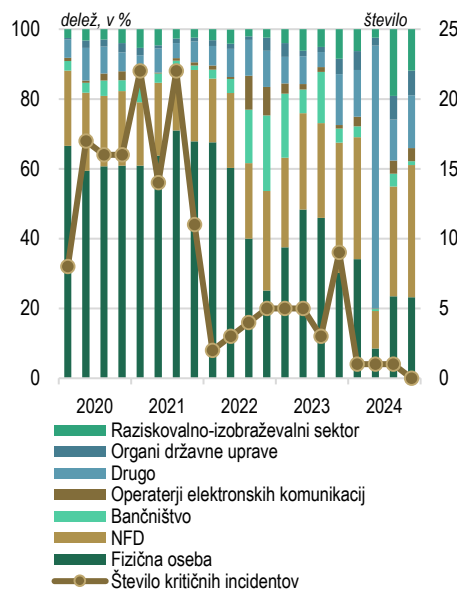
V zadnjem četrtletju 2024 v primerjavi z enakim obdobjem leta 2023 opazamo padec SI-CERT-u prijavljenih kibernetskih incidentov v bančnem sektorju. Banke so poročale o dveh incidentih.⁴⁷ Število kibernetskih incidentov se je v bančnem sektorju po podatkih SI-CERT-a medletno zmanjšalo za dobrih 16 %. Sektor bančništva je ob koncu leta 2024 po številu kibernetskih incidentov zasedal osmo mesto, vendar še zmeraj predstavlja sektor, ki je pomembna tarča kibernetskih napadov (slika 3.1, levo). Najverjetnejši razlog za občutno zmanjšanje števila prijavljenih incidentov v bančnem sektorju je manj poskusov spletnega ribarjenja in drugih spletnih goljufij, ki se je začelo zmanjševati že v prvi polovici leta 2024. Ocenjujemo tudi, da sta se varnostna kultura in seznanjenost s splošnimi ukrepi za zagotavljanje kibernetske varnosti med državljani izboljšali. Na medsektorski ravni so bili poleg državne uprave med bolj izpostavljenimi še energetski, izobraževalno-raziskovalni, bančni, prometni in zdravstveni sektor.

⁴⁶ Pri phishing napadu gre za lažno predstavljanje, pri katerem napadalec pošlje goljufivo (npr. ponarejeno ali kako drugače zavajajoče) sporočilo, ki je namenjeno zavajanju osebe, da napadalcu razkrije občutljive podatke ali da na žrtvino infrastrukturo namesti zlonamerno programsko opremo.

⁴⁷ V poročanje SI-CERT-u je zajet širši nabor kibernetskih incidentov (tudi manj pomembnih), kot pa jih banke poročajo Banki Slovenije. Banki Slovenije poročajo le o tistih kritičnih kibernetskih incidentih, ki izpolnjujejo kriterije za poročanje po smernicah EBA.

Slika 3.1: Kibernetški incidenti po sektorjih

Delež incidentov po sektorjih in število kritičnih incidentov

Opomba: Na sliki levo pod drugo spadajo naslednji sektorji: energetika, infrastruktura finančnih trgov, ponudniki spletne tržnice, zdravstvo, promet, oskrba s pitno vodo, digitalna infrastruktura in ponudniki računalništva v oblaku.
Vira: SI-CERT, Banka Slovenije.

V letu 2024 so v Sloveniji prevladovali kibernetški napadi z lažnimi elektronskimi sporočili in uporabo zlonamerne programske opreme z izsiljevanjem (angl. Ransomware). Ta predstavlja najpogostejše sredstvo storilcev kibernetске kriminalitete, ki so primarno finančno motivirani (slika 3.1, desno). Poleg omenjenih je bilo statistično največ porazdeljenih napadov onemogočanja delovanja, zlonamernih kibernetških aktivnosti, usmerjenih v pridobivanje podatkov, izvajanja socialnega inženiringa in uporabe zlonamerne programske opreme. V letu 2024 so se povečali t. i. smishing napadi, usmerjeni v kreditne kartice in pridobivanje bančnih podatkov. Smishing uporablja SMS-sporočilo, da bi uporabnika prepričal h kliku na priloženo povezavo. V letu 2024 smo zaznali povečano število kibernetških napadov na majhna in srednje velika podjetja. Ta namreč pogosto nimajo zadostnih finančnih virov za zagotavljanje odpornosti na kibernetška tveganja. Pogosto so izpostavljena napadom z izsiljevalskimi virusi, ki pri vdoru v informacijski sistem običajno zašifrirajo vse dosegljive datoteke, ki jih je možno odkleniti šele po plačilu zahtevane odkupnine. Kibernetški napadi povzročijo največ finančne škode med majhnimi in srednje velikimi podjetji, kar ima lahko posreden vpliv tudi na bančni sektor.

Na ravni EU so v zadnjem četrtletju leta 2024 v bančnem sektorju prevladovali incidenti, ki so povezani z zunanjimi ponudniki IT-storitev, napadi DDoS⁴⁸ nepooblaščenimi dostopi in napadi z zahtevo po plačilu odškodnine (ransomware). Ti predstavljajo dobro polovico vseh poročenih kibernetških incidentov. V letu 2024 je bilo več incidentov pri tretjih ponudnikih storitev, kar vpliva tudi na poslovanje bank s komitenti (npr. kraja zaupnih podatkov, vpliv na zagotavljanje bančnih storitev, nepooblaščenimi dostopi). Sledijo phishing napadi, izsiljevalski virusni programi in napadi s pomočjo zlonamerne programske opreme. Število kritičnih kibernetških incidentov v okviru SSM se je v zadnjem četrtletju lani povečalo (v povprečju je bilo v letu 2024 na četrtletni ravni okoli 40 kritičnih kibernetških incidentov). Iz poročanja sistemsko pomembnih bank ni mogoče zaznati opaznih razlik v številu kibernetških incidentov med državami,

⁴⁸ Cilj napadov DDoS je doseči ohromitev oziroma nedosegljivost storitve uporabnikom. Za te napade se običajno uporabijo omrežja okuženih računalnikov. Banke za preprečitev teh napadov vzpostavljajo varnostne operativne centre in nameščajo namenska programska protivirusna orodja.

ki so bližje konfliktnemu območju, in preostalimi državami. Zaradi geopolitičnih tveganj ostajajo kibernetске grožnje v EU še zmeraj na visoki ravni.

Okvir 3: Priložnosti in tveganja, ki jih prinaša umetna inteligenca za bančni sektor

Tehnike umetne inteligence⁴⁹ se v bančnem sektorju vse pogosteje uporabljajo pri oceni kreditne sposobnosti, odkrivanju goljufij, kibernetiskem tveganju in spremljanju sumljivih transakcij. Pričakuje se, da bosta razvoj in uporaba umetne inteligence v bančnem sektorju vse bolj spodbujala konkurenčne prednosti tako bank kot podjetij. Banke pri izvajanju internih poslovnih procesov uporabljajo različne aplikacije umetne inteligence, kot so nevronske mreže, odločitvena drevesa in obdelava naravnih jezikov. Po drugi strani pa lahko razvoj umetne inteligence tako v podjetjih kot v bankah poveča določena finančna in nefinančna tveganja. Pomanjkanje razločljivosti modelov umetne inteligence lahko okrepi procikličnost in sistemsko tveganje na finančnih trgih. Uporaba umetne inteligence pri ocenah kreditne sposobnosti je podvržena tveganju pristranskoosti in diskriminacije. Uporaba umetne inteligence lahko prinese tveganja tudi na področjih, ki se nanašajo na tržne manipulacije⁵⁰ in kibernetisko varnost. Sistemi umetne inteligence so namreč izpostavljeni kibernetiskim napadom, vključno z napadi, ki so neposredno usmerjeni v procese odločanja. Tudi pri kibernetiskih napadih si lahko napadalcı pomagajo z orodji generativne umetne inteligence⁵¹, ki omogočajo ustvarjanje sofisticiranih lažnih sporočil, kar lahko privede do povečanega števila primerov kraje identitete ali goljufij. Tveganja za finančno stabilnost lahko izhajajo iz prevelikega zanašanja na sisteme umetne inteligence, ki lahko avtomatizirajo in pospešijo procikličnost finančnih dogodkov. S pomočjo generativne umetne inteligence se lahko namerno ali nenamerno⁵² lansirane napačne informacije med tržnimi udeleženci širijo hitreje in v skrajnem primeru vplivajo tudi na finančno stabilnost. Trenutno v bančnem sektorju nismo zaznali, da bi umetna inteligenca povzročala večja tveganja za finančno stabilnost, vendar pa bi se lahko z razvojem in širšo uporabo umetne inteligence to tveganje v prihodnosti povečalo.

V preteklih letih je Banka Slovenije že izvedla nekaj anket na temo digitalizacije in uporabe umetne inteligence v bančnem sektorju. Rezultati anket kažejo, da banke v omejenem obsegu že uporabljajo sisteme umetne inteligence za zmanjševanje stroškov poslovanja in povečevanje konkurenčnosti na trgu. Banke uporabljajo sisteme umetne inteligence pri preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, izboljšanju kibernetiske varnosti, ocenah kreditne sposobnosti in odkrivanju goljufij. Banke pri uvajanju sistemov umetne inteligence ostajajo previdne, kar pomeni, da dobro ocenijo dodano vrednost tehnologije, preden se odločijo za njeno implementacijo. Če primerjamo uporabo umetne inteligence v bančnem sektorju med leti, opazamo, da banke pri svojem poslovanju vse več uporabljajo umetno inteligenco (slika 3.2, levo). Uporaba se krepi tudi z razvojem orodij, ki temeljijo na generativni umetni inteligenci. Večina bank bodisi uvaja ali pa je že implementirala možnost uporabe takih orodij, ki omogočajo povečanje učinkovitosti in produktivnost zaposlenih. Vendar pa generativna umetna inteligenca

⁴⁹ Umetna inteligenca je področje računalništva, ki se ukvarja z razvojem sistemov, ki so sposobni izvajati naloge, ki običajno zahtevajo človeško inteligenco. Obsega tehnike strojnega učenja, s posebnim poudarkom na uporabi nevronske mreže (npr. globoko učenje, uporabljeno tudi za obdelovanje naravnega jezika), in druge tehnike.

⁵⁰ Manipulacije podatkov vplivajo na trgovanje na finančnih trgih, kar lahko vpliva tudi na stabilnost finančnega sistema.

⁵¹ Generativna umetna inteligenca je podmnožica umetne inteligence. Ne le interpretira informacije, temveč tudi ustvarja izvirno vsebino. Generativna umetna inteligenca združuje moč strojnega učenja, globokega učenja in umetne inteligence za ustvarjanje besedil, videoposnetkov, zvoka, kode in slik.

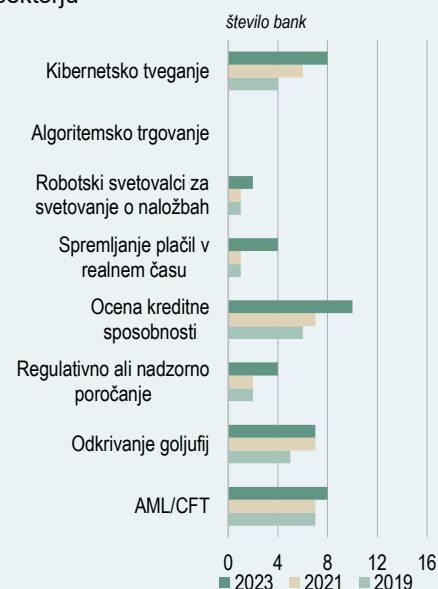
⁵² T. i. halucinacije se nanašajo na model, ki ustvarja rezultate, ki so sintaktično in pomensko pravilni, vendar niso povezani z realnostjo in temeljijo na napačnih predpostavkah. Halucinacije generativne umetne inteligence se lahko razširijo med tržnimi udeleženci ter vplivajo na finančni sistem in finančno stabilnost.

prinaša tudi tveganja zaradi nepreglednosti odločitev, dovzetnosti za manipulacijo in varstva zasebnosti. Modeli, ki jih poganja umetna inteligenca, lahko namerno ali nena- merno ustvarijo pristranske rezultate. Zato morajo banke pri njihovi uporabi oceniti tve- ganja, ki jih taka tehnologija za redno poslovanje prinaša.

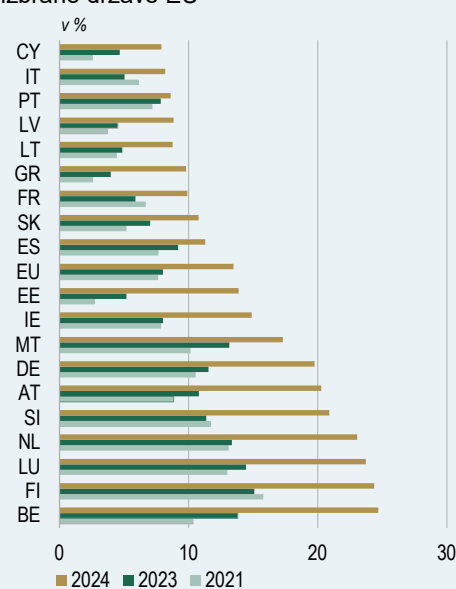
1. avgusta 2024 je začela veljati uredba o umetni inteligenci, ki se bo v celoti začela uporabljati 2. avgusta 2027. Uredba vzpostavlja skupni pravni okvir za uporabo umetne inteligence v EU. Cilj novih pravil je spodbujati zaupanja vredno uporabo umetne inte- ligence v EU, ki temelji na spoštovanju temeljnih pravic, demokracije in pravne države, hkrati pa zagotavljati pogoje, ki spodbujajo inovacije. Uredba o umetni inteligenci raz- vršča sisteme umetne inteligence v različne kategorije (glede na tveganja, glede na značilnosti/namene delovanja) ter za posamezne kategorije določa konkretne zahteve in pogoje, in sicer: (i) prepovedane prakse (nesprejemljiva tveganja, kjer so ogrožene temeljne človekove pravice, na primer z uporabo biometričnega kategoriziranja, profi- liranja, prepoznavanja čustev), (ii) visoko tvegani sistemi, katerih uporaba ustvarja tve- ganja za zdravje, varnost, temeljne pravice (vključno z zasebnostjo), okolje, demokra- cijo in pravno državo (na primer sistemi za biometrično identifikacijo na daljavo, sistemi za delovanje kritične infrastrukture, sistemi za ocenjevanje kreditne sposobnosti) in (iii) drugi sistemi umetne inteligence (omejena tveganja), pri katerih so zaradi uporabe za splošne namene ali zaradi neposredne interakcije s posamezniki prisotna omejena sistemska tveganja, zlasti ko ponudniki ne bi zagotovili uporabnikom preglednih in ce- lovitih informacij o delovanju sistemov umetne inteligence. Večina sistemov umetne inteligence, ki se danes uporabljajo v bančnem sektorju, se uvršča v kategorijo z ome- jenimi ali minimalnimi tveganji, medtem ko se sistemi za ocenjevanje kreditne sposob- nosti uvrščajo med visoko tvegane sisteme.

Slika 3.2: **Uporaba umetne inteligence v bančništvu in gospodarstvu**

Uporaba umetne inteligence v bančnem sektorju

Uporaba umetne inteligence med podjetji za izbrane države EU

Vira: Banka Slovenije, Eurostat.

Po podatkih Eurostata se je uporaba umetne inteligence v zadnjih letih povečala tudi med podjetji tako na ravni EU kot tudi po posameznih državah. V letu 2024 je na ravni EU 13,5 % podjetij (z več kot 10 zaposlenimi) že uporabljalo umetno inteligenco za opravljanje poslovanja. Zgolj eno leto prej je bilo takih le 8,0 %. Umetno inteligenco je

v letu 2024 pri svojem poslovanju uporabljalo 20,9 % slovenskih podjetij, kar nas uvršča nad povprečje EU (slika 3.2, desno). Slovenska podjetja s ciljem izboljšanja svojega poslovanja in konkurenčnosti na trgu uvajajo različne tehnike umetne inteligence. Najpogostejše uporabljena tehnika je tekstovno rudarjenje, ki ga uporablja 6,9 % podjetij. Druga najpogostejše uporabljena tehnika, ki jo uporablja 5,4 % podjetij, je generiranje naravnega jezika. Sledi prepoznavanje govora, ki ga uporablja 4,8 % podjetij. V zadnjih letih se je uporaba umetne inteligence med podjetji povečala, zato pričakujemo, da se bo trend nadaljeval tudi v prihodnje. Podjetja morajo pozorno spremljati tveganja, ki jih lahko prinese uporaba umetne inteligence.

3.2 Podnebna tveganja

Podnebna tveganja so ocenjena kot zmerna, s stabilnimi obeti (tranzicijskih tveganj) v prihodnjih četrletjih. Pri indikatorjih tranzicijskih tveganj so se izpostavljenosti do podnebno občutljivih dejavnosti povečale v drugem polletju 2024, ogljični indikatorji so se nadalje izboljšali, kreditno tveganje podnebno občutljivih dejavnosti pa ostaja nizko. Indikatorji fizičnih tveganj nakazujejo na nizko tveganje, med akutnimi fizičnimi tveganji pa je bančni sistem najbolj izpostavljen tveganju ekstremne vročine, medtem ko je izpostavljenost do tveganja poplav nizka.

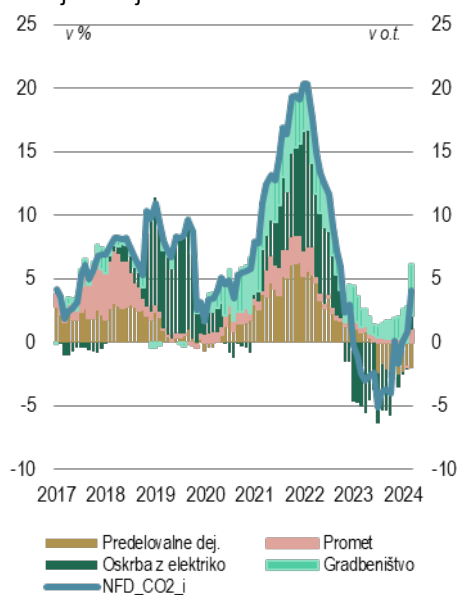
Z obratom kreditnega cikla so se izpostavljenosti do podnebno občutljivih dejavnosti medletno v povprečju povečale za 5 %. Po prvi definiciji, ki temelji na emisijah v Sloveniji, je k povečanju najbolj prispevalo gradbeništvo (4,1 o. t.), medtem ko je bil prispevek predelovalnih dejavnosti še vedno negativen (-2,1 o. t.) (slika 3.3, levo). Po drugi definiciji pa je k povečanju najbolj prispevalo povečanje izpostavljenosti do stanovanjskega sektorja (2,8 o. t.), ter povečanje izpostavljenosti do energetsko-intenzivnih dejavnosti ter dejavnost oskrbe z električno energijo, plinom in paro (v povprečju 1,6 o. t.). Deleži izpostavljenosti do podnebno občutljivih dejavnosti ostajajo stabilni glede na leto prej, ter so z decembrom 2024 znašali 34,1 % po prvi definiciji oziroma 36 % po drugi definiciji.

Pri ogljičnih indikatorjih smo zabeležili dodatno izboljšanje, vendar se le-to zaradi učinka osnove upočasnjuje. Ogljična kreditna intenziteta se je v letu 2024 znižala v povprečju za 3,6 %, na 0,6 kg CO₂/EUR, utežena ogljična intenziteta pa se je v povprečju znižala za 1,6 %, na 99 g CO₂/EUR. Nagib do onesnaževalnih dejavnosti se je prav tako še znižal, medletno v povprečju za 2 o. t., na 24 %, zlasti zaradi znižanja izpostavljenosti do predelovalnih dejavnosti.

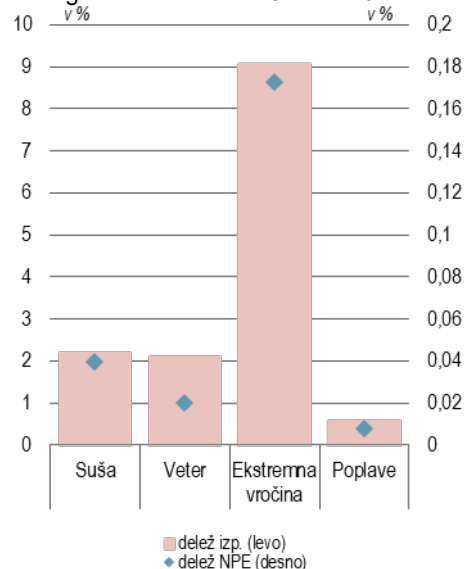
Kreditno tveganje podnebno občutljivih dejavnosti ostaja nizko. Še vedno pa je mogoče zaznati povečevanje koncentracije kreditnih tveganj pri podnebno občutljivih dejavnostih zaradi šibkosti v nekaterih dejavnostih (predelovalne dejavnosti, gradbeništvo). Delež NPE podnebno občutljivih dejavnosti v NFD portfelju je decembra znašal 0,55 %, delež NPE podnebno občutljivih dejavnosti v NPE NFD portfelja pa 31 %. Slednji ostaja povišan od konca leta 2023 in se je od polletja 2024 dodatno povišal (za približno 3 o. t.).

Slika 3.3: Izpostavljenost do podnebno občutljivih dejavnosti in izpostavljenosti bančnega sistema akutnim fizičnim tveganjem

Stopnja rasti izpostavljenosti do podnebno bolj občutljivih dejavnosti

Izpostavljenost akutnim fizičnim tveganjem bančnega sistema na dan 31. 12. 2024

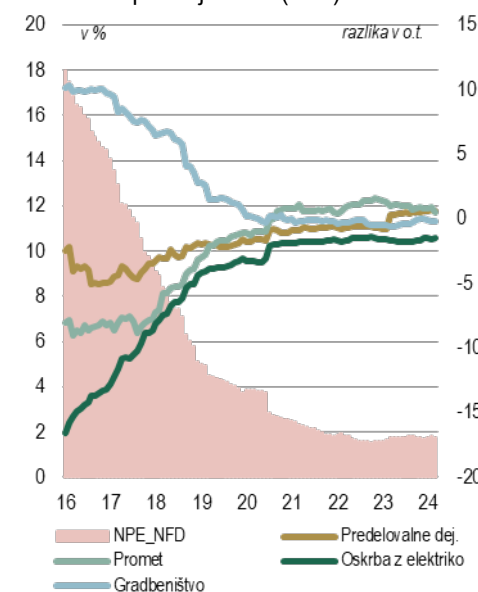

Opomba: Z oznako NFD_CO2_i so zajete le poddejavnosti v okviru predelovalnih dejavnosti, prometa, gradbeništva in elektrike.
Vira: Banka Slovenije, ARSO.

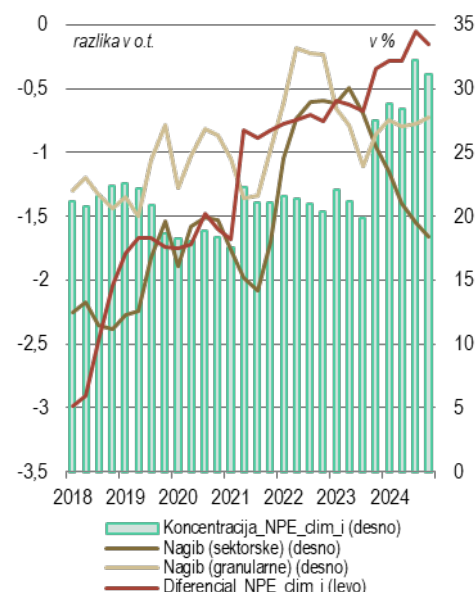
Za podnebno občutljive dejavnosti je bilo doslej značilno relativno nižje kreditno tveganje glede na celotne izpostavljenosti NFD, a se razkorak zmanjšuje. Razlike v kreditni tveganosti lahko analiziramo skozi razlike v deležih NPE v izpostavljenosti posameznih (podnebno občutljivih) segmentov glede na delež NPE celotnega portfelja NFD. Ob tem bi lahko negativna razlika nakazovala na nižje tveganje. Razlika med deležem NPE v izpostavljenosti segmenta ter deležem NPE NFD je bila med podnebno občutljivimi dejavnostmi zgodovinsko največja v dejavnosti gradbeništva (interna definicija) oziroma stanovanjskega sektorja (CPRS definicija), kot posledica strukturnih težav iz prejšnje finančne krize, a se je skozi leta zmanjševala. Negativna razlika, ki je bila sprva prisotna med deležem NPE v izpostavljenosti do posameznega segmenta in deležem NPE do celotnih NFD izpostavljenosti, se je močno zmanjšala (slika 3.4). Maksimalna vrednost razpona (med največjo pozitivno razliko in negativno razliko) je znašala 26,8 o. t. (v zadnjem četrtletju 2017), decembra 2024 pa le 2,1 o. t. Slednje kaže, da se je tveganje koncentracije NPE v posamezni dejavnosti znižalo. Podobno velja v primeru razčlenitve na podlagi definicije CPRS. Razlika med deležem NPE v izpostavljenosti celotnega segmenta podnebno občutljivih dejavnosti in deležem NPE vseh izpostavljenosti NFD ostaja negativna, a se je razkorak prav tako močno zmanjšal. Hkrati pa se je povečal delež NPE iz podnebno občutljivih dejavnosti v NPE NFD izpostavljenosti (slika 3.4). To kaže na povečanje (koncentracije) kreditnih tveganj pri podnebno občutljivih dejavnostih. Kljub temu kreditno tveganje podnebno občutljivih dejavnosti ostaja nizko in stabilno, zaradi majhnega izhodiščnega deleža NPE in še vedno relativno manjšega deleža NPE segmenta podnebno občutljivih dejavnosti v primerjavi s celotnim portfeljem.

Slika 3.4: Razlike v tveganosti podnebno občutljivih dejavnosti ter izbrani kazalniki podnebnih tveganj

Razlika v tveganosti podnebno občutljivih dejavnosti glede na NFD portfelj (desno) ter delež NPE portfelja NFD (levo)

Izbrani kazalniki podnebnih tveganj

Opomba: Diferencial je izračunan kot razlika med deležem NPE v NFD portfelju in deležem NPE v izpostavljenosti (segmenta) podnebno občutljivih dejavnosti. Na desni sliki se oznaka *clim_i* nanaša na podnebno bolj občutljive dejavnosti (nekatero predelovalne dejavnosti ter dejavnosti prometa, oskrbe z električno energijo, plinom in paro ter gradbeništvo). Koncentracija NPE podnebno občutljivih dejavnosti je definirana kot delež NPE iz teh dejavnosti v vse NPE NFD portfelje. Na sliki so prikazana drseča povprečja nagiba, izračunanega na podlagi sektorskih in granularnih emisij.

Vir: Banka Slovenije.

Fizična tveganja so ocenjena kot nizka. Delež izpostavljenosti v občinah s povišanim in visokim fizičnim tveganjem je decembra 2024 na ravni sistema⁵³ znašal 14,1 %, pri čemer je ta delež rahlo večji v portfelju gospodinjstev (15,3 %) v primerjavi s portfeljem podjetij (13,1 %). Delež ostaja v času stabilen, na medletni ravni se je povečal (le) za 0,15 o. t. Deleži NPE občin s povečanim oziroma velikim fizičnim tveganjem v izpostavljenosti posameznega portfelja so majhni in znašajo 0,13 % za portfelj gospodinjstev oziroma 0,35 % za portfelj podjetij (0,25 % na ravni sistema). Kreditno tveganje iz naslova fizičnih tveganj tako ostaja nizko, a je sicer mogoče opaziti koncentracije NPE izpostavljenosti v občinah s povečanim oziroma velikim fizičnim tveganjem. Delež NPE izpostavljenosti v občinah s povečanim oziroma velikim fizičnim tveganjem v vseh NPE izpostavljenosti je decembra 2024 znašal 19 % (medletno povečanje za 0,3 o. t.) ter ostaja povečan od zadnjega četrletja 2023, predvsem zaradi povečanja deleža pri portfelju podjetij. Slednje ni povezano z materializacijo fizičnih tveganj v avgustu 2023, temveč izhaja iz izpostavljenosti tveganjem ekstremne vročine. Delež je relativno večji v portfelju podjetij (20,2 %) v primerjavi s portfeljem gospodinjstev (16 %).

Bančni sistem je med akutnimi fizičnimi tveganji najbolj izpostavljen tveganju ekstremne vročine, ekstremnega vetra/neviht in suše, najmanjša pa je izpostavljenost tveganju poplav. Delež izpostavljenosti do komitentov v občinah, ki so visoko izpostavljene tveganju poplav, je tako decembra 2024 znašal 0,6 % (medletno povišanje za 0,1 o. t.), delež NPE teh izpostavljenosti v vseh izpostavljenostih sistema (NFD in gospodinjstev) pa je bil neznat. Delež izpostavljenosti komitentom v občinah, visoko izpostavljenih tveganju suš in neviht, znaša 2,1 % oziroma 9,1 % v primeru tveganja ekstremne vročine (slika 3.3, levo). Pri vseh vrstah fizičnih tveganj so deleži v portfelju gospodinjstev relativno večji, z največjo razliko pri tveganju poplav, kar je deloma odraz distribucije izpostavljenosti. Delež NPE v občinah visoko izpostavljenim

⁵³ Izpostavljenosti na ravni sistema zajemajo izpostavljenosti bank do gospodinjstev kot poročane v SISBON oziroma PORFI v primeru izpostavljenosti bank do podjetij. Indikatorji podnebnih tveganj temeljijo na projekcijah za obdobje 2011–2040 po podnebnem scenariju RCP4.5.

akutnim fizičnim tveganjem v vseh izpostavljenostih na ravni sistema je majhen in je decembra 2024 znašal 0,24 %, v največji meri zaradi NPE v občinah, izpostavljenim tveganjem ekstremne vročine.⁵⁴ Izpostavljenost bančnega sistema akutnim fizičnim tveganjem je v zadnjem letu ostala stabilna, posledice materializacije fizičnih tveganj v letu 2023 pa so bile za bančni sistem precej omejene. Fizično tveganje⁵⁵ je ocenjeno kot nizko, saj je bančni sistem najbolj izpostavljen tveganju ekstremne vročine, ki pa z vidika spremembe vrednosti sredstev danih v zavarovanje, nima neposrednih učinkov na bančni sistem.

⁵⁴ Indikatorji NPE odražajo kreditno tveganje zaradi izpostavljenosti določenemu podnebnemu tveganju, in ne nujno materializaciji posameznega podnebnega tveganja.

⁵⁵ Na podlagi indikatorjev projekcij osrednjega podnebnega scenarija RCP 4.5 za obdobje 2011–2040. Zmerno optimistični scenarij RCP4.5 v tem obdobju predvideva dvig povprečne temperature zraka za od 0,4 do 1,0 °C (Vir: https://meteo.arso.gov.si/uploads/probase/www/climate/text/si/publications/OPS21_Porocilo.pdf).

4 Odpornost bančnega sistema

4.1 Solventnost in dobičkonosnost

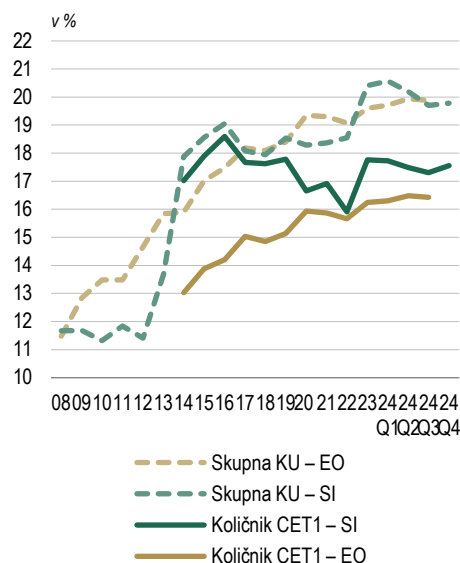
Odpornost bančnega sistema z vidika solventnosti in dobičkonosnosti ostaja visoka. Menimo, da bo dobra dobičkonosnost bank, še vedno podprta z velikimi neto obrestnimi prihodki, vztrajala ob razmeroma nespremenjenih okoliščinah tudi v prvi polovici leta 2025. Ugodna gibanja dobičkonosnosti, ki se kažejo kot dovolj robustna, bi se lahko konec polletja 2025 odrazila tudi v količniku skupne kapitalske ustreznosti, ob predpostavki, da bodo banke del dobičkov iz leta 2024 zadržale oziroma razporedile med rezerve. Tveganje za ohranjanje trenutnega solventnostnega položaja bank lahko v prihodnje predstavlja predvsem rast kreditnega tveganja, medtem ko bodo operativni stroški in dodatne oslavitve sicer lahko vplivale na zmanjševanje velikih dobičkov, vendar v omejenem obsegu.

Solventnost

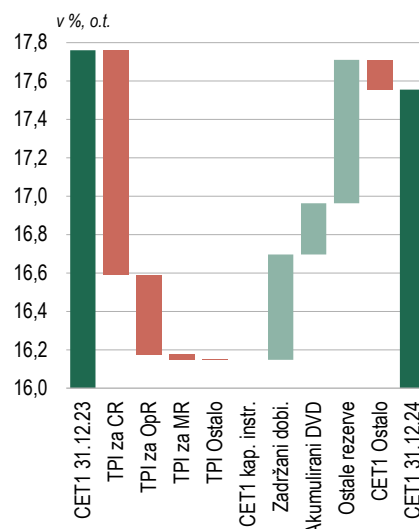
Bančni sistem je konec leta 2024 kljub rahlemu znižanju količnikov kapitalske ustreznosti na konsolidirani osnovi izkazoval dobro solventnost. Količniki so se kljub rasti regulatornega kapitala znižali zaradi hitrejši rasti zneskov tveganjem prilagojenih izpostavljenosti (TPI), ki je bila posebej izrazita v zadnjem četrtletju leta. Količnik skupne kapitalske ustreznosti na konsolidirani podlagi se je leta 2024 znižal za 0,6 odstotne točke, na 19,8 %, medtem ko se je količnik navadnega lastniškega temeljnega kapitala (CET1) na konsolidirani podlagi znižal za 0,2 odstotne točke, na 17,6 % (slika 4.1). K povečanju TPI je najbolj prispevala rast kreditnega tveganja (71 % rasti TPI), in sicer v segmentu prebivalstva, pomemben delež rasti pa je prispevala tudi rast TPI za operativna tveganja (27 % rasti TPI). Regulatorni kapital se je v letu 2024 povečal zaradi zadržanih dobičkov in drugih rezerv, deloma pa tudi zaradi manjših izgub iz akumuliranega vseobsegajočega donosa. V evrskem območju, zadnji razpoložljivi podatki so na voljo za konec tretjega četrtletja 2024, je količnik skupne kapitalske ustreznosti dosegel 19,9 %, količnik CET1 pa 16,4 %. Prvi se je povečal za 0,3 odstotne točke in presegel povprečnega v slovenskem bančnem sistemu, medtem ko je bil količnik CET1 višji za 0,2 odstotne točke in je zaostajal za povprečnim CET1 slovenskega bančnega sistema. Na posamični podlagi pa se je količnik skupne kapitalske ustreznosti v slovenskem bančnem sistemu povečal za 0,1 odstotne točke, na 22,2 %, količnik CET1 pa za 0,5 odstotne točke, na 19,7 %.

Slika 4.1: **Gibanje količnikov kapitalne ustreznosti in razčlenitev rasti količnika CET1**

Gibanje količnikov kapitalne ustreznosti na konsolidirani podlagi v primerjavi z EO

Razčlenitev spremembe količnika CET1, konsolidirana podlaga

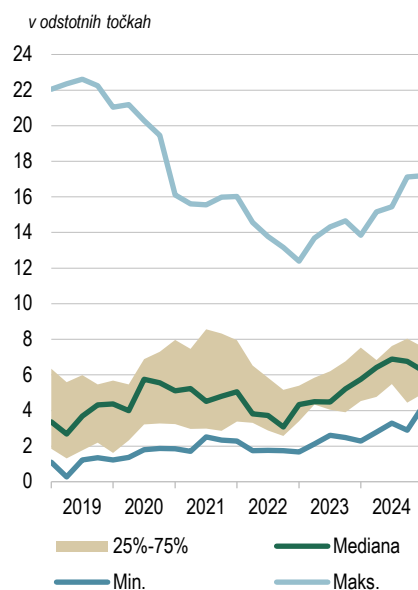
Opomba: CR – kreditno tveganje, MR – tržno tveganje, OpR – operativno tveganje.
Vira: Banka Slovenije, ECB Data Portal.

Količnik skupne kapitalne ustreznosti bančnega sistema na konsolidirani osnovi je imel leta 2024 po četrletjih neenotno dinamiko gibanja. To je konec leta privedlo do znižanja za 0,6 odstotne točke glede na začetek leta. Količnik skupne kapitalne ustreznosti je povečalo sedem (67 %) bank. Količnik navadnega lastniškega temeljnega kapitala (CET1) na konsolidirani podlagi je sledil temu trendu in se skupaj znižal za 0,2 odstotne točke (slika 4.1, levo). Ob tem ga je 58 % bank zvišalo. Povprečni presežek nad opredeljenimi skupnimi kapitalskimi zahtevami⁵⁶ na ravni bančnega sistema (slika 4.2, levo) se je v letu 2024 zmanjšal za 0,6 odstotne točke, na 5,9 odstotne točke (2,1 mrd EUR). Zmanjšale so ga štiri banke (33 %). Kljub zmanjšanju presežka na bančni ravni je minimalni presežek dosegel 4,2 odstotne točke, kar je najvišja vrednost po letu 2019. To je v primerjavi z začetkom leta dvignilo tudi mediano presežka. Gibanje presežka potrjuje, da je odpornost posameznih bank in s tem bančnega sistema kot celote dobra. Hkrati pa distribucija presežka med bankami kaže, da je sposobnost za morebitno absorpcijo negativnih učinkov ob realizaciji sistemskih tveganj med bankami različna. Ugodni trendi za krepitev odpornosti bančnega sistema so se odrazili tudi v porastu količnika finančnega vzvoda (slika 4.2, desno), ki je konec leta 2024 dosegel 9,6 % (+0,4 odstotne točke), vendar ostaja razlika med najvišjim in najnižjim količnikom precejšnja. Dobre poslovne rezultate ob koncu leta 2024 bi morale banke izkoristiti za nadaljnjo krepitev solventnosti, saj njihovi neto dohodki že kažejo znake umirjanja, s čimer se pogoji za prihodnjo krepitev solventnosti bank zaostrejejo.

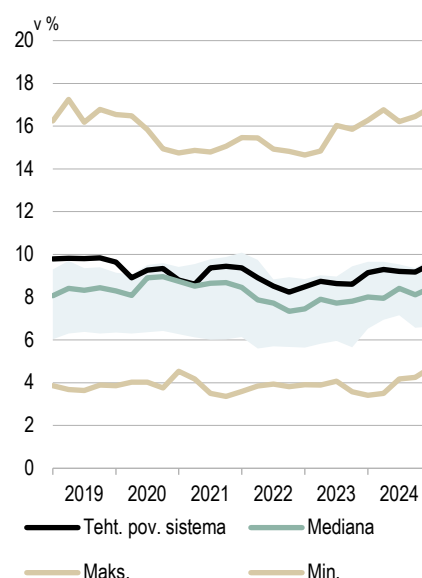
⁵⁶ Skupna kapitalna zahteva (angl. OCR, Overall capital requirement) vključuje kapitalne zahteve prvega in drugega stebra ter kapitalne blažilnike, ne pa tudi smernice P2G.

Slika 4.2: **Gibanje presežka in finančnega vzvoda**

Gibanje in porazdelitev presežka med bankami skozi čas

Gibanje količnika finančnega vzvoda med bankami skozi čas

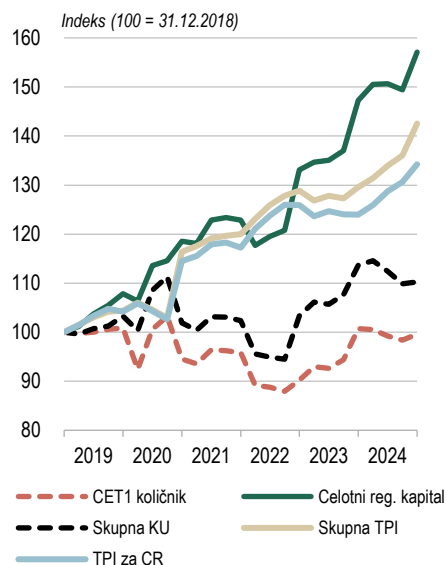

Vir: Banka Slovenije.

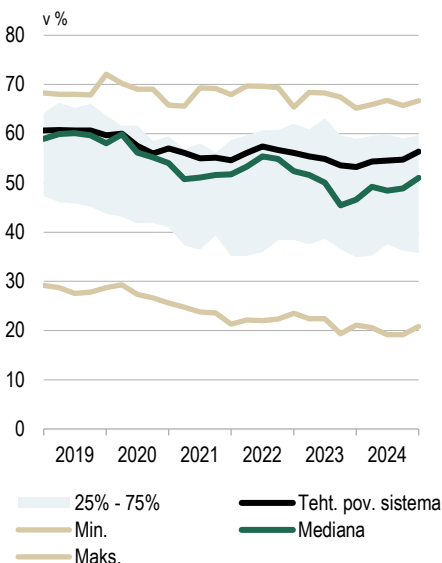
Celoten regulatorni kapital se je z izjemo tretjega četrtertletja povečeval skozi vse leto 2024. Od konca leta 2023 se je tako povečal za 6,7 % (+444,5 mio EUR) in dosegel 7,1 mrd EUR. K njegovi rasti je s 505,7 mio EUR največ prispevala rast CET1 (slika 4.2, levo), predvsem prek zadržanih dobičkov in drugih rezerv v višini 465,6 mio EUR (+12,6 %), poleg njih pa še nižji negativni rezultat iz akumuliranega vseobsegajočega donosa v višini 96 mio EUR. CET1 je konec leta 2024 znašal 6,3 mrd EUR. Dodatni temeljni kapital (AT1) se je lani znižal za 1,6 %, na 86,5 mio EUR, dodatni kapital (T2) pa za 7,7 % (-59,9 mio EUR), na 715 mio EUR. CET1 je tako v strukturi celotnega regulatornega kapitala konec leta 2024 dosegel že 88,7 %, kar je 1,7 odstotne točke več kot konec leta 2023, to pa kaže tudi na rast kakovosti regulatornega kapitala. V strukturi CET1 so zadržani dobički in druge rezerve dosegli 63,7 %, kar je bilo za 2,5 odstotne točke več kot konec leta 2023. Krepitev kapitala pozitivno vpliva tudi na sposobnost izpolnjevanja minimalnih zahtev MREL. Tveganja, ki bi lahko neugodno vplivala na prihodnje generiranje regulatornega kapitala, se kažejo predvsem v slabi dostopnosti bank do kapitalskih trgov, višanju operativnih stroškov in zniževanju neto dohodkov.

Slika 4.3: Rast količnikov kapitalne ustreznosti in gibanje povprečne uteži tveganja

Razčlenitev rasti količnikov kapitalne ustreznosti na glavne komponente

Gibanje povprečne uteži tveganja med bankami in na sistemu skozi čas

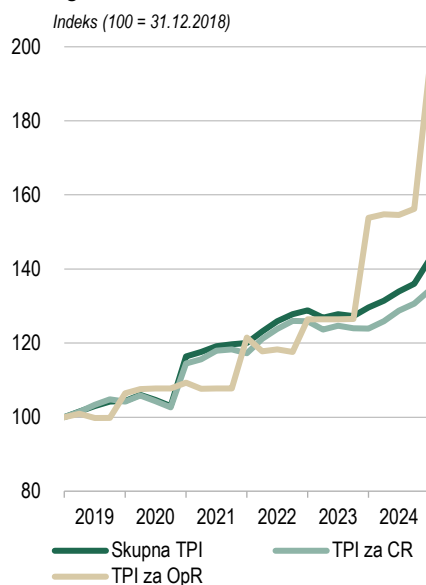

Vir: Banka Slovenije.

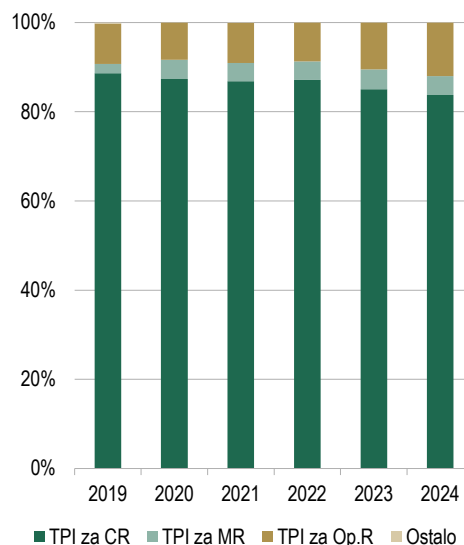
Skupna TPI na konsolidirani podlagi se je povečala predvsem zaradi večje izpostavljenosti kreditnemu tveganju. Povečala se je za 10,0 % (+3,6 mrd EUR), na skoraj 36 mrd EUR, medtem ko je bila rast v letu 2023 precej skromna, znašala je le 0,6 % (slika 4.3, levo). TPI za kreditna tveganja se je leta 2024 povečala za 8,3 %, in sicer največ zaradi porasta TPI do prebivalstva v višini 16,2 %. Visoko relativno rast je imela tudi TPI za operativno tveganje (+26,1), na kar so vplivali še vedno veliki prihodki, na katerih temelji izračun vrednosti tveganju prilagojene izpostavljenosti. Njena rast se je odrazila tudi v povečanju njenega deleža v celotni TPI (slika 4.2, desno), ki je konec leta znašal 12,0 % (+ 1,5 odstotne točke). Delež TPI za kreditna tveganja je tako padel na 83,6 % (-1,3 odstotne točke), delež TPI za tržna tveganja pa na 4,2 % (-0,2 odstotne točke). Povprečna utež tveganja (slika 4.2, desno), ki kaže povprečno tveganost celotnega portfelja bank oziroma bančnega sistema, se je leta 2024 povzpela na 56,4 %, kar je bilo za 3,1 odstotne točke več kot konec leta 2023, ko je bila na najnižji ravni od leta 2019. To kaže na dvig tveganosti portfeljev bank, ki se je zgodil s transformacijo aktive, ko so banke likvidne naložbe z nizkim tveganjem nadomeščale z bolj tveganimi in donosnejšimi naložbami. V prihodnje se lahko pričakuje nadaljnje naraščanje povprečne uteži tveganja zaradi nadaljnje transformacije aktive in zaradi morebitne realizacije tveganj iz makroekonomskega okolja.

Slika 4.4: Rast TPI po segmentih in gibanje strukture v času

Rast TPI po izbranih segmentih na ravni bančnega sistema

Gibanje strukture TPI v času na ravni bančnega sistema

Opomba: CR – kreditno tveganje, MR – tržno tveganje, OpR – operativno tveganje.
Vir: Banka Slovenije.

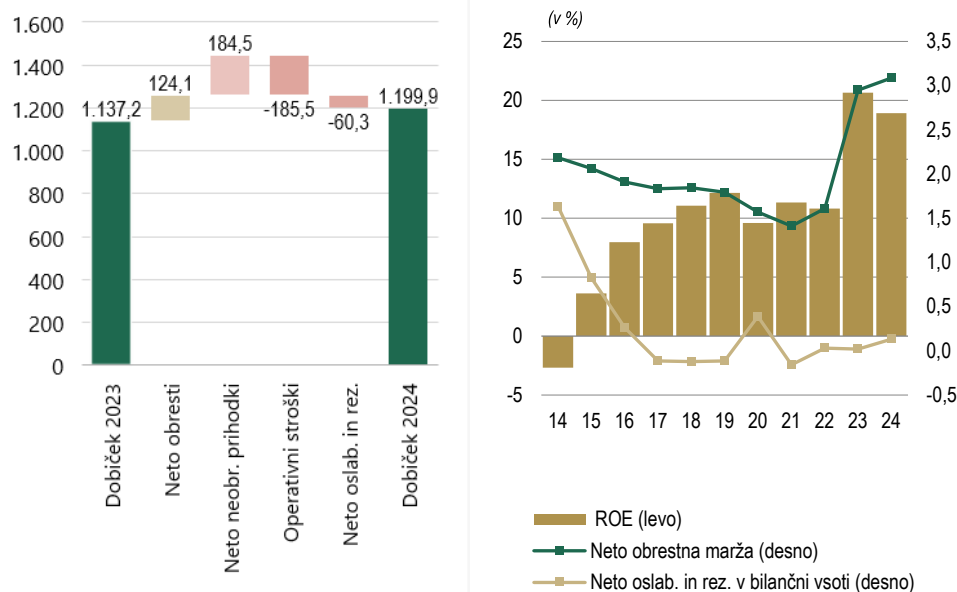
Dobičkonosnost

Dobičkonosnost bank je drugo leto zapored ostala zelo visoka, dobiček je lani še presegal predlanskega rekordnega. Dobiček pred obdavčitvijo je v letu 2024 znašal 1.200 mio EUR in za 5,5 % presegel predlanskega. K povečanju dobička je s 123,1 mio EUR prispeval večji neto dohodek, v smeri zmanjšanja (-60,3 mio EUR) pa so učinkovale neto oslabitve in rezervacije. Te so lani znašale 70,5 mio EUR in predstavljale 3,1 % bruto dohodka bank, neto jih je oblikovalo deset od štirinajstih bank oziroma hranilnic, njihov obseg in delež pa sta se v primerjavi z letom 2023, ko sta bila izjemno majhna (10,2 mio EUR oziroma 0,5 % bruto dohodka), povečala. Neto oslabitve in rezervacije so kljub porastu glede na zgodovinska povprečja ostale razmeroma majhne⁵⁷, zaenkrat se tudi povečanje deleža S2 pri posameznih skupinah komitentov še ni pomembneje odrazilo v njihovem povečanju. Morebitno povečanje neto oslabitev in rezervacij bo odvisno tudi od uspešnosti reševanja tovrstnih naložb in eventualnega nadaljnjega slabšanja kreditnega portfelja. Obenem se lahko neto oslabitve in rezervacije povečajo tudi zaradi porasta števila tožb komitentov, ki so pred časom najemali posojila v švicarskih frankih, oziroma odločitev sodišč v korist teh komitentov. Donosnost na kapital (ROE) pred obdavčitvijo na ravni bančnega sistema se je, kljub povečanju dobička, do konca leta 2024 zaradi povečanja kapitala nekoliko znižala, na 18,9 % in za 1,7 o. t. zaostala za predlansko (20,6 %). V začetku leta 2025 zaradi zmanjšanja dohodka ter višjih neto oslabitev in rezervacij dobiček zaostaja za lanskim.

⁵⁷ Neto oslabitve in rezervacije so banke v preteklih letih večkrat tudi sproščale, nekoliko višjo vrednost so dosegle le v pandemičnem letu 2020, ko so te predstavljale 12,5 % ustvarjenega dohodka bank, medtem ko znaša dolgoročno povprečje, ob izvetju določenih nadpovprečnih let in let, ko je potekala sanacija nekaterih večjih bank, 19,8 % ustvarjenega dohodka bank.

Slika 4.5: Spremembe v nastanku in porabi dohodka in dobiček ter izbrani kazalniki poslovanja bank

Vpliv sprememb komponent nastanka in porabe Izbrani kazalniki poslovanja bank ustvarjenega dohodka bank na spremembo dobička pred obdavčitvijo v mio EUR

Opomba: Vrednosti neto obrestne marže oziroma neto oslabitev in rezervacij vsakokrat odražata zadnje enoletno obdobje.
Vir: Banka Slovenije.

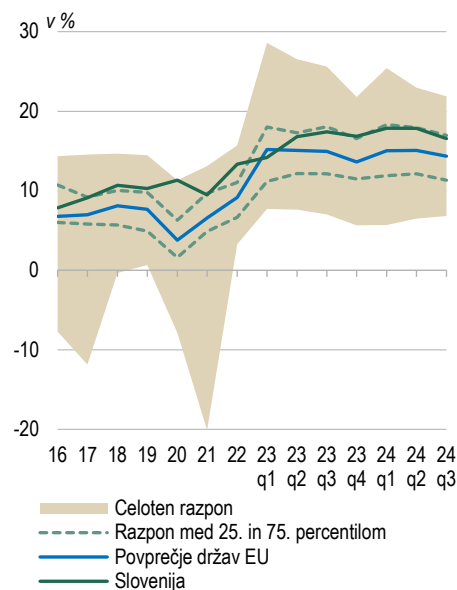
V letošnjem letu pričakujemo, da bodo banke ustvarjale manjše dobičke kot v preteklih dveh letih. K temu bodo prispevali pričakovano manjši obrestni prihodki in večji operativni stroški, ki so zlasti posledica davka na bilančno vsoto. Ob razmeroma nizkih ali zmernih neto oslabitvah in rezervacijah pa lahko kljub temu pričakujemo, da bodo dobički vseeno presegli dosežene pred začetkom procesa zviševanja obrestnih mer ECB (2021 in v 1. polletju 2022). Hkrati pričakujemo, da se ravni obrestnih mer ECB in na finančnih trgih kljub morebitnemu dodatnemu nižanju ne bodo znižale na ravni, ki bi bile primerljive z obdobjem okolja nizkih obrestnih mer pred nekaj leti.

Slovenski bančni sistem ostaja med tistimi z nižjimi neto oslabitvami. Primerjava z državami EU in evrskim območjem po kazalniku oslabitev finančnih sredstev na bilančno vsoto⁵⁸ kaže, da se slovenski bančni sistem uvršča med tiste z nižjimi vrednostmi od povprečja EU oziroma evrskega območja. V letu 2024, do konca tretjega četrtletja, se je vrednost kazalnika za celotno EU oziroma evrsko območje celo izboljšala. Nizke vrednosti neto oslabitev so lani tako v Sloveniji kot v državah EU oziroma evrskega območja pripomogle k višji dobičkonosnosti bančnih sistemov. Kljub temu se kakovost sredstev pri bankah v evrskem območju počasi poslabšuje; naraščajoče trgovinske napetosti in šibkejša gospodarska rast bi lahko dodatno poslabšale portfelj podjetij, zlasti v državah, ki so izpostavljene izvozu in proizvodnji, kar nakazuje, da se bodo banke v letu 2025 soočale z višjimi neto oslabitvami in rezervacijami. Obenem je treba upoštevati podjetja, ki delujejo v širši dobavni in distribucijski verigi, kar bi lahko dodatno vplivalo na širše transportne in trgovinske dobavne verige.

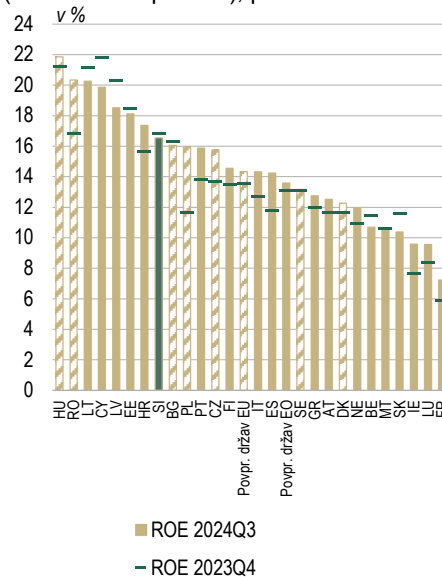
⁵⁸ Oslabitve finančnih sredstev, ki niso merjena po poštenu vrednosti in predstavljajo največji del oslabitev, razpoložljivi četrtletni podatki (ECB Data portal, CBD, Finrep, do tretjega četrtletja 2024), ki so preračunani na letno raven.

Slika 4.6: **Dobičkonosnost v državah EU in v Sloveniji**

Gibanje dobičkonosnosti (ROE) v državah EU (konsolidirani podatki) in v Sloveniji, po obdavčitvi

Donosnost na kapital (ROE) v državah EU v letu 2023 in v prvih treh četrtletjih 2024 (konsolidirani podatki), po obdavčitvi

Vir: Banka Slovenije.

Dobičkonosnost bank se je do konca tretjega četrtletja leta 2024 v EU in evrskem območju še nekoliko povečala, v Sloveniji pa ostala primerljiva s predhodnim letom. ROE⁵⁹ za slovenski bančni sistem je lani do tretjega četrtletja znašal 16,5 % (decembra 2023 16,8 %). Navadno povprečje vrednosti za bančne sisteme EU je znašalo 14,3 % (2023: 13,6 %), za bančne sisteme evrskega območja pa 13,6 % (2023: 13,1 %), še nekoliko nižje pa je bilo z 10,2 % (2023: 9,0 %) tehtano povprečje EU oziroma z 9,8 % (2023: 8,6 %) evrskega območja. Ob tem se je preseganje vrednosti ROE slovenskega bančnega sistema v primerjavi z EU in evrskim območjem nekoliko zmanjšalo. Kljub temu je ROE po obdavčitvi za Slovenijo lani za 60–70 % presegla vrednosti v EU oziroma EO. Vrednost ROE za slovenski bančni sistem, ki tudi sicer v daljšem obdobju presega povprečje držav EU, se od drugega četrtletja 2023 stabilno uvršča v prvo četrtino držav EU z najvišjimi vrednostmi.

Okvir 4: Dejavniki porasta davka od dobička v letu 2024⁶⁰

Ob le 5,5 % povečanju dobička pred obdavčitvijo v letu 2024 se je znesek davka od dobička več kot potrojil. Znesek davka od dobička, pripoznan v izkazu poslovnega izida, vključuje odmerjeni davek⁶¹ in odloženi davek⁶² ter je za leto 2024 znašal 125 mio EUR, kar je kar 86 mio EUR več kot predhodno leto (slika 4.7, levo). Absolutni porast zneska davka je bil višji od absolutnega porasta dobička pred obdavčitvijo, tako da je bil dobiček po obdavčitvi leta 2024 2,1 % manjši kot leta 2023. V nadaljevanju so predstavljeni dejavniki, ki pojasnjujejo to gibanje.

⁵⁹ Konsolidirani podatki bank na nacionalni ravni (ECB, SDW, CBD), kazalnik ROE po obdavčitvi je preračunan na letno raven.

⁶⁰ Analiza efektivne davčne stopnje v slovenskih bankah v času po gospodarski krizi, ki vključuje tudi primerjavo nekaterih vidikov obdavčitve v drugih državah EU, je na voljo v Prikazih in analizah, v publikaciji *Obdavčitev dobičkov bank in vpliv prenesenih davčnih izgub*.

⁶¹ Odmerjeni davek je znesek davka od dohodkov, ki ga je treba plačati v zvezi z obdavčljivim dobičkom.

⁶² Odloženi davek vključuje zneske davka od dohodkov, ki se nanašajo na opazovano poslovno obdobje in jih bo treba plačati v prihodnjih obdobjih v zvezi z obdavčljivimi začasnimi razlikami ali bodo vrnjeni v prihodnjih obdobjih oziroma bo davčna obveznost zavezanca tedaj manjša za te zneske.

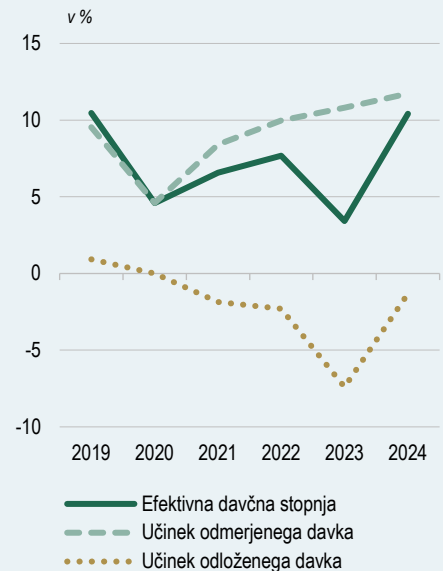
Zaradi večjega zneska davka od dobička leta 2024 se je efektivna davčna stopnja⁶³ slovenskega bančnega sistema občutno povišala, na 10,4 % (slika 4.7, desno). Predhodno leto je bila zaradi velikih prihodkov iz naslova odloženih terjatev za davek najnižja, odkar banke po svetovni gospodarski krizi ponovno beležijo dobičke, znašala je 3,4 %.

Slika 4.7: **Odmerjeni in odloženi davek ter njihov vpliv na efektivno davčno stopnjo**

Davek od dobička, razčlenjen na učinek iz odmerjenega davka in iz odloženega davka

Gibanje efektivne davčne stopnje

Opomba: Na sliki levo pozitivni zneski predstavljajo odhodek, negativni pa prihodek.
Vir: Banka Slovenije.

Odmerjeni davek je bil pripoznan v višini 141 mio EUR, kar je 18 mio EUR več kot leta 2023. Porast pojasnjujejo naslednji dejavniki:

- Za leto 2024 se davek plačuje po stopnji 22 % namesto po pred tem veljavni stopnji 19 %. Posledično je znesek odmerjenega davka za leto 2024 19 mio EUR večji.
- Z letom 2024 je začel veljati Zakon o minimalnem davku. Tudi ta davek se pripozna v izkazu poslovnega izida pod postavko 'davek od dobička'. Na podlagi razkritij bank v letnih poročilih za leto 2023 zaključujemo, da bo v Sloveniji k plačilu tega davka zavezana le največja slovenska banka, ki bo morala plačati povrhni davek v zvezi s hčerinskimi družbami v jurisdikcijah zunaj EU, ki imajo dejansko davčno stopnjo pod 15 % in v domači zakonodaji niso sprejele nove zakonodaje o globalnem minimalnem davku. Odhodek na letni ravni znaša 4 mio EUR⁶⁴.
- Vsota navedenih zneskov v prejšnjih alinejah presega letni porast odmerjenega davka leta 2024, kar pomeni, da je bila kljub porastu dobička pred obdavčitvijo osnova za davek leta 2024 nižja kot predhodno leto. To lahko pripišemo popravkom računovodskih prihodkov ali odhodkov na raven davčno priznanih prihodkov ali odhodkov ter večjim zneskom zmanjšanja davčne osnove ali davčnih olajšav.

Iz naslova odloženega davka so bili na ravni bančnega sistema v zadnjih petih letih pripoznani prihodki. Izstopalo je leto 2023, ko so banke pripoznale največje prihodke iz naslova odloženih davkov, 84 mio EUR, leta 2024 so pripoznale še 16 mio EUR (slika 4.7, levo). Podlaga za dodatne zneske, pripoznane v letu 2024, so dobri

⁶³ Razmerje med davkom od dobička, izkazanim v izkazu poslovnega izida v skladu z računovodskimi standardi, in dobičkom pred obdavčitvijo.

⁶⁴ <https://www.nlbgroup.com/content/dam/nlb/nlb-group/documents/investor-relations/financial-reports/2024/Letno%20poročilo%20C4%8Dilo%20NLB%20Skupine%20za%20leto%202024.pdf>, str. 53.

poslovni rezultati tega leta, tudi pri bankah, ki imajo še neizkoriščene zneske prenesene davčne izgube iz let po svetovni gospodarski krizi, največ iz leta 2013. Banke v skladu z Mednarodnim računovodskim standardom 12 (Davek od dohodka) pretežne večine teh prihodkov namreč niso smele pripoznati v izkazu poslovnega izida za leta, v katerih so nastale, ker tedaj napovedane ravni dobičkov bank za prihodnja leta niso zadoščale za pokritje ugotovljene visoke davčne izgube. Te prihodke so lahko postopoma pripoznale v poznejših letih, ko so se ocene o bodočem poslovanju bank izboljšale.

Prenos davčnih izgub v naslednja obdobja je bil do zdaj časovno neomejen, leta 2024 sprejeti paket davčnih sprememb pa je z letom 2025 omejil uveljavljanje prenesenih davčnih izgub na naslednjih pet davčnih obdobjih. Tudi z davčnimi izgubami, nastalimi v obdobjih pred to spremembo, bodo zavezanci davčno osnovo lahko zadnjič znižali leta 2029. Ta sprememba zakonskih določil naj še ne bi vplivala na oceno višine odloženih terjatev po stanju konec leta 2024, saj banke pri tej oceni v skladu s svojimi računovodskimi usmeritvami upoštevajo napovedi poslovnega izida za obdobje do pet let, ko bo prenesene davčne izgube še mogoče koristiti.

4.2 Likvidnost

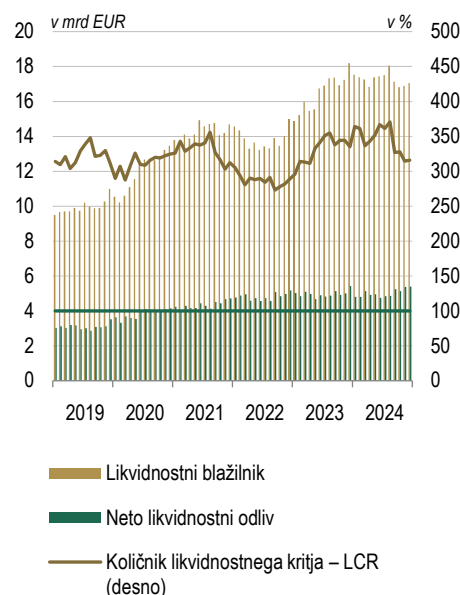
Odpornost bančnega sistema je v segmentu likvidnosti ostala visoka, stabilen trend pa pričakujemo tudi v prihodnje. Vrednosti nekaterih indikatorjev likvidnosti so se nekoliko poslabšale, vendar likvidnostni položaj bančnega sistema ostaja dober. Ob usmerjanju dela likvidnih sredstev v dolžniške vrednostne papirje se je ohranil velik obseg likvidnosti, spremenila pa se je njena struktura. Ta bi bila lahko manj ugodna v primeru nenadne izrazite potrebe po likvidnosti, ki bi zahtevala tudi prodajo vrednostnih papirjev. Večina bank je ohranila visoko sposobnost pokrivanja neto likvidnostnih odlivov v enomesečnem stresnem obdobju in financiranja obveznosti v daljšem, enoletnem obdobju. Kljub temu so razlike v likvidnostnih presežkih in s tem odpornosti na tveganje financiranja med bankami še precejšnje. Skrbno upravljanje z likvidnostjo zato tudi v prihodnje ostaja pomembno za ohranjanje dobrega likvidnostnega položaja.

Sposobnost pokrivanja neto likvidnostnih odlivov v enomesečnem obdobju se je zmanjšala, vendar ostala visoka. Zaradi usmerjanja sredstev z računov pri centralni banki v nakup dolžniških vrednostnih papirjev se je likvidnostni blažilnik zmanjšal bolj kot neto likvidnostni odlivi, kar je poslabšalo vrednost količnika likvidnostnega kritja (LCR). Ta se je leta 2024 na ravni bančnega sistema in posamični podlagi zmanjšal za 19 odstotnih točk, na 316 % (slika 4.8, levo). S tem se je likvidnostni presežek nad minimalno regulatorno zahtevo (100 %) zmanjšal za 8,6 %, vendar z 11,7 mrd EUR ostal visok. Podobno kot v Sloveniji se je lani do septembra vrednost LCR zmanjšala tudi v več kot polovici drugih držav evrskega območja, Slovenija pa med njimi ostaja na visokem četrtem mestu po vrednosti tega kazalnika (slika 4.8, desno).⁶⁵

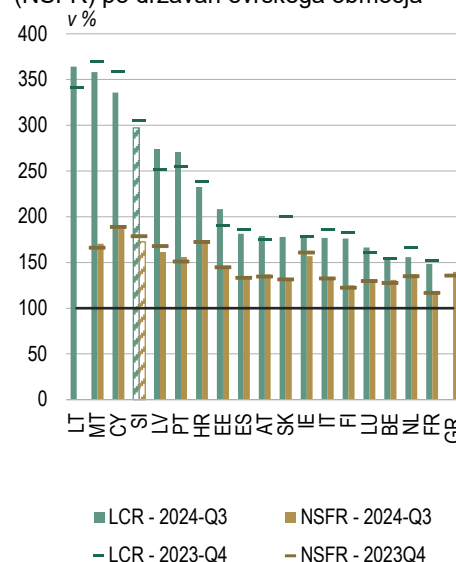
⁶⁵ V primerjavo so vključeni podatki na konsolidirani podlagi za konec leta 2023 in tretje četrtletje 2024. Novejši podatki ob pisanju tega poročila še niso na voljo.

Slika 4.8: **Kazalniki likvidnosti za Slovenijo in evrsko območje**

LCR na posamični osnovi za Slovenijo

LCR in količnik neto stabilnega financiranja (NSFR) po državah evrskega območja

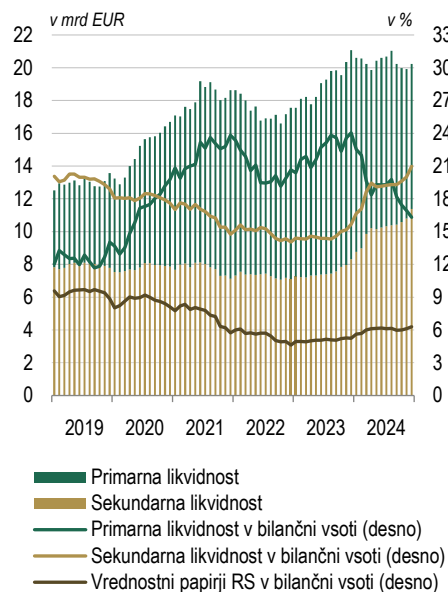
Opomba: Vodoravna črta na obeh slikah označuje minimalno regulatorno zahtevo (100 %). Na sliki desno so vključeni javno objavljeni podatki na konsolidirani podlagi; v bazi ECB Data Portal za Litvo ni na voljo podatka za NSFR, za Grčijo pa podatka za LCR. Vira: Banka Slovenije, ECB Data Portal.

Skupna likvidnost je ostala visoka, spremenila pa se je njena struktura. Banke so z usmerjanjem likvidnih sredstev v nakup dolžniških vrednostnih papirjev močno zmanjšale primarno likvidnost (slika 4.9, levo). Njen obseg se je leta 2024 na ravni bančnega sistema zmanjšal za 3,9 mrd EUR, na 8,9 mrd EUR. Kljub temu je delež primarne likvidnosti s 16,3 % bilančne vsote ostal precej nad dolgoletnim povprečjem⁶⁶ (7,9 %) in povprečjem evrskega območja, ki se je v zadnjem enoletnem obdobju prav tako zmanjšalo (slika 4.9, desno). Hkrati se je z nakupi dolžniških vrednostnih papirjev za več kot tretjino, na 11,4 mrd EUR, povečala sekundarna likvidnost in dosegla več kot petino bilančne vsote. Z zniževanjem obrestnih mer mejnega depozita ECB se bo verjetno postopno spreminjanje strukture likvidnosti nadaljevalo tudi v prihodnje. Zaradi nižje obrestovane vezave likvidnih sredstev čez noč pri ECB bodo verjetno banke še naprej poskušale zmanjšanje obrestnih prihodkov nadomestiti z nakupi donosnejših dolžniških vrednostnih papirjev. Pri tem pa spreminjanje strukture likvidnosti v prid sekundarni likvidnosti zmanjšuje možnost hitre zadostitve nenadnih potreb po izrazitem obsegu likvidnosti, ki bi zahtevale tudi prodajo vrednostnih papirjev.

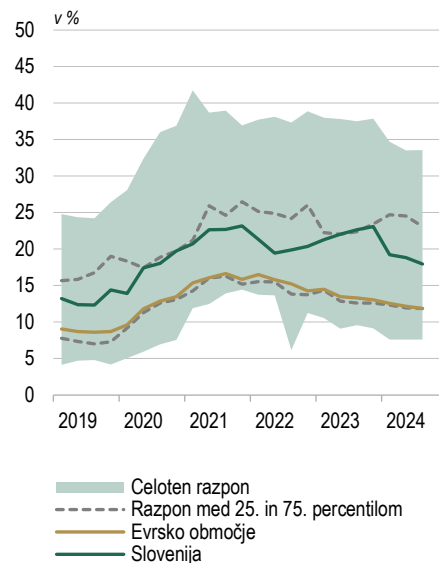
⁶⁶ Povprečje je izračunano za obdobje od leta 2000 do 2024.

Slika 4.9: **Primarna in sekundarna likvidnost**

Primarna in sekundarna likvidnost

Primarna likvidnost v bilančni vsoti Slovenije in držav evrskega območja

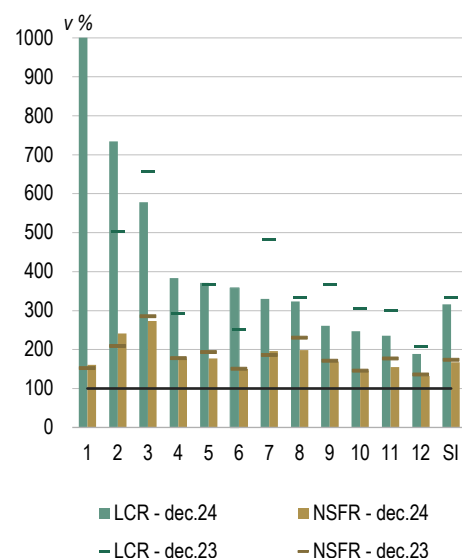
Opomba: Primarna likvidnost zajema denar v blagajni, stanja na računih pri centralni banki in vloge na vpogled pri bankah. Sekundarna likvidnost je seštevnik vrednostnih papirjev Republike Slovenije in tujih tržnih vrednostnih papirjev, najmanj bonitete BBB. Vira: Banka Slovenije, ECB Data Porta.

Na ravni bančnega sistema se je sposobnost financiranja v enoletnem obdobju nekoliko poslabšala. S povečanjem posojil nebančnemu sektorju in naložb v vrednostne papirje se je potreba po stabilnem financiranju povečala bolj kot razpoložljiva stabilna sredstva, ki so se okrepila s prilivom vlog in povečanjem kapitala. Vrednost kazalnika neto stabilnega financiranja (NSFR) na posamični podlagi se je zato leta 2024 na ravni bančnega sistema zmanjšala za 7 odstotnih točk, na 167 %. Kljub temu je ostala razmeroma visoko nad minimalno regulatorno zahtevo (100 %), saj je razpoložljivost stabilnega financiranja slovenskega bančnega sistema v enoletnem obdobju za 17,5 mrd EUR presegla potrebo po njem. Nasprotno Sloveniji se je vrednost kazalnika NSFR lani do tretjega četrtletja rahlo povečala ali ostala skoraj nespremenjena v dveh tretjinah držav evrskega območja, vseeno pa Slovenija po vrednosti tega kazalnika ostaja na visokem drugem mestu (slika 4.8, desno).

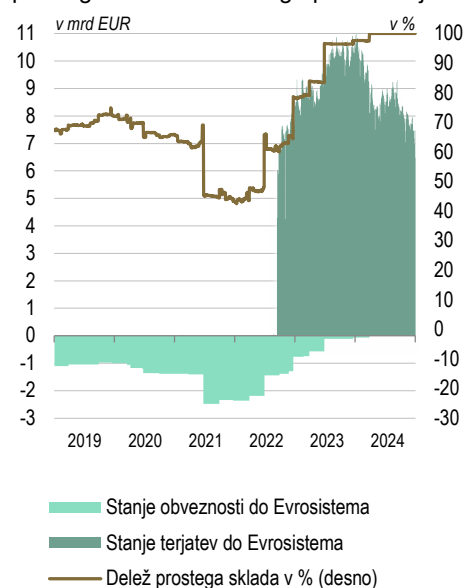
Vse banke so presegle minimalno regulatorno zahtevo kazalnikov LCR in NSFR (slika 4.10, levo), vendar pa so med njimi razlike v likvidnostnih presežkih in s tem v odpornosti na tveganje financiranja še precejšnje. Predvsem zaradi zmanjšanja likvidnih sredstev na računih pri centralni banki so se vrednosti kazalnikov LCR zmanjšale pri dveh tretjinah bank, vendar so pri skoraj vseh bankah presegle vsaj dvakratnik minimalne regulatorne zahteve. Podobno kot pri LCR so se pri dveh tretjinah bank zmanjšale tudi vrednosti NSFR, vendar je imela večina bank vsaj 50 % več razpoložljivega financiranja, kot bi ga potrebovale za financiranje obveznosti v prihodnjem enoletnem obdobju. Če se bo spreminjanje strukture likvidnosti še nadaljevalo, lahko pričakujemo, da se bodo vrednosti kazalnikov likvidnosti v prihodnje še nekoliko zmanjšale. Pri tem ostaja pozorno spremljanje konkurenčnih razmer in skrbno upravljanje likvidnosti pomembno, še zlasti za banke z nekoliko manjšimi likvidnostnimi presežki.

Slika 4.10: **Kazalnika LCR in NSFR po bankah ter stanje terjatev in obveznosti do Evrosistema**

LCR in NSFR po bankah

Obveznosti in terjatve do Evrosistema in delež prostega sklada finančnega premoženja

Opomba: Vodoravna črta na levi sliki označuje minimalno zahtevano raven LCR in NSFR (100 %) v skladu s CRR. Na levi sliki zaradi preglednosti ni prikazana polna vrednost za eno od bank, njen LCR je decembra 2024 znašal 4181 %, decembra 2023 pa 1069 %.

Vir: Banka Slovenije.

Obseg finančnega premoženja v skladu, ki je namenjen za zavarovanje pri Evrosistemu, se je zmanjšal in ostal neobremenjen. Banke ob precejšnjem obsegu likvidnih sredstev zaenkrat nimajo potreb po dodatni likvidnosti, zato se je sklad finančnega premoženja bančnega sistema leta 2024 zmanjšal za 876 mio EUR, na 2,4 mrd EUR. Ker banke od marca nimajo več obveznosti do Evrosistema, je premoženje v skladu ostalo neobremenjeno. Poleg tega imajo banke v svojih bilancah še 10,2 mrd EUR primernega premoženja za vključitev v sklad in s tem možnost pridobitve dodatne likvidnosti pri Evrosistemu, če bi jo potrebovale. Zniževanje obrestnih mer mejnega depozita ECB, ki se je začelo junija lani, je bilo povod za zmanjšanje obsega vezave likvidnih sredstev čez noč pri Evrosistemu (slika 4.10, desno) in njihovo preusmeritev v druge naložbe. Povprečen obseg vezanih sredstev čez noč je tako leta 2024 znašal 8,7 mrd EUR oziroma 0,7 mrd EUR manj kot leto prej. Ob pričakovanih nadaljnjih znižanjih obrestnih mer ECB bo verjetno tudi v prihodnje interes bank za vezavo likvidnih sredstev pri ECB manjši.

5 Gospodinjstva in podjetja

5.1 Gospodinjstva

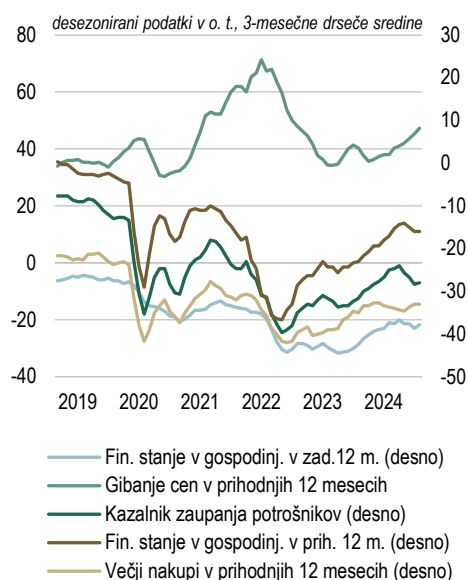
Gospodinjstva so v drugi polovici leta 2024 ohranila ugoden finančni položaj. Razpoloženje slovenskih potrošnikov se je v drugi polovici leta 2024 poslabšalo, pričakovanja glede rasti cen pa so se kljub hitremu upadanju inflacije v zadnjem letu spet okrepila. Kreditiranje gospodinjstev se je do konca leta 2024 krepilo, med novimi posojili so še naprej prevladovala potrošniška posojila. V zadnjih treh letih se je delež potrošniških posojil v BDP povečal in bil podoben povprečju evrskega območja, medtem ko je ostal delež stanovanjskih posojil v BDP precej manjši od povprečja evrskega območja.

Razpoloženje potrošnikov ter finančno in nefinančno premoženje gospodinjstev

Razpoloženje potrošnikov se je v drugi polovici leta 2024 nekoliko poslabšalo, vendar je bilo manj pesimistično kot ob koncu predhodnega leta. Po anketi o mnenju potrošnikov je bilo mnenje gospodinjstev glede sedanjega in prihodnjega finančnega stanja ob koncu leta 2024 nekoliko boljše kot ob koncu predhodnega leta, vendar so gospodinjstva postala v drugi polovici leta bolj pesimistična. Pričakovanja glede rasti cen v prihodnje so se kljub hitremu upadanju inflacije v zadnjem letu spet okrepila (slika 5.1, levo). Neto plače zaposlenih pri pravnih osebah so se v letu 2024 nominalno zvišale za 3,8 %, realno pa za 1,8 %. Nominalne neto plače so se najbolj zvišale v gradbeništvu (8,2 %), kjer so povprečne neto plače med najnižjimi. Nominalne in realne neto plače so se zvišale v vseh dejavnostih (slika 5.1, desno).

Slika 5.1: **Kazalnik zaupanja potrošnikov**

Kazalnik zaupanja potrošnikov

Nominalna in realna rast neto plač po dejavnostih

Vir: SURS.

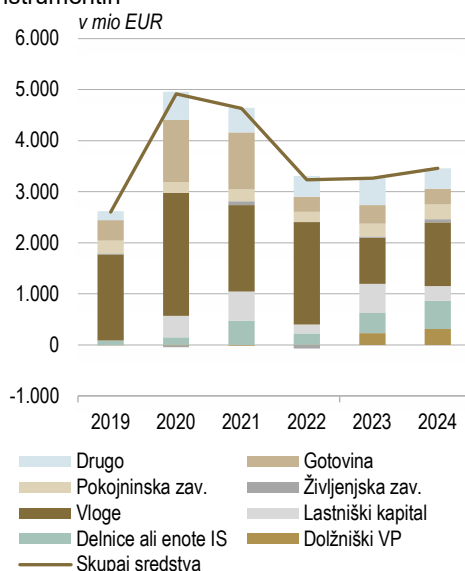
Delež finančnih sredstev slovenskih gospodinjstev v BDP je ostal v tretjem četrtletju 2024 s 124,3 % precej manjši kot pri gospodinjstvih v evrskem območju (211,9 %). Finančna sredstva slovenskih gospodinjstev so se do zadnjega četrtletja

2024 medletno nominalno zvišala za 7,5 %, na 85,3 mrd EUR. Tok finančnih sredstev gospodinjstev je v letu 2024 znašal okoli 3,5 mrd EUR, medtem ko je leta 2020 znašal okoli 5 mrd EUR (slika 5.2, levo). Prirast gotovine se je od leta 2020, ko je bil največji, močno zmanjšal, v letih 2023 in 2024 pa se je zmanjšal tudi prirast vlog. V zadnjih dveh letih so se povečali dolžniški vrednostni papirji in naložbe v vzajemne sklade.⁶⁷ Povečanje naložb v tujini je bilo največje pri lastniškem kapitalu, gotovini in vlogah.

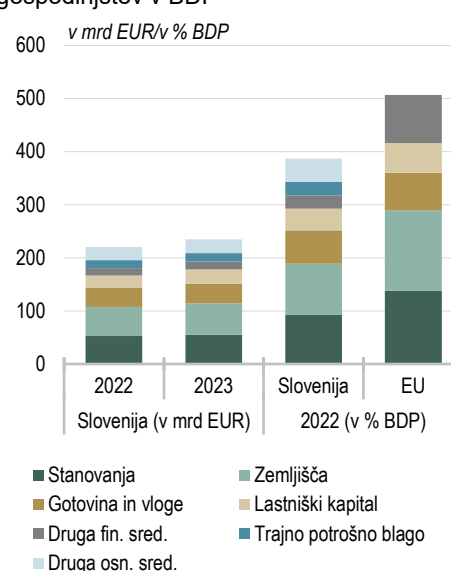
Nefinančno premoženje slovenskih gospodinjstev je konec leta 2023 znašalo 155 mrd EUR ali 242,8 % BDP. Od tega so stanovanja znašala 55,1 mrd EUR, zemljišča v lasti gospodinjstev 59,1 mrd EUR, trajno blago, ki ga gospodinjstva uporabljajo za končno potrošnjo (npr. pohištvo, gospodinjstvi aparati, vozila in drugo trajno blago), 15,7 mrd EUR ter zaloge 16,1 mrd EUR (slika 5.2, desno). V primerjavi z gospodinjstvi v EU je bil leta 2023 delež stanovanj in zgradb v lasti gospodinjstev v BDP v Sloveniji s 94,6 % med najmanjšimi, medtem ko je v Avstriji znašal 165,6 %, v Nemčiji 182,3 %, v Italiji 162,4 % in na Slovaškem 135,6 %. V letu 2022 je ta delež znašal v Sloveniji 102,3 %, v državah EU⁶⁸ pa 147,9 %.

Slika 5.2: Tokovi finančnih sredstev ter finančna in nefinančna sredstva gospodinjstev v BDP

Tokovi finančnih sredstev gospodinjstev po instrumentih

Finančna in nefinančna sredstva gospodinjstev v BDP

Opomba: Na sliki levo so vključena gospodinjstva in NPISG. Na sliki desno so nefinančna sredstva v % BDP za EU ocenjena za večino držav EU glede na razpoložljivost podatkov. Podatka za trajno potrošno blago in druga osnovna sredstva v % BDP za države EU nista prikazana.

Vira: SURS, Eurostat.

Zadolženost in obremenjenost gospodinjstev s stanovanjskimi stroški

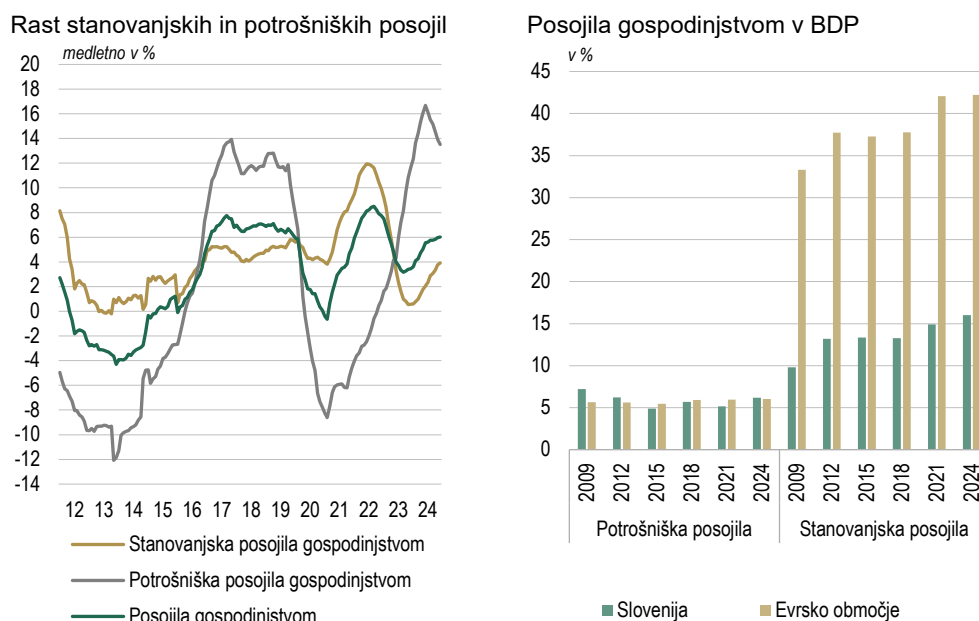
Večino finančnih obveznosti slovenskih gospodinjstev predstavljajo posojila. V zadnjem četrtletju 2024 so posojila predstavljala 88,0 % vseh finančnih obveznosti. Gospodinjstva so imela ob koncu leta 2024 16.237 mio EUR posojil, večino pri finančnih družbah v Sloveniji (95,1 %), od tega 13.671 mio EUR pri bankah v Sloveniji in 1.657 mio EUR pri drugih finančnih posrednikih. Pri nefinančnih družbah v Sloveniji so imela 378 mio EUR posojil, medtem ko so imela pri kreditorejalcih iz tujine 231 mio EUR posojil. Delež finančnih obveznosti slovenskih gospodinjstev v BDP (27,7 %) je precej manjši kot pri gospodinjstvih evrskega območja (59,1 %).

⁶⁷ Glej poglavje Tveganje financiranja.

⁶⁸ Brez Romunije in Irske.

Kreditiranje gospodinjstev se je do konca leta 2024 krepilo, med novimi posojili pa so še naprej prevladovala potrošniška posojila. Medletna rast posojil gospodinjstvom se je po najnižji (september 2023: 3,2 %) od začetka zviševanja obrestnih mer v letu 2022 zviševala in se do decembra 2024 zvišala na 6,0 %. Od začetka julija leta 2023, ko veljajo spremenjene makrobonitetne omejitve kreditiranja potrošnikov, se je nadaljevalo povečano kreditiranje s potrošniškimi posojili. Njihova medletna rast se je krepila do junija 2024, ko je bila s 16,8 % najvišja, za tem pa se je začela upočasnjevati. Decembra 2024 je znašala 13,5 %. Banke so leta 2024 odobrile tudi nekoliko več stanovanjskih posojil⁶⁹ kot v predhodnem letu. Medletna rast stanovanjskih posojil se je od novembra leta 2023, ko je z 0,5 % dosegla najnižjo večletno raven, do decembra 2024 zvišala na 3,9 % (slika 5.3, levo). V Sloveniji ostaja delež stanovanjskih posojil v BDP precej manjši od povprečja evrskega območja, medtem ko se je delež potrošniških posojil v BDP v zadnjih dveh letih spet povečal in bil podoben tistemu v evrskem območju (slika 5.3, desno).

Slika 5.3: Rast posojil gospodinjstvom in zadolženost gospodinjstev

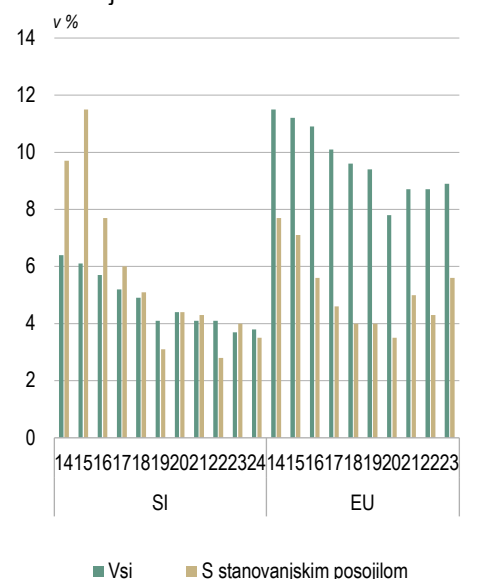
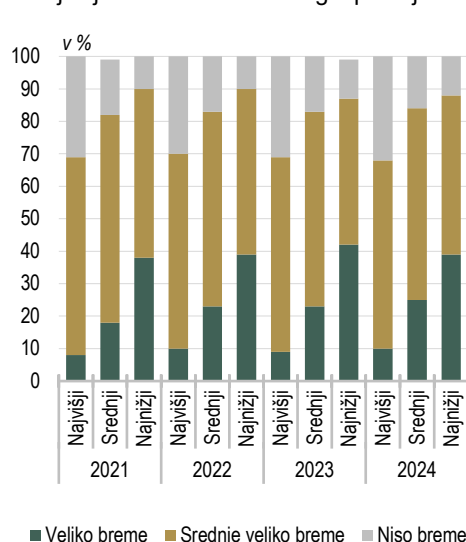
Vira: ECB Data Portal, Banka Slovenije.

Po anketi EU-SILC je bilo največ gospodinjstev, ki so menila, da je breme stanovanjskih stroškov veliko, v najnižjem dohodkovnem razredu (slika 5.4, levo). V letu 2024 je bil ta delež (39 %) nekoliko manjši kot v letu 2023 (42 %) in enak kot v letu 2022. Kljub temu ostaja delež slovenskih gospodinjstev, ki so preobremenjena s stanovanjskimi stroški, ker ti presegajo 40 % njihovega razpoložljivega dohodka, s 3,5 % med manjšimi v EU (slika 5.4, desno). Ta delež je najmanjši tudi zato, ker so slovenska gospodinjstva manj zadolžena kot v povprečju gospodinjstva EU. Med stanovanjske stroške namreč spada tudi stanovanjski kredit.

⁶⁹ Glej poglavje Tveganje, ki izhaja z nepremičninskega trga.

Slika 5.4: **Breme stanovanjskih stroškov in delež gospodinjestev, ki so preobremenjena s stanovanjskimi stroški**

Breme stanovanjskih stroškov za najvišji, srednji in najnižji dohodkovni razred gospodinjestev

Opomba: Na sliki levo vključujejo stanovanjski stroški vse stroške, povezane s stanovanjem (morebitni stanovanjski ali hipotekarni kredit, najemnino, zavarovanje, stroške za elektriko, vodo, plin, ogrevanje ipd.), gospodinjstva pa so razvrščena glede na neto razpoložljivi dohodek na ekvivalentnega člana gospodinjstva v pet kvintilov; v prvem kvintilu je 20 % oseb iz gospodinjstev z najnižjim ekvivalentnim dohodkom, v petem kvintilu pa 20 % oseb iz gospodinjstev z najvišjim ekvivalentnim dohodkom. Na sliki je prikazan prvi, tretji in peti kvintil. Na sliki desno so gospodinjstva, ki so preobremenjena s stanovanjskimi stroški v anketi EU-SILC opredeljena kot tista gospodinjstva, pri katerih stanovanjski stroški presegajo 40 % razpoložljivega dohodka gospodinjstva. Vira: ECB Data Portal, SURS.

5.2 Nefinančne družbe

Dolžniško financiranje NFD, predvsem s posojili, se je v letu 2024 zmanjšalo. Nadaljnja rast imenovalcev v kazalnikih zadolženosti – lastniškega kapitala in BDP, je prispevala k njihovem dodatnemu izboljšanju. Nizka zadolženost in zmanjšano breme financiranja ob padajočih obrestnih merah ugodno vplivata na finančni položaj NFD, ki ga krepi tudi nadaljnje naraščanje lastnih sredstev. Financiranje s posojili se je zmanjšalo predvsem pri domačih bankah, izpad tega vira pa so večinoma prevzeli drugi sektorji upnikov, predvsem druga podjetja v Sloveniji in nadrejene družbe v tujini. Povpraševanje po bančnih posojilih je po dveh letih proti koncu leta sicer prenehalo upadati. Prišlo pa je do rasti števila začetih stečajnih postopkov NFD in števila družb z blokiranimi transakcijskimi računi, kar nakazuje na povečane izzive pri poslovanju NFD, posebej v izvoznem delu sektorja.

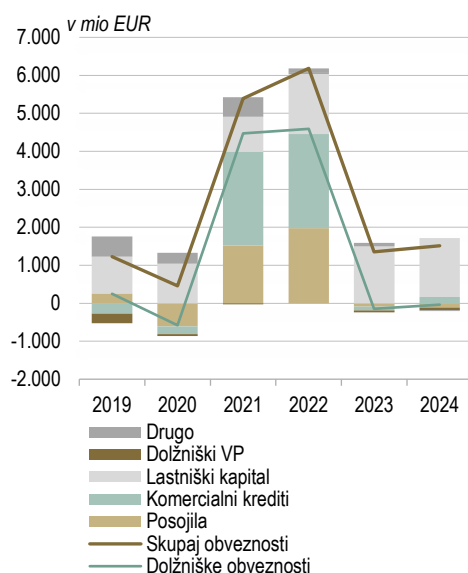
Financiranje in zadolženost NFD

V letu 2024 se je nadaljevalo upadanje dolžniškega financiranja NFD. Celotne obveznosti NFD so se sicer povečale zaradi nadaljnje rasti lastniškega kapitala, medtem ko so se dolžniške obveznosti zmanjšale. Enoletni tok lastniškega kapitala je znašal 1,6 mrd EUR, od leta 2020 pa presega 1 mrd EUR letno.⁷⁰ NFD so se lani razdolžile skupaj za 530 mio EUR. Skupna posojila so se zmanjšala drugo leto zapored (slika 5.6, levo), komercialni krediti pa so se po padcu v letu 2023 lani le skromno povečali. V razmerju do BDP so komercialni krediti izgubili dodatne 0,8 odstotne točke (26,9 %), posojila pa 2 odstotni točki (36,8 %) (slika 5.9, desno). Padanje tega razmerja pri posojilih je prisotno že vse od leta 2010, pri komercialnih kreditih pa v zadnjih dveh letih.

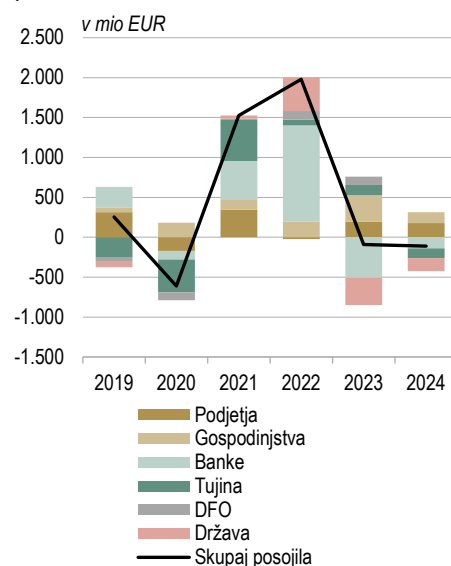
⁷⁰ V zadnjih dvajsetih letih je pritok lastniškega kapitala presegel 1 mrd EUR še v letih 2015 in 2016.

Slika 5.1: **Financiranje NFD**

Tok financiranja NFD po instrumentih

Tok financiranja NFD s posojili po sektorju upnika

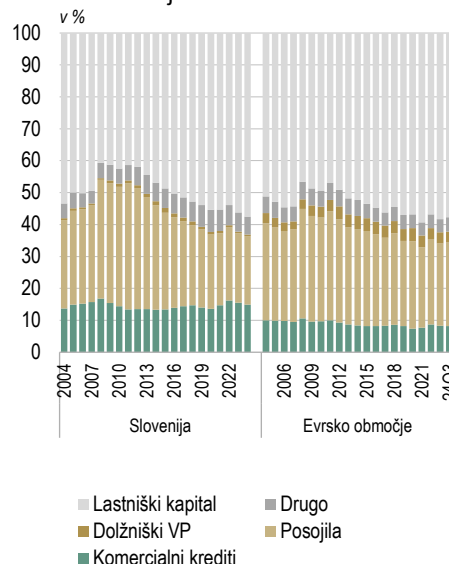

Opomba: Na sliki levo so zajeti vsi viri financiranja NFD ne glede na sektor upnika.
Vir: Banka Slovenije.

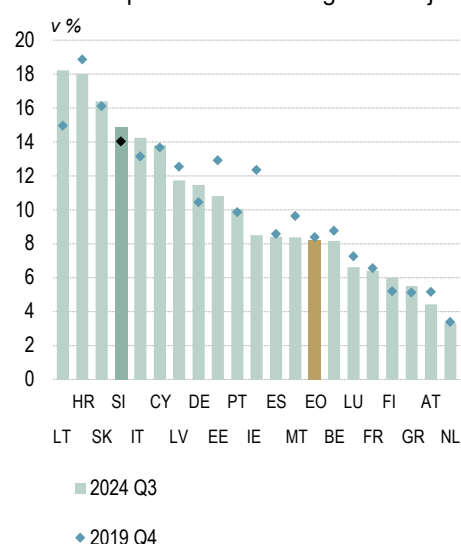
Struktura obveznosti slovenskih NFD se od tistih v evrskem območju razlikuje predvsem pri deležu komercialnih kreditov in dolžniških vrednostnih papirjev. Delež lastniškega kapitala v celotnih obveznostih NFD se je s 57,5 % v septembru 2024 povsem približal deležu v evrskem območju (slika 5.7, levo). Razlike ostajajo pri vseh drugih instrumentih. Slovenske NFD se v manjši meri financirajo s posojili (21,5 % v primerjavi s 26,2 % v evrskem območju), manj z izdajami vrednostnih papirjev (0,5 % v primerjavi s 3,4 %), bistveno več pa s prejetimi komercialnimi krediti (14,9 % v primerjavi z 8,2 %). Po deležu komercialnih kreditov Slovenija močno izstopa tudi v primerjavah s posameznimi državami evrskega območja: večji delež imata le Hrvaška, Litva in Slovaška (slika 5.7, desno), med preostalimi članicami EU pa še Romunija in Bolgarija.

Slika 5.2: **Primerjava strukture financiranja z evrskim območjem**

Struktura obveznosti NFD v Sloveniji in evrskem območju

Delež komercialnih kreditov v celotnih obveznostih po državah evrskega območja

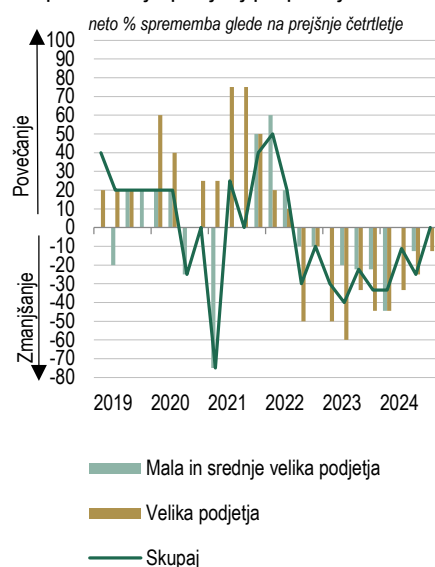
Vira: ECB Data Portal, Banka Slovenije.

Upadanje financiranja s posojili je prisotno predvsem pri domačih bankah, medtem ko se pri drugih sektorjih povečuje. V letu 2024 se je dodatno povečalo medsebojno financiranje s posojili med slovenskimi NFD in pri gospodinjstvih (slika 5.6, desno). Tok posojil med NFD v Sloveniji je v letih 2023 in 2024 dosegel 195 in 178 mio EUR, od gospodinjstev pa 331 in 135 mio EUR, kar je več, kot so se v teh dveh letih zmanjšala posojila, prejeta od domačih bank. Konkurenco bančnemu financiranju predstavljajo tudi posojila, najeta pri nadrejenih družbah v tujini, ki se od leta 2021 krepijo (slika 8.19 v prilogi, levo). Celoten tok posojil iz tujine je bil zaradi razdolževanja NFD pri nepovezanih podjetjih, tujih bankah in mednarodnih institucijah v letu 2024 sicer skromen (6 mio EUR). Pri tujih bankah, ki so v celotnem financiranju NFD s posojili udeležene s 5 %, so se v zadnjih letih razdolževale velike in srednje velike družbe, medtem ko so mikro in srednje družbe zadolženost dodatno povečale (slika 8.19 v prilogi, desno).⁷¹

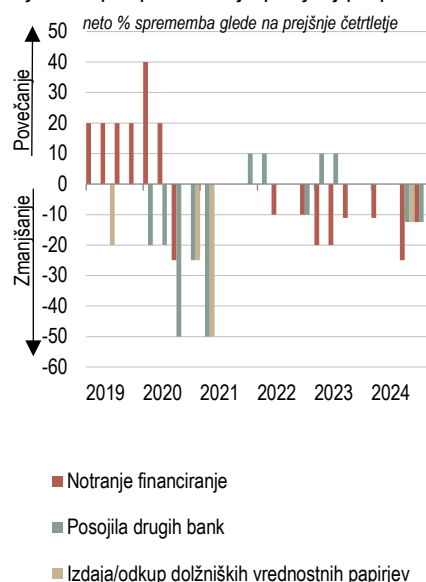
⁷¹ Porast v zadnjih dveh letih je zaradi poznejše vključitve Hrvaške v poročanje.

Slika 5.3: **Povpraševanje po posojilih pri bankah**

Povpraševanje podjetij po posojilih

Dejavniki povpraševanja podjetij po posojilih

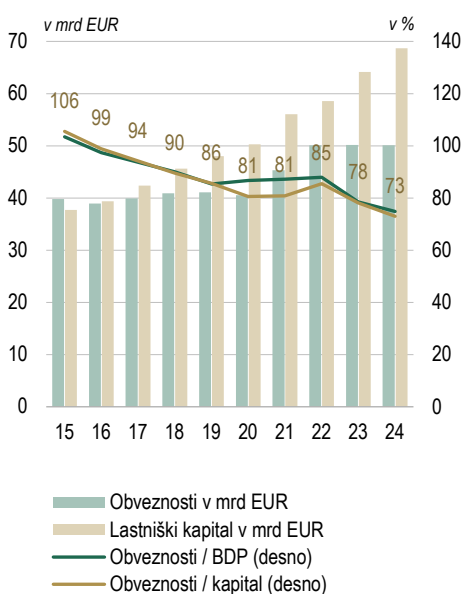

Vir: BLS.

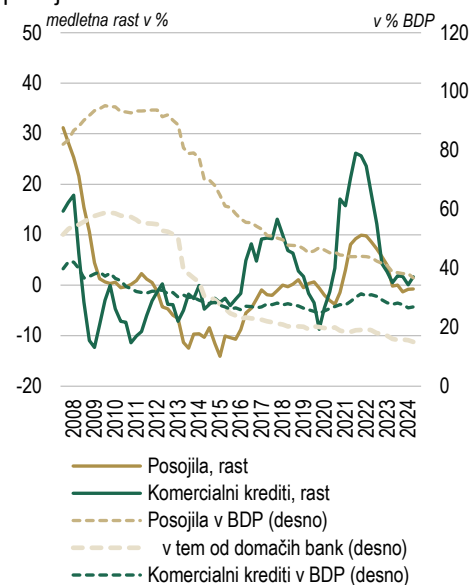
V zadnjem četrletju leta 2024 so banke poročale o prenehanju upadanja povpraševanja podjetij po bančnih posojilih. Upadanje povpraševanja so banke opažale v zadnjih dveh letih in je bilo bolj izrazito pri velikih podjetjih (slika 5.8, levo). Med razlogi za manjše povpraševanje po posojilih je prevladovalo notranje financiranje podjetij, ki so ga podpirali rastoči dobički v gospodarstvu (slika 5.8, desno). Konkurenca drugih bank in tudi nebančnih ponudnikov se v pogojih zniževanja obrestnih mer prav tako pojavlja kot dejavnik, ki vpliva na manjši obseg povpraševanja pri bankah. V letu 2024 so se posojila od nebančnih ponudnikov v Sloveniji povečala za 3,2 %, v letu pred tem pa za 11,6 %.⁷²

Slika 5.4: **Zadolženost NFD**

Kazalniki zadolženosti NFD

Zadolženost NFD s komercialnimi krediti in posojili

Opomba: Kazalniki na sliki levo vključujejo vse dolžniške obveznosti NFD.
Vir: Banka Slovenije.

⁷² Vključena so posojila, prejeta od drugih NFD, DFO in gospodinjstev.

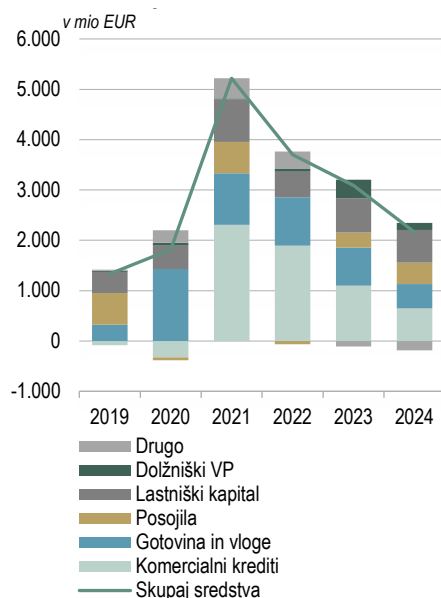
Ob nespremenjenem obsegu dolžniških obveznosti so se kazalniki zadolženosti NFD v letu 2024 dodatno izboljšali. Dolžniške obveznosti NFD se od konca leta 2022 ohranjajo pri 50,1 mrd EUR, v razmerju do BDP pa so se v letih 2023 in 2024 zmanjšale za 9,6 in 3,6 odstotne točke, do ravni 74,8 % (slika 5.9, levo). Podobno se je ob rasti lastniškega kapitala v teh dveh letih izboljšal tudi finančni vzvod, za 7,5 in 3,2 odstotne točke, na 73,0 %. K povečanju lastniškega kapitala je poleg pritoka novega kapitala v letu 2024 več kot dve tretjini prispevalo njegovo prevrednotenje (slika 8.18 v prilogi, desno), kar je ključno vplivalo na močen padec finančnega vzvoda.

Finančna sredstva NFD

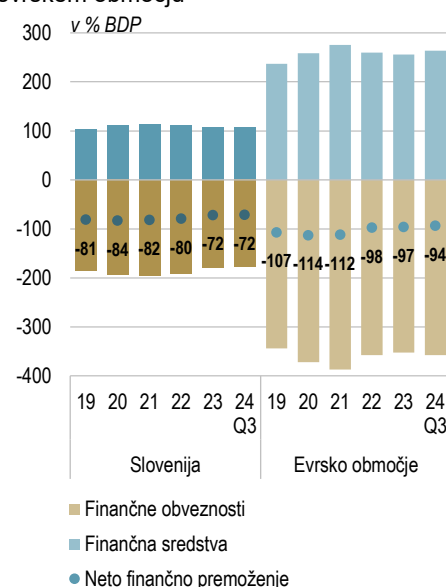
Finančna sredstva NFD se povečujejo nekoliko počasneje kot v preteklih letih. Tok finančnih sredstev NFD je v zadnjem letu dosegel 2,2 mrd EUR (slika 5.10, levo), pri čemer so se povečali tako dani komercialni krediti in posojila kot tudi gotovina in vloge. Pri danih komercialnih kreditih so se lani okrepili krediti, dani tujini, medtem ko so se krediti, dani slovenskim NFD, celo nekoliko zmanjšali (slika 8.19 v prilogi, levo). Pri posojilih so se, nasprotno, povečala predvsem posojila, odobrena slovenskim podjetjem (NFD in samostojnim podjetnikom) (slika 8.19 v prilogi, desno). Krepitev NFD v vlogi upnika kaže na potrebo podjetij po dodatnem financiranju, ki je banke v Sloveniji ne zapolnijo v celoti. Tako sredstva kot obveznosti NFD so se v razmerju do BDP zmanjšale, neto dolžniška finančna pozicija pa je z 72 % BDP ostala enaka kot v letu 2023 (slika 5.10, desno).

Slika 5.5: **Finančna sredstva NFD**

Tokovi finančnih sredstev NFD

Neto finančna pozicija NFD v Sloveniji in evrskem območju

Vira: Banka Slovenije, ECB Data portal.

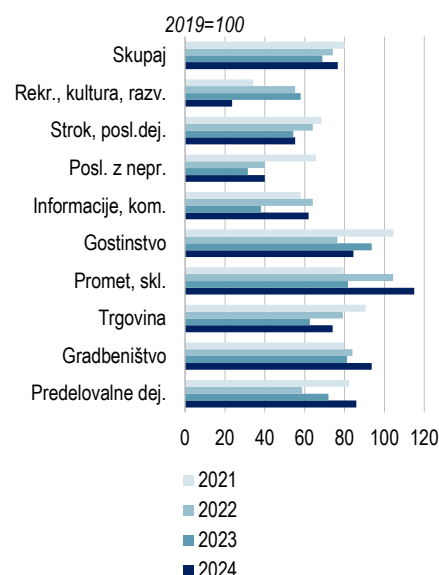
Stečajni in blokade računov NFD

Število začetih stečajnih postopkov NFD se je po petih letih upadanja v letu 2024 ponovno povečalo. Povečanje števila stečajev je bilo prisotno v večini dejavnosti, na ravni sektorja je medletno doseglo 11,4 % (slika 5.11, levo). V predelovalnih dejavnostih, gradbeništvu in trgovini je porast znašal med 15 in 20 %, v poslovanju z nepre-

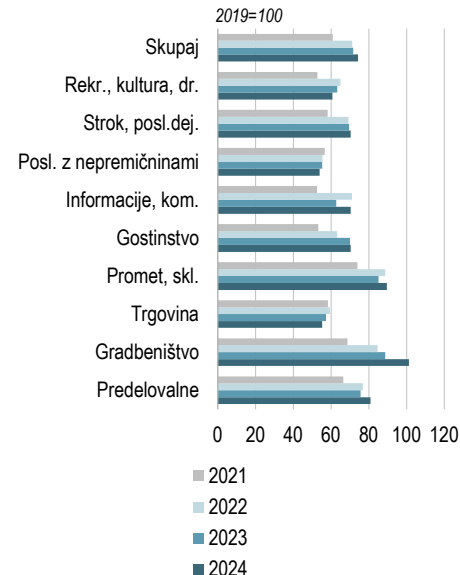
mičinami 27,3 %, v prometu, ki je edina dejavnost s številom novih stečajnih postopkov, večjim kot v letu 2019, pa 40,8 %. Po porastu izstopa tudi dejavnost informacij in komunikacij, s 63,2 %. V teh dejavnostih, z izjemo trgovine in poslovanja z nepremičninami, se je povečalo tudi število blokiranih transakcijskih računov. Na ravni sektorja NFD se je število blokad povečalo za 3,5 %, z izjemo gradbeništva pa v nobeni dejavnosti ni preseglo števila iz leta 2019 (slika 5.11, desno).

Slika 5.6: **Stečaji in blokade računov NFD**

Število začelih stečajnih postopkov v NFD

Število NFD z blokiranimi transakcijskimi računi

Vira: Vrhovno sodišče, Banka Slovenije.

Okvir 5: Tveganja v luči ohlajanja nemške avtomobilske industrije

V zadnjem obdobju se pojavlja veliko pesimističnih razprav o upočasnitvi nemške avtomobilske industrije, ki je naš največji izvozni trg. Slovenska podjetja so pomembni partnerji v teh dobavnih verigah, zato tveganja obstajajo. Namen analize ni bil oceniti, ali je nemška avtomobilska industrija v krizi, temveč oceniti, kako bi morebitna kriza⁷³ vplivala na slovenska podjetja in banke. V tem okvirju smo identificirali podjetja, ki glede na informacije iz podatkovne baze SloExport⁷⁴ delujejo v avtomobilski industriji.⁷⁵ Omejili smo se na podjetja, ki imajo izpostavljenost⁷⁶ pri kateri od slovenskih poslovnih bank in trenutno niso neplačniki.⁷⁷ Ta podjetja smo identificirali kot tvegana, če imajo vsaj 10 % svojih skupnih poslovnih prihodkov⁷⁸ iz naslova poslovnih terjatev

⁷³ Obstaja namreč širša razprava o odpornosti nemške avtomobilske industrije, ki je nismo naslovili. Primer pozitivnega članka: Parikh, T. (2025). Germany's weak economy has strong foundations. Financial Times. Primer negativnega članka: Flaccadoro, M. (2025). The recent weakness in the German manufacturing sector. CEPR.

⁷⁴ Vir: SloExport (2024). Podatkovna baza slovenskih izvoznikov. Pridobljeno na: <https://www.sloexport.si/Search>

⁷⁵ Upoštevali smo podjetja, ki so v podatkovni bazi bodisi označila, da delujejo v avtomobilski industriji, bodisi je to možno razbrati iz njihovih poročanih opisov ali pa smo jih lahko uvrstili na podlagi njihovih poročanih klasifikacij proizvodov po dejavnosti (CPA).

⁷⁶ Izpostavljenost je opredeljena kot bruto bilančna in zunajbilančna izpostavljenost na portfelju razvrščenih terjatev, merjenih po odplačni vrednosti.

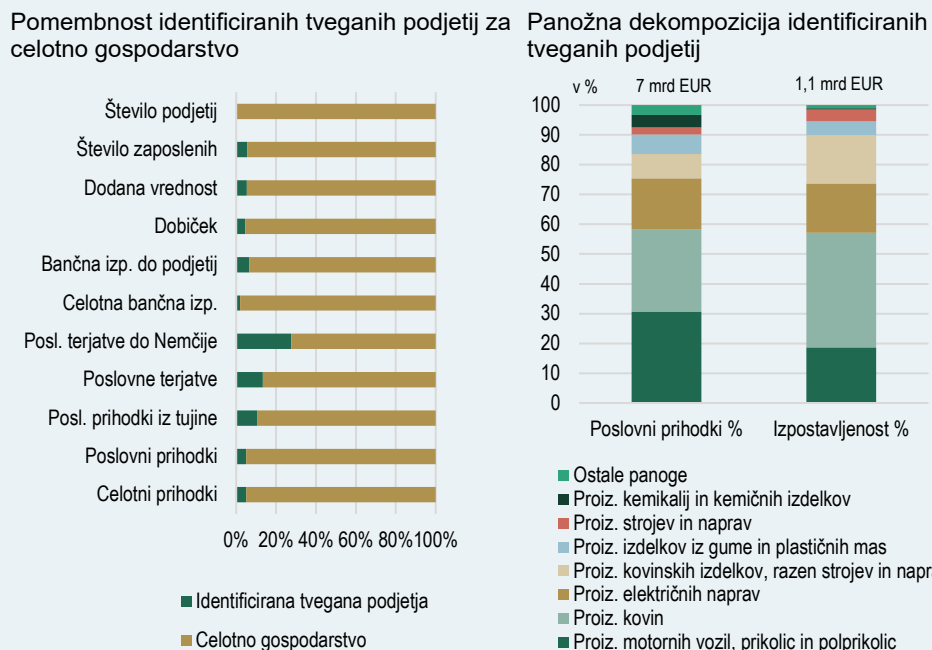
⁷⁷ Če se ne bi omejili na komitente bank, bi bile naše osrednje ocene poslovnih prihodkov 6 % višje, kar pomeni, da v osrednjih ocenah kljub tej omejitvi zajamemo večji del gospodarstva.

⁷⁸ Delež poslovnih prihodkov iz Nemčije smo ocenili na podlagi podatkov o povečevanju poslovnih terjatev do Nemčije. Ocena je le približek, saj računovodsko gledano to nista ekvivalenta.

do Nemčije.⁷⁹ V analizi smo se omejili zgolj na podjetja⁸⁰ iz predelovalne industrije. Predelovalna industrija sicer predstavlja približno 30 % celotnih poslovnih prihodkov celotnega gospodarstva, 50 % celotnih poslovnih prihodkov iz tujine oziroma 35 % dodane vrednosti, zato velik del tveganja izhaja iz nje. V analizi smo uporabili podatke do vključno 31. 12. 2023 (razen če je drugače navedeno). Vseh tako identificiranih tveganih podjetij je 77.

Identificirana tvegana podjetja skupaj ustvarijo približno 7 mrd EUR poslovnih prihodkov in imajo 1,1 mrd EUR izpostavljenosti pri slovenskih poslovnih bankah. K celotnemu gospodarstvu prispevajo 5 % celotnih poslovnih prihodkov in 10 % poslovnih prihodkov iz tujine ter predstavljajo 6,6 % celotnih bančnih izpostavljenosti do podjetij, 2 % celotnih bančnih izpostavljenosti, hkrati pa zaposlujejo 5,4 % vseh zaposlenih (slika 5.7, levo). Glede na poslovne prihodke in izpostavljenost bankam lahko tvegana podjetja uvrstimo v štiri glavne panoge: proizvodnja motornih vozil, prikolic in polprikolic, proizvodnja kovin, proizvodnja električnih naprav in proizvodnja kovinskih izdelkov, razen strojev in naprav (slika 5.7, desno). Treba je še dodati, da identificirana podjetja v panogah proizvodnje motornih vozil, prikolic in polprikolic ter proizvodnje kovin predstavljajo več kot 60 % celotnih poslovnih prihodkov in izpostavljenosti, ki jih ustvarita ti panogi.

Slika 5.7: Pomembnost identificiranih tveganih podjetij za celotno gospodarstvo in panožna dekompozicija

Opomba: Celotno gospodarstvo predstavlja vsa podjetja v Sloveniji v sektorju S11. Izjema je vrstica »Celotna bančna izpostavljenost«, kjer je prikazan delež bančne izpostavljenosti identificiranih tveganih podjetij v celotni bančni izpostavljenosti, ki ni omejena le na podjetniški sektor S11. Na desni sliki panoge iz predelovalne industrije z manj kot 4-odstotnim deležem v vseh poslovnih prihodkih oziroma izpostavljenosti združimo v »Ostale panoge«.

Viri: Banka Slovenije, AJ PES, SloExport, lastni izračuni.

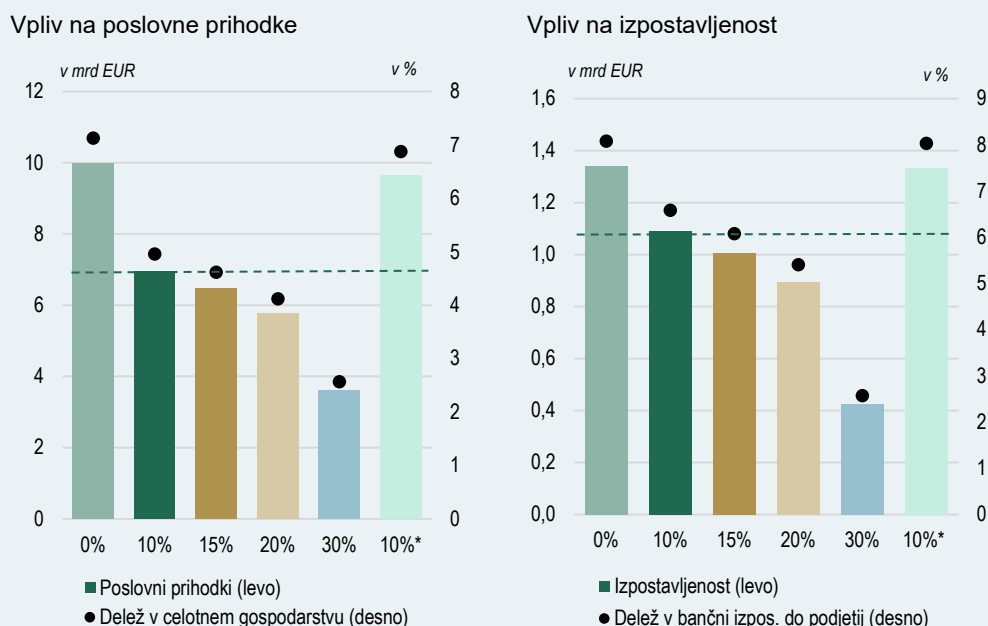
Zanimalo nas je tudi, ali so se stopnje neplačil že začele poviševati, kar bi kazalo na uresničevanje potencialnih tveganj. Podatki do konca leta 2024 še ne kažejo na povišanja stopenj neplačil v bolj izpostavljenih panogah proizvodnje motornih vozil, prikolic in polprikolic ter proizvodnje kovin.

⁷⁹ Vira: AJ PES (2023) in Banka Slovenije (2024). Poročilo o poslovnih terjativah/obveznostih in finančnih naložbah/obveznostih do nerezidentov – KRD.

⁸⁰ Samostojni podjetniki v analizo niso vključeni.

Delež izpostavljenosti do tveganih podjetij v izpostavljenosti do podjetij je pri vseh bankah manjši od 10 %, približno polovica bank pa ima delež, manjši od 1 %. Če bi v imenovalcu zajeli vse bančne izpostavljenosti do vseh segmentov, pa bi bili ti deleži še bistveno manjši, kot je razvidno iz stolpca na sliki 5.7, levo, ki prikazuje delež v celotnem bančnem sistemu. Pomembno je opozoriti, da smo 10-odstotni prag deleža poslovnih terjatev v poslovnih prihodkih določili arbitrarno. Vsa identificirana podjetja ne bodo imela težav s solventnostjo. Podjetja se bodo namreč prilagajala, morda spremenila svoje poslovne modele ipd. Spodaj zato prikazujemo analizo robustnosti. Povišanje praga z 10 % na 20 % na primer nekoliko zniža oceno tveganih poslovnih prihodkov s 7 mrd EUR na 5,8 mrd EUR (slika 5.8, levo), ter tvegane izpostavljenosti z 1,1 mrd EUR na 0,9 mrd EUR (slika 5.8, desno).

Slika 5.8: Vpliv spremembe praga deleža poslovnih terjatev do Nemčije (in tujine) v poslovnih prihodkih

Opomba: * Zadnji stolpec prikazuje primer, kjer pri identifikaciji tveganih podjetij ohranimo prag 10 %, vendar se ne omejimo samo na terjatve do Nemčije, temveč upoštevamo vse terjatve do tujine.

Viri: Banka Slovenije, AJPes, SloExport, lastni izračuni.

V analizi smo se do zdaj omejevali na tveganja, povezana z nemško avtomobilsko industrijo. Če pri identifikaciji tveganih podjetij ohranimo prag 10 %, vendar se ne omejimo samo na terjatve do Nemčije, temveč upoštevamo vse terjatve do tujine, ocenjujemo, da je tveganih prihodkov iz poslovanja 9,6 mrd EUR, tveganih izpostavljenosti pa 1,3 mrd EUR, kar predstavlja 2,4 % celotne izpostavljenosti bančnega sektorja.

Analiza ima določene omejitve. Seznam identificiranih tveganih podjetij ne vključuje podjetij, ki niso del baze podatkov SloExport ali baze podatkov o terjativah iz poslovanja. Kljub temu dodatne analize robustnosti potrjujejo, da je večina poslovnih prihodkov in izpostavljenosti vseeno zajeta.⁸¹ Ob tem analiza ne ocenjuje odpornosti in prilagodljivosti posameznih podjetij, saj bi se lahko mnoga zlahka prestrukturirala tudi v primeru večjega šoka. Prav tako ne poznamo njihove točne strukture proizvodnje. Morda pri katerem podjetju avtomobilska industrija predstavlja le majhen delež izpostavljenosti

⁸¹ V analizi robustnosti panoge proizvodnje motornih vozil, prikolic in polprikolic na vzorcu komitentov plačnikov, ki je tu ne prikazujemo, smo ugotavljali, da to ni večja težava, saj v analizo vseeno zajamemo 93 % poslovnih prihodkov in 75 % izpostavljenosti celotne panoge.

ali pa je njihova tehnologija tako konkurenčna, da bodo zlahka našli nove kupce. Analiza v tem okvirju prav tako ne naslavlja možnih prelivanj šoka naprej po dobavnih verigah. Bolj podrobna analiza bo v kratkem na voljo v Prikazih in analizah.⁸²

V analizi nismo upoštevali drugih aktualnih tveganj, kot so geopolitična tveganja, cene energije ali omejevalni ukrepi v mednarodni trgovini, ki bi lahko poslabšala položaj podjetij. V luči zadnjih dogajanj v zvezi z ameriškimi trgovinskimi carinami smo identificirali tudi podjetja iz tega naslova. Identificirali smo podjetja iz vseh panog, ki imajo delež terjatev do ZDA v celotnih poslovnih prihodkih večji od 10 % (enako kot za Nemčijo, vendar se tukaj ne omejimo na predelovalno industrijo). Ta podjetja prispevajo 0,34 mrd EUR poslovnih prihodkov (0,2 % celotnega gospodarstva) ter predstavljajo 0,19 mrd EUR (0,3 %) bančnih izpostavljenosti. Njihov neposredni vpliv je torej precej manjši kot vpliv neposredne povezanosti z nemško avtomobilsko industrijo. Nismo pa upoštevali posrednih vplivov, na primer vpliva carin na druge države, ki so naše trgovinske partnerice, in prelivanja šoka prek njih na Slovenijo. Ti učinki bodo verjetno precej večji. V analizi S&P Global so z vidika tveganja ameriških carin med petimi najbolj tveganimi evropskimi državami izpostavili tudi Slovenijo, kjer so posebej poudarili posredna tveganja preko nemške avtomobilske industrije. Zato imamo lahko zgornje rezultate v mislih tudi v luči ameriških trgovinskih carin.⁸³

⁸² Avtorska publikacija *Risk Assessment of Slovenian Companies and Banks Exposed to the German Automotive Industry* bo predvidoma objavljena še v letu 2025.

⁸³ S&P Global: Ameriške carine bi najbolj prizadele srednjo Evropo, tudi Slovenijo. (2025). Forbes Slovenija.

6 Nebančne finančne institucije

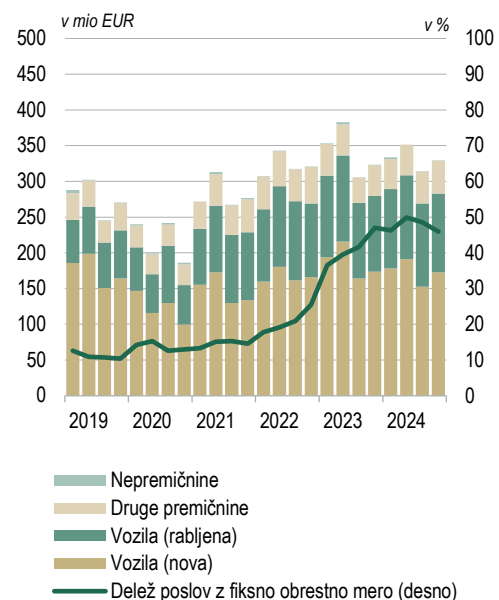
6.1 Lizinške družbe

Tveganje, ki izhaja iz lizinških družb, ocenjujemo kot nizko, s povišano tendenco tveganja. Lizinške družbe so v letu 2024 zaključile trend hitre medletne rasti novih poslov, saj so lani sklenile nekoliko manj poslov kot leto pred tem. V okolju zniževanja obrestnih mer so se v začetku lanskega leta začele zniževati tudi obrestne mere pri lizinških poslih. Dobičkonosnost lizinških družb se je že tretje leto zapored zmanjšala. Okrepila sta se bilančna vsota lizinških družb in stanje lizinških poslov. Zamude lizinških poslov še naprej ostajajo na nizkih ravneh.

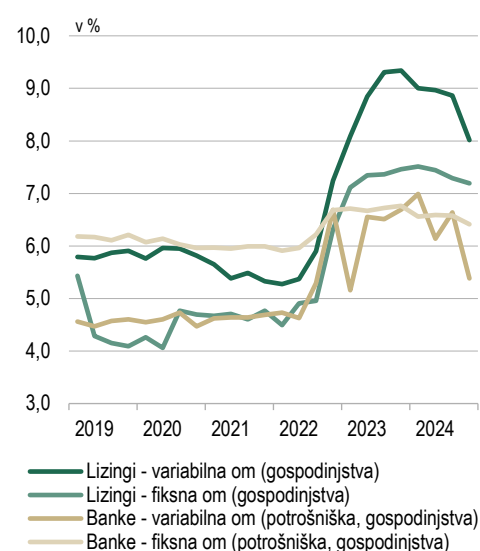
Lizinške družbe so v letu 2024 zaključile trend hitre medletne rasti novih poslov. Lizinške družbe so sklenile za 1,3 mrd EUR novih poslov oziroma 2,7 % manj kot v letu 2023 (slika 6.1, levo). Največji padec je bil pri poslih, sklenjenih za financiranje proizvodnje opreme in strojev ter za komercialna in motorna vozila. Posli, sklenjeni za financiranje osebnih vozil, so ostali na enaki ravni kot leto pred tem. Z zamikom je nižanju ključnih obrestnih mer ECB-ja v prvem polletju 2024, prvič po tretjem četrtletju 2022, sledil upad obrestnih mer pri novoodobrenih poslih. Razlika med povprečno obrestno mero novih lizinških poslov z gospodinjstvi in povprečno obrestno mero potrošniških bančnih posojil se je v zadnjem četrtletju zopet nekoliko povečala (slika 6.1, desno). Nižanje obrestnih mer pri lizinških poslih se je odrazilo tudi v manjšem deležu novih poslov, sklenjenih s fiksno obrestno mero. Konec decembra 2024 je bilo s fiksno obrestno mero sklenjenih 46,0 % vseh poslov (slika 6.1, levo).

Slika 6.1: Novoodobreni posli in gibanje obrestnih mer lizinških poslov

Novoodobreni lizinški posli glede na namen financiranja in glede na vrsto sklenjene obrestne mere

Gibanje povprečnih obrestnih mer poslov, sklenjenih z gospodinjstvi

Vir: Banka Slovenije.

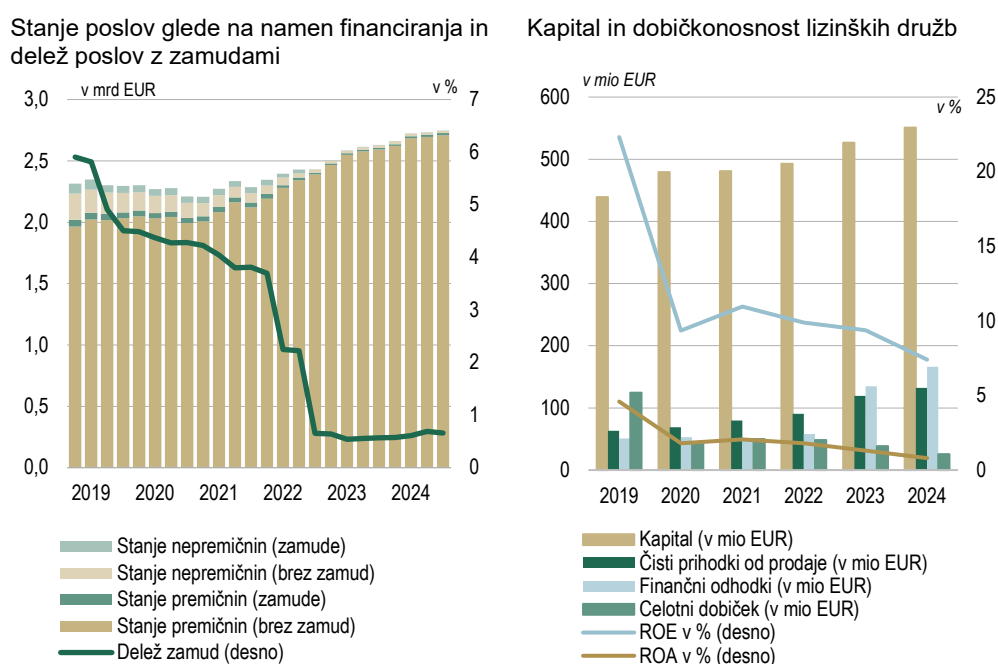
Slovenske lizinške družbe izvajajo pretežno finančni najem.⁸⁴ V večini financirajo nakupe vozil. Med številom novoodobrenih poslov so prevladovali posli z osebnimi avtomobili (49,7 %), sledili so posli s komercialnimi in tovornimi vozili (34,3 %), z ostalimi

⁸⁴ Lizinški posli vključujejo finančni najem (81,7 % obsega poslov), poslovni najem (13,1 %) in posojila (5,2 %).

premičinami (9,1 %) ter s proizvodno opremo in stroji (5,9 %). Večina novih poslov je bila sklenjena z ročnostjo od 5 do 10 let (54,5 %), sledili so posli z ročnostjo od 1 do 5 let (31,4 %). Največ novih poslov je bilo sklenjenih z gospodinjstvi (54,6 %) in z nefinančnimi družbami (45,2 %).

Bilančna vsota liziških družb se je okrepila. Medletno je zrasla za 4,8 %, na 3,1 mrd EUR⁸⁵. Stanje poslov je konec decembra 2024 znašalo 2,7 mrd EUR, kar predstavlja 4,5-odstotno medletno rast (slika 6.2, levo). V stanju poslov prevladujejo posli z gospodinjstvi (59,6 %), sledijo posli, sklenjeni z NFD-ji (39,8 %). Med slednjimi prevladujejo posli v prometu in skladiščenju (23,0 %) ter trgovini (20,8 %). Kakovost liziških poslov ostaja visoka. Terjatve v zamudi nad 90 dni ostajajo stabilne, njihov delež je konec decembra 2024 znašal 0,7 % (slika 6.2, levo).

Slika 6.2: Stanje liziških poslov in dobičkonosnost liziških družb

Vir: Banka Slovenije.

Že tretje leto zapored se dobičkonosnost liziških družb zmanjšuje. Čeprav so liziške družbe zabeležile 11-odstotno rast čistega prihodka od prodaje, dobičkonosnost pada (slika 6.2, desno). Še naprej zaradi višjih stroškov servisiranja dolga ter oslabitev in odpisov iz finančnega najema rastejo finančni odhodki. Dobiček družb je konec lanskega leta znašal 25,4 mio EUR in se tako medletno znižal za 33,9 %.⁸⁵

6.2 Zavarovalnice

Zavarovalnice so v letu 2024, kljub ukinitvi dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja, poslovale z velikimi dobički. Lani so v primerjavi z letom 2023 zbrale manj bruto premij, predvsem zaradi ukinitve dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja. Leto 2024 je minilo brez večjih škodnih dogodkov, zato je bila izplačana vrednost škod precej nižja kot leto pred tem. Kapitalska ustreznost zavarovalnic v Sloveniji ostaja visoka. Uspešno so poslovale tudi pozavarovalnice, ki so zabeležile medletno rast zbranih bruto premij in visok dobiček.

⁸⁵ Primerjava dobička je narejena le za družbe, ki ostajajo v vzorcu poročanja.

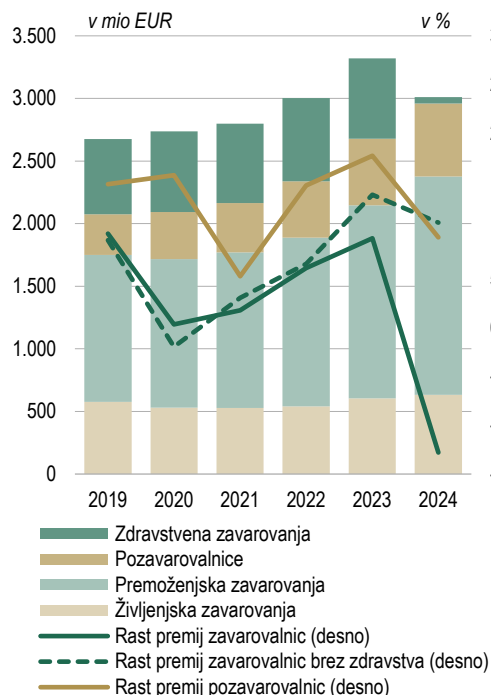
Zavarovalnice so leto 2024 začele brez dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja, kar je vplivalo na padec zbranih bruto premij. Dopolnilno zdravstveno zavarovanje je bilo ukinjeno in preneseno v obvezni zdravstveni prispevek. Posledično so se zbrane bruto premije medletno znižale za 12,8 %, na 2,4 mrd EUR. Če upoštevamo primerjavo premij brez zdravstvenega zavarovanja, so bile zbrane bruto premije medletno višje za 10,8 %. Po vrednosti zbranih bruto premij med premoženjskimi zavarovanji prevladujejo zavarovanja vozil (28,4 %), sledi zavarovanje odgovornosti za prometne nesreče (23,7 %), zavarovanje proti požaru in drugim poškodbam premoženja (22,3 %) ter zavarovanje za primer izgube prihodkov (9,0 %). Pozavarovalnice so zbrale za 578,5 mio EUR bruto premij, 9,3 % več kot v predhodnem letu (slika 6.3. levo). Tri zavarovalnice so v skladu z Uredbo o določitvi najvišje cene premije dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja⁸⁶ iz leta 2023 izdale zahteve za vračilo razlike v prihodkih. Od države so skupaj prejele 33,5 mio EUR nadomestila za povrnitev škode, ki je nastala zaradi omejitve najvišje dovoljene cene premije dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja.

Leto je minilo brez večjih škodnih dogodkov. Manj škod so zavarovalnice izplačale tudi zaradi ukinitve dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja. Izplačane bruto škode zavarovalnic so se medletno znižale za 38,3 %, na 1,4 mrd EUR. Visok medletni padec izplačanih škod je bil pričakovan, saj je lansko leto minilo brez večjih škodnih dogodkov. Brez upoštevanja dela dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja je bil medletni padec škod 10,4 %. Delež izplačil iz premoženjskega dela je znašal 66,1 %, iz življenjskega pa preostalih 33,9 %. Pozavarovalnice so skupaj izplačale 314,8 mio EUR, kar je 32,4 % manj kot leto pred tem (slika 6.3. desno).

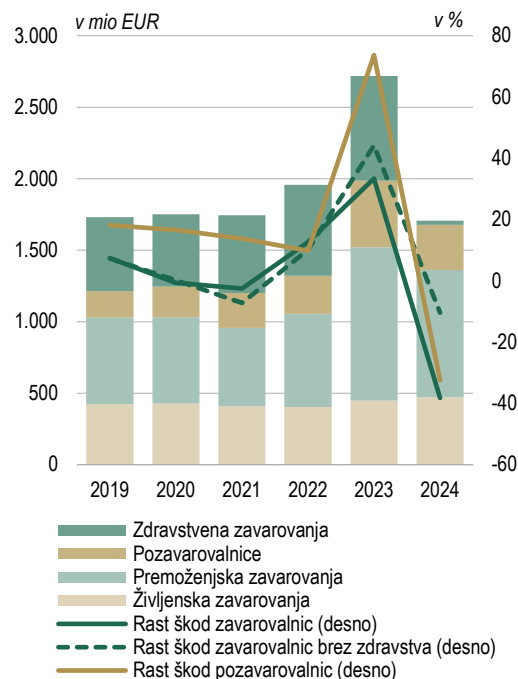
⁸⁶ Uredba o določitvi najvišje cene premije dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja (PISRS)

Slika 6.3: **Zbrane bruto premije in izplačane škode**

Zbrane bruto premije in letne stopnje rasti zavarovanj (po)zavarovalnic

Izplačilo škod in medletne rasti škod (po)zavarovalnic

Vira: AZN, Banka Slovenije.

Škodni količnik zavarovalnic in pozavarovalnic se je bistveno izboljšal. Škodni količnik, ki prikazuje razmerje med bruto izplačanimi odškodninami in bruto zbranimi premijami, se je ob koncu lanskega leta pri zavarovalnicah medletno znižal (izboljšal) za 23,7 odstotne točke (oziroma za 13,7 odstotne točke brez upoštevanja zdravstvenega zavarovanja), na 57,3 %, pri pozavarovalnicah pa za 33,9 odstotne točke, na 54,4 %. V odseku življenjskega zavarovanja je škodni količnik ostal na podobni ravni kot leto pred tem in znašal 74,4 %. Pri premoženjskem zavarovanju se je škodni količnik medletno znižal za 31,5 odstotne točke, na 51,2 % (slika 6.4, levo), saj ni vključeval zdravstvenega⁸⁷ dela, ki je bil v letu 2023 še prisoten pri izračunu količnika. Zaradi uredbe⁸⁸, ki je omejevala najvišjo dovoljeno ceno premije dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja, je bil škodni količnik v letu 2023 znatno višji. Brez upoštevanja zdravstvenega zavarovanja se je škodni količnik premoženjskega zavarovanja znižal za 18,6 odstotne točke.

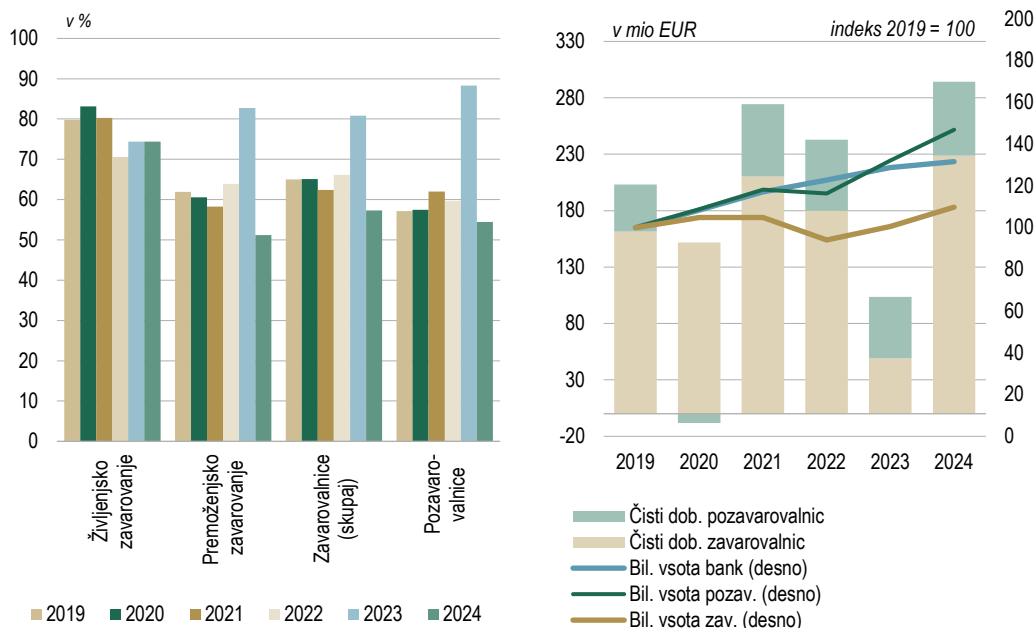
⁸⁷ Dopolnilno zdravstveno zavarovanje je spadalo v segment premoženjskega zavarovanja.

⁸⁸ Uredba o določitvi najvišje cene premije dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja (PISRS)

Slika 6.4: Škodni količnik ter čisti dobiček in bilančna vsota

Škodni količnik (po)zavarovalnic ter življenjskega in premoženjskega odseka

Čisti dobiček in bilančna vsota

Viri: AZN, Banka Slovenije, lastni izračun.

Rast dobička je bila visoka. Dobiček iz premoženjskih zavarovanj je dosegel 140,4 mio EUR, iz življenjskih zavarovanj pa 88,2 mio EUR. Skupaj se je medletno povečal za 367 %, na 228,6 mio EUR (slika 6.4, desno). Po letu 2023, ki je bilo za poslovanje zavarovalnic polno izzivov, je bilo lansko leto z vidika poslovanja bolj ugodno. K izjemni rasti dobička so prispevale zlasti višje zavarovalne premije, veliko manjši obseg škod in dobre razmere na finančnih trgih, pri zavarovalnicah, ki so izvajale dopolnilno zdravstveno zavarovanje, pa tudi prej omenjena nadomestila za izpad prihodkov v letu 2023, ki so bila izplačana v lanskem letu. Dobiček pozavarovalnic je konec leta 2024 znašal 54,5 mio EUR in tako dosegel 20,2-odstotno medletno rast. Bilančna vsota zavarovalnic je konec leta znašala 8,4 mrd EUR in je bila medletno višja za 9,1 %, medtem ko se je bilančna vsota pozavarovalnic medletno zvišala za 11,2 %, na 1,6 mrd EUR.

Tudi kapitalska ustreznost zavarovalnic v Sloveniji ostaja visoka. Mediana kapitalske ustreznosti, merjene s solventnostim kapitalom (količnik SCR), je konec leta 2024 znašala 275,5 %. Mediana kapitalske ustreznosti, merjene z minimalnim zahtevanim kapitalom (količnik MCR), pa je znašala 670,3 %. Pri tem sta v tretjem četrtletju 2024 mediani obeh količnikov ostali višji kot v državah Evropskega gospodarskega prostora (slika 8.24 v prilogi).

6.3 Vzajemni skladi

Globalni delniški trgi so v letu 2024 zabeležili visoke rasti, pri čemer je bila domača borza LJSE ena od najbolj donosnih. Letošnje leto pa je na finančne trge prineslo visoke ravni volatilnosti, ki jih povzročajo predvsem negotovosti glede gospodarskih posledic carinskih ukrepov ZDA. Slednje je v začetku aprila sprožilo tudi močan prodajni pritisk na vseh večjih borznih trgih. Visoka rast borznega indeksa SBI TOP v lanskem letu je pripomogla k višji likvidnosti domače borze. Domači vzajemni skladi postajajo vedno bolj pripoznan način varčevanja slovenskih gospodinjstev. V lanskem letu so zabeležili rekordno vrednost neto vplačil, izstopali so delniški skladi.

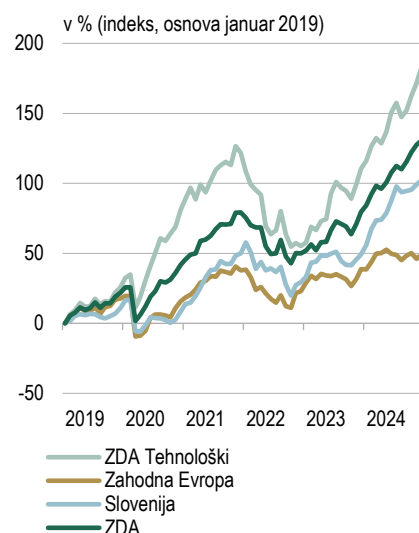
Delniški trgi so v začetku leta 2024 zabeležili nadpovprečne rasti. Rast globalnih borznih indeksov sta poganjala izrazita rast vrednosti tehnoloških podjetij in začetek sproščanja monetarne politike, tako ECB-ja kot Fed-a. Osrednji ameriški indeks S&P 500 je lani pridobil več kot 28 % vrednosti. Evropski indeks STOXX Europe 600 je dosegel 8-odstotno donosnost, medtem ko je domač borzni indeks SBI TOP dosegel kar 33-odstotno rast (slika 6.5, levo). Letošnje leto pa je na borze prineslo znatno negotovost. Carinski ukrepi ZDA in možnost nastanka trgovinske vojne zaradi odziva drugih držav so prispevali k padcu glavnih delniških indeksov.

Zaradi trenda zniževanja inflacije v evrskem območju je ECB lani štirikrat znižala ključne obrestne mere. Depozitna obrestna mera evrskega območja je konec leta 2024 tako znašala 3,0 % in je bila 100 bazičnih točk nižje kot na začetku leta. V letošnjem letu je ECB nadaljevala s sproščanjem denarne politike ter ključne obrestne mere do marca znižala še dvakrat. Fed je lani ključne obrestne mere znižal na treh zasedanjih, prav tako za 100 bazičnih točk, na razpon med 4,25 % in 4,50 %. Na prvih dveh zasedanjih letos Fed ključnih obrestnih mer ni spreminjal.

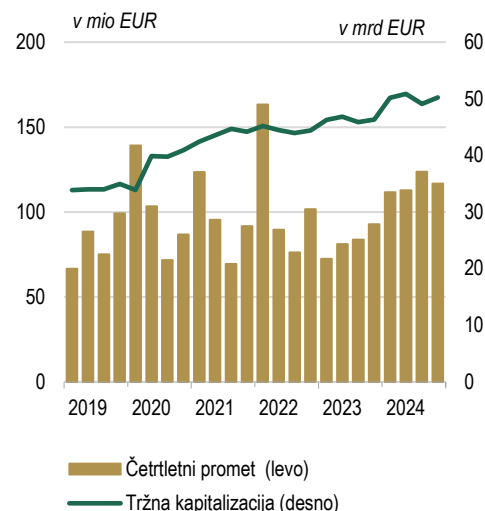
Visoka rast borznega indeksa SBI TOP v lanskem letu je pripomogla k višji likvidnosti na Ljubljanski borzi. Promet brez svežnjev je lani dosegel skupno vrednost 464,9 mio EUR, kar predstavlja 58,3-odstotno medletno rast. Promet z delnicami je znašal 444,3 mio EUR (95,6 % vsega prometa), z zakladnimi menicami 13,3 mio EUR (2,9 %), z obveznicami pa 6,7 mio EUR (1,4 %). Tržna kapitalizacija domače borze se je medletno zvišala za 8,4 % in konec decembra 2024 dosegla obseg 50,2 mrd EUR (slika 6.5, desno).

Slika 6.5: Gibanje izbranih borznih indeksov in tržna kapitalizacija Ljubljanske borze

Gibanje izbranih borznih indeksov

Promet in tržna kapitalizacija Ljubljanske borze

Opomba: Na sliki levo predstavlja ZDA Tehnološki indeks NASDAQ New York, ZDA indeks S&P, Zahodno Evropo indeks Euro Stoxx 600, Slovenijo pa indeks SBIT TOP. Promet na desni sliki prikazuje promet brez svežnjev.

Vira: LJSE, Banka Slovenije

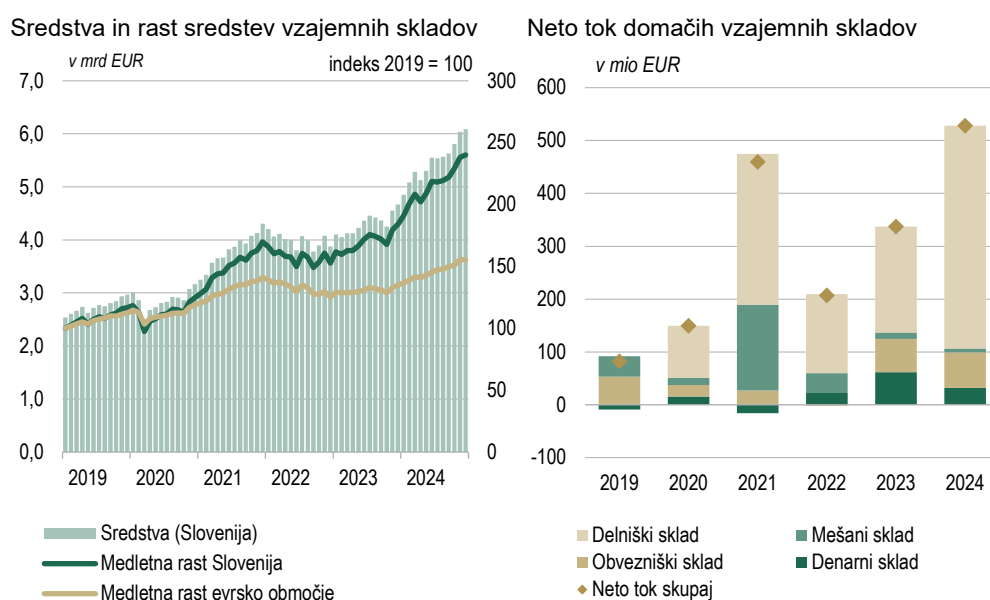
Sredstva vzajemnih skladov so ob koncu leta 2024 dosegla visoke rasti. Obseg sredstev domačih vzajemnih skladov se je medletno povečal za 30,2 %, na 6,3 mrd EUR. Domači vzajemni skladi imajo največ naložb v delnicah in enotah investicijskih skladov. V primerjavi s skladi evrskega območja, ki imajo naložen precej večji

delež sredstev v dolžniških vrednostnih papirjih, so domači vzajemni skladi bolj izpostavljeni tržnemu tveganju. Visoka izpostavljenost domačih vzajemnih skladov do delniških naložb je skupaj s prevrednotenji prispevala tudi k hitrejši rasti sredstev v primerjavi z evrskim povprečjem (slika 6.6, levo).

Varčevalci postajajo vedno bolj naklonjeni varčevanju v vzajemnih skladih, kar je podprto z rastjo vrednosti enot premoženja (VEP) domačih vzajemnih skladov.

Lani je bila zabeležena rast števila varčevalcev, kar kaže na večjo udeležbo slovenskih gospodinjstev na finančnih trgih. Neto vplačila v vzajemne sklade so se medletno zvišala za 56,4 % in znašala rekordnih 528,0 mio EUR. Ob tem je prirast vlog nebančnega sektorja lani znašal 1,4 % oziroma 563 mio EUR.⁸⁹ Nekoliko nižji prirast vlog bi lahko bil posledica preusmeritev sredstev v vzajemne sklade. Največji lastniki enot domačih investicijskih skladov ostajajo gospodinjstva, ki so lani vplačala 389,0 mio EUR, kar predstavlja 73,7 % vseh neto vplačil v tem letu. NFD so lani vplačala 40,7 mio EUR, večino svojih sredstev so naložile v denarne sklade.

Slika 6.6: Sredstva in neto tok domačih vzajemnih skladov

Opomba: Na sliki levo niso vključeni denarni skladi.
Viri: Banka Slovenije, ECB, SDW.

Delniški skladi še naprej ostajajo najbolj priljubljena vrsta skladov med vlagatelji.

V delniške sklade je bilo lani vplačanih 421,3 mio EUR (79,8 % vseh neto vplačil), kar je več kot vsa neto vplačila v vse vrste vzajemnih skladov leto pred tem. Sledili so obvezniški skladi, v katere je bilo vplačanih 66,9 mio EUR (12,7 % vseh neto vplačil). Delniške naložbe domačih vzajemnih skladov imajo najvišjo izpostavljenost do delniških družb iz ZDA (55,4 %) in iz držav članic evrskega območja (25,5 %). V zadnjih dveh letih je zaradi višje rasti ameriškega indeksa S&P 500 (predvsem ameriških tehnoloških delnic) v primerjavi z evropskimi delniškimi borzami prišlo do večjega premika od delnic evrskega območja k delniškim družbam iz ZDA. Naložbe v dolžniške vrednostne papirje pa so večinoma usmerjene v države evrskega območja (72,8 %).

Sredstva v upravljanju alternativnih skladov še naprej rastejo, vendar se njihova rast upočasnjuje. Sredstva alternativnih skladov s sedežem v Sloveniji so konec lanskega leta znašala 845,2 mio EUR, 12,8 % več kot konec leta 2023. Najvišjo medletno

⁸⁹ Glej poglavje 2.2: Tveganje financiranja

rast sredstev med vrstami alternativnih skladov so dosegli hedge skladi. Med vrstami alternativnih skladov prevladujejo skladi zasebnega kapitala (36,3 %), sledijo nepremičninski skladi (27,4 %).

7 Makrobonitetna politika za bančni sistem in lizinške družbe

V Banki Slovenije tudi v letu 2025 ohranjamo preventivno naravnost makrobonitetne politike, podobno kot leto prej. Glede na tveganja, ki pretežno izvirajo iz makroekonomskega okolja, je pomembno, da z veljavnimi instrumenti makrobonitetne politike vzdržujemo odpornost bančnega sistema. Od 1. 1. 2025 morajo banke izpolnjevati pozitivno nevtralno stopnjo proticikličnega blažilnika pri 1,0 %, sektorska blažilnika pa v višini 0,5 % zneska skupne izpostavljenosti tveganjem za vse izpostavljenosti na drobno do fizičnih oseb. Dodaten blažilnik mora izpolnjevati tudi pet drugih sistemsko pomembnih bank. Hkrati z ukrepom omejevanja kreditiranja prebivalstva spodbujamo vzdržnejše zadolževanje gospodinjstev, s čimer se povečuje odpornost posojiljemalcev in zmanjšuje kreditno tveganje bank. Od 1. 1. 2025 pa ne velja več strožje merilo, ki je določalo, kateri del izpostavljenosti, zavarovane s stanovanjsko nepremičnino, se lahko ugodneje tehta, saj je začel veljati CRR3, ki strožje določa ugodnejše tehtanje.

Namen makrobonitetne politike

Makrobonitetna politika je ekonomska politika, s katero identificiramo, spremljamo, ocenjujemo in zmanjšujemo ali preprečujemo sistemska tveganja za finančno stabilnost. Končni cilj makrobonitetne politike je v skladu z Zakonom o makrobonitetnem nadzoru finančnega sistema zaščita stabilnosti celotnega finančnega sistema, kar vključuje povečanje odpornosti finančnega sistema ter preprečevanje in zmanjševanje kopičenja sistemskih tveganj, s čimer se zagotavlja trajnostni prispevek finančnega sektorja h gospodarski rasti. Države EU imamo na voljo številne makrobonitetne instrumente, ki jih lahko uporabimo in prilagodimo glede na identificirana sistemska tveganja in raven odpornosti finančnega sistema. Makrobonitetne instrumente lahko na splošno razvrstimo v tri glavne skupine: 1) likvidnostne instrumente, 2) kapitalne instrumente in 3) instrumente v zvezi s posojiljemalci (angl. Borrower Based Measures, BBM). Makrobonitetni instrumenti, ki vplivajo na kapital bank, so namenjeni krepitvi odpornosti bančnega sistema, makrobonitetni instrumenti, ki vplivajo na posojiljemalce, pa vzpostavljajo minimalne kreditne standarde in lahko omejijo čezmerno kreditno rast. Manj pogosto uporabljeni likvidnostni instrumenti bodisi zmanjšujejo tveganje financiranja bodisi povečujejo likvidnostno odpornost bančnega sistema. Nekateri makrobonitetni instrumenti se uporabljajo v enaki obliki po vseh državah EU, medtem ko se drugi instrumenti oblikujejo glede na specifičnosti posameznega bančnega sistema oziroma sistemskih tveganj (tabela 7.1).

Pregled makrobonitetnih politik v Evropi

Ohranjanje odpornosti bančnega sistema ob eventualnem obratu finančnega cikla ostaja ključnega pomena. Makrobonitetni organi nadaljujejo z uvajanjem novih ali prilagajanjem obstoječih ukrepov za krepitev odpornosti bank. To vključuje zviševanje stopenj sprostljivih kapitalskih blažilnikov, kot sta proticiklični kapitalski blažilnik (CCyB) in (sektorski) blažilnik sistemskih tveganj (SyRB), z namenom naslavljanja ob-

stoječih ranljivosti in dodatne krepitve odpornosti ter povečevanja manevrskega prostora makrobonitetne politike **z vidika Banke Slovenije**.⁹⁰ Ti ukrepi dopolnjujejo obstoječe ukrepe na strani posojilojemalcev, ki so bili učinkoviti pri krepitvi odpornosti posojilojemalcev in so pomagali preprečiti poslabšanje kakovosti kreditov. Ta celovit sklop politik je prispeval k večji odpornosti bančnega sektorja na vrsto neugodnih šokov, ki so prizadeli evrsko območje.⁹¹

Od objave zadnjega Poročila o finančni stabilnosti oktobra 2024 se je za zvišanje stopnje CCyB odločilo še pet držav (Ciper, Grčija, Poljska, Portugalska in Španija).⁹² V Evropi se vse bolj uveljavlja pristop pozitivne nevtralne stopnje CCyB. Ta pristop daje prednost strokovni presoji nad mehanskim določanjem stopenj in omogoča pristojnim organom krepitev odpornosti bančnega sistema tudi v odsotnosti povečevanja cikličnih sistemskih tveganj. S tem lahko ciklična tveganja obravnavamo že v zgodnji fazi njihovega nastanka in bolj prilagodljivo sproščamo blažilnik ob šokih, ki niso neposredno povezani z domačimi finančnimi neravnovesji. Ta pristop, vključno s Slovenijo, trenutno uporablja še 17 evropskih držav.⁹³ Približno polovica drugih držav, ki tega pristopa ne uporabljajo, pa ga je pripravljena uvesti v prihodnosti.⁹⁴

V državah članicah EU so precej razširjeni tudi makrobonitetni ukrepi na strani posojilojemalcev, ki omejujejo kreditiranje prebivalstva. Najpogostejša instrumenta omejevanja kreditiranja prebivalstva sta razmerje LTV (angl. Loan-to-Value) in razmerje DSTI (angl. Debt Service-to-Income), ki ju uporabljamo tudi pri nas. DSTI določa maksimalni znesek odplačila dolga glede na dohodek posojilojemalca ter je opredeljen kot razmerje med zneskom servisiranja dolga in dohodkom posojilojemalca, medtem ko razmerje LTV velja za vsa posojila, zavarovana s stanovanjsko nepremičnino (potrošniška in stanovanjska). Drugi manj pogosti ukrepi vključujejo omejitve ročnosti posojil, omejitve razmerja DTI (angl. Debt-to-Income), ki omejuje skupno zadolženost glede na dohodek, razmerje LSTI (angl. Loan-Service-to-Income), ki za razliko od razmerja DSTI v števcu upošteva le znesek odplačila posojila in ne celotnega dolga posameznika, ter razmerje LTI (angl. Loan-to-Income), ki omejuje višino posojila glede na dohodek posameznika (Tabela 8.6).

Nekatere države imamo uveden sektorski blažilnik sistemskih tveganj. Ta ukrep se uporablja predvsem za povečevanje odpornosti bančnega sistema na strukturna sistemska tveganja, ki izhajajo s trga stanovanjskih nepremičnin. V Sloveniji, Belgiji, Litvi, Malti, Nemčiji in na Portugalskem je tako implementiran sektorski blažilnik sistemskih tveganj, ki posebej obravnava izpostavljenost bank do posojil, zavarovanih s stanovanjskimi nepremičninami. Avstrija, Bolgarija, Finska, Hrvaška, Romunija in Švedska pa imajo v veljavi blažilnik sistemskih tveganj, ki se uporablja za celotno izpostavljenost. Makrobonitetni organi s sektorskim blažilnikom naslavlajo tudi nekatera druga tveganja. Slovenija blažilnik uporablja tudi za posojila prebivalstvu, ki niso zavarovana s stanovanjskimi nepremičninami, Francija za izpostavljenosti do določenih NFD, Danska pa za izpostavljenosti do nepremičninskih družb.

⁹⁰ ESRB opredeljuje »manevrski prostor makrobonitetne politike« kot skupni obseg sprostitljivih in nesprostitljivih kapitalskih blažilnikov v bančnem sektorju. Ta pojem zajema vse zahteve glede blažilnikov, ki so namenjene krepitvi odpornosti finančnih institucij in podpiranju kreditiranja v obdobjih finančnega stresa. Več o tem na: Review of the EU Macroprudential Framework for the Banking Sector - Concept Note.

⁹¹ [Financial Stability Review, november 2024](#)

⁹² Vrednosti proticikličnega kapitalskega blažilnika držav Evropskega gospodarskega prostora so na voljo na spletni strani ESRB: Countercyclical capital buffer (europa.eu)

⁹³ Ciper, Češka, Danska, Estonija, Grčija, Irska, Islandija, Latvija, Litva, Madžarska, Nizozemska, Norveška, Poljska, Portugalska, Španija in Velika Britanija.

⁹⁴ [Using the countercyclical capital buffer to build up resilience early in the cycle](#)

Vsaka država članica EU enkrat letno identificira druge sistemsko pomembne banke (DSPB). Tem bankam so naloženi dodatni kapitalski blažilniki, katerih namen je absorbirati morebitne izgube bank, ki imajo ključno vlogo v nekem bančnem sistemu. Njihov propad bi pomenil veliko tveganje za stabilnost finančnega sistema. Svet ECB je 27. novembra 2024 sprejel odločitev o uvedbi nadgrajene metodologije za določanje minimalne stopnje blažilnika za druge sistemsko pomembne banke (DSPB), ki se bo uporabljala od 1. januarja 2025.⁹⁵ Nova metodologija poleg nacionalnega pomena upošteva tudi pomen teh institucij za bančno unijo kot celoto. Cilj spremembe je zmanjšati neupravičeno raznolikost med državami, zagotoviti večjo doslednost pri kapitalskih zahtevah ter prispevati k utrjevanju finančne stabilnosti in enakih pogojev znotraj bančne unije.

Makrobonitetna politika Banke Slovenije

Ključna tveganja za slovenski bančni sistem aktivno blažimo z makrobonitetnimi instrumenti, s katerimi tudi krepimo odpornost bančnega sistema nanje. Trenutno za slovenski bančni sistem veljajo štirje makrobonitetni instrumenti. Blažilnik za druge sistemsko pomembne banke (DSPB), proticiklični kapitalski blažilnik (CCyB) in sektorska blažilnika sistemskih tveganj (SyRB) zahtevajo višjo raven kapitala v bankah ter s tem krepijo (kapitalsko) odpornost bančnega sistema. Makrobonitetne omejitve kreditiranja potrošnikov vzpostavljajo minimalne kreditne standarde, hkrati pa so usmerjene v blažitev in preprečitev čezmerne rasti kreditiranja in čezmernega finančnega vzvoda ter tako zmanjšujejo kreditno tveganje.

Tabela 7.1: Makrobonitetni ukrepi Banke Slovenije

Makrobonitetni ukrep	Leto uvedbe/spremembe	Tip instrumenta	Vmesni cilj	Ocena doseganja cilja
Makrobonitetne omejitve kreditiranja prebivalstva (LTV, DSTI, omejitev ročnosti in LTC)	2016 ¹ /2018 ² /2019 ³ /2020 ⁴ /2022 ⁵ /2023 ⁶	ZAVEZUJOČ	Ublažiti in preprečiti čezmerno rast kreditiranja in čezmerni finančni vzvod.	Izboljšani kreditni standardi pri odobranju potrošniških in stanovanjskih posojil.
Blažilnik za druge sistemsko pomembne banke (DSPB)	2015 ⁷ /2017 ⁸ /2023 ⁹	ZAVEZUJOČ	Omejiti sistemski vpliv izkrivljajočih spodbud, da bi se zmanjšalo moralno tveganje.	Večja odpornost zaradi višje zahteve po CET1, ki pa za banke ni (bila) omejujoča.
Proticiklični kapitalski blažilnik (CCyB)	2016/2022/2023 ¹⁰	ZAVEZUJOČ	Ublažiti in preprečiti čezmerno rast kreditiranja in čezmerni finančni vzvod.	CCyB prispeva k večji odpornosti bančnega sistema.
Sektorska blažilnika sistemskih tveganj	2022/2023 ¹¹	ZAVEZUJOČ	(a) Ublažiti in preprečiti čezmerno rast kreditiranja in čezmerni finančni vzvod.	Večja odpornost bančnega sistema na sistemsko tveganja, ki izhajajo s trga stanovanjskih nepremičnin.

Vir: Banka Slovenije.

¹ V letu 2016 smo uvedli priporočilo glede razmerja LTV in DSTI za stanovanjska posojila.

² Leta 2018 je bilo makrobonitetno priporočilo razširjeno na potrošniška posojila, za katera so poleg omejitev razmerja DSTI veljale tudi omejitve najvišje ročnosti.

³ Leta 2019 sta DSTI in omejitev ročnosti postala zavezujoča makrobonitetna instrumenta.

⁴ Leta 2020 so bile zaradi epidemije covida-19 uvedene prilagoditve ukrepa DSTI, ki so bankam dovolile, da pod določenimi pogoji iz izračuna DSTI izključijo začasno znižanje dohodka med epidemijo.

⁵ 1. 7. 2022 so začele veljati dodatne spremembe omejitev kreditiranja potrošnikov.

⁶ 1. 7. 2023 so začele veljati zadnje spremembe omejitev kreditiranja potrošnikov.

⁷ Leta 2015 smo sprejeli metodologijo za preverjanje meril za določanje banke kot DSPB.

⁸ Leta 2017 smo sprejeli metodologijo za določanje višine stopnje blažilnika za DSPB.

⁹⁵ Izjava Sveta ECB o makrobonitetni politiki z dne 20. decembra 2024.

⁹ Leta 2023 smo spremenili metodologijo za določanje višine stopnje blažilnika za DSPB.

¹⁰ Od 1. 1. 2025 morajo banke izpolnjevati proticiklični kapitalski blažilnik (CCyB) v višini (pozitivne nevtralne stopnje) 1,0 %.

¹¹ Sektorska blažilnika sistemskih tveganj sta bila uvedena v letu 2022, veljati pa sta začela 1. 1. 2023. Novembra 2023 je bila stopnja blažilnika sistemskih tveganj za vse izpostavljenosti na drobno do fizičnih oseb, zavarovane s stanovanjskimi nepremičninami, znižana z 1,0 % na 0,5 % zneska skupne izpostavljenosti tveganjem. Novo stopnjo blažilnika lahko banke upoštevajo od 1. 1. 2025.

Proticiklični kapitalski blažilnik

Proticiklični kapitalski blažilnik služi kot zaščita bančnega sistema pred morebitnimi izgubami ob materializaciji kreditnega tveganja. Njegova vloga je krepitev odpornosti bančnega sistema v času naraščanja cikličnih sistemskih tveganj. V primeru uresničitve kreditnega tveganja blažilnik omogoča, da bančni sistem pokrije izgube z akumuliranim kapitalskim blažilnikom, zgrajenim zaradi aktivne makrobonitetne politike. S tem zmanjšujemo verjetnost prekomernega krčenja kreditiranja realnega gospodarstva v primeru materializacije tveganj.

Banka Slovenije je leta 2023 uvedla koncept pozitivne nevtralne stopnje CCyB. Njen glavni namen je zagotoviti, da ima bančni sistem na voljo zadosten kapital, ki ga je mogoče sprostiti ob pojavu tveganj, ki niso nujno povezana s prekomerno kreditno rastjo in akumulacijo domačih neravnovesij, ampak so posledica materializacije tveganj izven finančnega oziroma bančnega sistema.⁹⁶ Drugi razlogi za uvedbo tega pristopa vključujejo: nestanovitnost podatkovnih serij, negotovost pri merjenju cikličnih tveganj ter časovni zamik pri njihovem ocenjevanju in grajenju proticikličnega blažilnika. Za oceno faze finančnega cikla in standardiziranega oziroma nevtralnega okolja tveganj uporabljamo obstoječi nabor posameznih kazalnikov tveganj, sestavljeni indikator in indikator nevtralnega okolja.

V letu 2025 ohranjamo CCyB za izpostavljenosti v Republiki Sloveniji v višini 1,0 % zneska skupne izpostavljenosti tveganjem. Finančni cikel namreč vztraja v nevtralnem okolju tveganj. Banke morajo to zahtevo izpolnjevati od 1. 1. 2025.

Makrobonitetne omejitve kreditiranja potrošnikov

Makrobonitetne omejitve kreditiranja potrošnikov so namenjene ublažitvi in preprečitvi čezmerne rasti kreditiranja ter čezmernega finančnega vzvoda gospodinjstev. Opredeljujejo minimalne kreditne standarde stanovanjskih in potrošniških posojil ter služijo kot strukturne varovalke za vzdržno zadolževanje gospodinjstev v vseh fazah finančnega cikla.

V Sloveniji uporabljamo štiri makrobonitetne instrumente v zvezi s posojilodajalci. To so: 1) omejitev razmerja med stroškom servisiranja dolga in dohodkom potrošnika (DSTI), 2) omejitev razmerja med zneskom posojila in vrednostjo nepremičnine (LTV), 3) omejitev ročnosti potrošniških posojil ter 4) omejitev razmerja med zneskom premostitvenega kredita, zavarovanega s finančnimi instrumenti in vrednostjo finančnih instrumentov, s katerimi je kredit zavarovan (LTC).⁹⁷ V tem poglavju prikazujemo glavne značilnosti potrošniških in stanovanjskih posojil v zadnjih letih ter na tej podlagi podajamo oceno ustreznosti trenutne kalibracije makrobonitetnih instrumentov.

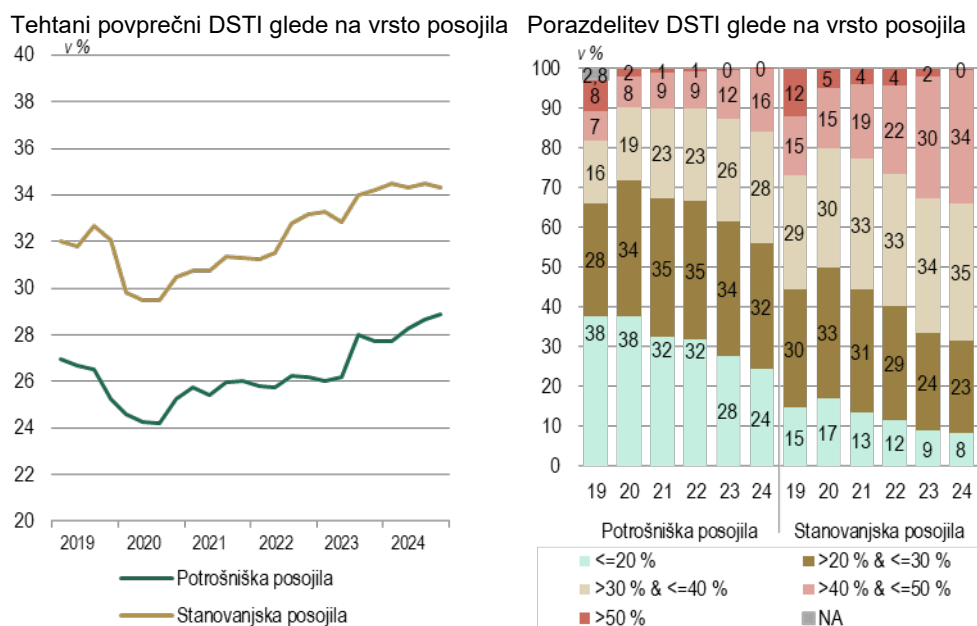
V zadnjem letu se je povprečno razmerje DSTI povečalo predvsem pri potrošniških posojilih. Pri stanovanjskih posojilih se to razmerje povečuje že dlje časa, v zadnjem letu pa ostaja stabilno. Kljub povečanju ostaja razmerje DSTI na vzdržnih ravneh,

⁹⁶ Več informacij o pozitivni nevtralni stopnji CCyB in nevtralnem okolju tveganj je na voljo na [spletni strani Banke Slovenije](#).

⁹⁷ Več o vsebini in zadnjih prilagoditvah makrobonitetnih omejitev kreditiranja prebivalstva na [Makrobonitetne omejitve kreditiranja potrošnikov](#), [Poročilo o finančni stabilnosti, oktober 2023](#) in [Poročilo o finančni stabilnosti, november 2024](#).

saj so potrošniki s potrošniškimi posojili v zadnjih dveh letih za poplačilo dolga namenili povprečno 27,7 % dohodka⁹⁸, medtem ko so potrošniki s stanovanjskimi posojili za odplačilo dolga namenili povprečno 34,0 % dohodka. V zadnjih letih se povečuje delež novih posojil z DSTI nad 30 % in do 50 %, to velja tako za potrošniška kot za stanovanjska posojila. Pri potrošniških posojilih posli z DSTI med 40 % in 50 % predstavljajo le okoli 16 % vseh novih posojil, pri stanovanjskih posojilih pa kar tretjino novih poslov. Največ potrošniških posojil je sicer odobrenih z DSTI nad 20 % in do 30 %, pri stanovanjskih posojilih pa prevladujejo posojila z DSTI nad 30 % in do 40 %.

Slika 7.1: Tehtani povprečni DSTI glede na vrsto posojila in porazdelitev DSTI glede na vrsto posojila

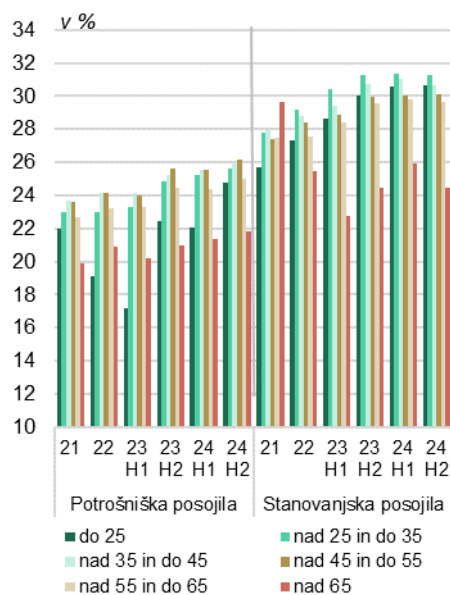
Vir: Banka Slovenije.

Opazimo lahko, da imajo zlasti pri potrošniških posojilih komitenti, ki so mlajši od 25 let, in komitenti, starejši od 65 let, v povprečju nižji DSTI kot preostali komitenti. Povprečni DSTI preostalih starostnih skupin se ne razlikuje bistveno, nekoliko nižji je le pri komitentih, ki spadajo v starostni razred med 55 in 65 let. Po prilagoditvi makrobonitetnega ukrepa v letu 2023 se je delež obeh vrst posojil, ki so bila odobrena potrošnikom z dohodkom, manjšim ali enakim 76 % bruto minimalne plače, povečal, a ostaja zelo majhen. Glavnina posojil je še naprej odobrena potrošnikom s poročanym dohodkom, večjim od povprečne neto plače in manjšim ali enakim 1,5-kratniku povprečne neto plače.

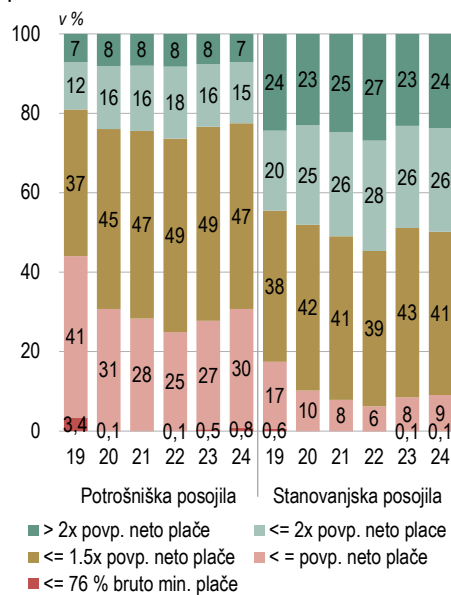
⁹⁸ Banka pri izračunu letnega dohodka potrošnika upošteva prejeme iz vseh dohodkovnih virov, kot jih opredeljuje Zakon o dohodnini (dohodki iz delovnega razmerja, dohodki iz dejavnosti, pokojnine, prejemki od oddaje nepremičnin, finančnih investicij in drugih virov). (Sklep o makrobonitetnih omejitvah kreditiranja potrošnikov, 7. člen).

Slika 7.2: **Porazdelitev razmerja DSTI glede na starost in porazdelitev novih posojil glede na dohodek potrošnika**

Porazdelitev razmerja DSTI glede na starost komitenta

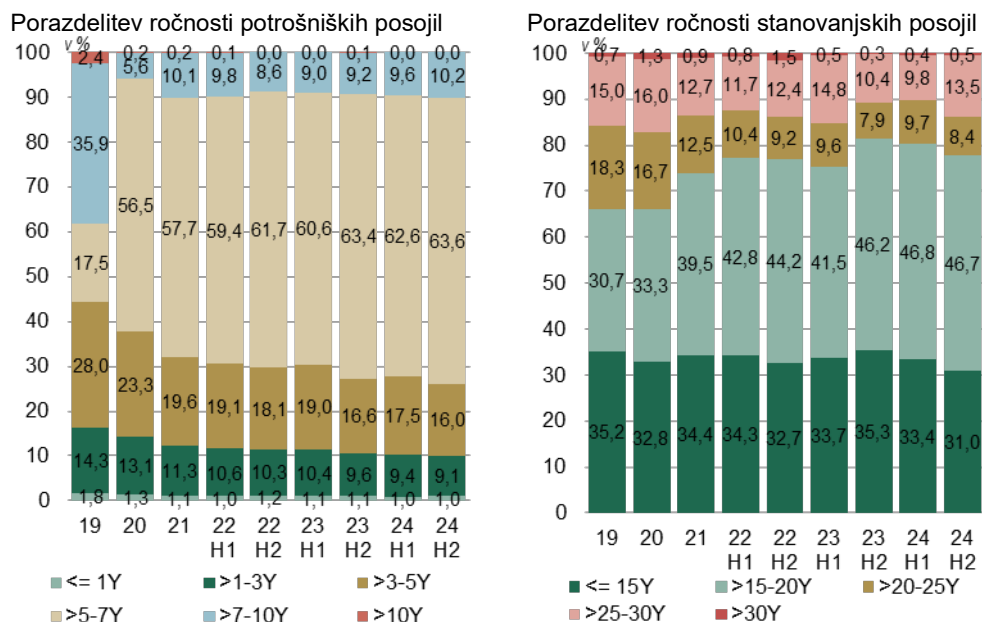
Porazdelitev novih posojil glede na dohodek potrošnika

Opomba: Porazdelitev je prikazana na podlagi seštevka zneska posojila.
Vir: Banka Slovenije.

Pri porazdelitvi ročnosti novih posojil je prišlo do manjših sprememb. Pri porazdelitvi ročnosti novih potrošniških posojil se je v zadnji polovici leta rahlo povečal delež posojil z ročnostjo med 5 in 7 let ter ročnostjo med 7 in 10 let, do večjih sprememb pa v zadnjih letih ne prihaja (slika 7.3, levo). Delež odstopanj potrošniških posojil od najdaljše ročnosti ne presega dovoljene kvote odstopanj. Pri porazdelitvi ročnosti stanovanjskih posojil je opaziti določene spremembe (slika 7.3, desno). Delež stanovanjskih posojil z ročnostjo med 15 in 20 let se je z letom 2021, ob zmanjšanju deleža posojil z ročnostjo nad 20 let, precej povečal in še vedno predstavlja glavino novih stanovanjskih posojil. Po številu je večina stanovanjskih posojil odobrena z ročnostjo do 15 let, v znesku pa ta posojila predstavljajo okoli 30 % mase novih posojil. Povprečna ročnost stanovanjskih posojil se je v zadnjem letu malenkost podaljšala, saj je bilo v zadnjih nekaj četrtletjih odobrenih več stanovanjskih posojil z ročnostjo nad 20 let.

Slika 7.3: **Porazdelitev ročnosti pri potrošniških in stanovanjskih posojilih**

Opomba: Porazdelitev je prikazana na podlagi seštevka zneska posojila.
Vir: Banka Slovenije.

Delež odstopanj od omejitve razmerja DSTI ne presega dovoljene ravni. Ob prilagoditvi makrobonitetnih instrumentov so imele banke nekaj težav z izračunom dovoljenih odstopanj od razmerja DSTI, vendar so do konca leta 2023 te težave odpravile. Pri potrošniških posojilih je v zadnjem četrtletju 2024 delež odstopanj dosegel maksimalno dovoljeno raven.

Razmerje LTV se je tudi v drugi polovici leta 2024 rahlo povečalo. Povprečni LTV pri posojilih za primarno nepremičnino v Q4 2024 znaša okoli 67 %, medtem ko znaša povprečni LTV za sekundarno nepremičnino 58 %. Povečal se je tudi delež odstopanj od priporočenega razmerja LTV, odstopanje od priporočenega razmerja LTV pa je pogostejše pri posojilih za sekundarno nepremičnino. V letu 2024 je v primeru primarne nepremičnine od priporočila LTV odstopalo povprečno 11 % vseh posojil, zavarovanih s stanovanjsko nepremičnino, v primeru sekundarne nepremičnine pa povprečno 27 % vseh posojil, zavarovanih s stanovanjsko nepremičnino (slika 8.23). Povprečno razmerje DTI ostaja pri potrošniških posojilih stabilno, medtem ko se je pri stanovanjskih posojilih po uvedbi zavezujočih makrobonitetnih instrumentov leta 2019 znižalo, v zadnjih dveh letih pa spet malce povišalo. Porazdelitev razmerja DTI pokaže, da se v letu 2024 povečuje delež potrošnikov z DTI, večjim ali enakim 3, pri potrošniških posojilih in delež potrošnikov z DTI, večjim ali enakim 8, pri stanovanjskih posojilih (slika 8.24). Povprečna ročnost potrošniških posojil se je v zadnjih letih rahlo povečala, vendar ostaja na vzdržnih ravneh. Tudi delež odstopanj od omejitve ročnosti ostaja stabilen pri okoli 11 %.

Tabela 7.2: Povprečne vrednosti izbranih parametrov za stanovanjska in potrošniška posojila ter delež odstopanj od makrobonitetnih instrumentov

Tehtano povprečje	2019 Q4 ¹	2020	2021	2022	2023 Q1	2023 Q2	2023 Q3	2023 Q4	2024 Q1	2024 Q2	2024 Q3	2024 Q4
Stanovanjska posojila												
LTV	67,7 %	67,6 %	63,7 %	59,5 %	58,3 %	58,1 %	60,8 %	59,2 %	60,8 %	61,8 %	62,4 %	65,0 %
Delež odstopanj LTV ²	19,8 %	15,8 %	11,1 %	10,7 %	11,5 %	10,0 %	15,1 %	11,5 %	13,3 %	14,0 %	15,0 %	17,3 %
DSTI	32,1 %	29,9 %	31,0 %	32,2 %	33,3 %	32,8 %	34,0 %	34,2 %	34,5 %	34,4 %	34,5 %	34,3 %
Delež odstopanj DSTI ³	15,7 %	4,9 %	5,5 %	4,0 %	7,1 %	5,7 %	4,8 %	2,5 %	1,3 %	1,8 %	1,8 %	1,5 %
Povprečna ročnost	19,1	19,3	18,8	18,5	18,7	18,3	17,9	17,9	18,0	18,3	18,6	19,0
Potrošniška posojila												
DSTI	26,4 %	24,6 %	25,8 %	26,0 %	26,0 %	26,2 %	28,0 %	27,7 %	27,7 %	28,3 %	28,7 %	28,9 %
Delež odstopanj DSTI ³	21,8 %	4,3 %	6,2 %	3,8 %	7,0 %	7,5 %	3,7 %	2,2 %	2,9 %	2,5 %	2,8 %	3,0 %
Povprečna ročnost v letih	6,5	5,8	6,2	6,1	6,1	6,2	6,3	6,3	6,3	6,3	6,4	6,4
Delež odstopanj ročnost ⁴	2,3 % ⁵	5,8 %	12,2 %	10,6 %	11,7 %	11,3 %	8,7 %	11,7 %	12,0 %	11,4 %	10,7 %	11,9 %

¹ Instrumenta omejevanja DSTI in ročnosti (pri potrošniških posojilih) sta postala zavezujoča s 1. novembrom 2019. Takrat se je najvišja dovoljena ročnost potrošniških posojil skrajšala z 10 na 7 let.

² Delež odstopanj od omejitve LTV je izračunan kot znesek vseh stanovanjskih posojil, zavarovanih s stanovanjsko nepremičnino, ki presegajo priporočeno razmerje LTV, glede na znesek vseh stanovanjskih posojil, zavarovanih s stanovanjsko nepremičnino, odobrenih v istem četrtletju.

³ Delež odstopanj od omejitve DSTI je do Q3 2022 izračunan kot znesek vseh posojil, ki presegajo maksimalno dovoljeno razmerje DSTI, glede na znesek vseh posojil, ki so skladna z makrobonitetnimi ukrepi in so bila odobrena v istem četrtletju. Po Q2 2022 pa je delež odstopanj izračunan glede na znesek vseh posojil, ki so skladna z makrobonitetnimi ukrepi in so bila odobrena v prejšnjem četrtletju. Do Q3 2023 je dovoljen delež odstopanj od predpisanega razmerja DSTI znašal 10 %, od Q3 2023 pa znaša 3 %.

⁴ Delež odstopanj od omejitve ročnosti je do Q3 2022 izračunan kot znesek vseh posojil, ki presegajo maksimalno dovoljeno ročnost glede na znesek vseh posojil, ki so skladna z makrobonitetnimi ukrepi in so bila odobrena v istem četrtletju. Po Q2 2022 pa je delež odstopanj izračunan glede na znesek vseh posojil, ki so skladna z makrobonitetnimi ukrepi in so bila odobrena v prejšnjem četrtletju.

⁵ V prvih treh četrtletjih leta 2019, ko makrobonitetne omejitve kreditiranja potrošnikov še niso bile uvedene, je bilo v povprečju z ročnostjo nad 7 let odobrenih kar 41 % vseh novih potrošniških posojil.

Vir: Banka Slovenije

Na podlagi analize tveganj in prikazanih značilnosti posojil potrošnikom ocenjujemo, da je kalibracija makrobonitetnih instrumentov trenutno še ustrezna. Potrošniki za odplačilo dolga namenijo vedno večji delež dohodka, kljub temu povprečno razmerje DSTI ostaja na vzdržnih ravneh, dodatno pa k zmanjšanju tveganja prispeva dejstvo, da je bilo od leta 2022 dalje več kot 95 % potrošniških in stanovanjskih posojil odobrenih s fiksno obrestno mero.

Blažilnik sistemskih tveganj

Od leta 2023 sta v veljavi dva sektorska blažilnika sistemskih tveganj (SyRB). Zahteve po vzdrževanju SyRB v Republiki Sloveniji, ki jih morajo banke izpolnjevati od 1. 1. 2025, znašajo: (i) 0,5 % za vse izpostavljenosti na drobno do fizičnih oseb, zavarovane s stanovanjskimi nepremičninami, in (ii) 0,5 % za vse druge izpostavljenosti do fizičnih oseb, razen izpostavljenosti iz točke (i).

Druge sistemsko pomembne banke

V skladu z 242. členom Zakona o bančništvu najmanj enkrat letno preverimo izpolnjevanje meril za druge sistemsko pomembne banke (DSPB) ter s tem povezano ustreznost določenih stopenj blažilnika za DSPB.⁹⁹ Pri identifikaciji DSPB sledimo metodologiji EBA, pri določanju višine blažilnika za DSPB in razvrščanju bank v razrede z enakim blažilnikom pa je primarni kriterij ocena sistemske pomembnosti banke. Zaradi pravne združitve bank SKB in NKBM je bilo v letu 2024 identificiranih pet DSPB, ena manj kot lani. V okviru redne analize sistemske pomembnosti bank je pri dveh bankah prišlo do spremembe blažilnika: pri eni (združeni) banki se je blažilnik povečal za 0,25 odstotne točke, pri drugi pa zmanjšal za enako vrednost. Ocene in stopnja blažilnika za identificirane DSPB so objavljene na naši [spletni strani](#).

Opustitev izvajanja diskrecije iz člena 124 CRR

V skladu s spremembami, ki jih je prinesla novela CRR3, se opušča uporaba diskrecije iz člena 124 CRR, ki omogoča strožjo obravnavo izpostavljenosti, zavarovanih z nepremičninami, pri izračunu kapitalske zahteve za kreditno tveganje po standardiziranem pristopu. Banka Slovenije je namreč kot organ za makrobonitetni nadzor, imenovan za izvajanje 124. člena CRR v skladu z 11. členom ZBan-3, v preteklosti določila strožje merilo za ugodnejšo obravnavo izpostavljenosti, zavarovane s stanovanjskimi nepremičninami, ki se nahajajo na ozemlju Republike Slovenije. Do konca leta 2024 je bila določba v zvezi s tem opredeljena v 4. členu Sklepa o izvajanju opcij in diskrecijskih pravic iz prava Unije, in sicer se je lahko ugodneje tehtal samo del izpostavljenosti, ki ni presegal 60 % tržne vrednosti stanovanjske nepremičnine. CRR3 je znižala prag, ki določa, kolikšen del izpostavljenosti, zavarovane s stanovanjsko nepremičnino, se lahko tehta ugodneje, in sicer z 80 % na 55 % vrednosti stanovanjske nepremičnine (sedaj strožje merilo). Zaradi tega določba iz 4. člena Sklepa o izvajanju opcij in diskrecijskih pravic iz prava Unije ni bila več relevantna in se je črtala.

S CRR3 se je za izpostavljenosti, zavarovane s stanovanjskimi nepremičninami, poleg zgoraj omenjenega znižanja praga za ugodnejše tehtanje izpostavljenosti znižala tudi utež tveganja, in sicer s 35 % na 20 % (po novem se delu izpostavljenosti do 55 % vrednosti stanovanjske nepremičnine dodeli utež tveganja 20 %). Na podlagi analiz tveganj na nepremičninskem trgu ter pričakovanih izgub iz naslova izpostavljenosti, zavarovanih z nepremičninami, smo ocenili, da spremembe, ki jih je prinesla novela CRR3, ne bodo bistveno zmanjšale odpornosti na sicer zmerna tveganja, ki izvirajo z nepremičninskega trga. Zato za zdaj strožja ureditev od predvidene v noveli CRR3 v trenutni fazi ni potrebna, hkrati pa ne izključujemo možnosti, da v Banki Slovenije v prihodnje ne bi zvišali uteži tveganja ali določili strožja merila, če bi ocenili, da v CRR3 določene uteži tveganja ne bi bile ustrezne (oziroma ne bi odražale dejanskih tveganj).¹⁰⁰

⁹⁹ Več o blažilnikih DSPB na: [Blažilnik za druge sistemsko pomembne banke \(bsi.si\)](#).

¹⁰⁰ [SLO Sklep o O&D.pdf](#).

Tabela 7.3: Stanje proticikličnega blažilnika, blažilnika sistemskih tveganj in drugih makrobonitetnih instrumentov po državah

Država	Proticiklični blažilnik		Sektorski blažilnik sistemskih tveganj, povezan z		Uporaba 124./164. člena CRR za izpostavljenosti s stan.		Uporaba 458. člena CRR zaradi tveganj na nepr. trgu		Omejitve kreditiranja
	Višina	Datum uvedbe	Višina	Datum uvedbe nepr.					Vrste ukrepov***
Avstrija	0 %	1. 1. 2016							Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
Belgija	0 %	1. 4. 2020	9,0 %*	1. 5. 2022					DSTI/LSTI, DT/LTI, LTV
	0,5 %	1. 4. 2024	6,0 %*	1. 4. 2024					
	1,0 %	1. 10. 2024							
Bolgarija	0,5 %	1. 4. 2020							Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
	1,0 %	1. 10. 2022							
	1,5 %	1. 1. 2023							
	2,0 %	1. 10. 2023							
Ciper	0 %	1. 1. 2016							DSTI, LTV
	0,5 %	30. 11. 2023							
	1,0 %	2. 6. 2024							
	1,5 %	14. 1. 2026							
Češka	0,5 %	1. 7. 2020							Omejitev ročnosti, DTI, DSTI, LTV, amortizacija posojila
	1,0 %	1. 7. 2022							
	1,5 %	1. 10. 2022							
	2,0 %	1. 1. 2023							
	2,5 %	1. 4. 2023							
	2,25 %	1. 7. 2023							
	2,0 %	1. 10. 2023							
	1,75 %	1. 4. 2024							
Danska	1,0 %	30. 9. 2022							LTV, LTI
	2,0 %	31. 12. 2022							
	2,5 %	31. 3. 2023							
Estonija	1,0 %	7. 12. 2022					X		Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
	1,5 %	1. 12. 2023							
Finska	0 %	16. 3. 2015							Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
Francija	0,5 %	7. 4. 2023							Omejitev ročnosti, DSTI
	1 %	2. 1. 2024							
Grčija	0 %	1. 1. 2016							DSTI, LTV
	0,25 %	1. 10. 2025							
Hrvaška	0,5 %	31. 3. 2022				X**			
	1,0 %	31. 12. 2023							
	1,5 %	30. 6. 2024							
Irska	0,5 %	15. 6. 2023							LTV, LTI
	1,0 %	24. 11. 2023							
	1,5 %	7. 6. 2024							
Islandija	2,0 %	29. 9. 2022							DSTI, LTV
	2,5 %	15. 3. 2024							
Italija	0 %	1. 1. 2016							
Latvija	0 %	1. 2. 2016							Omejitev ročnosti, DTI, DSTI, LTV,
	0,5 %	18. 12. 2024							
	1,0 %	18. 6. 2025							
Lihtenštajn	0 %	1. 7. 2019	1,0 %	25. 9. 2023		X			LTV, amortizacija posojila
Litva	0 %	1. 4. 2020	2,0 %	1. 7. 2022					Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
	1,0 %	1. 10. 2023							
Luksemburg	0,5 %	1. 1. 2021							LTV
Madžarska	0 %	1. 1. 2016							DSTI, LTV
	0,5 %	1. 7. 2024							
	1,0 %	1. 7. 2025							
Malta	0 %	1. 1. 2016	1,5 %	31. 3. 2024		X			Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
Nemčija	0,75 %	1. 2. 2023	2,0 %	1. 2. 2023					
Nizozemska	1,0 %	25. 5. 2023					X		LTV, Omejitev ročnosti
	2,0 %	21. 5. 2024							
	1,0 %	13. 5. 2020					X	X**	
	1,5 %	30. 6. 2022							
Norveška	2,0 %	31. 12. 2022							LTV, DTI, amortizacija posojila, izjeme pri omejitvah
	2,5 %	31. 3. 2023							
Poljska	0 %	1. 1. 2016				X**			Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
	1,0 %	25. 9. 2025							
Portugalska	0 %	1. 1. 2016	4,0 %	1. 10. 2024					Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
	0,75 %	1. 1. 2026							
Romunija	0,5 %	17. 10. 2022							Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
	1,0 %	23. 10. 2023							
Slovaška	1,0 %	1. 8. 2020							DSTI, Omejitev ročnosti, DTI, amortizacija posojila, LTV
	1,5 %	1. 8. 2023							
Slovenija	0,0 %	1. 1. 2016	0,5 % (potr. posojila)	1. 1. 2023					Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
	0,5 %	31. 12. 2023	1,0 % (nepotr. posojila)	1. 1. 2023					
	1,0 %	1. 1. 2025	0,5 % (nepotr. posojila)	1. 1. 2025					
Španija	0 %	1. 1. 2016							
	0,5 %	1. 10. 2025							
Švedska	1,0 %	29. 9. 2022					X**		LTV, amortizacija posojila
	2,0 %	22. 6. 2023							

* Blažilnik nadomešča ukrep po 458. členu CRR, ki omogoča dvig uteži tveganja v primeru pojava nepremičninskega balona.

** Višje uteži tveganja se uporabljajo tudi za izpostavljenosti do poslovnih nepremičnin.

*** Vključuje zavezujoče ukrepe in priporočila. Našteti so ukrepi tako za potrošniška kot za stanovanjska posojila.

Končni cilj makrobonitetne politike je okrepiti finančno stabilnost in omiliti negativne ekonomske posledice ob uresničitvi tveganj. Izkušnje kažejo, da lahko ukrepi makrobonitetne politike okrepijo odpornost gospodarstev na zunanje in domače finančne šoke ter s tem zmanjšajo verjetnost padcev gospodarske aktivnosti in njenih nihanj v srednjeročnem obdobju. Vendar so učinki teh politik običajno odvisni od okoliščin in se lahko sčasoma spreminjajo. Takšne nelinearnosti so pogosto povezane z upadajočimi mejnimi koristmi zaostrovanja makrobonitetne politike in dolgoročnih učinkov teh ukrepov na odpornost gospodarstva.

V strokovni in akademski sferi se vse bolj poudarja pomen konsistentnosti makrobonitetnih ukrepov ter učinkovite komunikacije, ki prispeva k sidranju pričakovanj. Novejše strokovne usmeritve nakazujejo, da bi razvoj konceptualnega okvira za usmerjanje razprav o makrobonitetni politiki izboljšal učinkovitost ukrepanja in zmanjšal tveganje pristranskosti pri neukrepanju v obdobjih naraščajočih finančnih tveganj. Vendar sta ocena in komuniciranje učinkovitosti teh ukrepov zahtevna naloga, saj so sistemske krize redke, tveganja pa pogosto postanejo merljiva šele ob njihovem uresničenju. Poleg tega odsotnost splošno sprejete definicije finančne stabilnosti otežuje prepoznavanje in merjenje sistemskega tveganja, medtem ko nenehni razvoj ključnih kazalnikov otežuje povezovanje ciljev politike s konkretnimi merili in ciljnimi vrednostmi. Vse to močno odstopa od jasnih okvirov, značilnih za druga področja ekonomske politike, kot sta denarna in fiskalna politika.

Različni nacionalni organi in strokovnjaki uporabljajo različne definicije naravnosti makrobonitetne politike. ESRB (2019) jo opredeljuje kot »ravnovesje med sistemskim tveganjem in odpornostjo glede na cilje finančne stabilnosti ob upoštevanju sprejetih makrobonitetnih politik«. ¹⁰¹ Za ocenjevanje naravnosti makrobonitetne politike so bili predlagani trije glavni pristopi, ki poudarjajo različne vidike tveganja in prenosa učinkov politike ter se medsebojno dopolnjujejo, in sicer:

- **Delno strukturni pristop**, ki temelji na makro-mikro modelu bančnega sektorja, ki upošteva uravnoteženje med kapitalskimi blažilniki za absorpcijo izgub in tveganj za upad BDP.
- **Pristop, ki temelji na kazalnikih** in združuje pogosto uporabljene kazalnike sistemskega tveganja in makrobonitetne politike ter oblikuje kazalnik preostalega tveganja in naravnosti politike.
- **Empirični pristop growth-at-risk (GaR)**, ki napoveduje porazdelitev prihodnje gospodarske rasti in kvantificira tveganja na podlagi trenutnih ranljivosti v finančnem sistemu.

V tej analizi predstavljamo rezultate operacionalizacije empiričnega pristopa GaR, saj nacionalne centralne banke najpogosteje obravnavajo in uporabljajo prav to metodo.

Oceno makrobonitetne naravnosti izvedemo v dveh korakih. Najprej ocenimo bodoča repna tveganja za gospodarsko rast, ki izhajajo iz makrofinančnega okolja. To storimo s kvantilno regresijo v okviru metodološkega orodja growth-at-risk (GaR). GaR pristop omogoča interpretacijo sprememb v levem repu pogojne porazdelitve rasti BDP kot odraz negativnih tveganj za gospodarsko rast. ¹⁰² V drugem koraku makrobonitetno

¹⁰¹ Po tej opredelitvi kazalnik naravnosti predstavlja preostalo sistemsko tveganje v finančnem sistemu glede na nevtrarno raven tveganja, ki se v daljšem obdobju šteje za vzdržno. Več o tem v ESRB (2019). Features of a macroprudential stance: Initial considerations, European Systemic Risk Board.

¹⁰² Podatki so četrtletni, vzorec zajema obdobje od prvega četrtletja 2002 do zadnjega četrtletja 2024. Za dopolnitev vzorca smo najnovejša opazovanja za SRI in cene nepremičnin, ki so vhodni podatek pri izračunu FCI, interpolirali na podlagi povprečne dinamike v prejšnjih treh četrtletjih. Ocena je izvedena za štiri obdobja vnaprej oziroma do 2025 Q4. Opis

naravnost, skladno z definicijo ESRB (2021),¹⁰³ izračunamo kot razliko med ocenjeno mediano in desetim percentilom (repom) pogojne porazdelitve rasti BDP.

Oceno pogojne porazdelitve prihodnje rasti realnega BDP glede na trenutne makrofinančne razmere izvedemo s kvantilno regresijo naslednje specifikacije:

$$\Delta GDP_{t+h}^r = const + \Delta GDP_t * \beta_{GDP} + FCI_t * \beta_{FCI} + SRI_t * \beta_{SRI} + \Delta^{(16)}MPI_t * \beta_{MPI}$$

Kjer:

ΔGDP_{t+h}^r predstavlja medletno rast (četrtletnega) realnega BDP od t do $t + h$, pri čemer je $h = 1, 4, 8, 12, 16$.

ΔGDP_t je medletna rast (četrtletnega) BDP v času t .

FCI_t je indeks finančnih pogojev (Financial Conditions Index) za Slovenijo, izračunan na podlagi linearne diskriminantne analize (LDA); običajno nakazuje tveganja za gospodarsko rast v kratkoročnem obdobju.

SRI_t je tehtano povprečje normaliziranih kazalnikov za Slovenijo, ki odraža trenutni položaj v kreditnem ciklu; v primerjavi s FCI se skozi čas spreminja bolj postopno in lahko nakazuje tveganja v daljšem časovnem obdobju.

$\Delta^{(16)}MPI_t$ je skupni indeks makrobonitetne politike (Macroprudential Index),¹⁰⁴ ki agregira več makrobonitetnih instrumentov, kumulativno prilagojen trendu, 16-četrtletna razlika.

Kazalnik makrobonitetne naravnosti, RMR oziroma razdalja med mediano in repom, se osredotoča na pomen tveganj, ki so zajeta v spodnjem repu porazdelitve rasti glede na njeno mediano. Nizka vrednost RMR pomeni manjša tveganja v primerjavi s pričakovano gospodarsko rastjo, kar bi nakazovalo zaostreno naravnost makrobonitetne politike, medtem ko visoka vrednost RMR nakazuje povečana negativna tveganja glede na osrednjo tendenco in posledično bolj sproščeno makrobonitetno naravnost. Čeprav spremembe v razdalji med mediano in repom nakazujejo smer naravnosti makrobonitetne politike, kazalnik RMR ne ponuja smernic glede ravni naravnosti, ki bi jih bilo mogoče primerjati med posameznimi državami.

Razvoj kazalnika RMR v preteklem desetletju (slika 7.5) je nakazoval na izrazito kopičenje tveganj pred globalno finančno krizo leta 2008, kar se je odražalo v zgodovinsko najvišji vrednosti kazalnika. V obdobju po dolžniški krizi in v času prestrukturiranja dolga v Sloveniji je kazalnik dosegel najnižjo vrednost, kar ne kaže toliko na zaostrenost makrobonitetne politike, temveč predvsem na izrazito nizko raven tveganj, ki izhajajo iz odsotnosti kreditiranja gospodarstva oziroma dna kreditnega cikla (slika 8.25 v prilogi). Trenutni položaj kazalnika RMR (nevtralna do zaostrena naravnost) še ne odraža sprostitvev, povezanih s spremembami v členu 124 CRR in

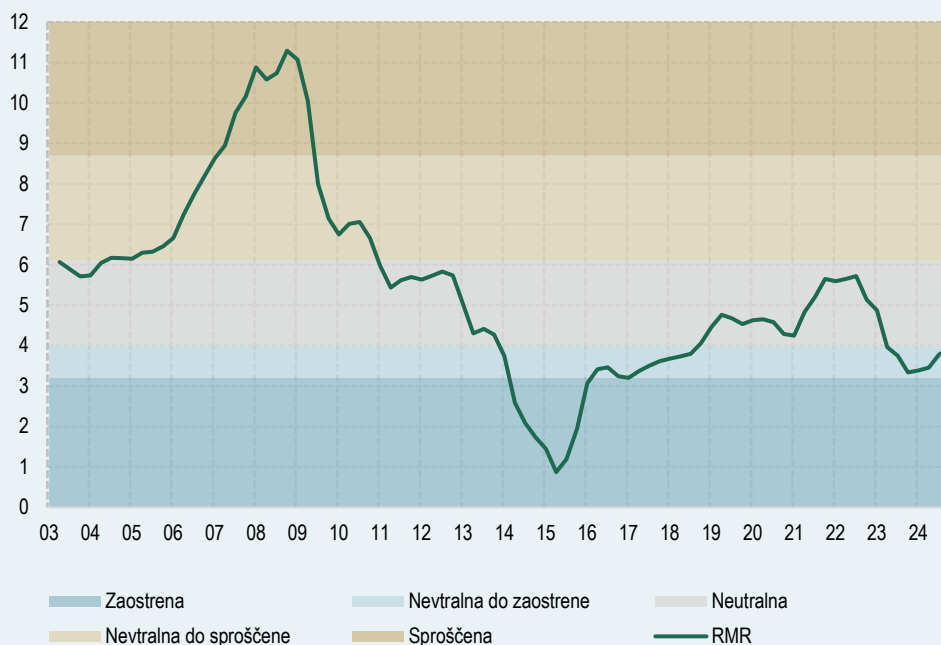
osnovne metodologije za oceno tveganja rasti je na voljo v prispevku Drenkovska, M. in Volčjak, R. (2022). Growth-at-risk and Financial Stability: Concept and Application for Slovenia, Prikazi in analize, No. 5, Banka Slovenije.

¹⁰³ Več o tem v ESRB (2021). Report of the expert group on macroprudential stance – phase II (implementation). Technical report, European Systemic Risk Board.

¹⁰⁴ Čeprav je koncept makrobonitetnih instrumentov razmeroma nov, sta Budnik in Kleibl (2018) v okviru vzpostavitve baze MaPPED (Macroprudential Policies Evaluation Database) v svojem članku predlagala operativno definicijo instrumentov makrobonitetne narave. Ta temelji na različnih kriterijih, uporabljenih pri zbiranju informacij o ukrepih držav članic EU od leta 1995 dalje. Naš indeks MPI večinoma temelji na podatkih iz te baze, dodatno pa ga nadgrajujemo z vključevanjem informacij iz makrobonitetne baze ESRB. Za potrebe naše analize smo MPI izračunali kot kumulativni indeks po formuli $MPI_t^{kum} = \sum_{\tau=1}^t MPI_t^{neto}$. Pri tem indeks MPI_t^{neto} predstavlja neto število zaostritev in sprostitvev makrobonitetnih ukrepov v posameznem četrtletju, torej: $MPI_t^{neto} = MPI_t^{zaostritev} - MPI_t^{sproščanja}$.

znižanjem sektorskega SyRB za izpostavljenosti, zavarovane s stanovanjskimi nepremičninami, niti zaostritev zaradi uvedbe pozitivno-nevtralne stopnje CCyB, saj so vse te spremembe začele veljati v začetku leta 2025.

Slika 7.4: Ocena makrobonitetne naravnosti

Opomba: Razvrstitev naravnosti temelji na percentilih izračunane serije RMR (razdalja med mediano in repom). 10., 30., 70., in 90. percentil so bili izbrani kot mejne vrednosti. Slika prikazuje zglajeni RMR, izračunan kot trimesečno drseče povprečje. Vir: Banka Slovenije.

Analiza ob tem ne predlaga pravila, ki bi določalo, kolikšen delež tveganja naj bi naslovlila makrobonitetna politika Banke Slovenije. Suarez (2022) je namreč izpeljal optimalno pravilo, po katerem se politika sorazmerno odziva na sistemsko tveganje, s ciljem ohranjanja stabilnega razmerja med povprečnimi razmerami in najbolj neugodnimi izidi.¹⁰⁵ Po tem pristopu bi si družba, manj naklonjena tveganju, prizadevala za zmanjšanje razkoraka med osnovnim in najbolj neugodnim scenarijem. Glede učinkovitosti makrobonitetnih orodij optimalno pravilo nakazuje, da bolj kot se tveganja odzivajo na ukrepe makrobonitetne politike v primerjavi s povprečnimi razmerami, manjši bi moral biti razkorak. S tega vidika bi morala optimalna makrobonitetna politika ohranjati stabilno razmerje med sistemskim tveganjem in finančno stabilnostjo, pri čemer bi bila prilagoditev odvisna od učinkovitosti najbolj odzivnega orodja.

¹⁰⁵ Več o tem v Suarez, J. (2022). Growth-at-risk and macroprudential policy design, Journal of Financial Stability, Elsevier, 60(C).

8 Priloga

Tabela 8.1: Prikaz tveganj in odpornosti (opis tveganj in odpornosti ter kazalnikov)

Prikaz tveganj in odpornosti	Opis	Kazalniki
Tveganje, ki izhaja s trga nepremičnin	Tveganje, ki izhaja s trga nepremičnin, je povezano predvsem z visokimi stopnjami rasti cen nepremičnin, saj povečujejo izpostavljenost bančnega sektorja, v času krize pa tudi možnosti večjega negativnega prevrednotenja nepremičnin, danih v zavarovanje.	Rasti cen, prodaj in posojil stanovanjskih in poslovnih nepremičnin, kazalniki precenjenosti nepremičnin, kazalniki sektorja gradbeništva ter razmerja LTV, LTC in DSTI.
Tveganje financiranja	Tveganje financiranja je tveganje morebitne nestabilnosti virov financiranja oziroma nenadnega odliva posameznih virov financiranja iz bančnega sistema in je odvisno tudi od ročnosti teh virov.	Struktura virov financiranja, gibanje vlog nebančnega sektorja, predvsem vlog gospodinjstev in nefinančnih družb, LTD, spremembe strukture ročnosti vlog nebančnega sektorja, vrzel med ročnostjo preostale zapadlosti naložb in obveznosti.
Obrestno tveganje	Obrestno tveganje je tveganje naložbenih izgub zaradi sprememb obrestnih mer in izvira iz ročnosti neuskkljenosti tistih naložb in virov, ki imajo fiksno obrestovanje oziroma iz razlike v obdobju fiksacije obrestnih mer pri naložbah v primerjavi z viri.	Kot glavni kazalnik spremljanja obrestnega tveganja služi vrzel v ponovni določitvi aktivnih in pasivnih obrestnih mer, pri čemer je pri pasivnih obrestnih merah pomembna predpostavka o stabilnosti temeljnega dela vlog na vpogled. Drugi kazalniki so: povprečno obdobje ponovne določitve aktivnih obrestnih mer, povprečno obdobje ponovne določitve pasivnih obrestnih mer, delež posojil, obrestovanih s fiksno obrestno mero za novoodobrena in obstoječa posojila, povprečne ročnosti novoodobrenih posojil in obstoječih posojil.
Kreditno tveganje	Kreditno tveganje je tveganje nastanka izgube zaradi neizpolnitve obveznosti dolžnika do kreditodajalca in izhaja iz nesposobnosti dolžnika, ki je lahko začasna (nelikvidnost) ali trajna (insolventnost), da v dogovorjenem roku izpolni svoje finančne obveznosti.	Glavni kazalniki so deleži nedonosnih izpostavljenosti, struktura izpostavljenosti bank po skupinah kreditnega tveganja, kreditni parametri (stopnje neplačil, verjetnosti neplačil, stopnje prehodov), pokritosti nedonosnih in donosnih oslabitev z oslabitvami in rezervacijami ter zavarovanji. V trenutni pandemiji so pomembni kazalniki tudi odlogi plačil in zamude pri poravnavanju zapadlih, prej odloženih obrokov.
Dohodkovno tveganje	Dohodkovno tveganje je tveganje zadostnega ustvarjanja dohodka bank in temelji na gibanjih sestavin ustvarjanja dohodka in obvladovanja stroškov.	Glavni kazalniki sledijo nastajanju in porabi dohodka, do vključno neto dohodka: neto obrestna in neto neobrestna marža, neto opravninska marža, bruto dohodek, gibanje operativnih stroškov, CIR, gibanje neto dohodka.
Tveganje, ki izhaja iz lizijskih družb	Tveganje, ki izhaja iz poslovanja lizijskih družb, je tveganje nastanka poslovnih izgub zaradi upada poslovanja, kopičenja zamud nad 90 dni in morebitnega preliivanja negativnih posledic v druge sektorje.	Novi posli, stanja poslov, zamude nad 90 dni in drugi kazalniki poslovanja lizing družb (ROE, ROA, finančni dolg na kapital).
Solventnost in dobičkonosnost bančnega sistema	Odpornost bank z vidika kapitalnega položaja je sposobnost absorbiranja negativnih učinkov oziroma izgub, ki bi nastale ob stresnem dogodku, z vidika dobičkonosnosti pa je trajen vir ustreznega kapitalnega položaja bank.	Količnik skupne kapitalne ustreznosti in količnik CET1 (oba na posamični in konsolidirani osnovi), količnik finančnega vzvoda, višina kapitalnega presežka nad skupno kapitalsko zahtevo (v % TPA), prispevek posameznih komponent k spremembi količnika CET1 in skupne kapitalne ustreznosti, ROE, ROA, neto oslabitve in rezervacije v bruto dohodku in na neto dohodek.
Likvidnost bančnega sistema	Odpornost bank z vidika likvidnosti je sposobnost poplačila vseh dospelih obveznosti oziroma sposobnost absorbiranja negativnih učinkov, ki bi sledili v primeru, da bi se realiziralo tveganje financiranja.	Količnik likvidnostnega kritja (LCR), gibanje primarne in sekundarne likvidnosti v bilančni vsoti, delež prostega sklada finančnega premoženja za zavarovanje pri Evrosistemu.
Kibernetsko tveganje	Kibernetsko tveganje lahko opredelimo kot kombinacijo verjetnosti kibernetskih incidentov in njihovega potencialnega vpliva na poslovanje bank (ki se lahko realizira v obliki operativnih prekinitev, finančne škode ali pa prenosa tveganja na druge sektorje). Kibernetska odpornost je sposobnost banke ali druge finančne institucije, da uresničuje svoje poslanstvo s predvidevanjem in	Število kibernetskih incidentov, neposredna in posredna finančna škoda, povprečni odzivni čas za obvladovanje tveganj (v minutah), tržna koncentracija zunanjih ponudnikov IT-storitev (v %), število Phishing in DDoS napadov, delež proračuna za IT-varnost (samooocena bank), število naprav z zastarelo programsko opremo in število zunanjih ponudnikov IT-storitev.

obvladovanjem kibernetских tveganj ter hitrim okrevanjem po kibernetских incidentih.

Podnebno tveganje	Podnebna tveganja lahko opredelimo kot fizična tveganja, ki izhajajo iz neposrednih in posrednih stroškov škodnih dogodkov, povezanih z vremenom, ter tranzicijska tveganja, ki izhajajo iz strukturnih sprememb gospodarstev v trajnostna gospodarstva, zaradi spremembe preferenc potrošnikov, okoljske politike ali tehnologije.	Utežena emisijska intenziteta, ogljična kreditna intenziteta, nagib portfelja k onesnaževalnim dejavnostim, delež izpostavljenosti do podnebno občutljivih dejavnosti v portfelju, delež NPE podnebno občutljivih dejavnosti v portfelju, koncentracija NPE v podnebno občutljivih dejavnosti, delež izpostavljenosti do občin z velikim oziroma povečanim fizičnim tveganjem, delež izpostavljenosti do občin z velikim akutnim fizičnim tveganjem, delež NPE občin z velikim oziroma povečanim fizičnim tveganjem v (NPE) portfelja, delež NPE občin z velikim akutnim fizičnim tveganjem v (NPE) portfelja, letna stopnja rasti izpostavljenosti do občin z velikim akutnim fizičnim tveganjem.
-------------------	---	--

Vir: Banka Slovenije.

Preglednica 8.2: Izbrani kazalci iz podnebnega tveganja

	Kazalniki	Definicije kazalnikov
Tranzicijska tveganja	Utežena ogljična intenziteta bančnega sistema	Utežena vsota ogljične intenzitete posameznih dejavnosti, utež je delež izp. posamezni dejavnosti (SKD-2m) v celotni izpostavljenosti NFD. Pri izračunu se uporabijo sektorske ali granularne emisije.
	Ogljična kreditna intenziteta	Celotne financirane emisije s strani bančnega sistema glede na izpostavljenosti NFD. Pri izračunu se lahko uporabijo sektorske ali granularne emisije.
	Nagib NFD portfelja k onesnaževalnim dejavnostim	Relativna razlika med uteženo ogljično intenziteto in ogljično intenziteto gospodarstva. Pri izračunu se lahko uporabijo sektorske ali granularne emisije.
	Delež izp. do podn. obč. dej. v portfelju NFD	Delež izpostavljenosti bolj podnebno občutljivim dejavnostim (po dveh definicijah, upošteva emisije na ravni EU ali Slovenije) v portfelju NFD.
	Stopnja rasti izp. do podn. obč. v NFD portfelju	Letna stopnja rasti izpostavljenosti bolj podnebno občutljivim dejavnostim (po dveh definicijah, upošteva emisije na ravni EU ali Slovenije) portfelja NFD.
	Delež NPE podn. obč. dej. v portfelju NFD	Delež nedonosnih izpostavljenosti bolj podnebno občutljivih dejavnosti (upošteva emisije v Sloveniji) v portfelju NFD.
	Delež NPE podn. obč. dej. v NPE NFD	Kazalnik se izračuna kot delež nedonosnih izpostavljenosti do bolj podnebno občutljivih dejavnosti (upošteva emisije v Sloveniji) v celotnih nedonosnih izpostavljenostih portfelja NFD.
Fizična tveganja	Delež izp. do občin z velikim in povečanim fizičnim tveganjem oziroma velikim akutnim fizičnim tveganjem (suše, veter, ekstremna vročina, poplave) v portfelju	Delež izpostavljenosti v portfelju (NFD + gospodinjstva) do občin, izpostavljenim: - velikim in povečanim fizičnim tveganjem, vključuje kronična in akutna fizična tveganja; - velikim akutnim fizičnim tveganjem (suše, veter, ekstremna vročina, poplave), vključuje le akutna fizična tveganja.
	Delež NPE do občin z velikim in povečanim fizičnim tveganjem oziroma velikim akutnim fizičnim tveganjem (suše, veter, ekstremna vročina, poplave) v portfelju	Delež nedonosnih izpostavljenosti v portfelju (NFD + gospodinjstva) do občin, izpostavljenim: - velikim in povečanim fizičnim tveganjem, vključuje kronična in akutna fizična tveganja; - velikim akutnim fizičnim tveganjem (suše, veter, ekstremna vročina, poplave), vključuje le akutna fizična tveganja.
	Delež NPE do občin z velikim in povečanim fizičnim tveganjem oziroma velikim akutnim fizičnim tveganjem (suše, veter, ekstremna vročina, poplave) v NPE portfelja	Delež nedonosnih izpostavljenosti v nedonosnih izpostavljenostih portfelja (NFD + gospodinjstva) do občin, izpostavljenim: - velikim in povečanim fizičnim tveganjem, vključuje kronična in akutna fizična tveganja;

- velikim akutnim fizičnim tveganjem (suše, veter, ekstremna vročina, poplave), vključuje le akutna fizična tveganja.

Stopnja rasti izpostavljenosti do občin, izpostavljenim velikim akutnim fizičnim tveganjem

Letne stopnje rasti izpostavljenosti (NFD + gospodinjstva) do občin, izpostavljenim velikim akutnim fizičnim tveganjem; vključuje le akutna fizična tveganja.

Vir: Banka Slovenije.

Tabela 8.3: Bilanca stanja na izbrane časovne preseke (2004), slovenski bančni sistem

	Stanje										Prirast v					Medletna rast							
	2004	Struktura	2008	Struktura	2013	2020	2021	2022	2023	Struktura	2024	Struktura	2020	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024		
	v %		v %		v mio EUR										v mio EUR					v %			
Aktiva																							
Denar v blagajni in stanje na rač. pri CB	592	2,5	1.250	2,6	2.452	8.825	11.495	10.445	12.763	24,0	8.854	16,3	3.042	2.671	-1.051	2.318	-3.909	30,3	-9,1	22,2	-30,6		
Posojila bankam	2.156	9,1	4.101	8,6	3.986	1.492	1.544	1.665	1.444	2,7	1.450	2,7	-100	52	121	-221	6	3,5	7,8	-13,3	0,4		
Posojila nebančnemu sektorju	12.947	54,4	33.718	70,3	24.359	23.561	25.045	27.538	26.934	50,7	28.405	52,4	42	1.484	2.493	-604	1.471	6,3	10,0	-2,2	5,5		
od tega nefinančnim družbam	8.147	34,2	20.260	42,3	11.508	8.750	9.300	10.487	9.968	18,8	9.762	18,0	-127	550	1.187	-519	-206	6,3	12,8	-4,9	-2,1		
od tega gospodinjstvom	3.262	13,7	7.558	15,8	8.467	10.712	11.263	12.138	12.556	23,7	13.311	24,5	9	551	875	418	755	5,1	7,8	3,4	6,0		
Finančna sredstva/v redn. pap.	7.013	29,4	7.307	15,2	8.318	8.958	8.355	8.759	9.816	18,5	13.112	24,2	120	-603	404	1.056	3.296	-6,7	4,8	12,1	33,6		
Ostalo	1.112	4,7	1.572	3,3	1.229	1.815	1.811	2.168	2.125	4,0	2.414	4,5	335	-4	357	-43	289	-0,2	19,7	-2,0	13,6		
Pasiva																							
Finančne obv. do Evrosistema	0	0,0	1.229	2,6	3.727	1.380	2.344	758	75	0,1	0	0,0	397	964	-1.586	-683	-75	69,9	-67,6	-90,1	-100,0		
Obveznosti do bank	4.719	19,8	18.168	37,9	7.729	2.378	1.716	2.034	1.746	3,3	1.484	2,7	-443	-663	318	-288	-262	-27,9	18,6	-14,2	-15,0		
od tega do domačih bank	435	1,8	2.065	4,3	2.381	799	649	600	413	0,8	286	0,5	-57	-150	-49	-187	-128	-18,8	-7,6	-31,1	-30,9		
od tega do tujih bank	4.254	17,9	16.098	33,6	5.348	1.579	1.066	1.434	1.333	2,5	1.199	2,2	-386	-513	368	-101	-134	-32,5	34,5	-7,1	-10,1		
Obv. do neban. sekt. (vloge)	14.906	62,6	20.883	43,6	22.550	34.281	37.185	39.756	41.062	77,4	41.625	76,7	3.212	2.904	2.571	1.306	563	8,5	6,9	3,3	1,4		
od tega do nefinančnih družb	2.667	11,2	3.728	7,8	4.196	8.031	8.998	9.710	10.947	20,6	10.910	20,1	1.273	967	712	1.238	-37	12,0	7,9	12,7	-0,3		
do gospodinjstev	9.904	41,6	13.407	28,0	14.365	22.437	23.953	25.784	26.514	49,9	27.309	50,4	2.072	1.516	1.832	730	795	6,8	7,6	2,8	3,0		
Dolžniški vrednostni papirji	973	4,1	1.276	2,7	1.657	1.058	1.250	2.066	3.164	6,0	3.504	6,5	458	191	817	1.097	341	18,1	65,4	53,1	10,8		
Rezervacije	0	0,0	176	0,4	306	186	151	142	187	0,4	204	0,4	-2	-34	-10	46	16	-18,4	-6,5	32,3	8,7		
Kapital	1.896	8,0	4.010	8,4	3.670	4.805	5.061	5.153	6.081	11,5	6.681	12,3	-158	256	93	928	600	5,3	1,8	18,0	9,9		
Ostalo	1.326	5,6	2.206	4,6	704	564	545	665	767	1,4	738	1,4	-25	-19	120	102	-29	-3,3	22,1	15,3	-3,8		
Bilanca vsota	23.820	100,0	47.948	100,0	40.344	44.651	48.252	50.575	53.082	100,0	54.236	100,0	3.438	3.600	2.323	2.507	1.154	8,1	4,8	5,0	2,2		

Vir: Banka Slovenije.

Tabela 8.4: Izkaz poslovnega izida bank (2018–2024), slovenski bančni sistem

	Obseg (v mio EUR)							Stopnje rasti (v % medletno)							Delež v bruto dohodku (v %)						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Neto obresti	672	683	639	625	748	1442	1566	3,0	1,6	-6,4	-2,2	19,6	92,8	8,6	58,2	54,4	47,0	51,9	56,9	72,9	68,5
Neobrestni prihodki	482	573	721	580	567	535	720	14,1	19,1	25,7	-19,5	-2,3	-5,6	34,5	41,8	45,6	53,0	48,1	43,1	27,1	31,5
od tega neto opravnine	315	334	330	377	398	387	419	0,6	5,8	-1,2	14,4	5,5	-2,8	8,4	27,3	26,6	24,2	31,3	30,3	19,6	18,3
od tega čisti dobički/izg. iz FS in obvez. nam. trg.	13	12	16	18	31	10	24	-56,0	-6,9	31,8	10,8	76,4	-69,6	153,8	1,1	1,0	1,2	1,5	2,4	0,5	1,1
Bruto dohodek	1153	1256	1360	1206	1315	1978	2286	7,4	8,9	8,3	-11,4	9,1	50,4	15,6	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Operativni stroški	-669	-709	-718	-717	-758	-830	-1016	-0,6	5,9	1,3	-0,2	5,6	9,6	22,3	-58,0	-56,5	-52,8	-59,5	-57,6	-42,0	-44,4
stroški dela	-390	-401	-386	-398	-413	-447	-501	2,2	2,8	-3,6	3,0	3,7	8,4	12,1	-33,8	-31,9	-28,4	-33,0	-31,4	-22,6	-21,9
Neto dohodek	484	547	642	489	558	1147	1270	20,8	13,0	17,3	-23,9	14,1	105,8	10,7	42,0	43,5	47,2	40,5	42,4	58,0	55,6
neto oslabitve in rezervacije	47	46	-170	74	-14	-10	-71	10,1	-2,8	-470,8	-143,4	-119,2	-27,7	590,0	4,1	3,6	-12,5	6,1	-1,1	-0,5	-3,1
od tega osl. in rez. po odp. v vrednosti	68	60	-133	72	-23	-33	-83	-12,9	-323,8	-153,8	-131,8	44,7	150,9	5,9	4,7	-9,8	6,0	-1,7	-1,7	-3,6	
Dobiček pred obdavčitvijo	531	593	472	562	543	1137	1200	19,8	11,6	-20,3	19,1	-3,3	109,3	5,5	46,0	47,2	34,7	46,6	41,3	57,5	52,5
davki iz dobička	-36	-62	-22	-37	-42	-39	-125	93,4	73,9	-65,0	70,1	13,1	-6,8	221,1	-3,1	-4,9	-1,6	-3,1	-3,2	-2,0	-5,5
Poslovni izid po obdavčitvi	495	531	450	525	502	1098	1075	16,6	7,1	-15,1	16,6	-4,5	118,9	-2,1	42,9	42,2	33,1	43,6	38,1	55,5	47,0

Vir: Banka Slovenije.

Tabela 8.5: Izbrani kazalniki poslovanja bank (2011–2024), slovenski bančni sistem

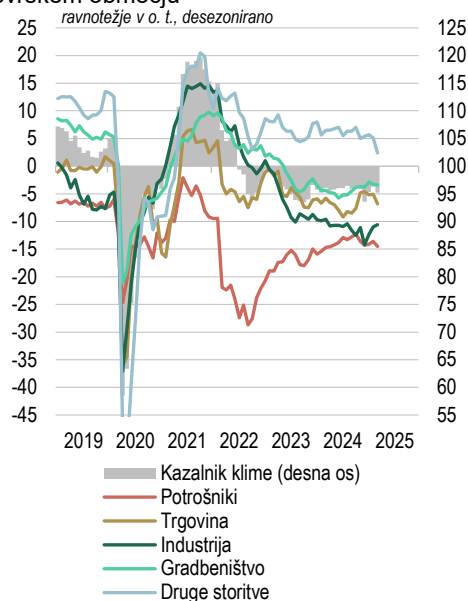
(v %)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Donos na aktivo (ROA)	-1,06	-1,60	-7,70	-0,27	0,42	0,99	1,19	1,38	1,48	1,10	1,20	1,11	2,22	2,25
Donos na kapital (ROE)	-12,54	-19,04	-97,30	-2,69	3,63	7,96	9,60	11,07	12,16	9,57	11,33	10,82	20,64	18,92
Stroški v bruto dohodku (CIR)	53,68	47,43	66,04	55,80	59,26	59,19	62,68	58,05	56,47	52,82	59,48	57,60	41,98	44,43
Neto obrestna marža na obrest. aktivo (NOM)	2,13	1,93	1,68	2,18	2,06	1,91	1,83	1,84	1,79	1,57	1,41	1,61	2,95	3,09
Neto obrestna marža na bilančno vsoto	2,02	1,83	1,59	2,09	1,96	1,82	1,75	1,75	1,70	1,49	1,34	1,53	2,81	2,93
Neobrestna marža	0,85	1,40	0,85	1,01	1,09	1,23	1,13	1,26	1,43	1,67	1,24	1,15	1,05	1,35
Bruto dohodek na povprečno aktivo (MFP)	2,87	3,23	2,44	3,10	3,05	3,05	2,88	3,01	3,13	3,16	2,58	2,68	3,86	4,28

Opomba: MFP – marža finančnega posredništva.

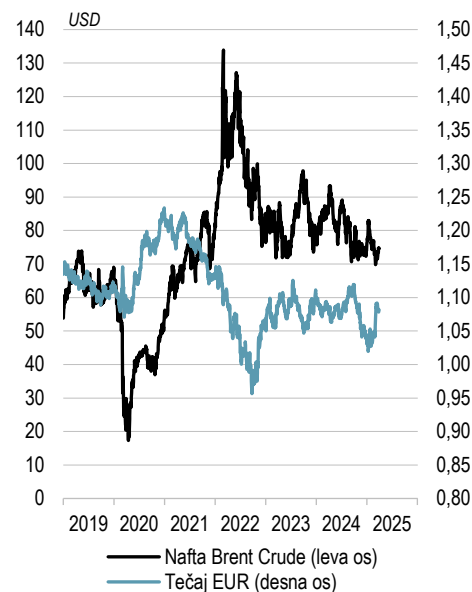
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.1: **Gospodarska klima v evrskem območju in cena nafte s tečajem evra**

Kazalniki zaupanja in gospodarska klima v evrskem območju

Cena nafte in tečaj evra v ameriških dolarjih

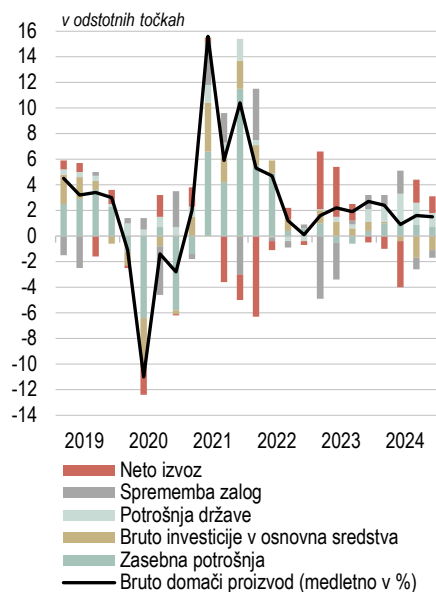

Opomba: Na levi sliki so kazalniki zaupanja izraženi v obliki povprečja ravnotežij. Ravnotežje je razlika med deležem pozitivnih in deležem negativnih odgovorov. Na desni sliki so podatki do 31. 3. 2025.

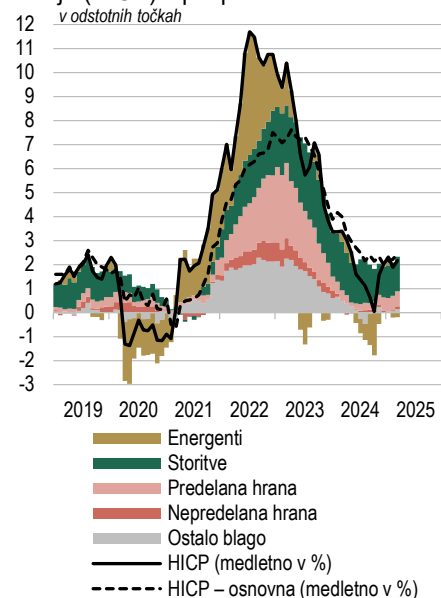
Viri: leva slika Eurostat, desna slika ECB in Bloomberg.

Slika 8.2: **BDP in inflacija**

Rast BDP s prispevki

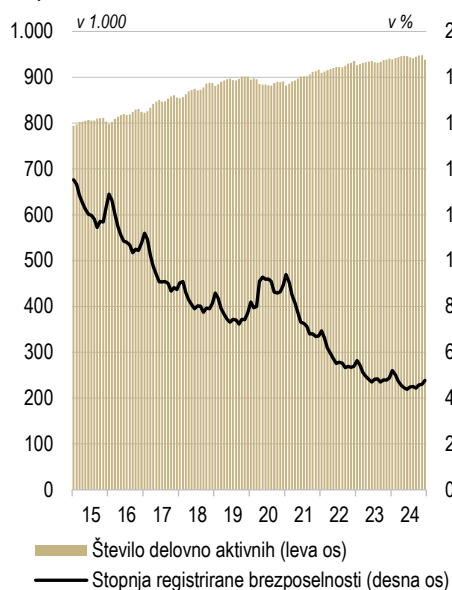
Inflacija (HICP) s prispevki in osnovna inflacija

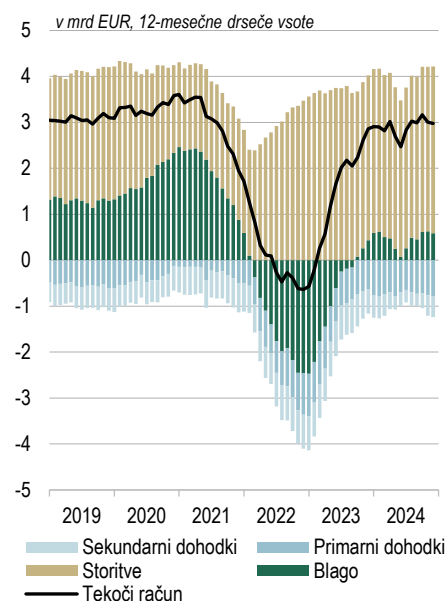
Vir: SURS.

Slika 8.3: **Trg dela in tekoči račun plačilne bilance**

Delovno aktivni in stopnja registrirane brezposelnosti

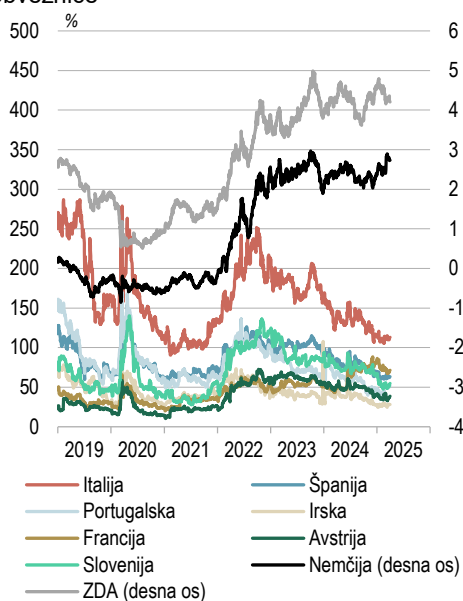
Enoletni saldo tekočega računa

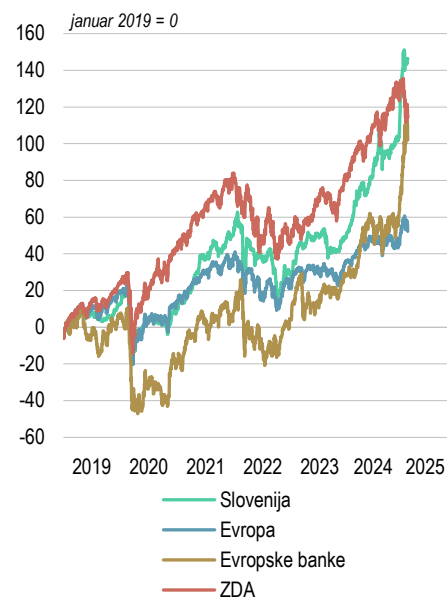
Viri: leva slika SURS in ZRSZ, desna slika Banka Slovenije.

Slika 8.4: **Stroški financiranja in delniški trgi**

Donosnost in pribitki na 10-letne državne obveznice

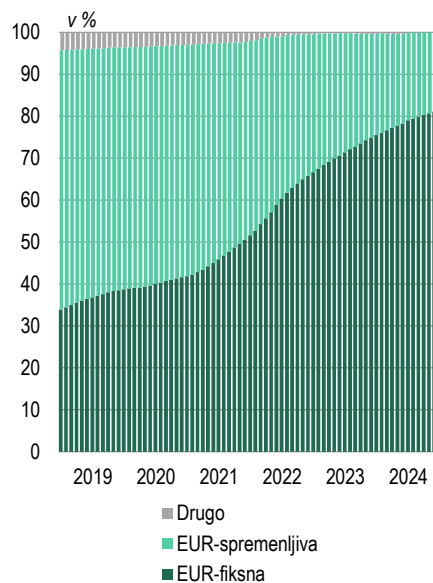
Rast delniških trgov

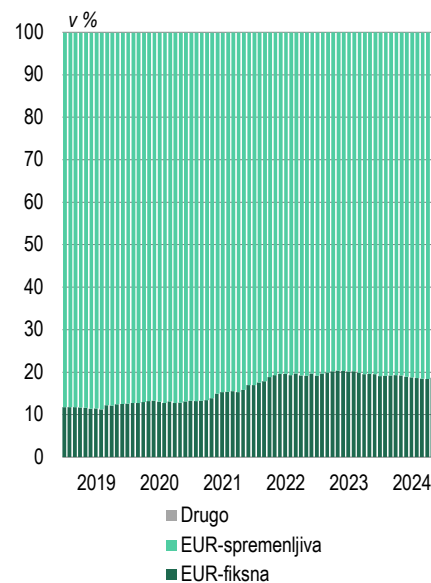
Opomba: Podatki do 31. 3. 2025. Na levi sliki je pribitek izračunan kot razlika med donosom desetletne državne obveznice in donosom referenčne (nemške) obveznice na dnevni ravni in odraža tveganja, ki jih tržni udeleženci pripisujejo državi. Podatki so prikazani kot drseča 30-dnevna povprečja. Na desni sliki slovenski delniški trg predstavlja indeks SBITOP, evropski delniški trg indeks Stoxx Europe 600, delnice evropskih bank indeks Stoxx Europe 600 Banks in delniški trg ZDA indeks S&P 500. Viri: Bloomberg, preračuni Banke Slovenije.

Slika 8.5: **Struktura posojil po vrsti obrestovanja v stanjih**

Struktura posojil gospodinjstvom

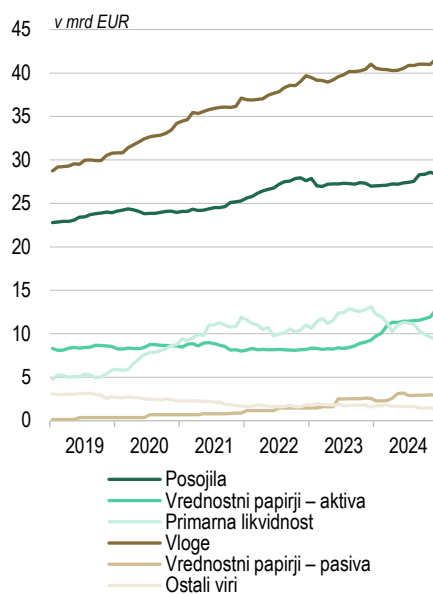
Struktura posojil nefinančnim družbam

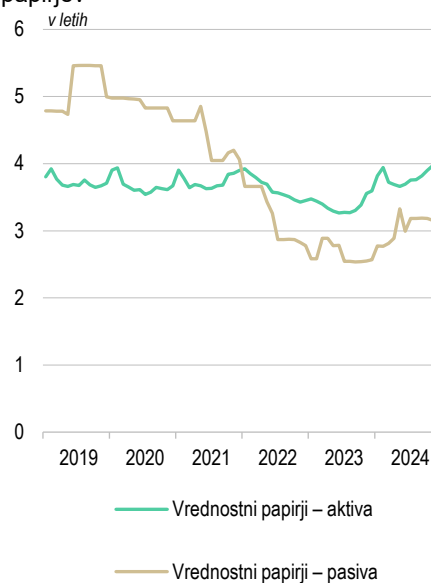
Opomba: Posojila gospodinjstvom vključujejo stanovanjska in potrošniška posojila brez drugih posojil gospodinjstvom. V kategoriji drugo so zajeta vsa posojila v švicarskih frankih, ki predstavljajo večino preostalih posojil.
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.6: **Bilančne postavke**

Stanja bilančnih postavk

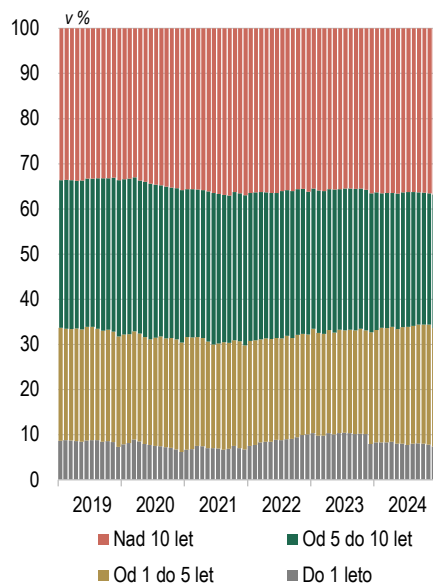
Preostala zapadlost dolžniških vrednostnih papirjev

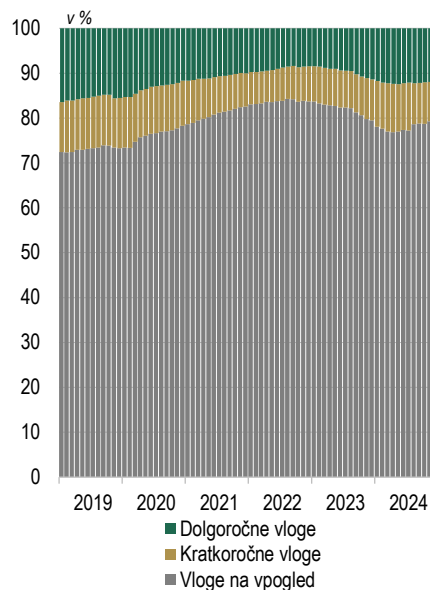
Opomba: Na sliki levo med viri ni vključen kapital.
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.7: **Struktura posojil in vlog po preostali zapadlosti**

Struktura posojil NFD in gospodinjstvom

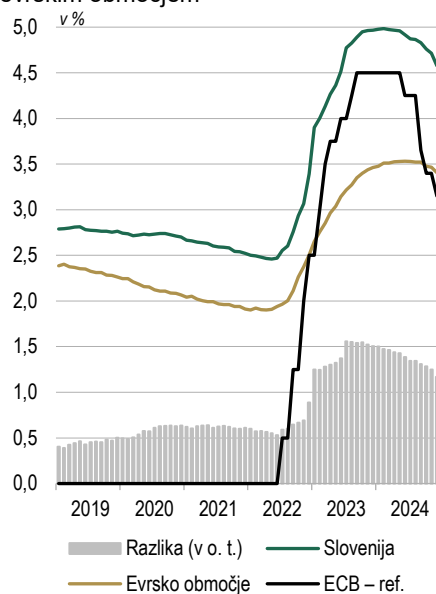
Struktura vlog nebančnega sektorja

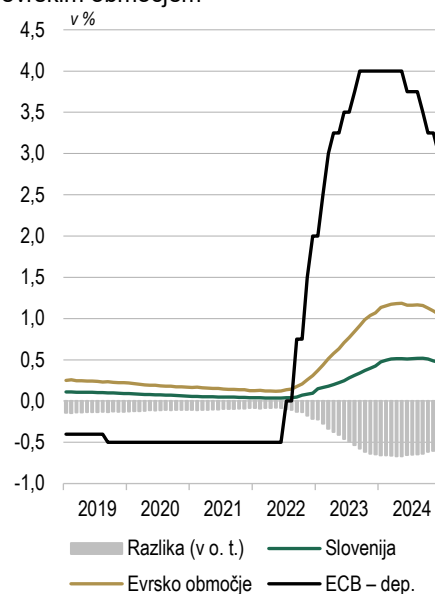
Opomba: Posojila gospodinjstvom na levi sliki vključujejo stanovanjska in potrošniška posojila brez drugih posojil gospodinjstvom.
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.8: **Obrestne mere**

Povprečne obrestne mere za posojila gospodinjstvom in NFD v stanjih in primerjava z evrskim območjem

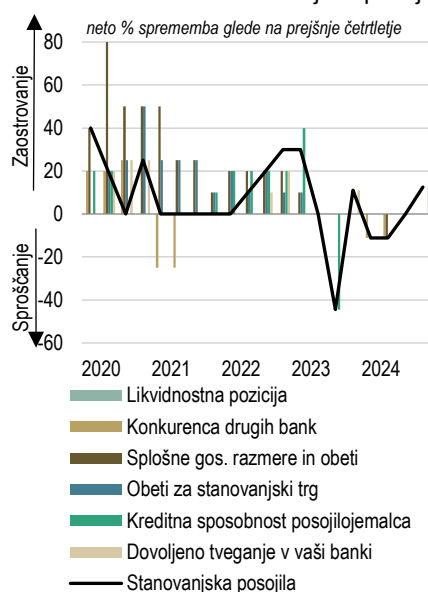
Povprečne obrestne mere na vloge gospodinjstev in NFD v stanjih in primerjava z evrskim območjem

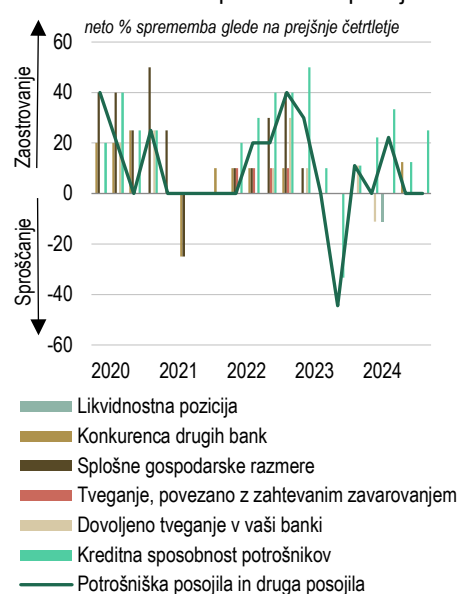
Opomba: ECB – ref. predstavlja obrestno mero refinanciranja ECB. ECB – dep. predstavlja depozitno obrestno mero ECB.
Viri: ECB Data Portal, preračuni Banke Slovenije.

Slika 8.9: **Kreditni standardi za posojila prebivalstvu**

Kreditni standardi za stanovanjska posojila

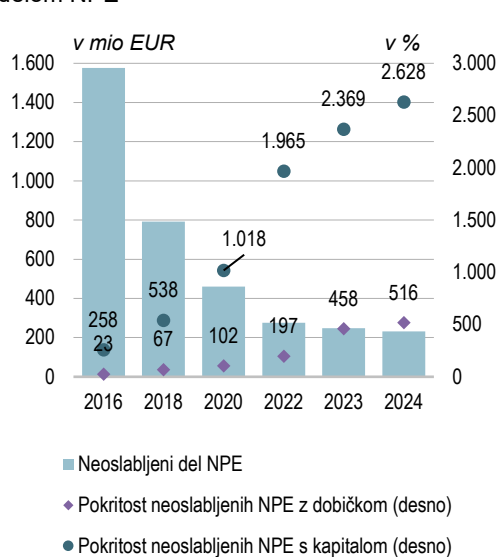
Kreditni standardi za potrošniška posojila

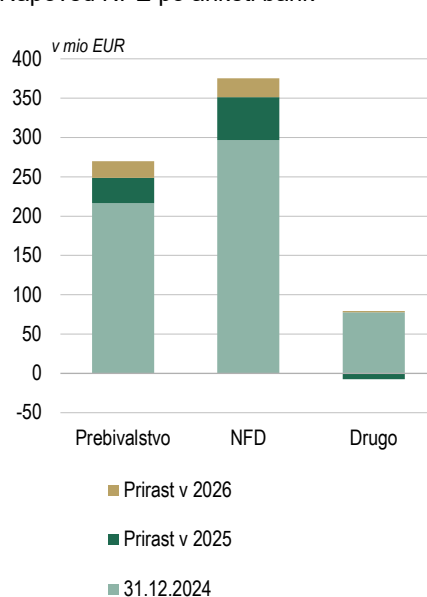
Opomba: Na sliki desno so pri novih poslih zajeta le dolgoročna posojila, ki v stanjih predstavljajo 88 %. Kratkoročna posojila so banke v povprečju odobraval z nekoliko nižjo obrestno mero.
Viri: Banka Slovenije, ECB Data portal.

Slika 8.10: **Pokritost neoslabljenih NPE s kapitalom**

Razmerje med kapitalom in neoslabljenim delom NPE

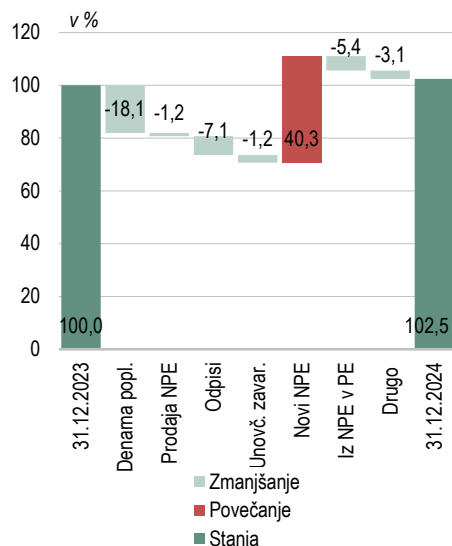
Napoved NPE po anketi bank

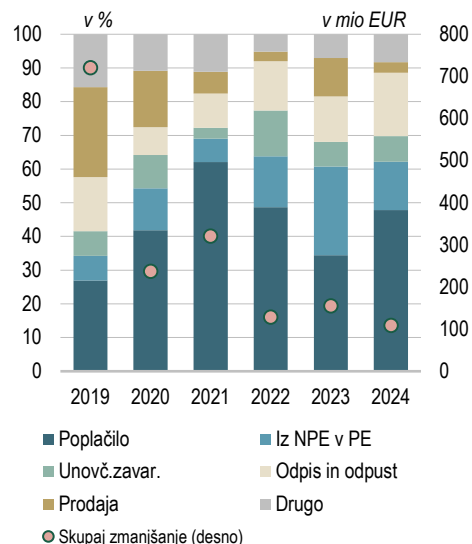
Vira: Banka Slovenije, redna anketa bank.

Slika 8.11: **Zniževanje NPE pri NFD po anketi bank**

Načini zniževanja in spremembe NPE v sektorju NFD v letu 2024

Struktura zniževanja NPE v sektorju NFD

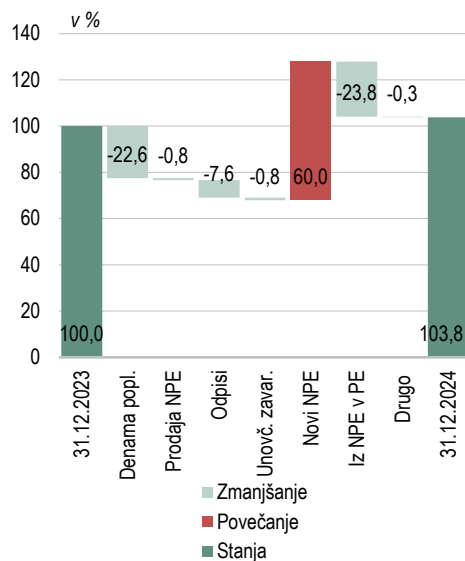

Opomba: Na sliki desno so prikazani načini zniževanja NPE brez upoštevanja porasta NPE v posameznem letu (rdeč stolpec na sliki levo).

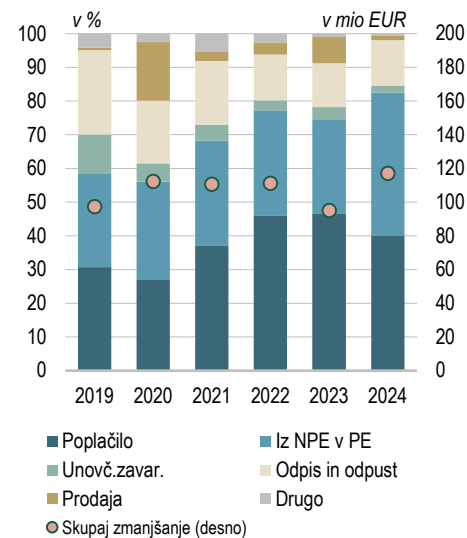
Vira: Banka Slovenije, redna anketa bank.

Slika 8.12: **Zniževanje NPE pri prebivalstvu po anketi bank**

Načini zniževanja in spremembe NPE v sektorju prebivalstva v letu 2024

Struktura zniževanja NPE v sektorju prebivalstva

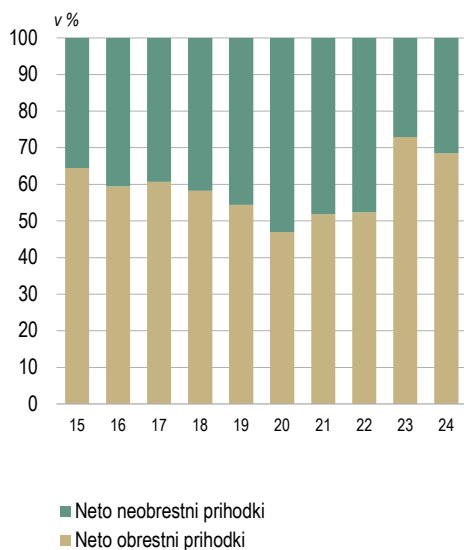

Opomba: Na sliki desno so prikazani načini zniževanja NPE brez upoštevanja porasta NPE v posameznem letu (rdeč stolpec na sliki levo).

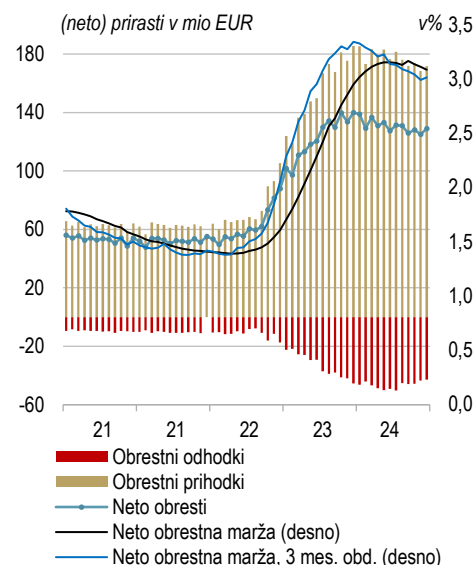
Vira: redna anketa bank, Banka Slovenije.

Slika 8.13: **Sestava bruto dohodka bank in neto obrestni prihodki z neto obrestno maržo**

Sestava bruto dohodka bank

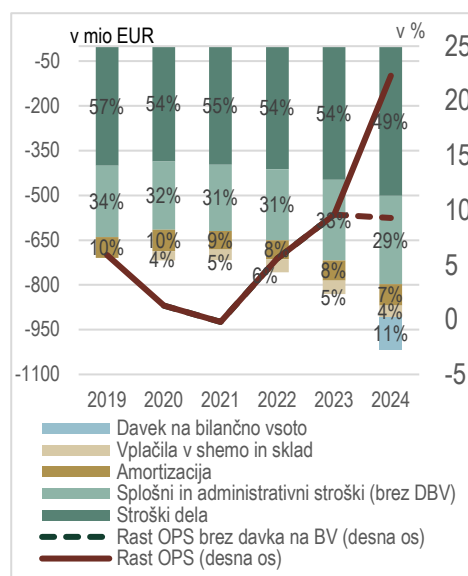
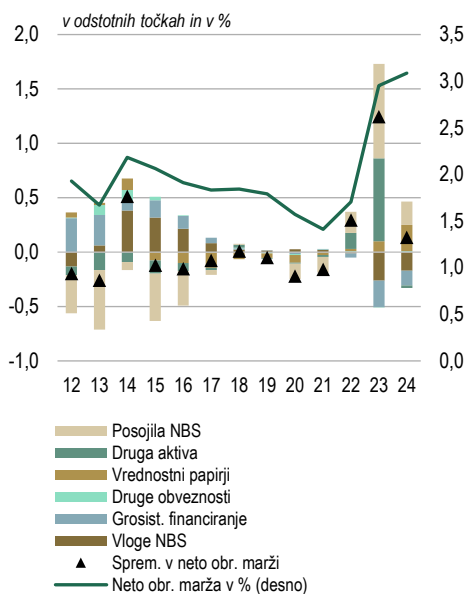
Mesečni neto prirasti obrestnih prihodkov, odhodkov in neto obrestna marža

Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.14: **Prispevki sprememb neto obrestne marže in operativni stroški**

Prispevki prek instrumentov obrestonosne aktive Sestava in rast operativnih stroškov in pasive k spremembam neto obrestne marže

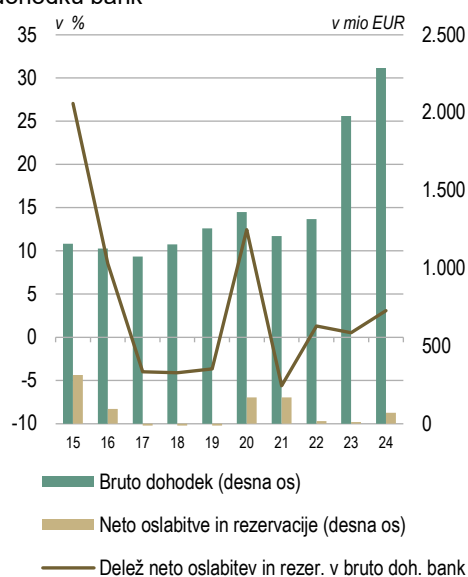

Opomba: Na sliki levo spremembe aktivnih postavk predstavljajo seštevek prispevka posojil, vrednostnih papirjev in druge obrestonosne aktive, spremembe pasivnih postavk pa seštevek prispevka vlog nebančnega sektorja, grosističnega financiranja in druge obrestno plačljive pasive. Sprememba učinka pasivnih postavk je pomnožena z vrednostjo -1, saj povečanje npr. pasivnih obrestnih mer vpliva na zmanjšanje neto obrestne marže, njihovo zmanjšanje pa na njeno povečanje.

Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.15: Neto oslabitve in rezervacije, ustvarjen dohodek bank ter druge kategorije izkaza uspeha bank

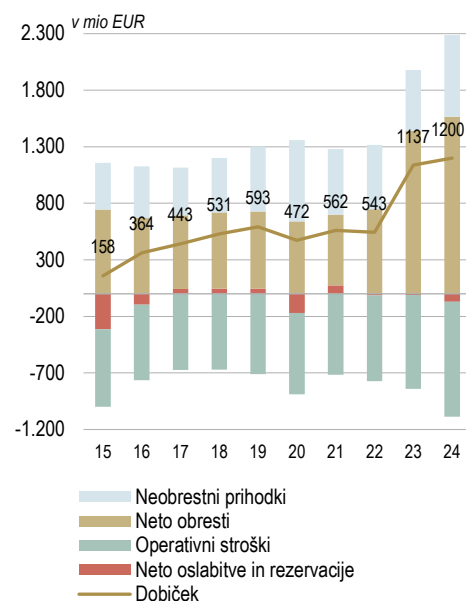
Neto oslabitve in rezervacije oziroma njihovo
neto sproščanje in bruto dohodek bank ter
delež neto oslabeitev v ustvarjenem
dohodku bank

Opomba: Negativne vrednosti za neto oslabilte in rezervacije na sliki levo odražajo neto sproščanje oslabiltev in rezervacij, na sliki desno pa njihovo neto oblikovanje. Podatki za slovenski bančni sistem so zajeti na podlagi bilančnih podatkov bank na posamični osnovi.

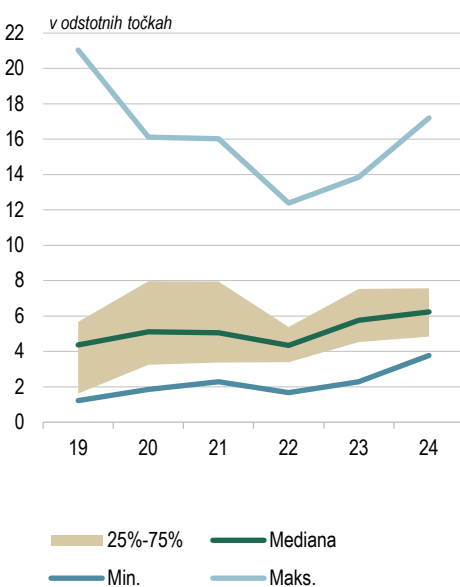
Vir: Banka Slovenije.

Nastanek in poraba dohodka bank ter dobiček pred obdavčitvijo

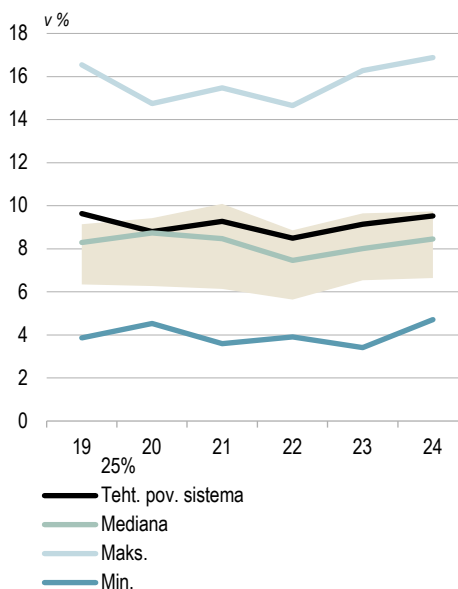
Slika 8.16: Gibanje presežka in finančnega vzvoda

Gibanje in porazdelitev presežka med bankami skozi čas

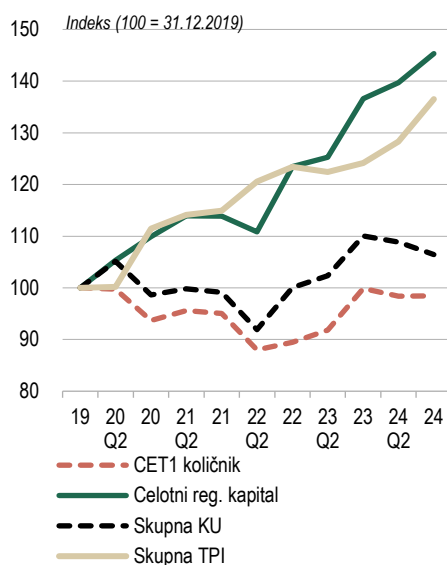
Vir: Banka Slovenije.

Gibanje količnika finančnega vzvoda med bankami skozi čas

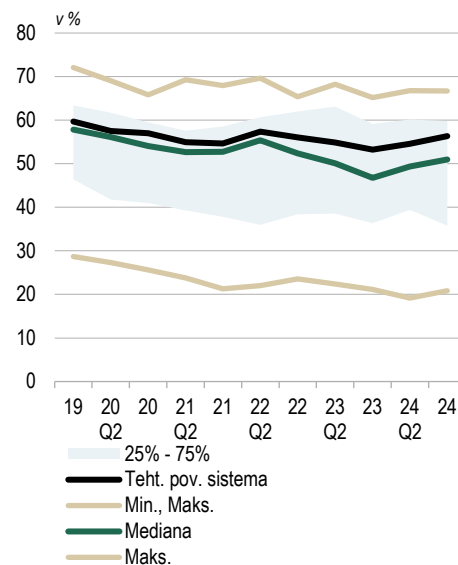
Slika 8.17: **Rast količnikov kapitalne ustreznosti in gibanje povprečne uteži tveganja**

Razčlenitev rasti količnikov kapitalne ustreznosti na glavne komponente

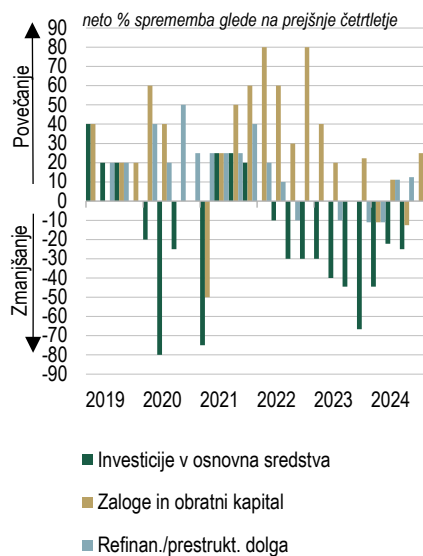
Vir: Banka Slovenije.

Gibanje povprečne uteži tveganja med bankami in na sistemu skozi čas

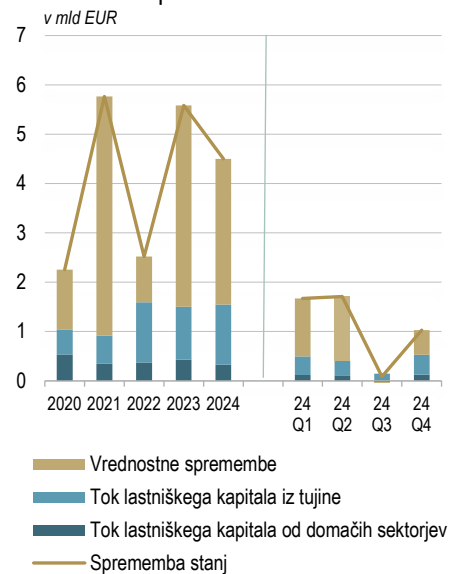

Slika 8.18: **Povpraševanje podjetij po posojilih in členitev rasti kapitala**

Povpraševanje podjetij po vrstah posojil

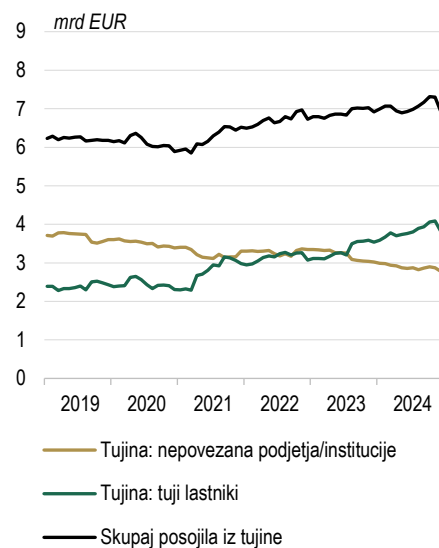
Členitev rasti kapitala

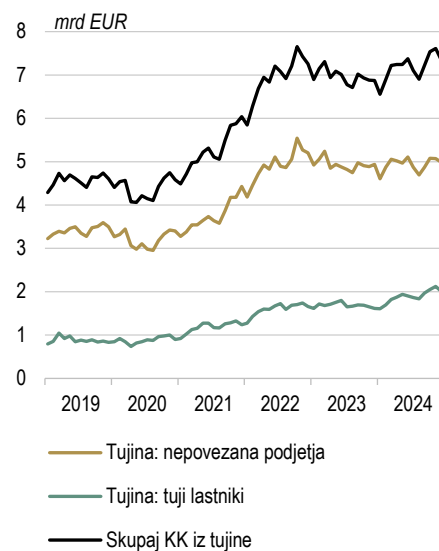
Opomba: Na sliki desno so v levem delu slike prikazane letne spremembe, na desni strani pa četrletne.
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.19: **Posojila iz tujine**

Posojila iz tujine po lastniških povezavah, stanja

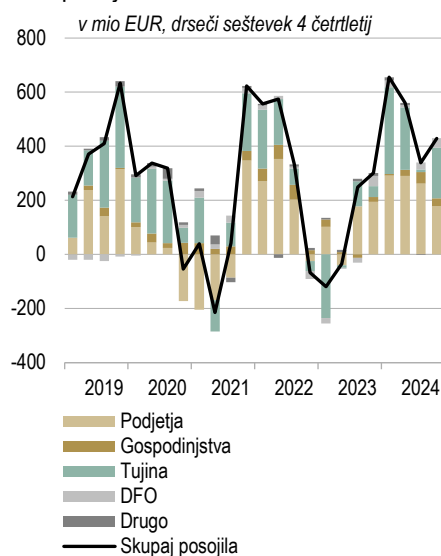
Komercialni krediti NFD iz tujine po lastniških povezavah, stanja

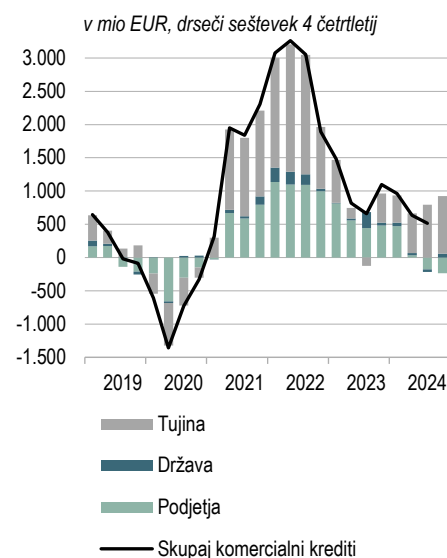
Vira: Banka Slovenije, ECB Data Portal.

Slika 8.20: **Dana posojila in komercialni krediti NFD**

Dana posojila NFD

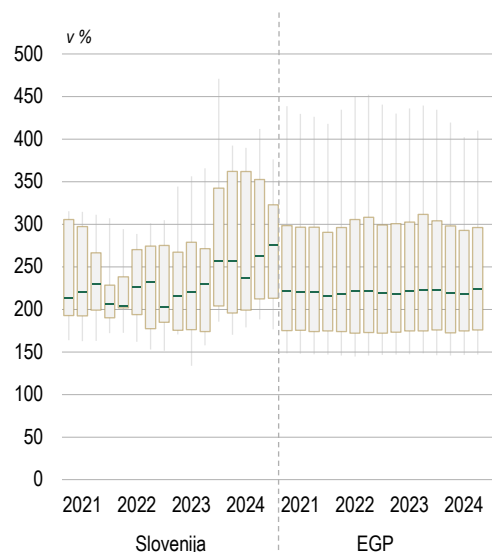
Dani komercialni krediti NFD

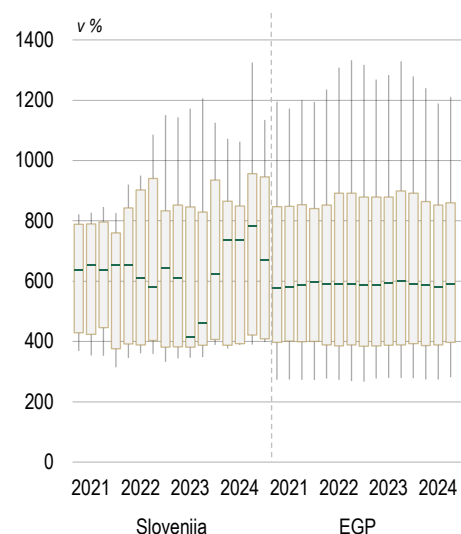
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.21: **Kapitalska ustreznost zavarovalnic**

Kapitalska ustreznost zavarovalnic glede na zahtevani solventnosti kapital – količnik SCR

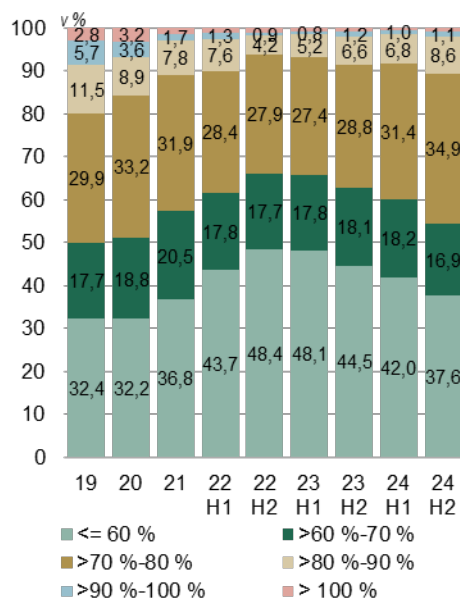
Kapitalska ustreznost zavarovalnic glede na minimalni konsolidirani zahtevani kapital – količnik MCR

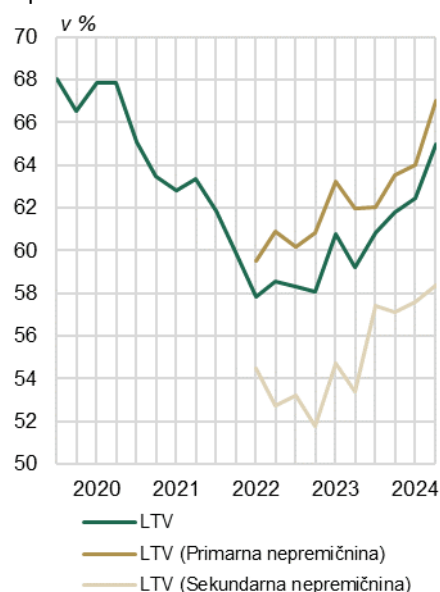
Opomba: Kot spodnja in zgornja meja sta uporabljena 10. in 90. percentil. Zelena črta prikazuje mediano količnika. Podatki za EGP so bili na voljo do vključno četrtega četrtletja 2024.
Viri: EIOPA, AZN, Banka Slovenije.

Slika 8.22: **Porazdelitev razmerja LTV in povprečni LTV za primarne in sekundarne nepremičnine**

Porazdelitev LTV

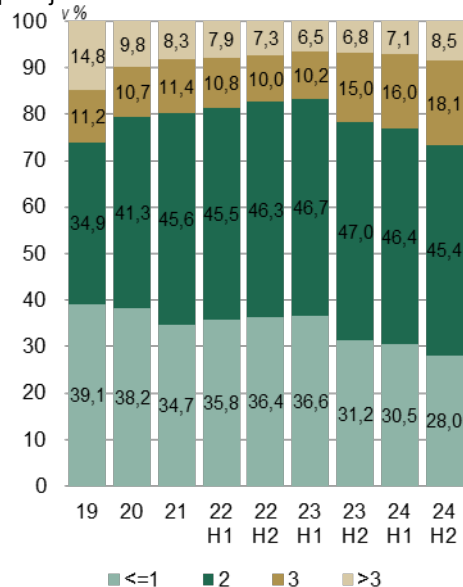
Povprečni LTV za primarne in sekundarne nepremičnine

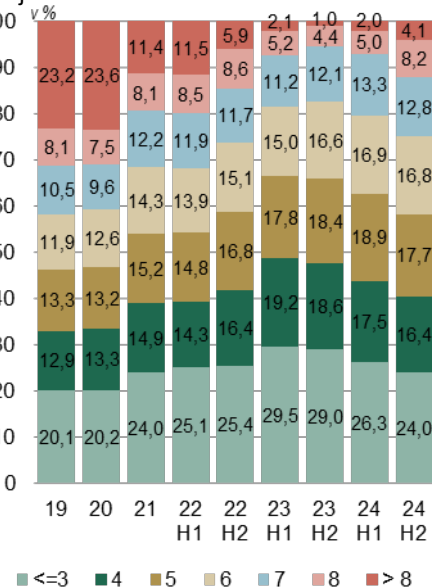
Opomba: Porazdelitev je prikazana na podlagi seštevka zneska posojila.
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.23: **Porazdelitev razmerja DTI**

Porazdelitev razmerja DTI pri potrošniških posojilih

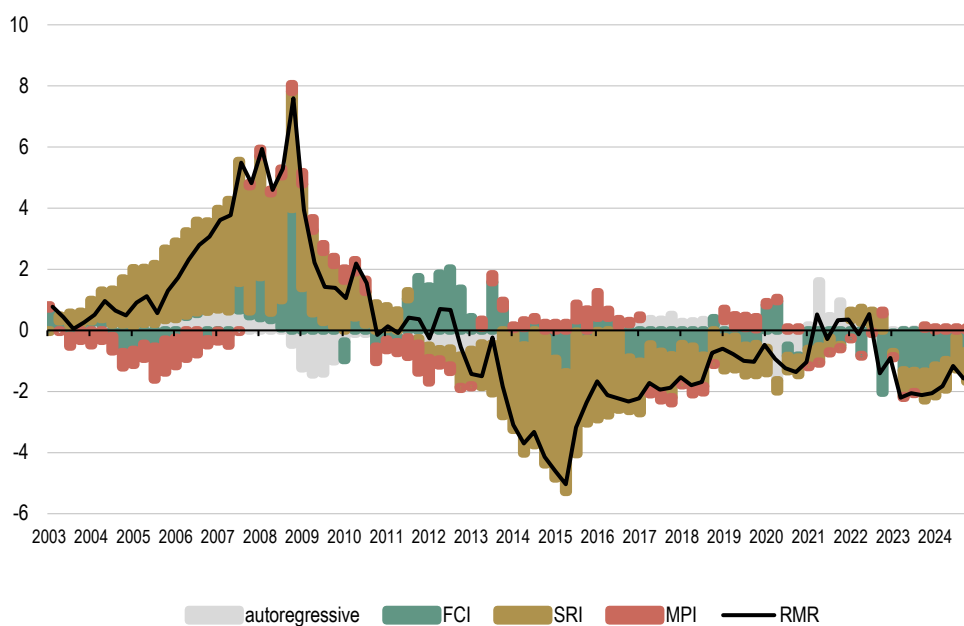

Porazdelitev razmerja DTI pri stanovanjskih posojilih

Opomba: Porazdelitev je prikazana na podlagi seštveka zneska posojila.

Slika 8.24: **Razčlenitev ocenjenega kazalnika makrobonitetne naravnosti, RMR, skozi čas**

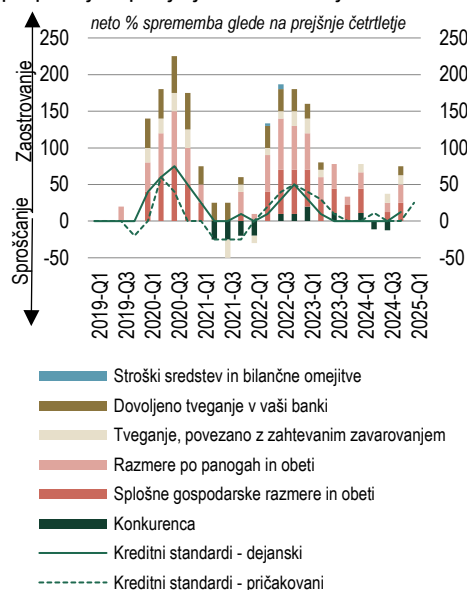

Vir: Banka Slovenije.

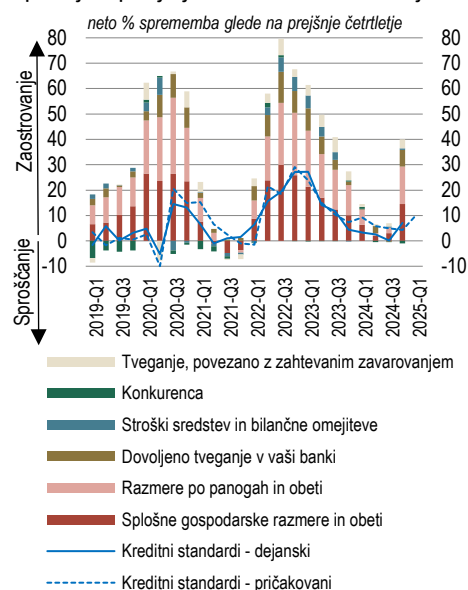
Anketa o bančnih posojilih (Bank Lending Survey), 4. četrletje 2024

Slika 8.25: Spremembe kreditnih standardov, ki se uporabljajo za odobritev posojil ali kreditnih linij podjetjem, in dejavniki, ki k temu prispevajo

Spremembe kreditnih standardov in dejavniki pri posojilih podjetjem v Sloveniji

Spremembe kreditnih standardov in dejavniki pri posojilih podjetjem v evrskem območju

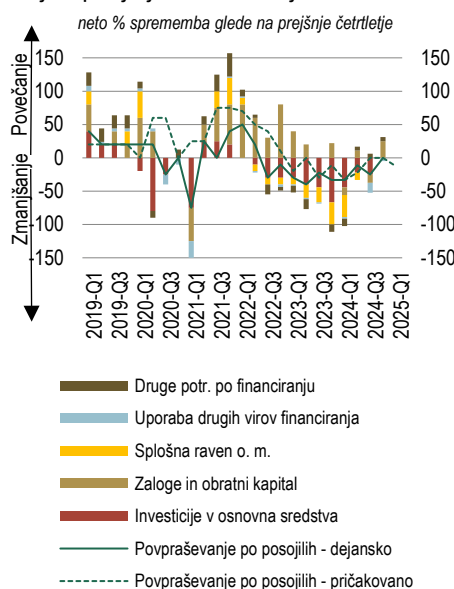

Opomba: »Dejanske« vrednosti so spremembe, ki so nastale, »pričakovane« vrednosti pa so spremembe, ki so jih banke predvidevale. Enako je povsod v nadaljevanju te primerjave. Neto odstotki so opredeljeni kot razlika med vsoto odstotkov bank, ki so odgovorile s »precej zaostri« in »nekoliko zaostri«, in vsoto odstotkov bank, ki so odgovorile z »nekoliko ublažili« in »precej ublažili«. Enako je povsod v nadaljevanju, kjer so prikazani standardi. Na slikah evrskega območja (desne slike) gre za tehtane neto odstotne spremembe. Povprečja nekaterih kategorij na slikah so tako za Slovenijo kot evrsko območje izračunana kot navadna povprečja: »Stroški sredstev in bilančne omejitve« so netehtano povprečje »kapitala bank in stroškov, povezanih s kapitalnim položajem bank«, »dostopa do tržnega financiranja« in »likvidnostnega položaja«; »Konkurenca« je netehtano povprečje »konkurence drugih bank«, »konkurence nebank« in »konkurence tržnega financiranja«.

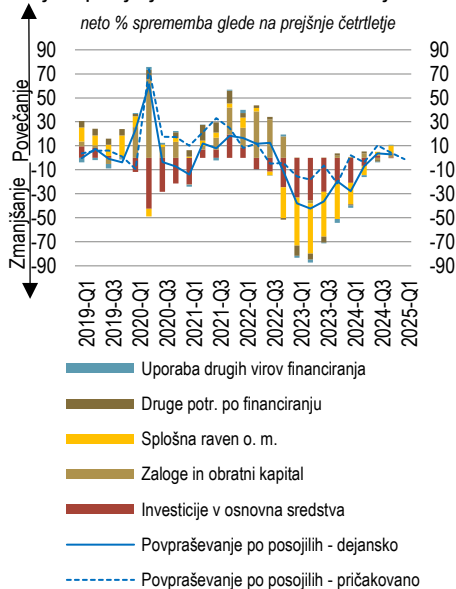
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.26: Spremembe povpraševanja posojil podjetij in dejavniki, ki k temu prispevajo

Spremembe povpraševanja in dejavniki pri posojilih podjetjem v Sloveniji

Spremembe povpraševanja in dejavniki pri posojilih podjetjem v evrskem območju

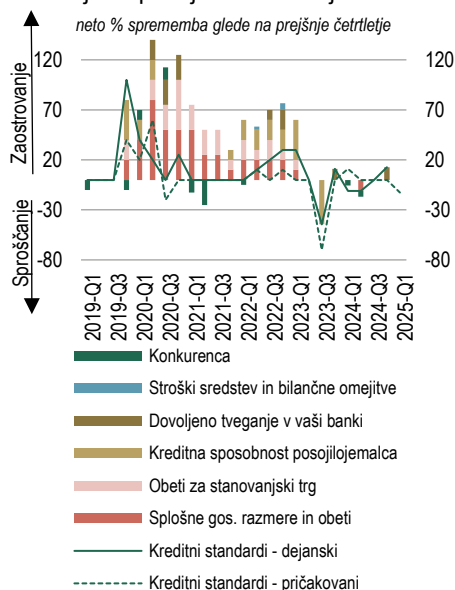

Opomba: Neto odstotki pri vprašanjih o povpraševanju po posojilih so opredeljeni kot razlika med vsoto odstotkov bank, ki so odgovorile s »precej povečalo« in »nekoliko povečalo«, in vsoto odstotkov bank, ki so odgovorile z »nekoliko zmanjšalo« in »precej zmanjšalo«. Enako je povsod v nadaljevanju. »Druge potrebe po financiranju« so netehtano povprečje »združitve/prevzemov in prestrukturiranja podjetij« ter »refinanciranja/prestrukturiranja dolga in ponovnih pogajanj«; in »Uporaba alternativnega financiranja« je netehtano povprečje »notranjega financiranja«, »posojil drugih bank«, »posojil nebank«, »izdaje/odkupa dolžniških vrednostnih papirjev« in »izdaje/odkupa lastniškega kapitala«.

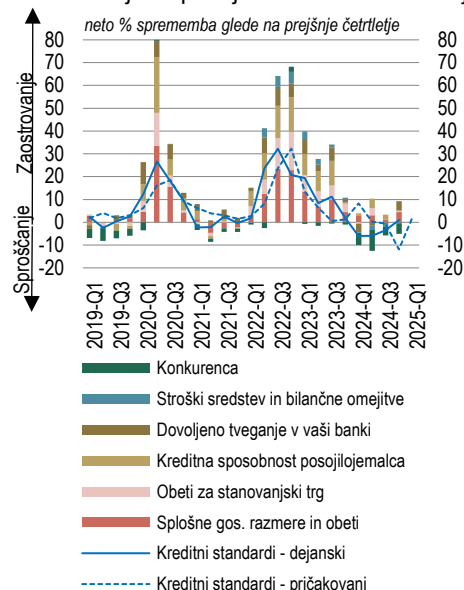
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.27: **Spremembe kreditnih standardov pri stanovanjskih posojilih in dejavniki, ki k temu prispevajo**

Spremembe kreditnih standardov in dejavniki pri stanovanjskih posojilih v Sloveniji

Spremembe kreditnih standardov in dejavniki pri stanovanjskih posojilih v evrskem območju

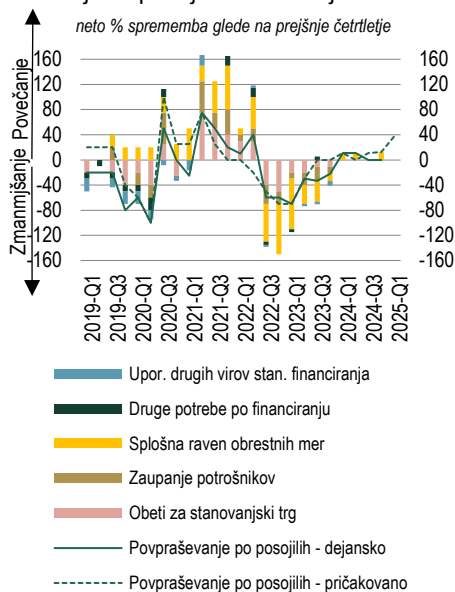

Opomba: »Stroški sredstev in bilančne omejitve« so netehtano povprečje »kapitala bank in stroškov, povezanih s kapitalnim položajem bank«, »dostopa do tržnega financiranja« in »likvidnostnega položaja«; »Konkurenca« je netehtano povprečje »konkurence drugih bank« in »konkurence nebančnih bank«.

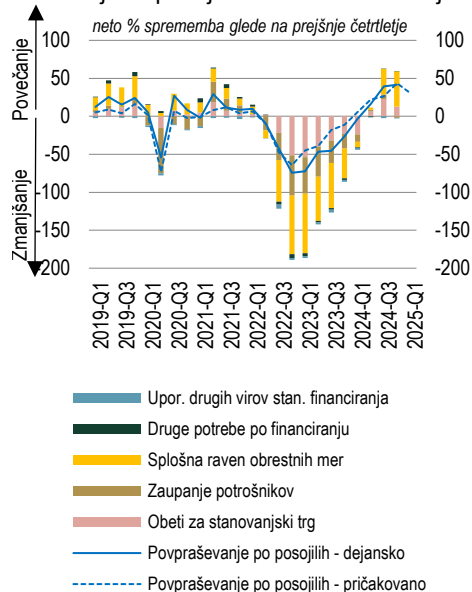
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.28: **Spremembe povpraševanja po stanovanjskih posojilih in dejavniki, ki k temu prispevajo**

Spremembe povpraševanja in dejavniki pri stanovanjskih posojilih v Sloveniji

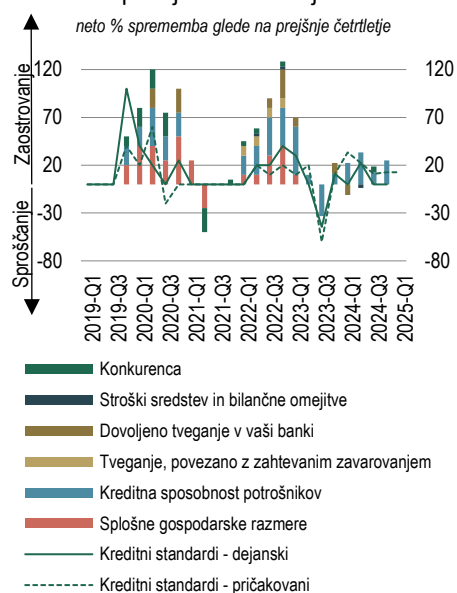
Spremembe povpraševanja in dejavniki pri stanovanjskih posojilih v evrskem območju

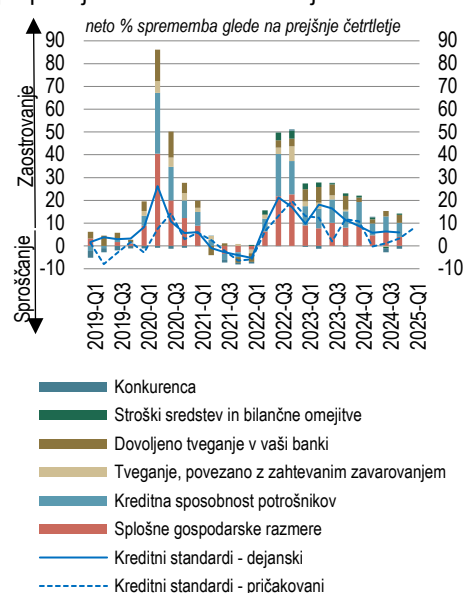
Opomba: »Druge potrebe po financiranju« so netehtano povprečje »refinanciranja/prestrukturiranja dolga in ponovnih pogajanj« ter zakonske in davčne ureditve stanovanjskega trga. »Uporaba alternativnega financiranja« je netehtano povprečje »lastnega financiranja nakupa stanovanja iz prihrankov/pologom (lastna sredstva gospodinjstev)«, »posojil drugih bank« in »drugih virov zunanjega financiranja«. Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.29: **Spremembe kreditnih standardov pri potrošniških posojilih in dejavniki sprememb**

Spremembe kreditnih standardov in dejavniki pri potrošniških posojilih v Sloveniji

Spremembe kreditnih standardov in dejavniki pri posojilih v evrskem območju

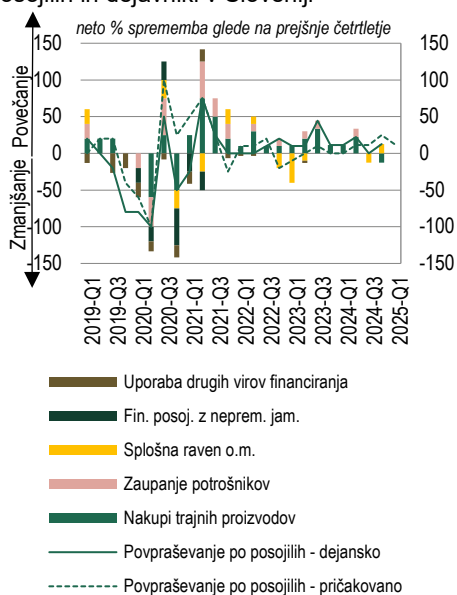

Opomba: »Stroški sredstev in bilančne omejitve« so netehtano povprečje »kapitala bank in stroškov, povezanih s kapitalnim položajem bank«, »dostopa do tržnega financiranja« in »likvidnostnega položaja«; »Konkurenca« je netehtano povprečje »konkurence drugih bank« in »konkurence nebančnih bank«. Podrobni poddejavniki pod »Stroški sredstev in omejitve bilance stanja« so bili uvedeni aprila 2024.

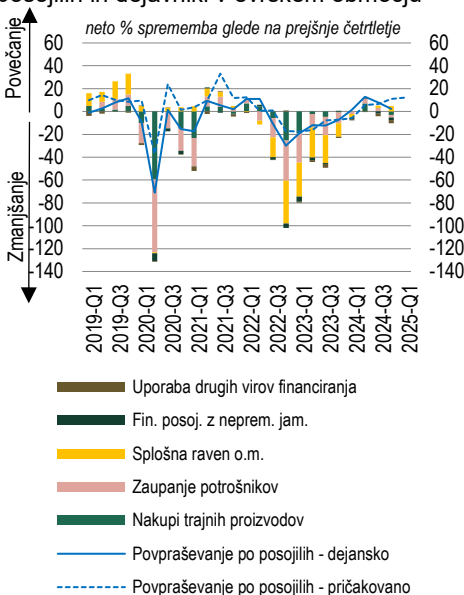
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.30: **Spremembe povpraševanja po potrošniških posojilih in dejavniki sprememb**

Spremembe povpraševanja po potrošniških posojilih in dejavniki v Sloveniji

Spremembe povpraševanja po potrošniških posojilih in dejavniki v evrskem območju

Opomba: »Uporaba alternativnega financiranja« je netehtano povprečje »lastnega financiranja iz prihrankov«, »posojil drugih bank« in »drugih virov zunanjega financiranja«. »Izdatki za potrošnje financirani s posojili z nepremičninskim jamstvom pomenijo »izdatke za potrošnje, financirane s posojili z jamstvom za nepremičnine«.

Vir: Banka Slovenije.

8.1 Opis kratic

Kratice

AJPES	Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve
APP	Asset Purchase Programme (program nakupa vrednostnih papirjev)
ATVP	Agencija za trg vrednostnih papirjev
AZN	Agencija za zavarovalni nadzor
BDP	Bruto domači proizvod
BLS	Bank Lending Survey (anketa o bančnih posojilih za evrsko območje)
BS	Banka Slovenije
CB	Centralna banka
CCyB	Counter-cyclical capital buffer (proticiklični kapitalski blažilnik)
CET1	Navadni lastniški temeljni kapital
CPRS	Climate Policy Relevant Sectors (podnebno relevantni sektorji)
CRD	Capital requirements directive (Direktiva o kapitalskih zahtevah)
CRR	Capital requirements regulation (Uredba o kapitalskih zahtevah)
DORA	Digital Operational Resilience Act (Zakon o digitalni operativni odpornosti)
DSPI	Druge sistemsko pomembne institucije
DSTI	Razmerje med stroškom servisiranja celotnega dolga in dohodkom kreditorejmalca (angl. debt service to income)
EBA	European Banking Authority (Evropski bančni organ)
EBITDA	Earnings before interest, taxes, depreciation, and amortization (dobiček iz poslovanja pred amortizacijo)
ECB	Evropska centralna banka
EGP	Evropski gospodarski prostor
EO	Evrsko območje, Evropska monetarna unija
ESRB	European Systemic Risk Board (Evropski odbor za sistemska tveganja)
EU	Evropska unija
EURIBOR	Medbančna obrestna mera, po kateri si reprezentativne banke iz evrskega območja medsebojno ponujajo depozite
	Eurostat Statistical Office of the European Communities
EWS	Sistem zgodnjega opozarjanja (angl. early warning system)
Fed	Ameriška centralna banka (angl. Federal Reserve System)
GURS	Geodetska uprava Republike Slovenije
HICP	Harmonised Index of Consumer Prices
ILAAP	Proces ocenjevanja ustrezne notranje likvidnosti
IRS	Interest rate swap (obrestna zamenjava)
IS	Investicijski sklad
KDD	Centralna klirinško depotna družba, d. d.
KOS	Koeficient obračanja sredstev
LCR	Liquidity coverage ratio (količnik likvidnostnega kritja)
LIBOR	London Interbank Offered Rate
LTRO	Long-Term Refinancing Operation (dolgoročne operacije refinanciranja)
LTV	Razmerje med zneskom posojila in vrednostjo stanovanjske nepremičnine, dane v zavarovanje (angl. loan-to-value ratio)
MCR	Minimalna kapitalna rezerva
MDS	Mednarodni denarni sklad
MSRP	Mednarodni standardi računovodskega poročanja
NFD	Nefinančne družbe
NIS 2	Vseevropska horizontalna zakonodaja o kibernetiki varnosti
NPE	Non-performing exposures (nedonosne izpostavljenosti)
NSFR	Net stable funding ratio (količnik neto stabilnega financiranja)
ODR	Operacija dolgoročnega refinanciranja
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
PEPP	Pandemic emergency purchase programme (izredni program nakupa vrednostnih papirjev ob pandemiji)
PMI	Purchasing Managers' Index (kazalnik nabavnih menedžerjev)
P2G	Kapitalska smernica drugega stebra (Pillar 2 Guidance)
RCP	Representative Concentration Pathways (potek vsebnosti toplogrednih plinov)
ROE	Return on Equity (donos na kapital)
RWA	Risk weighted assets (tveganju prilagojena aktiva)
RTS	Regulativni tehnični standardi
S&P	Standard and Poor's
SCR	Solventnostna kapitalna rezerva
SDW	Statistical Data Warehouse
SRI	Kazalnik sistemskih tveganj
SKZ	Skupna kapitalna zahteva
SyRB	Systemic Risk Buffer (blažilnik sistemskega tveganja)
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
Tier1	Temeljni kapital
Tier2	Dodatni kapital
TLTRO	Targeted Longer-Term Refinancing Operations (usmerjene dolgoročne operacije refinanciranja)
TPA	Tveganju prilagojena aktiva (angl. Risk Weighted Assets: RWA)
ZBan-3	Zakon o bančništvu
ZIUPOK	Zakon o interventnem ukrepu odloga plačila obveznosti kreditorejmalcev

ZOPVTKK Zakona o omejitvi in porazdelitvi valutnega tveganja med kreditodajalci in kreditorejmalci
kreditov v švicarskih frankih
ZRSZ Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje